Heemkundig Genootschap

Land van Rode

89
Provinciaal Bestuur Oost-V
Wilsonplein
9000 GENT

België – Belgique
P.B.
9820 Merelbeke 1
3/7186

Zetel: Gentbrugge

Rek. 880-2732621-81 Heemkundig Genootschap Gentbrugge

Verantwoordelijke uitgever: Françoise Verhoosele – Rollebaan, 101 9860 Oosterzele

Driemaandelijks tijdschrift

Uitgiftekantoor Merelbeke 1

JAARGANG 29 Nr. 113 MAART 2001

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP
LAND VAN RODE vzw

Gesticht 7 juni 1968

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Verantwoordelijke uitgever: Françoise VERHOOSELE **09/362.69.95**
E-mail: fr.verhoosele@advalvas.be

Ruildienst : **Lucien DE SMET** **09/374.31.27**
Zoekdienst : **Lucien DE SMET**
Redactieraad : **Lucien DE SMET en Françoise VERHOOSELE**

RAAD van BEHEER:

Ere-Voorzitter	**: Gerard WAEYTENS (+)**	**- Stichter**
Ere-Secretaris	**: Oscar VAN WITTENBERGHE**	**- Medestichter**

Voorzitter	**: Lucien DE SMET**	**Sportlaan, 83**	**9880 AALTER**
Secretaris	**: Françoise VERHOOSELE**	**Rollebaan, 101**	**9860 OOSTERZELE**
Penningmeester	**: Nico DE SMET**	**Fred.Burvenichstr. 220**	**9050 GENTBRUGGE**
Archivaris	**: Nico DE SMET**		
Bestuursleden	**: Martine BODE, Noël CALLEBAUT, Steven ROOSEN, Rose VINDEVOGEL, Dirk WAMBACK**		

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	: 300 fr. (7,44 euro)
Steunende leden	: 500 fr. (12,39 euro)
Beschermleden	: 1.000 fr. (24,79 euro)
Zendingen buitelland	: + 200 fr. (4,96 euro)

Te storten op rekening 880-2732621-81
Land van Rode, F. Burvenichstraat, 220 9050 GENTBRUGGE

E-mail: landvanrode@advalvas.be

URL: landvanrode/freeyellow.com/index.html

Kaft: Ruiterzegel van Radulf van Rode uit 1223. Bron: A.R.B. – zegelafgietsel nr 17314

Provincie
Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

VOORWOORD

Beste Heemvrienden,

Het nieuw werkjaar werd ingezet met een algemene ledenvergadering waarop het nieuw bestuur verkozen werd. Elkeen had zijn uiterste best gedaan om u een aangename avond aan te bieden.De hele dag werd er geboend en gekuist, er werden stoelen aangebracht en er werd voor een versnapering gezorgd.
Als verrassing was er de film over het Land Van Rode die destijds op de VRT in het programma "Boeketje Vlaanderen" werd uitgezonden.
Wij waren klaar om u waardig te ontvangen. Maar laten wij eerlijk zijn, de opkomst was bedroevend laag. Wij hebben inderdaad geen traditie voor een dergelijk evenement, maar het mag voor de toekomst geen verontschuldiging blijven.

De vergadering heeft het bestuur als volgt samengesteld:
Voorzitter: Lucien De Smet.
Secretaris: Françoise Verhoosele.
Penningmeester/ Archivaris: Nico De Smet.
Commissarissen: Martine Bode, Werner Callebout, Steven Roosen, Rose Vindevogel.

Langs deze weg willen wij Dirk Wamback en Werner Callebout van harte danken voor wat zij in het verleden voor onze kring betekenden.

Beste heemvrienden,
Sinds het ontstaan van onze kring hebben wij heel wat stormen doorstaan.
Hoopvol waren wij het nieuwe millennium ingestapt, ware het niet dat er opnieuw onweerswolken dreigen. Wij ontvingen van de stad Gent een allesbehalve eerbiedwaardig schrijven waarin wij voor de keuze werden geplaatst het gebouw te ontruimen of het contract dat de stad ons aanbiedt te onderschrijven. Elkeen weet dat de financiële consequenties hieraan verbonden voor een vereniging als de onze ondraaglijk zijn. (Een waarborg van 50.000 fr en een verzekeringspolis voor het hele gebouw waarvan de kost geraamd wordt op 40.000 fr per jaar. Daarbij komen dan nog de kosten voor de verwarming, enz.)
Het kasteel werd ons destijds door de stad gratis aangeboden. Wij hoeven niet te verblijven in een kasteel, maar wij hadden op zijn minst gehoopt dat de stad ons een minder duur verblijf had aangeboden.
Wij hopen alsnog het tij te doen keren, zoniet moeten wij een nieuw onderkomen vinden, desnoods buiten Gentbrugge.

Beste heemvrienden, met de kring gaat het buitengewoon goed.
U kan ons nu ook vinden op het internet onder http://landvanrode.freeyellow.com/index.html.
Dit werkjaar zijn er wandelingen te Bottelare en Gentbrugge. Wij plannen een referaat over de bouwkunst in het Land Van Rode: "Vanaf de Romaanse periode tot de Gotiek.".
Wij slaagden erin de herkomst van het orgel te Landskouter te achterhalen.
Ook het “pelikaangraf” te Moortsele gaf reeds zijn geheimen prijs.
In november van dit jaar verlenen wij onze medewerking aan een tentoonstelling over de beide wereldoorlogen. Er wordt verdergewerkt aan het kastelenboek.
Over dit alles en nog veel meer blijven wij u verder informeren in ons tijdschrift.

Lucien

20
Matthys Piet Louis

8
Van Durme Joannes B.

9
Huyge Maria Joanna

10
Matthys Josephus
* 1792 Balegem
+ 1843 Balegem

11
Van Aelbroek Albertina

4
Van Durme Modeste
* 1-1-1821 Oombergen
+ 14-6-1881 Balegem

5
Matthys Stephanie
* 1820 Balegem
+ 13-10-1882 Balegem

6
Van Der Bouwede J.B.

7
De Geyter Maria

2-3
Van Durme Joseph
* 12-2-1857 Elene
+ 26-11-1923 Balegem
x Van der Bouwhede Maria
* 19-9-1853 Nederzwalm
18-6-1938 Balegem

D.1.1.1
Van Durme Jozef
* 14-5-1883 Balegem
+16-4-1954 St.Laureins

D.1.1.2
Van Durme Constantinus Modest
* 13-7-1884 Balegem
+ 10-4-1923 Balegem
x De Moor Clara Carolina Maria

D.1.1.3
Van Durme Norbertus
* 16-1-1886 Balegem
+ 18-12-1954 Balegem

D.1.1.4
Van Durme Marcel
* 18-5-1888 Balegem
+ 21-7-1920 Chin-Feng China

D.1.1.5
Van Durme Celina
* 9-3-1892 Balegem

Personages in het Land van Rode : Pater Van Durme Marcel.

In de titel hadden we even goed "Familie Van Durme" kunnen vernoemen, omdat die familie een belangrijke rol in Balegem zelf heeft gespeeld. In een volgend artikel zal dit aspect aan bod komen.
Ondanks we weten dat we nauwelijks persoonlijke informatie over die persoon bezitten, willen we er toch een artikel over schrijven, opdat we op die manier overzicht krijgen van de "bijzondere" figuren in het Land van Rode.

R. P. Van Durme Marcel.
Prof. 1912.

Bron – Foto: Archief van de Paters van Scheut

Pater Van Durme Marcel werd geboren in Balegem op 18 mei 1888 als zoon van Van Durme Joseph (1857 – 1923) en Van Der Bouwhede Maria (1853 – 1938). Nadat hij zijn humaniora aan het college van St.-Barbara in Gent gevolgd heeft, begon hij zijn noviciaat in Scheut en sprak er zijn eerste geloften uit op 8 september 1907. Tevens in Scheut (1907-1909) vatte hij zijn priesterstudies aan en studeerde hij filosofie. Gedurende de periode 1909-1912 volgde hij theologie in Leuven.
Op 21 juli 1912 werd hij tot priester gewijd door Mgr. Bermyn, scheutist bisschop in China.
Twee maanden later vertrok hij naar Oost-Mongolië met de transsyberische spoorweg via Rusland richting China. Half oktober kwam hij aan in Sung-Shu-Tsui-Tzu, waar hij er zijn taalstudie begon. Vanaf 1913 verrichtte hij pastoraal werk op een vijftal posten, ondermeer in Kung Yeh en werd hij pastoor in Ma Chia-Tzu.
Ten gevolge van de Eerste W.O. was er een gebrek aan uitwisseling van nformatie, waardoor we geen gegevens kunnen verstrekken over zijn doelstellingen, verwezenlijkingen, ...
Wat we wel weten is dat hij vanuit zijn geboortedorp Balegem een steen heeft meegenomen en dat hij als symbool van "de eerste steen" effectief heeft gediend bij de bouw van een kerk, vermoedelijk in Peking.
Ondertussen was hij ziek geworden. Hij had een abces in de keel en werd bijgevolg naar de naburige missiepost te Hata overgebracht, omdat er daar een betere medische verzorging mogelijk was. Reeds op 21 juli 1920 is hij daar gestorven en werd hij begraven in Ma Chia Tzu.

Zijn oudere broer Pater Van Durme Jozef (geboren te Balegem op 14 mei 1883) had hem duidelijk als voorbeeld gediend: humaniora gevolgd in Sint-Barbara College te Gent, zijn eerste geloften afgelegd in Scheut, filosofie in Scheut en theologie in Leuven gestudeerd, tot priester gewijd in Scheut en zijn vertrek naar Oost-Mongolië op 16 september 1907, waar hij eind 1907 in Sung- Shu-Tsui-Tzu aankwam en zijn taalstudie aanving.
Zijn loopbaan zag er als volgt uit:
1908: onderpastoor in T'a-Pao-Le Wa
1909: stichter en eerste directeur van het college in Hata
1912: pastoor van Ma-Chia-Tzu
1913: pastoor in Shan-Wan-Tzu
1914: pastoor in Lao-Yüan-Hien
1916: stichter en eerste pastoor van Tchoei-Tzu-Chan
1918: pastoor van Fang-Chen
1919: verlof in België
Daarna is hij nooit meer teruggekeerd naar Mongolië. Hij kreeg de nieuwe functie van professor en doceerde Chinees in Scheut en Leuven. Vanaf 1930 was hij professor Chinees aan een speciale school in de halfeeuwfeestpaleizen te Brussel.
In 1952 werd hij ziek en voor verzorging overgebracht naar een tehuis in Sint- Laureins. Daar is hij overleden op 16 april 1954.(1)

De scheutisten zijn een missiecongregatie door T. Verbist gesticht in 1802 te Scheut, een gehucht van Anderlecht.
De scheutisten leggen samen met een missieëed de eenvoudige geloften af. De congregatie is sterk mariaal ingesteld.
Eén van hun hoofdbekommernissen was het tot stand brengen en leiden van seminaries voor inlandse priesterroepingen.
De scheutisten gaven de voorkeur aan liefdadigheidswerken zoals het uitdelen van eten aan armen, het genezen van zieken, het onderwijzen van ongeletterden en het adopteren van verlaten baby's (vooral meisjes).
Van de grootgrondbezitters kochten ze grond op, dat ze op hun beurt verpachtten aan de plaatselijke bevolking.
Aanvankelijk was deze congregatie enkel bedoeld voor de toenmalige Nederlanden.
Vanaf 1940 werkten ze internationaal door het opnemen van andere nationaliteiten. Het oorspronkelijk doel was China. In het totaal waren 665 priesters en 2 broeders werkzaam in Mongolië en Noord-China.
In Mongolië verbeterden ze de levensomstandigheden van de inwoners door het aankopen van landbouwgronden en door grote irrigatiewerken. De laatste buitenlandse scheutist verliet China in 1955.
In Binnen-Mongolië aan de "barbaarse" kant van de Grote Muur hadden Marcel en zijn broer hun missiegebied. De bevolking was oorspronkelijk boeddhistisch en waren eenvoudige veehoeders.
In 1885 aanvaardden de scheutisten op aandringen van Leopold II het huidig Kongo als arbeidsveld. In 1961 telde de congregatie daar 730 leden.
Ze breidde hun missiegebieden uit:
1907: de Filippijnen
1937: Indonesië

1946: de Verenigde Staten
1947: Japan
1949: Hong Kong
1954: Formosa
1963: Brazilië
Op 01.01.1973 telde ze 1709 leden.(2)

De bovenvermelde Mongoolse plaatsen hebben we tevergeefs in de "Grosser Atlas zur Weltgeschichte" van Westermann opgezocht. Via internet hebben we het missiegebied wel ongeveer kunnen aanduiden (zie kaart 1) (3). Vervolgens hebben we door middel van een volgend kaartje (zie kaart 2) (4, pp.13) de ligging van Binnen Mongolië beter willen schetsen.

Aangezien de gebroeders Van Durme een groot deel van hun leven in Binnen Mongolië hebben doorgemaakt, vinden we het toch nuttig om van dat gebied een beeld te schetsen.
Laten we beginnen met een overzicht te geven van de politieke, economische en sociale situatie in China gedurende de jaren 1912-1920.
China beleefde toen (eind 19de eeuw-20ste eeuw) een zeer bewogen periode. Het kende niet alleen een territoriale achteruitgang, maar werd ook bloot gesteld aan allerlei onderwerpingen van verschillende mogendheden, o.a. het Europees imperialisme, wat leidde tot oorlogen en uiteindelijk tot de Nationale Revolutie van 10 oktober 1911.
1894-1895: Chinese nederlaag in een oorlog tegen Japan
1898: "Honderd Dagen"-beweging: reorganisatie van onderwijs, leger, gerecht, ... , maar werd verdrukt door traditionalisten en militairen
1898-1900: "De Wrekende Vuist": burgerlijk-liberaal nationalistische geheime groepering, gedeeltelijk gesteund door de behoudsgezinden, gekant tegen de vreemdelingen
1900: de Bokseropstand: ontketend door de vreemdelingen, werd onderdrukt door internationale buitenlandse troepen
1902-1905: opnieuw ter sprake brengen van vroegere hervormingsplannen
14-15 november 1908: overlijden (duistere omstandigheden) van de afgetreden keizer en de keizerin-tante
Het tijdperk van 1912-1949, nl. de periode tussen de val van het Keizerrijk in 1912 en de unificatie van China door de Communisten in 1949, wordt ingedeeld als de Eerste Republiek.
Deze wordt nog eens onderverdeeld, maar we beperken ons tot de overgangsperiode (1912-1928).
Ondanks er reeds van in de 19de eeuw gestreefd werd naar nationale eenheid, werd die nooit hersteld. Aan de basis hiervan lagen vier rivaliserende groepen:
1. De conservatieven en militairen (Yuan Zhekai; de Warlords);
2. De progressisten/nationalisten (Soen Yat-sen/Tsjang Kai- tsjek; de Kwo Min Tang);
3. De kommunisten;
4. De buitenlandse mogendheid, Japan.
De verkiezingen van 1912 waren een overwinning voor de Kwo Min Tang, maar Yuan slaagde er in de macht te behouden en streefde naar alleenheerschappij. Een opstand brak uit en de Republiek van Zuid-China werd onder leiding van Soen uitgeroepen.(In de Chinese geschiedenis wordt deze als de nationale revolute omschreven, nl. het keizerlijk regime werd vervangen door een republiek van Westeuropees type.) Kort daarna overleed Yuan. Daarna brak een bloedige

anarchie los onder de generaals . Vandaar dat het tijdperk ook dat van de "Warlords" of de "Seigneurs de la guerre" genoemd werd.
Soen die de leiding had van de Kwo Min Tang, die voortaan op de arbeiderssyndicaten en boerenverenigingen steunde, beoogde ook de uitschakeling van het verwesteren van China. Tsjang Kai-tsjek, één van Soen's medewerkers, zocht steun bij de Russen en na de dood van Soen veroverde hij door middel van het door de Sovjets opgeleid leger Noord China in 1925-1928.
De boeren en het proletariaat echter bleven in armoede en verdrukking leven (4, pp.21-28).

Het door de Mongolen bewoond gebied werd sedert 1912 verdeeld tussen Buiten Mongolië, die een souvereine volksrepubliek geworden is en Binnen Mongolië, die één van de vijf autonome of zelfbesturende gewesten van de Volksrepubliek China is.
Het grenst in het Noorden aan de Mongoolse Volksrepubliek, in het uiterste noorden aan de Russische Federatie.Het is 1.200.000 km^2 groot, telt 23 miljoen inwoners en de hoofdstad heet Huhehaote.
Vanaf het einde van de 19de eeuw stond het bloot aan toenemende kolonisatie en economische exploitatie. Er ontstond een Panmongoolse beweging, die tevergeefs intern zelfbestuur trachtte te verkrijgen. Eén van de leiders, Te Wang, zocht ten slotte steun bij de Japanners, die in 1937 vrijwel geheel Binnen-Mongolië bezetten en hem tot president van de Mongoolse federatie Meng Chiang benoemden. De Chinese communisten kregen in 1948 de Mongoolse gebieden definitief in handen en voegden deze als autonome regio bij de Chinese Voksrepubliek.
Naar aanleiding van de parlementsverkiezingen eind juni 1996 belandde de Mongoolse Communistische partij in de oppositie en vormde de Democratische Unie de nieuwe regering, die als voornaamste doelstelling de liberalisering van de economie vooropstelde (5).

ROSE VINDEVOGEL

Bronnen:
(1) Informatie bekomen door de Paters Scheutisten.
(2) Winkler Prins Encyclopedie van Vlaanderen, D5.
(3) Internet. "Mongolië [aardrijkskunde]1", Encarta (R) 99 Encyclopedie Winkler Prins Editie.
(4) J. GILISSEN,
China. Actuele Geschiedenis 6.
Uitgeverij De Garve Brugge, 1981.
(5) Internet. "Mongolië, Binnen-", Encarta (R) 99 Encyclopedie Winkler Prins Editie.

Een kaart van Mongolië.

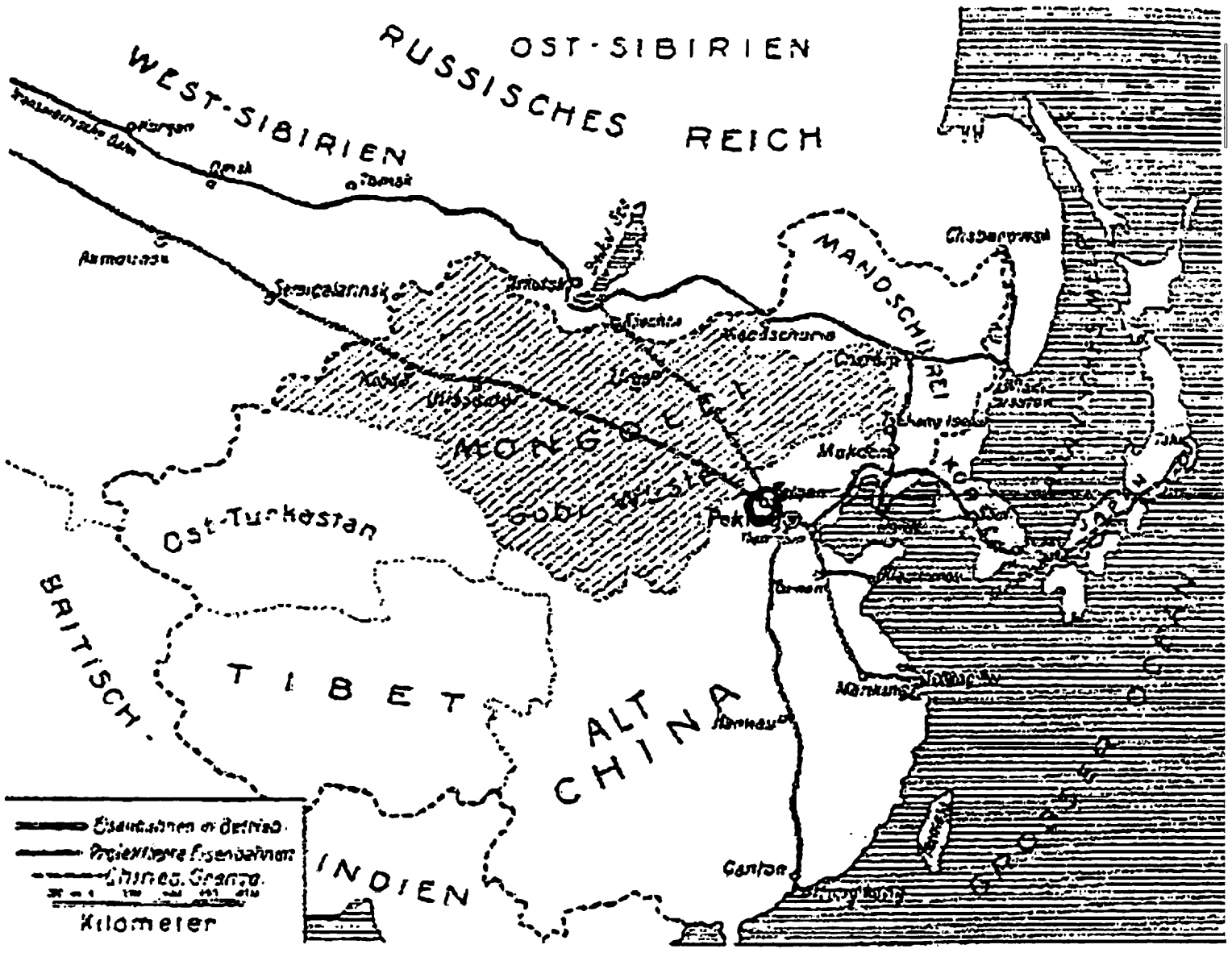

KAART II

DE CHINESE VOLKSREPUBLIEK

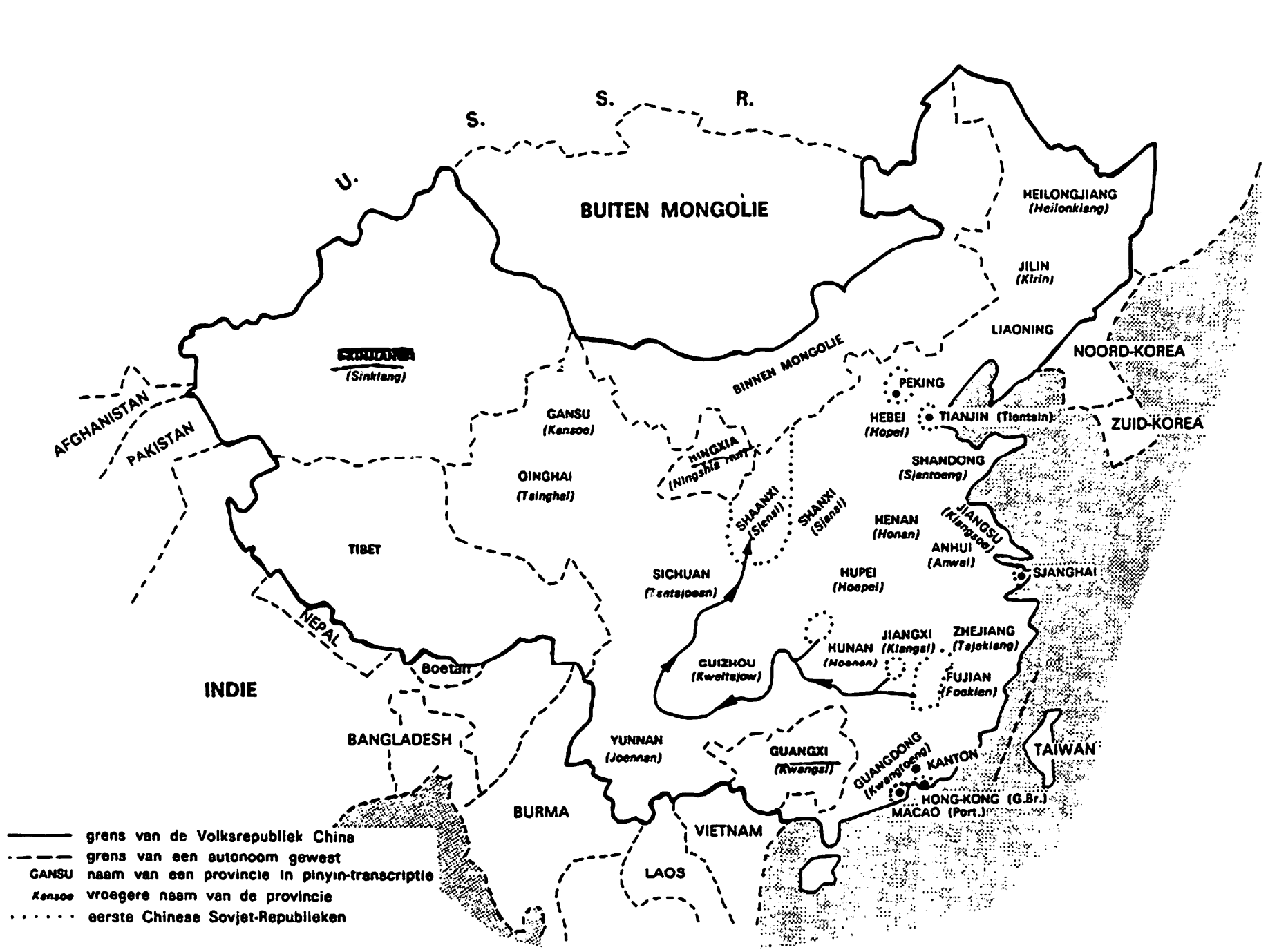

DE HISTORISCHE ARSENAALKERMIS VAN 1911 te GENTBRUGGE

De Sinksenkermis van Gentbrugge-Arsenaal is een jaarlijks terugkerende traditie die teruggaat tot de 19de eeuw. De Arsenaalkermis van 1911 is evenwel historisch te noemen omdat in dat jaar ook de Gentbrugse "velodroom" werd geopend, een wielerbaan in open lucht.
In ons archief zijn heel wat authentieke documenten over die velodroom en die kermis bewaard gebleven. Wat hierna volgt, is hun verhaal.

1. HET ONTSTAAN VAN DE ARSENAALKERMIS

Van tal van kermissen in ons land is niet met zekerheid te bepalen hoe en wanneer zij ontstaan zijn. Sommige danken hun ontstaan aan een markt die elk jaar op een vaste datum werd gehouden; vele vallen samen met de feestdag van de patroonheilige van de kerk, of met de datum van de kerkwijding. Het woord "kermis" is dan ook ontstaan uit "kerkmis", de jaarlijkse mis die bij het gedenkfeest aan de kerkwijding werd opgedragen en waarvan leurders, marktkramers, kunstenmakers, rondreizende muzikanten enz. gebruik maakten om hun waar of hun kunde aan de man te brengen.
De Arsenaalkermis is echter niet op de gewone wijze ontstaan. De Sinksenkermis werd door het gemeentebestuur in haar zitting van 31 mei 1892 officieel vastgesteld op de 1ste en de 2de Sinksendag, terwijl ook beslist werd dat op die dagen geen andere wijk een kermis mocht inrichten. Dit besluit was slechts een bekrachtiging van vele jaren kermisviering op die dagen op de parochie van Sint-Eligius, die zeker teruggaat tot 1867.

2. DE "VELO-MOTOCLUB LES INFATIGABLES" EN DE BOUW VAN DE GENTBRUGSE VELODROOM

In 1911 werd dus te Gentbrugge een wielerbaan in open lucht aangelegd. Deze piste werd gebouwd op de terreinen van Alfons Biebuyck aan het huidige kruispunt Brusselsesteenweg - Oefenpleinstraat. Daarvoor werden deze braakliggende gronden gebruikt als "exercitieplein" (oefenplein van het leger); tijdens de Arsenaalkermis sloegen de foorreizigers er hun tenten op.

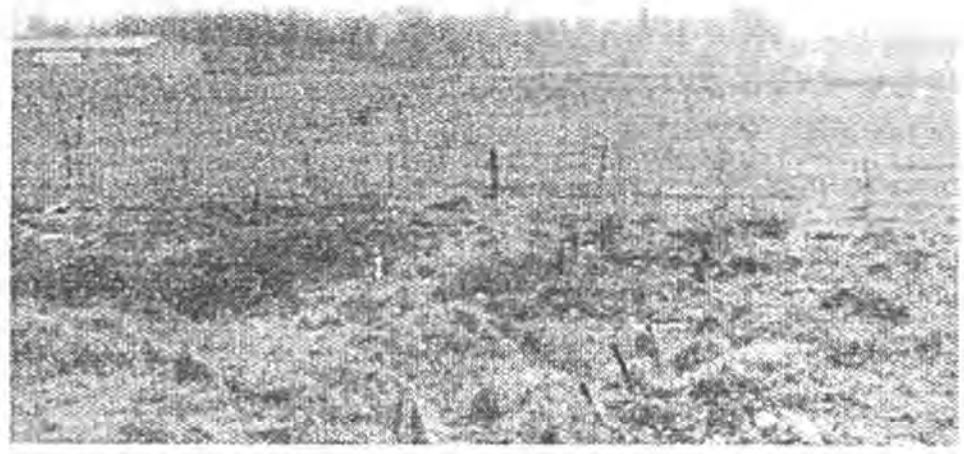

Het „exercitieplein"

De "Vélo-motoclub les Infatigables" was de inrichtende vereniging bij de inhuldiging van de Gentbrugse velodroom op 28 mei 1911, net op tijd voor de Sinksenkermis van 4 en 5 juni van dat jaar. Daar was trouwens een hele briefwisseling aan vooraf gegaan, die we als volgt kunnen reconstrueren.

3. DE VOORBEREIDINGEN VAN DE ARSENAALKERMIS VAN 1911

Op 8 maart 1911 stuurde "Vélo-motoclub les Infatigables" een brief aan de "Heeren Burgemeester, Schepenen en Gemeenteraadsleden der gemeente Gentbrugge". In die brief vroeg het bestuur van de club "zoals voorgaande jaren een toelage (...) van twee honderd franken voor het inrichten van prachtige feesten in den wijk Arsenaal, ter gelegenheid der opening van den Velodroom van Gent".

Het clubbestuur verantwoordde deze aanvraag door te stellen dat "de aangevraagde toelage zal besteed worden tot premiën te verloten onder de deelnemende clubs (al de velomaatschappijen van Oost-Vlaanderen, alsook de wielrijdersfanfaren) en wij durven U verzekeren dat het voorgesteld feest zal mogen vergeleken worden aan een festival".

Op 4 april stuurde toenmalig burgemeester Maurice Verdonck een brief naar het clubbestuur, waarin hij hen mededeelde dat "de gemeenteraad in zitting van gisteren Ued. ene toelage van honderd franken toegekend heeft voor het inrichten van feestelijkheden op 7 mei aanstaande ter gelegenheid der opening van den velodroom. Eene toelage van honderd vijftig franken is Ued. ook toegestaan voor het geven van feesten ter gelegenheid van Arsenaalkermis".

Ook de Koninklijken Belgischen Wielrijdersbond - Afdeling Oost-Vlaanderen mengde zich in de organisatie. Op 16 mei 1911 stuurde zij een brief naar de Gentbrugse burgemeester en schepenen

om te vragen of die bij de opening van de Gentse Velodroom op het Arsenaal "de goedheid zoudt willen hebben de afgevaardigden van al de deelnemende maatschappijen en de inrichters van den wielrijdersstoet ten stadhuize te willen ontvangen". Was getekend: Algemeene Feestbestuurder E. Pappens, die trouwens ook de "Algemeene Feestbestuurder" van "les Infatigables" was.Dat het Gentbrugse gemeentebestuur positief reageerde op deze vraag, moge blijken uit een persbericht van die dagen en uit volgende briefwisseling van de B.W.B.

Belgischen Wielrijdersbond
KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ
Afdeeling Oost-Vlaanderen.

Lokaal : TAVERNE ROYALE
Kammenstraat, 10, Gent.

Gent. postdatum.

Waarde Heeren en Vrienden,

Wij hebben de eer U en uwen Club uit te noodigen tot de **OFFICIËELE OPENING VAN DEN VELODROOM VAN GENT** (GENTBRUGGE-ARSENAAL), die zal gedaan worden door onze Afdeeling, met de medewerking van het Gemeentebestuur, den Velo-Motoclub « Les Infatigables » van Gentbrugge, en het Bestuur van den Velodroom, op **ZONDAG 25 MEI** aanstaande.

Ter dier gelegenheid zal er eenen grooten WIELRIJDERSSTOET, met premiëntrekking en Ontvangst ten Gemeentehuize, ingericht worden.

Wij hopen dat al onze Clubs er zullen aan houden, aan deze feestelijkheden deel te nemen met talrijke leden, vergezeld van hun vaandel, en bieden U intusschen onze beste wielergroeten.

NAMENS DE AFDEELING OOST-VLAANDEREN :

De Schrijver. F. FRYNS. — *De Voorzitter.* F. ALBERT. — *De Onder-Voorzitter.* C. FRIANT.

De Schatbewaarder, M. ENGEL. — *De Algemeene Feestbestuurder,* E. PAPPENS.

De volgende premiën zullen onder de aanwezige Clubs in den stoet toegekend worden :

Aan de Wieler-Fanfaren. 40 fr. ieder.
Aan de Trompetters-Clubs, 15 fr. ieder.

Verders te verloten onder de Clubs :

1 premie van 20, 15 en 12 franken.
2 premiën van 10 franken.
4 premiën van 8 franken.
8 premiën van 6 franken.

3 premiën van 5 fr. ieder zullen verlot worden onder de Vaandeldragers.

Om deel te kunnen nemen aan de premiëntrekking moeten de Clubs in den stoet tegenwoordig zijn met vaandel of kartel.

Elke deelnemende Club moet zijne bijtreding per postkaart sturen vóór 16 Mei, naar het lokaal, TAVERNE ROYALE, 10, Kammenstraat, Gent.

Laatste en definitieve

ALGEMEENE SCHIKKINGEN.

OM 1 1/2 UREN. — Vergadering der deelnemende Maatschappijen, de Wielerfanfaren en afzonderlijke Wielrijders, op het *Kerkplein, te Ledeberg*.

Vorming van den stoet en vertrek naar het Gemeentehuis van Gentbrugge, waar de ontvangst plaats heeft.

OM 2 1/4 UREN. — Doortocht door het center der gemeente ; aankomst aan den Velodroom.

OM 3 UREN. — Opening van den Velodroom door de Gemeente-Overheid en de Afdeeling Oost-Vlaanderen van den Belgischen Wielrijdersbond.

OM 4 UREN. — Prachtige Koersen. *(Zie programma's van den Velodroom)*.

Inlichtingen en programma's zijn te bekomen : Kammenstraat, 10, Gent, in het TAVERNE ROYALE.

De premiëntrekking zal plaats hebben om 7 1/2 uren, « AU VÉLODROME », lokaal der Velo-Motoclub « Les Infatigables », bij Mr P. LANDSMAN, Arsenaal, Gentbrugge.

De gemeenteraadsleden zullen om 7 1/2 uren ten Kunnen huize met bijzondere Rijtuigen afgehaald en naar het Gemeentehuis gevoerd worden.

4. DE OVERIGE FEESTELIJKHEDEN

Ook de gemeente Gentbrugge ondernam de nodige stappen om de Arsenaalkermis van 1911 de nodige luister te geven. Zo ontwikkelde zich een intensieve briefwisseling tussen burgemeester Verdonck en kolonel Stroobants van het 1ste Linieregiment, i.v.m. het geven van een "luisterrijk

concert" door het muziekkorps van deze in Gent gelegerde legereenheid. Grootste obstakel voor de gemeente bleek het prijskaartje dat aan het optreden verbonden was:

1) paiement d'une indemnité de 150 Fr. pour la caisse musique;

2) rafraîchissement aux musiciens.

Pas na een rappelbrief van de kolonel en een raadpleging van de bevoegde feestcommissie kon burgemeester Verdonck op 19 mei 1911 aan kolonel Stroobants schrijven "que la commune Gentbrugge accepte les conditions énoncées (...) pour obtenir le concours de la musique sous vos ordres le 4 juin prochain de 17 à 18 heures, Chaussée de Bruxelles".

Omdat het 2de Linieregiment, eveneens gekazerneerd in Gent, verstek moest laten gaan voor een gelijkaardig concert op maandag 5 juni (2de Sinksen), contacteerde burgemeester Verdonck het 4de Regiment Lanciers, eveneens gelegerd te Gent. Nadat ook hier een akkoord was bereikt over de prijs (cent vingt cinq francs par concert plus "deux verres de bière à chaque musicien"), gaf het muziekkorps van deze eenheid op 2de Sinksen een "groot concert" ten beste, eveneens "op den Brusselschen steenweg". Het officiële programma van de Arsenaalkermis van 1911 zag er dan ook als volgt uit:

1911 Gemeente Gendbrugge 1911

KERMIS van den wijk ARSENAAL

PROGRAMMA DER FEESTELIJKHEDEN :

ZONDAG 4 JUNI, (1e SINXENDAG)

van 5 tot 7 ure namiddag, op den **Brusselschen steenweg**

LUISTERRIJK CONCERT

door het muziek van het 1e Linieregement, onder het bestuur van den heer A. QUINET.

PROGRAMMA

1. CAMÉLIA, marche . . . . ***
2. ZAMPA, ouverture . . . . Herold.
2. JUNG HEDELBERG, Valse . Millöcher.
4. LE RÓI L'A DIT . . . . Delibes. fantaisie de H. Maeck.
5. LES PÊCHEURS DE PERLES. Bizet.
6. DEUX DANSES HONGROISES Bramhs.
7. PATRIE . . . . . Paladilhe. fantaisie de H. Maeck.
8. ESPANA, valse . . . . . Waldteufeld.

MAANDAG 5 JUNI, (2e SINXENDAG)

van 5 tot 7 ure namiddag, op den **Brusselschen steenweg**

GROOT CONCERT

door het muziekkorps van he 4e regiment Lanciers, onder het bestuur van'den heer TH. COUTELIER.

PROGRAMMA :

1. MARCHE DES BLACKBOULÉS Polfliet.
2. LES DIAMANTS DE LA COURONNE, ouverture . . . Auber.
3. DANSE ANNAMITE . . . . Marquet.
4. PATRIE, fantaisie, arr. par H. Maeck . . . . . Paladilhe.
5. PREMIER BONHEUR, gavotte Salabert.
6. POLKA DE CONCERT . . . Coutelier,
7. DER FIDELE BAUERS, fantaisie . . . . . Leo Fall.
8. AMOUR ET PRINTEMPS, valse . . . . . Waldteufel.

ZONDAG 11 JUNI

om 3 ure namiddag, op den **Brusselschen steenweg**

GROOT VELOFEEST en WIELRIJDERSKOERSEN

ingericht door den Velo-Motoclub « LES INPATIOABLES » van Gendbrugge.

GROOTE BAANKOERS voor BEGINNELINGEN, KAMPIONNAAT OMLOOP van OOST-VLAANDEREN

onder de bescherming van den Koninklijken Belgischen Wielrijdersbond (Afdeeling Oost-Vlaanderen).

VERTREK ARSENAAL en AANKOMST IN DEN VELODROOM. — 400 FRANK PRIJZEN

Van 5 tot 7 ure namiddag, **CONCERT** door de Fanfarenmaatschappij ARBEID EN VREUGDE, bestuurd door den heer E. DOMBRECHT.

Om 9 ure 's avonds, **Praehtige Cinema-Voorstellingen in open lucht** door den heer CH. BELOT van Brussel

BALS in verscheidene herbergen van den wijk.

Drukkerij, Ch. Van Cayck-Matthys, Gendbrugge.

Merk op dat de Gentbrugse velodroom, die zoals gezien op 28 mei was ingehuldigd, onmiddellijk dienst kon doen als aankomstplaats voor een reeks wielerwedstrijden op zondag 11 juni.

5. DE VERDERE GESCHIEDENIS VAN DE GENTBRUGSE VELODROOM.

Na de Arsenaalkermis van 1911 werd bijna elke maandag - afhankelijk van de weersomstandigheden - op de velodroom gekoerst voor een onderscheiding die men "den armband der Provincie" noemde.

De Gentbrugse velodroom was eveneens regelmatig de aankomstplaats van grote wielerkoersen, zoals de Ronde van Vlaanderen van 1919, 1920 (zie foto), 1921, 1922, en 1923.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog vermaakten Duitse soldaten zich door met hun motors rondjes te rijden op de piste. Tijdens deze periode raakte de "N.V. Velodroom" evenwel in vereffening en in 1924 werd de piste afgebroken.

Nico DE SMET

Bronnen

- Brochure "Gentbrugge - Arsenaalkermis 1867 - 1967", s.d., s.l.
- DE BLEECKER, M. en PATOOR, W., Gentbrugge 8 eeuwen geschiedenis, 1993.
- BODE, M., Gentbrugge 1830 - 1940. Evolutie van plattelandsgemeente naar semi-industriële voorstad of de geschiedenis van een gemeente in de kering. Verhandeling voorgelegd tot het bekomen van de graad van licentiaat in de geschiedenis, U.G., Faculteit van de letteren en Wijsbegeerte, Academiejaar 1984 - 1985.

MERELBEEKSE FAMILIES EN FIGUREN

DE FAMILIE LEIRENS

Vijf en tachtig jaren geleden, tijdens de barre oorlogswinter van 1915/1916, zette zich **Léon Charles Leirens** aan het schrijven van de geschiedenis van zijn familie. Hij was de oom van wijlen **Roger Leirens** gehuwd met Barones Marie Morel de Westgaver. Velen van mijn generatie hebben deze laatste bewoners van het prachtig kasteel in Louis XVI - stijl nog gekend. Recent werd dit kasteel aan de Lembergsesteenweg totaal ontmanteld en in jammerlijk ruïneuze toestand achtergelaten. Een mooie tekening van wijlen de kunstenaar Dries De Bock, gereproduceerd op de kaft van het wandelgidsje "Het Mijlekepad" is een laatste herinnering eraan.

Men kan zich goed de gemoedsgesteldheid van de auteur voorstellen bij het lezen van de aanhef van zijn tekst:

"Aujourd'hui, 30 décembre 1915, avant dernier jour de cette année à jamais néfaste, je commence à coordiner dans ces pages..." (Vandaag, 30 dec. 1915, voorlaatste dag van dit onherroepelijk noodlottig jaar, begin ik op deze bladzijden te rangschikken...).

Volgens zijn opzoekingen stamde de familie uit het noorden van Henegouwen en vertakte zich van daaruit over het Land van Aalst, te Idegem in de 16de eeuw, te Schendelbeke en Smeerhebbe-Vloersegem in de 17de eeuw, te Wetteren in de 18de eeuw. Is de vroegste filiatie enigszins onzeker - waarvan de auteur zich bewust was -, de vele genealogische gegevens en stambomen die zijn werk bevat zijn zeker van aard om interesse te wekken bij al wie belang stelt in genealogische opzoekingen in het Land van Aalst. Men vindt gegevens erin over de families Baeten (Smeerebbe), Van der Voorde en Van der Biest (Vloersegem), De Coninck (Zottegem), De Seille (St. Lievens Esse), Van der Varent (Dendermonde), Eliaert (Aalst), Van Uytfanghe (Wetteren)...

De leden van de familie die te Wetteren leefde, in de 18de eeuw en nadien, bekleedden ambten zoals die van griffier, van advokaat, van notaris.

Wij zullen het hier echter vooral hebben over een jongere tak die zich in het begin van de 19de eeuw te Gent vestigde, en waarvan enkele leden een heel andere bedrijvigheid uitoefenden dan de zojuist genoemde.

Degene die Wetteren verliet en te Gent kwam wonen was **François Louis Leirens**, zoon van **Engelbert Ignace,** die notaris, gewoonterechtskundige (coutumier) en practizijn (zaakwaarnemer) was te Wetteren.

Het is ondertussen interessant even stil te staan bij de loopbaan van deze laatste. Zoals vele van zijn tijdgenoten oefende hij zijn officieel erkend ambt uit eerst tijdens het Oostenrijks bewind, vervolgens onder het Consulaat en het Franse Keizerrijk, dan onder het Nederlands bestuur, en tenslotte onder koning Leopold I. Dit was zeer normaal aangezien die opeenvolgende regimes internationaal erkend werden, met uitzondering van het Franse. De openbare ambten bleven evenwel ook tijdens de Franse bezetting verder uitgeoefend door de vroegere beklеders ervan.

In het testament van 1838 van zijn vader Engelbert, werd diens oudste zoon vermeld als: *"négociant à Gand"*. Deze had dus niet voor een openbaar ambt gekozen zoals zijn broeders Joseph Marie en Jean Baptiste die te Wetteren de functie van ontvanger-administrateur uitoefenden.

François Louis Leirens (° 1778) huwde op 31 december 1808 met **Caroline van Aelbroeck**. Hij moet toen reeds over een zeker fortuin beschikt hebben want reeds in 1806 had hij, in associatie met een zekere Verhaeghe, een bank te Gent opgericht, de *Banque de Flandre*. Later, na het overlijden van zijn vader op 31 augustus 1836, bekwam hij een achtste van de erfenis bestaand uit grondbezit, renten en obligaties, in totaal geraamd op Fl. 218.051. In ditzelfde jaar 1836 trok hij zich op 2 juni terug uit een associatie met zijn schoonbroeder **Frans van Aelbroeck** met wie hij op 1 februari 1817 een zaak van import/export had opgezet. Zijn aandeel in het beginkapitaal van deze zaak bedroeg Fl. 36.900 of 3/4 van het totaal. Toen hij zich terugtrok uit die zaak, die geleid had tot handelsbetrekkingen met de belangrijkste havens van de wereld: Londen, Newyork, Rio de Janeiro, Havana, bedroeg zijn aandeel in de likwidatie Fl. 86.000. In 1848, toen hij 63 jaar oud was, trok hij zich ook terug uit de bank. Deze bleef verder bestaan onder de naam Banque Verhaeghe- de Naeyer, tot aan de eerste wereldoorlog.

Op 29 oktober 1846 overleed zijn schoonvader **Jean Louis van Aelbroeck**. Deze laatste, via zijn moeder verwant aan de oude Merelbeekse familie Van der Haeghen, was sinds 1790 baljuw van de heerlijkheid Merelbeke/Lemberge. In het Landboek van 1782 ziet men dat meerdere namen van vroegere bezitters doorstreept werden en zijn naam erboven werd geplaatst. Dit wekt de indruk dat hij na 1782 en voornamelijk tijdens het Frans regime, talrijke bezittingen wist te verwerven, waaronder ook het kasteel dat nu toebehoort aan Mevr.Wwe H. de Cock. Zijn zoon François Louis erfde van hem niet min dan ca 67 ha. te Merelbeke alleen zoals te zien op het kastraal plan van P.C.Popp van 1848/1856. Zoals Léon Leirens schreef erfde ook **François Louis Leirens** *"nombreuses propriétés à Assenede et aux environs de Gand, notemment à Meirelbeke et à Lemberge..."*.

Hij was de eerste Leirens die te Merelbeke een buitenverblijf had. Hij komt ons voor als een typisch overgangsfiguur die zich uitstekend wist aan te passen aan de mogelijkheden van een nieuwe maatschappij waarin gelegenheid bestond voor meer persoonlijk initiatief. Dat hij door eigen fortuin, vergroot met wat zijn echtgenote inbracht, in de voorwaarde verkeerde om dergelijke initiatiefvolle ondernemingen aan te gaan is duidelijk, doch dit doet niets af aan zijn verdienste.

Jules Eugène Philippe Leirens (Gent, 26/4/1820 – 1/11/1897).

Hij was de jongste van de vijf kinderen van François Louis Leirens-Van Aelbroeck, en de vader van Léon Charles die de familiegeschiedenis schreef. Hij was vooral een kenmerkend vertegenwoordiger van die wondere 19de eeuw met haar vele wetenschappelijke ontdekkingen en de industriële toepassingen ervan die de maatschappij waarin wij nu leven zo fel hebben geconditioneerd.

Jules Leirens onderscheidde zich in de scheikunde. Een van de basisproducten van de scheikundige nijverheid is zwavelzuur. Reeds vanaf 1759 was men in ons land begonnen met de productie ervan, doch het was vooral tijdens de 19de eeuw dat deze, alsmede de toepassingen ervan in andere ervan afgeleide nijverheid, een grote uitbreiding nam. Dit geldt ook voor soda, de basis voor de aanmaak van was-, bleek-, en kleurstoffen, nodig ook bij de vervaardiging van ijzer, glas, zeep, papier. Een naam die hieraan verbonden is en wereldwijd bekend is die van Emest Solvay die in 1863 het oud procédé verbeterde door het gebruik van ammoniak bij de vervaardiging van soda.

Volgens de beschrijving van Léon Charles richtte zijn vader reeds in 1848/1849 een fabriek op aan de Terplatenkaai te Gent, in associatie met Pierre Loppens, leraar aan de Nijverheidsschool. In deze fabriek werd zwavelzuur geproduceerd.

Jules Leirens was zeer handig en schrikte er niet voor terug alle nodige apparatuur zelf te ontwerpen, o.m. een loden kamer waarin zwaveldioxide en stikstofdioxide onder stoom op elkaar inwerkten. Dit was de tweede loden kamer in België, de eerste zijnde die van Van der Elst te Ruisbroek. Hij vervaardigde aldus behalve zwavelzuur ook chloorzuur en soda. Van zijn huis op de Brabantdam legde hijzelf een telegrafische verbinding aan naar zijn fabriek.

Korte tijd nadien richtte hij te Ledeberg een tweede fabriek op waarin hij ammoniak, het afvalproduct van de Gentse gasfabriek, gebruikte voor de aanmaak van zwavelzure ammonium of

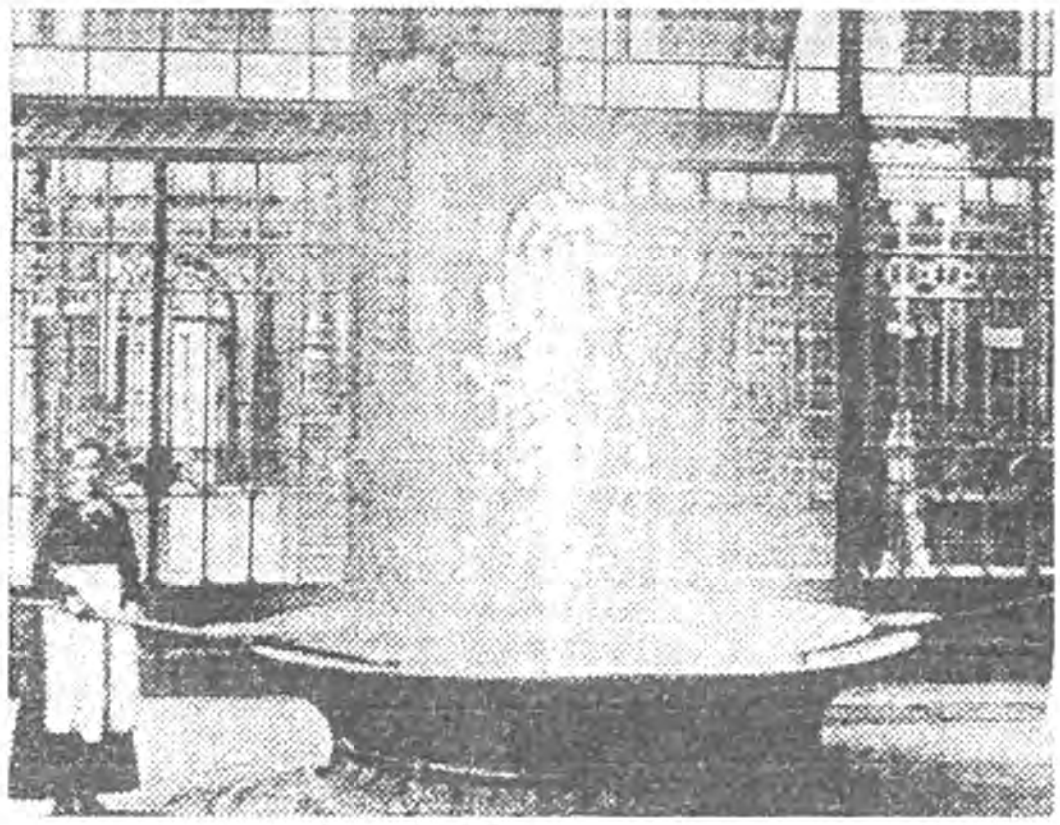

ammoniumsulfaat dat kon aangewend worden als meststof in de landbouw. Om de landbouwers te overtuigen van het nut van deze nieuwe meststof leverde hij de eerste wagens gratis. Dit had weldra een zulk danig succes dat hij onvoldoende ammoniak kon bekomen van de gasfabriek te Gent. Daarom richtte hij, in associatie met een zekere Gets te Antwerpen nog een fabriek op, en in 1878 nog een derde te Brussel, in associatie met de gebroeders De Coninck.

Ondertussen breidde hij zijn fabriek te Ledeberg verder uit, en nam er een tweede loden kamer in gebruik, nu voor het roosten van pyriet (ijzerpyriet) waardoor eveneens zwavelzuur bekomen werd. Daar ook zou hij kalksteen met zwavelzuur bewerkt hebben om aldus superfosfaat te bekomen. Hij zou een der eersten geweest zijn die deze soort meststof produceerde.

Door zijn huwelijk in 1847 met **Adèle ErnestineClaus** stond hij ook in contact met de onderneming van zijn schoonvader **Norbert Joseph Claus** die te Gent een suikerraffinaderij bezat. De ondernemende Jules Leirens richtte in 1870, in vennootschap met anderen, op zijn beurt een suiker-fabriek op die later bekend werd onder de benaming *"S.A. Sucrerie de Brugelette"*.

Léon Leirens scheef over zijn vader het volgende (vert.):

"Hij was aldus waarlijk de vader van die heden zo uitgebreide nijverheid der scheikundige vetten zonder welke geen landbouw meer mogelijk is. Hij was echter te bescheiden om eer en roem na te streven. Toch diende men zijn naam niet te vergeten".

Men zou geneigd zijn die woorden van lof toe te schrijven aan een zoon die zijn vader vereerde. Doch deze was zelf ingenieur, in 1873 afgestudeerd aan de *Ecolc spéciale des Arts et Manufactures* (nu Universiteit) te Gent. Van 1887 tot 1908 was hij o.m. secretaris van de *Société Générale des Fabricants de Produits Chimiques et Engrais* te Brussel, en ontwierp hij

tentoonstellingen over dit onderwerp te Brussel in 1888 en 1897, en te Antwerpen in 1894. Men mag aan zijn woorden dan ook meer belang hechten dan aan die van een toegewijde zoon.

Sociale situering van de familie Leirens

Enerzijds de verwantschap met meerdere adellijke families (Von Ribbentrop te Berlijn, De Smet-De Naeyer, Morel de Westgaver, Claus, Cardon de Lichtbuer, De Crombrugghe de Picquendaele...), en anderzijds de deelname aan het industrieel, economisch, en sociaal leven (suikerraffinaderijen, katoenindustrie, kunstmeststoffen, notariaat, advocaten...) situeren de familie duidelijk als horend tot de leidinggevende stand. Bleek dit reeds uit de hiervoor besproken figuren, dan is in dit verband nog speciaal te vermelden dat de zuster van Jules Eugène Philippe Leirens gehuwd was met **Eugène De Smet** (die zich later **De Smet-De Naeyer** zal noemen), op achttienjarige leeftijd lid van het Nationaal Congres, volksvertegenwoordiger in 1831 en in 1856. Diens zoon Paul Jos. (1843 - 1913), katoenfabrikant, in 1900 graaf geworden, was van 1908 tot 1913 directeur van de *Société Générale* te Brussel.

Constant Alphonse Leirens (1813 - 1886), Jules broeder, in 1859 gehuwd met Marie-Louise von Ribbentrop uit Berlijn, nadien met Julie Emilie Nicole te Geneve, was eigenaar en uitgever van het sociaalbewogen weekblad "De Broedermin" (1848 - 1859), en van het "Zondagblad" (1854 - 1864) waarin hij in 1861 opriep tot het stichten van een "Vlaemsch Verbond om de Vlaemsche zaek te doen Zegepralen". Hij riep de Vlamingen uit alle partijen op om niet te stemmen voor kandidaten die de Vlaamse zaak niet steunden. Hij gaf het tijdschrift " Het Vlaemsch Verbond" uit van 1861 tot 1862. Ondertussen evolueerde hij tot de liberale idee, en werd in 1861 voorzitter van de maatschappij "De Tael is gantsch het Volk" (in 1836 gesticht). In 1866 ten slotte gaf hij het internationaal tijdschrift uit "Le Travail", in 1867 gewijzigd in "*Le Travailleur associé*" waarvan de bedoeling was door cooperatie een goedkope massapers voor de arbeiders te verwezenlijken.

Léon Charles Leirens (1852 - 1931), zoon van Jules Eugène Philippe, auteur van de familiegeschiedenis, wonend op het kasteel "Groenen Walle" (waar nu het U.Z. staat) waaraan hij een studie wijdde, was actief in het bestuur van de vroegere Banque de Flandre, van meerdere scheikundige ondernemingen, van de Kon.Maatschappij voor Land en Tuinbouw, van de Kon. Vereniging ter bevordering van de Schone Kunsten te Gent, van de Wereldtentoonstelling van 1913 te Gent, van het Museum der Sch.Kunsten te Gent...

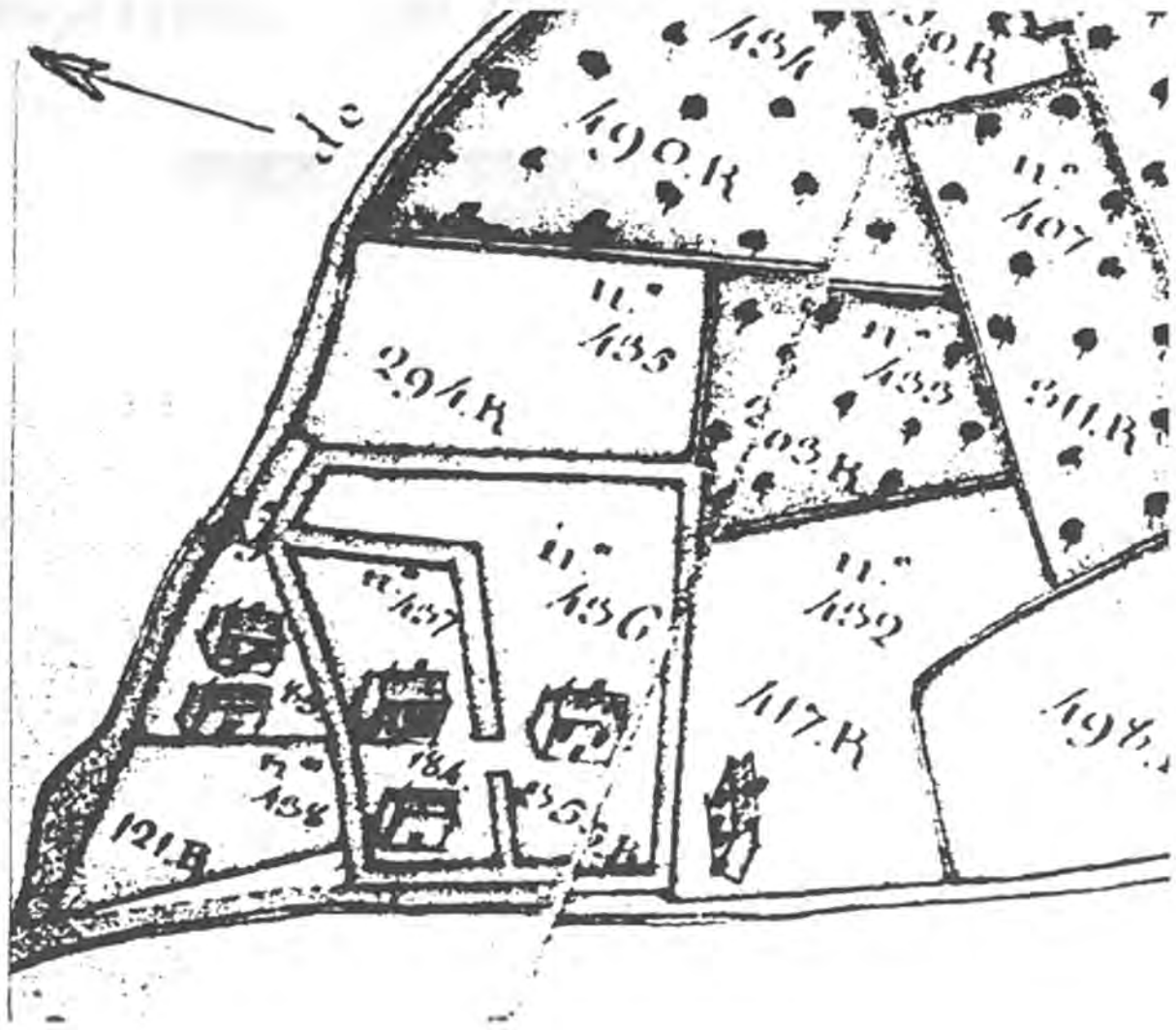

Myleke "Speelgoed" in 1782

De Leirens te Merelbeke

1. **François Louis Leirens** (°Wetteren 14 juli 1778, +Gent 1 juli 1856) gehuwd met Caroline van Aelbroeck (°7 mei 1787, +Gent 6 jan. 1865).

   Na het overlijden van Carolines vader Jean Louis van Aelbroeck op 29 oktober 1846 erfden zij benevens grond ook twee kastelen: een aan de Bergbosstraat (nu bewoond door Mevr.Wwe H.de Cock), het ander aan de Spookhofstraat, nu verdwenen en bekend geweest als het Spookhof.

   Na 1856 woonde Mevr. Wwe C. Leirens-van Aelbroeck op het kasteel aan de Fraterstraat dat toebehoorde aan Jos van Goethem-De Smet. Dit kasteel was, gedurende de bouw van een nieuw gemeentehuis, tijdelijk gemeentehuis

2. **Jules Eugène Philippe Leirens** (°Gent 26 april 1826, + Gent 1 november 1897), zoon van 1.

   Gehuwd met **Adèle Ernestine Claus** (°Gent 8 september 1825, +Gent 17 januari 1901).

   Zij erfden na het overlijden van Mevr. Wwe N. Claus -Van Aken op 6 april 1868 het kasteel Mijleke aan de Lembergsesteenweg.

   Zij bezaten tevens wat door zijn moeder was meegebracht uit de erfenis van Jean Louis van Aelbroeck, o.m. het kasteel aan de Bergbosstraat dat zij verhuurden aan adv. d ' Elhoungne.

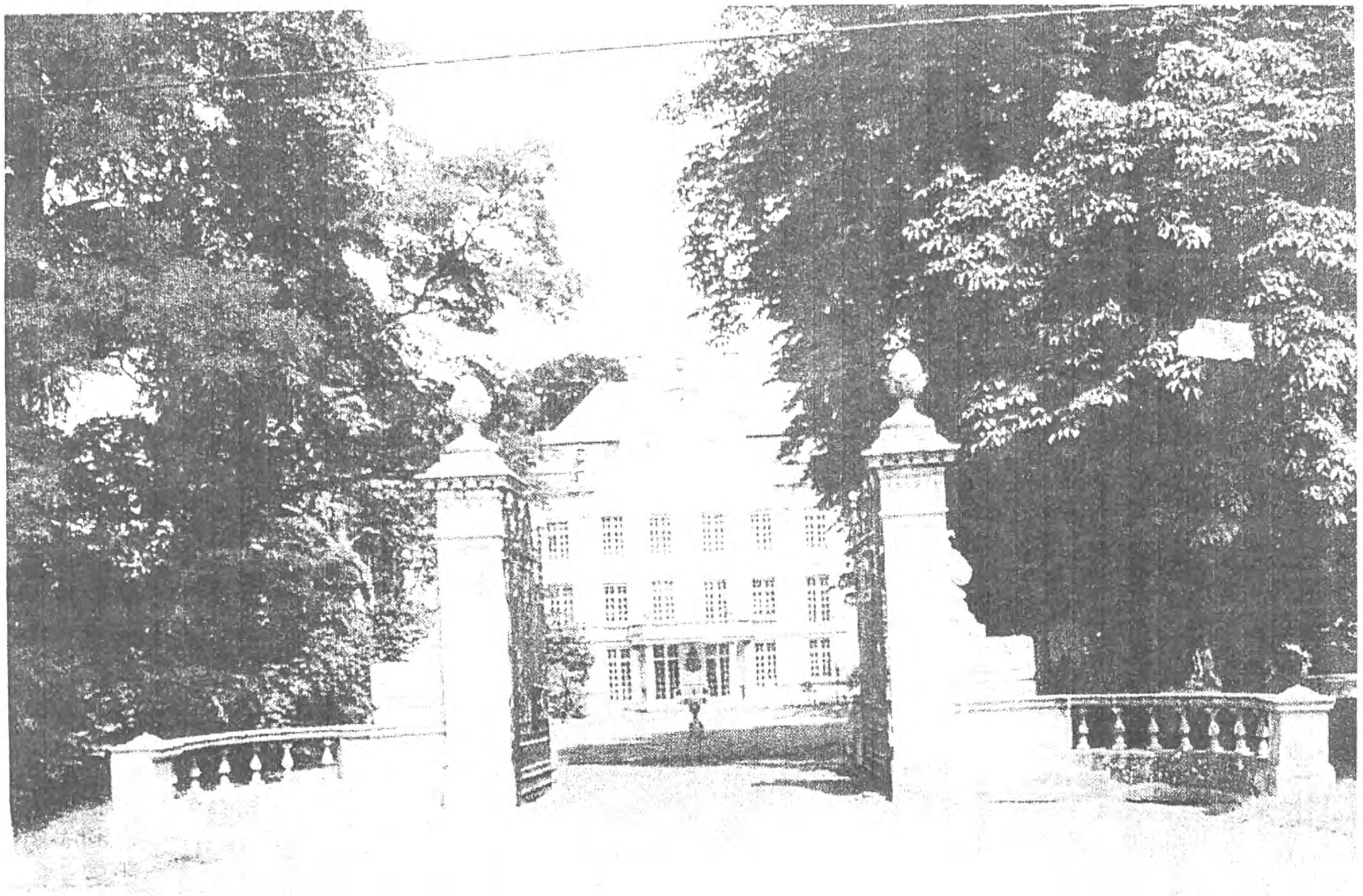

Foto van 1988 (Verz. Minist. VI. Gem. - A.R.O.H.)

3. **Alphonse Albert Leirens** (°Gent 22 maart 1855, +Gent 14 oktober 1939) gehuwd met **Marthe Van Oost**. Zoon van 2.

4. **Roger Leirens** (°Gent 11 oktober 1904, +21 maart 1987) zoon van 3. Gehuwd met barones **Marie Morel de Westgaver** (°Oostakker 13 mei 1909, +14 oktober 1991).

Het grondbezit van de familie Leirens ca 1850

Door zijn huwelijk met Caroline van Aelbroeck op 31 december 1808 werd François Louis Leirens erfgenaam van Jean Louis van Aelbroeck bij diens overlijden op 29 oktober 1846. Van deze laatste is bekend dat hij van 1790 tot de inlijving van onze gewesten in de Franse Republiek baljuw was van de voormalige heerlijkheid Merelbeke/Lemberge.

Toen de bezittingen van de gewezen Sint-Pietersabdij in beslag genomen werden en verkocht, profiteerde ook Jean Louis van Aelbroeck van die gelegenheid om nieuw grondbezit te verwerven. Wij zien dan ook dat hij in 1802 reeds met een totaal van 4906,5 roeden (= 15 ha. 8 a.74 ca.) opgetekend werd op de *"Matrice de rôle"* die diende om de grondbelasting vast te stellen. Op de Matrice de rôle van 1825, opgesteld onder het Nederlands bestuur, kwam hij voor met 29 ha. 4 a. 70 ca. Hij bezat toen o.m. het kasteel aan de Bergbosstraat dat nu bewoond wordt door Mevr. H. de Cock. Hij bezat ook het nabijgelegen verdwenen kasteel dat later bekend bleef als het Spookhof aan de huidige Spookhofstraat. Benevens vele percelen die in blokvorm rond deze beide kastelen waren gelegen. lagen de andere verspreid over gans de gemeente. Op de kadastrale legger van 1835 werd hij opnieuw vermeld, eind mei met 53 ha. 42 a. bezit aan grond en huizen. Nog meer dan uit het vorig relevé blijkt hieruit dat hij percelen aankocht waar zich de gelegenheid voordeed, verspreid over de gemeente.

Volgens de legger bij het kadastraal plan van F.C. Popp. opgesteld tussen 1848 en 1856, zien wij dat François Louis Leirens, schoonzoon van Jean Louis van Aelbroeck, vermeld staat met 67 ha. 43 a. 80 ca. Zijn naam kwam niet voor op de legger van 1835, zodat het duidelijk is dat hij dit grote bezit geërfd heeft van zijn schoonvader die in 1846 was overleden.

Dit blijkt ook uit de ligging van de percelen: de belangstelling van Jean Louis van Aelbroeck voor het kasteel aan de Bergbosstraat en voor het Spookhof, en voor de bezittingen er rondom gelegen , weerspiegelde zich nog steeds in het bezit van zijn schoonzoon François Louis Leirens - van Aelbroek.

Ook in Lemberge bezat deze laatste 33 ha. 13 a. 50 ca bestaand uit de grote omwalde hoeve aan de Burg. Maenhautstraat en bekend als het Goed ten Bossche. Dit bevond zich waar de benaming van een restaurant er nog aan herinnert en waar het Industriepark is.

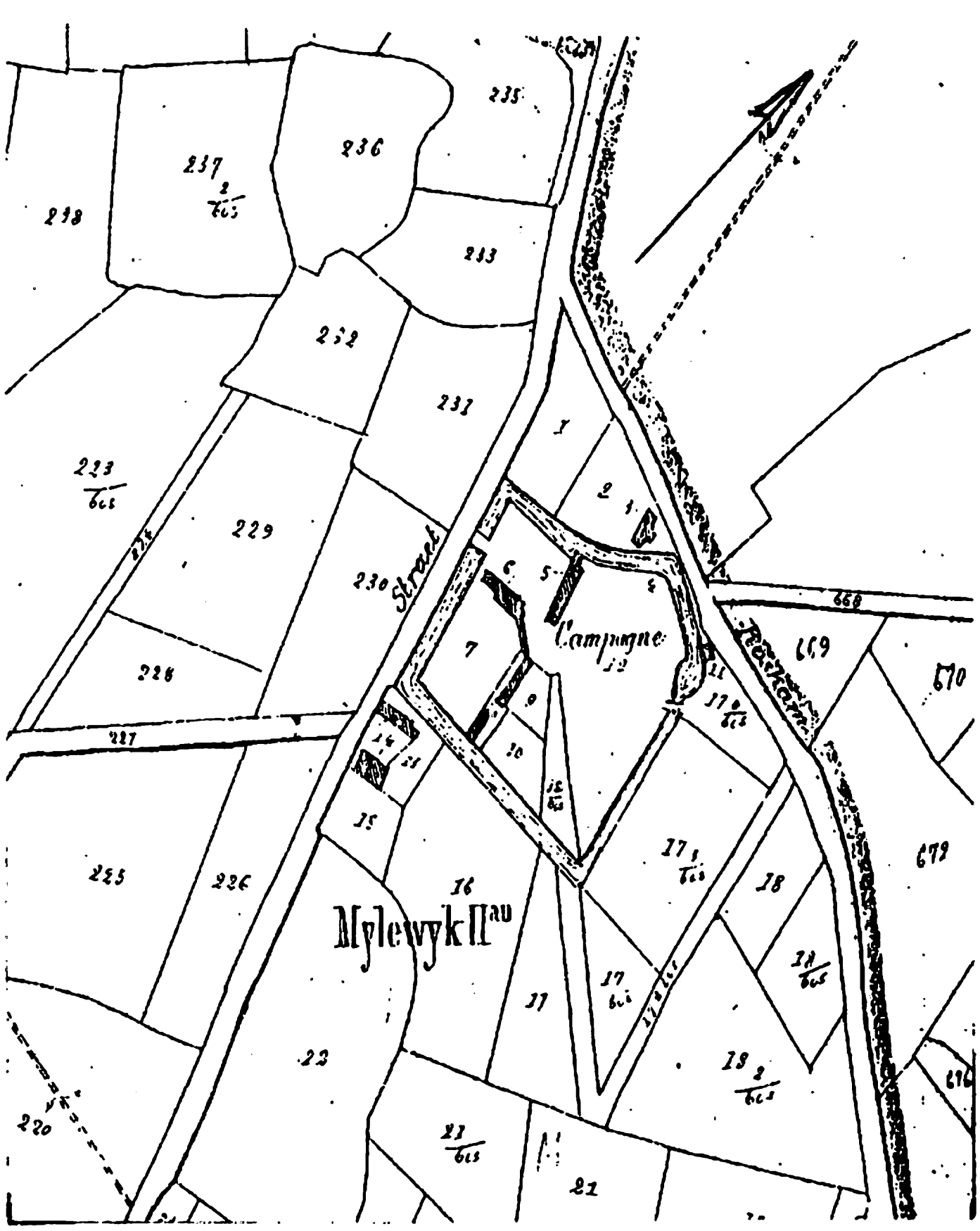

Het kasteel Myleke in 1856

De twee kastelen van Leirens te Merelbeke

In Merelbeke koppelt men nog steeds de naam Leirens aan het kasteel **Mijleke** langs de Lembergsesteenweg. Minder bekend is dat François Louis Leirens - Van Aelbroeck, en na hem zijn weduwe, woonden op het **kasteel aan de Fraterstraat** dat een paar jaar geleden tijdelijk gemeentehuis was. Dit kasteel, dat in 1782 eigendom was van Lodewijk Jozef Van den Bossche, was na diens overlijden op 14 dec. 1805 bezit geworden van de douairière Marie Maes, zoals gesteld in de "Matrice de rôle" van 1825, en nog in van 1835. Volgens het Bevolkingsregister van de gemeente van 1845 woonde François Louis Leirens - Van Aelbroeck op adres "Heywyck nr 18" wat met het genoemd kasteel vereenzelvigd wordt. Dit steunt op het feit dat kasteel, zoals De Potter en Broeckaert in 1867 schreven, door mevr. Leirens bewoond was geweest alvorens eigendom werd van Jozef Van Goethem - De Smet. De aanduiding "mevr. Leirens" wijst erop dat men zich haar herinnerde als de weduwe van François Louis Leirens - Van Aelbroeck die overleed op 14 juli 1856. Er is echter een probleem: het door P.C.Popp uitgegeven kadastraal plan van Merelbeke stelde dat het kasteel eigendom was van J. Van Goethem-De Smet, en zoals ik elders heb aangetoond, mij steunend op interne gegevens, dateerde ik dit kadastraal plan: 1848/1856. Er lijkt dus enige tegenspraak waarvoor ik maar één oplossing zie: na het overlijden van François Louis Leirens verkocht zijn weduwe het kasteel aan J.Van Goethem-De Smet onder de voorwaarde er zelf te mogen blijven wonen tot het eind haar leven. Zij overleed op 6 januari 1865, zodat kasteel toen in het volledig bezit kwam van J. Van Goethem-De Smet.
Dit laat ons meteen toe de uitgave van het kadastraal plan van P.C.Popp te dateren op 1856, na 14 juli, toen het kasteel reeds de naakte eigendom was van J. Van Goethem - De Smet.

Wat het kasteel Mijleke aan de Lembergsesteenweg betreft: dit was in 1782 bezit van een zekere Coene. Het ontbreken van een voornaam in het Landboek laat vermoeden dat dit de weduwe was van Pieter Coene die in 1765 was overleden, eigenaar van een "manufacture" te Gent waarin in 1762 meer dan 600 arbeiders op 200 weefgetouwen zijden stoffen weefden.Na zijn overlijden zette zijn weduwe het bedrijf nog enige jaren voort. Volgens de *"matrice de rôle"* van 1802 was al het bezit van Coene te Merelbeke toen overgegaan op de Gentse tak van de familie Van den Bogaerde, doch volgens die van 1825 bezat toen Philippe Cardon meerdere percelen uit dit bezit, o.m. het kasteel. Dit was nog zo in 1835, doch toen P.C.Popp in 1856 zijn uitgave bezorgde van het kadastraal plan was het kasteel bezit geworden van mevr. weduwe Norbert Claus die op 4 september

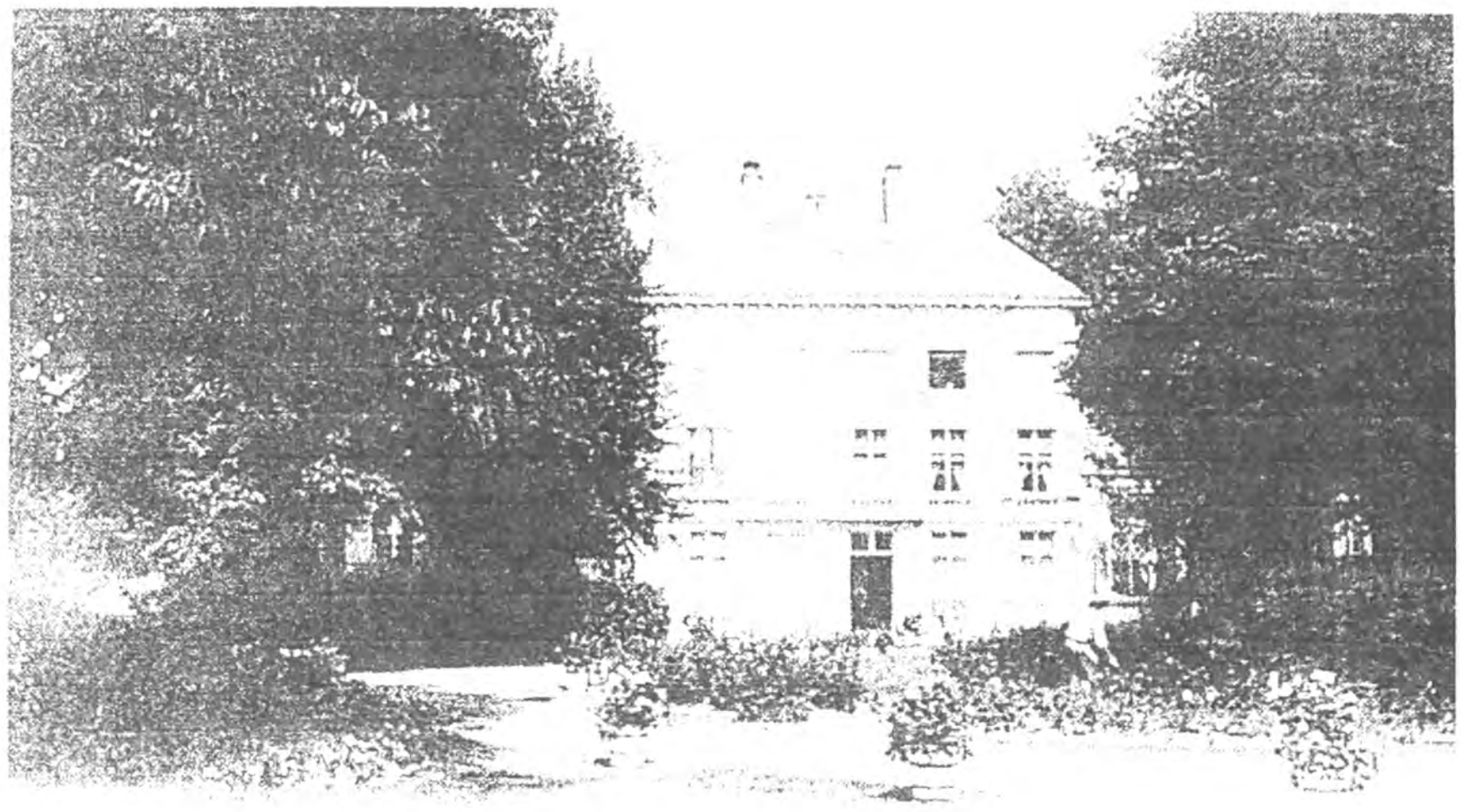

Meirelbeke — Villa des Roses

Foto van 1903 (Verz. Raoul Buysse)

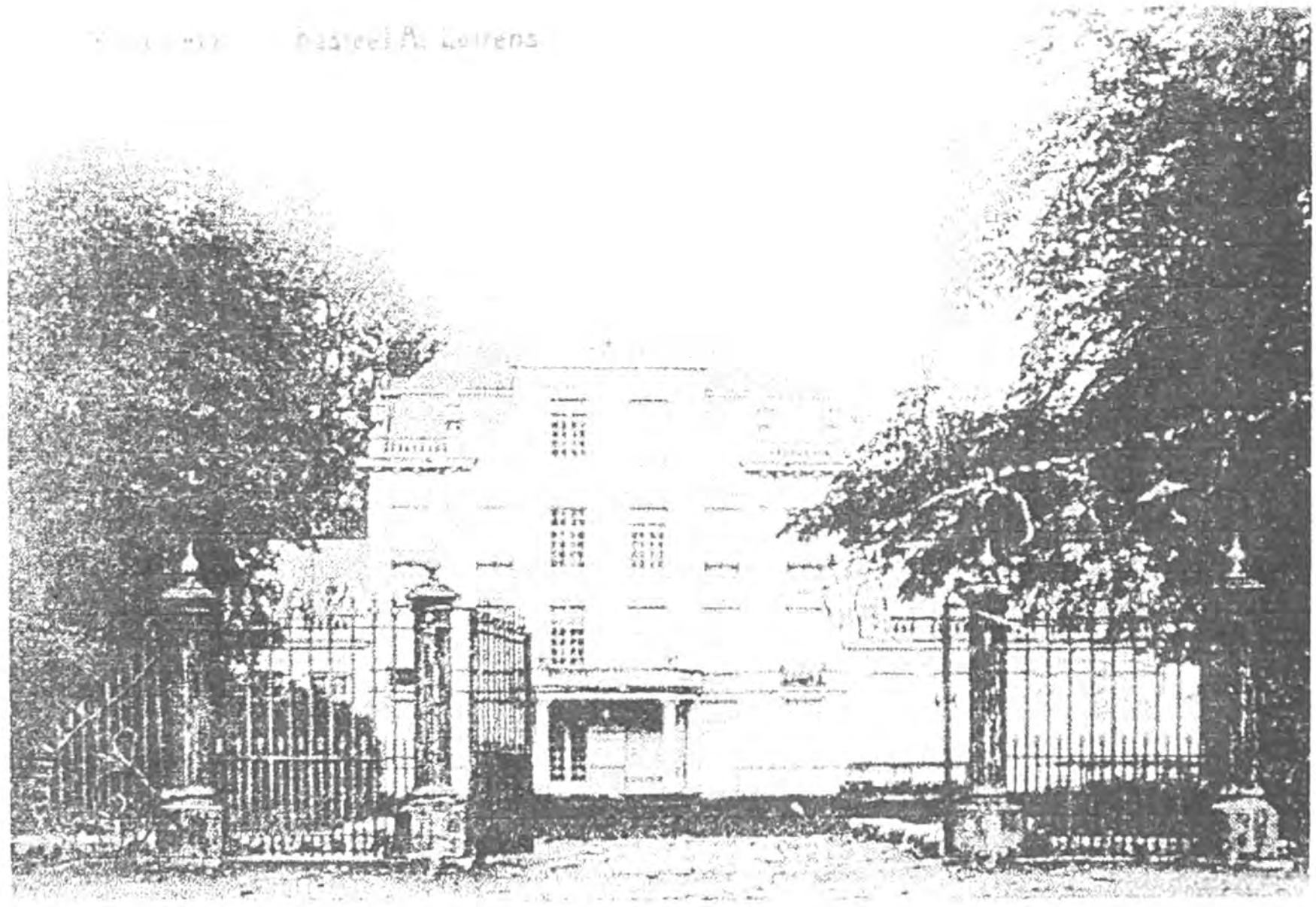

Foto van 1914 (Verz. Raoul Buysse)

1848 was overleden. Haar dochter Adèle huwde in 1847 met Jules Eugène Philippe Leirens. Deze erfde in 1868 het kasteel van zijn schoonmoeder.

Jules Eugène Philippe overleed op 11 november 1897, en zijn vrouw op 17 januari 1901. Het kasteel ging toen over op hun zoon **Alphonse**, wiens initiaal en naam voorkomt op een foto met de opdruk: "Meirelbeke - Kasteel A. Leirens". Die foto vertoont het kasteel zoals wij dit tot 1991 gekend hebben. Alleen was er nog geen gemetste balustrade en hekpijlers waaraan het toegangshek ophing zoals te zien op de recente foto van 1989 vooraan tegenover de titel van dit artikel. Op de gevel ziet men boven de derde bouwlaag de twee data 1787 - 1914.

Een nog vroegere foto van 1903, met de opdruk "Meirelbeke - Villa des Roses" toont ons het kasteel zoals het eruit zag voor 1914, jaar van de verbouwing door Alphonse Leirens. Dat de oudere foto dateert van 1903 is af te leiden uit de opdrukken met hetzelfde lettertype op andere foto's die gelukkig gedateerd werden door de bezitter ervan: A. Waterloos, 4. 7bre 1903. (Foto's van het kasteel Wisselbeke, van het Hof ter Wallen, van de Standplaats Tram, te zien in Dorpsbeelden uit het verleden. Merelbeke, 1992/1994. Uitg. Fr. Timmerman).

In 1903 bestond het kasteel nog uit twee en een halve bouwlaag, met op het tweede verdiep half-hoge vensters, het geheel bedekt door een zadeldak afgeschuind aan de zijkanten, voorzien van twee schouwen en in het midden van een klokketorentje.

In 1914 werd het tweede verdiep verhoogd en de gevel voorzien van een geveltop, het dak vervangen door een mansardedak. Het klokkenorentje werd verwijderd en vervangen door een siervaasbekroning boven op de geveltop. Aan de ingang werd een halfronde zuilenportiek aange-bracht waarboven een terras met balustrade. Aan beide zijden van het hoofdgebouw bevonden zich zijvleugels van een bouwlaag, links met drie en rechts met vijf vensters, bedekt met afgeknot zadeldak met ijzeren nokken en met dakvensters type oeil-de-boeuf. Reeds op de foto van 1903 zijn deze zijvleugels te ontwaren door het gebladerde van de bomen. Zij bestonden inderdaad reeds in 1856 zoals te zien op het kadastraal plan van P.C.Popp. In 1914 werd aan de achterzijde een aanbouw onder terras tegen het gebouw aangebracht, over de volle breedte van het hoofdgebouw, zoals te zien op het actueel kadastraal plan.

Het oude "Speelgoed" van 1782 heeft dus tot 1914 vermoedelijk zijn l8de - eeuwse stijl behouden, eerst nog zonder zijvleugels, om dan in neo-Louis XVIe-stijl omgebouwd te worden.

Op 14 okt. 1939 volgde Roger Leirens zijn vader op als bezitter van het kasteel. Na het overlijden van zijn echtgenote, mevr. de barones M. Morel de Westgaver, op 14 okt. 1991, werd het kasteel

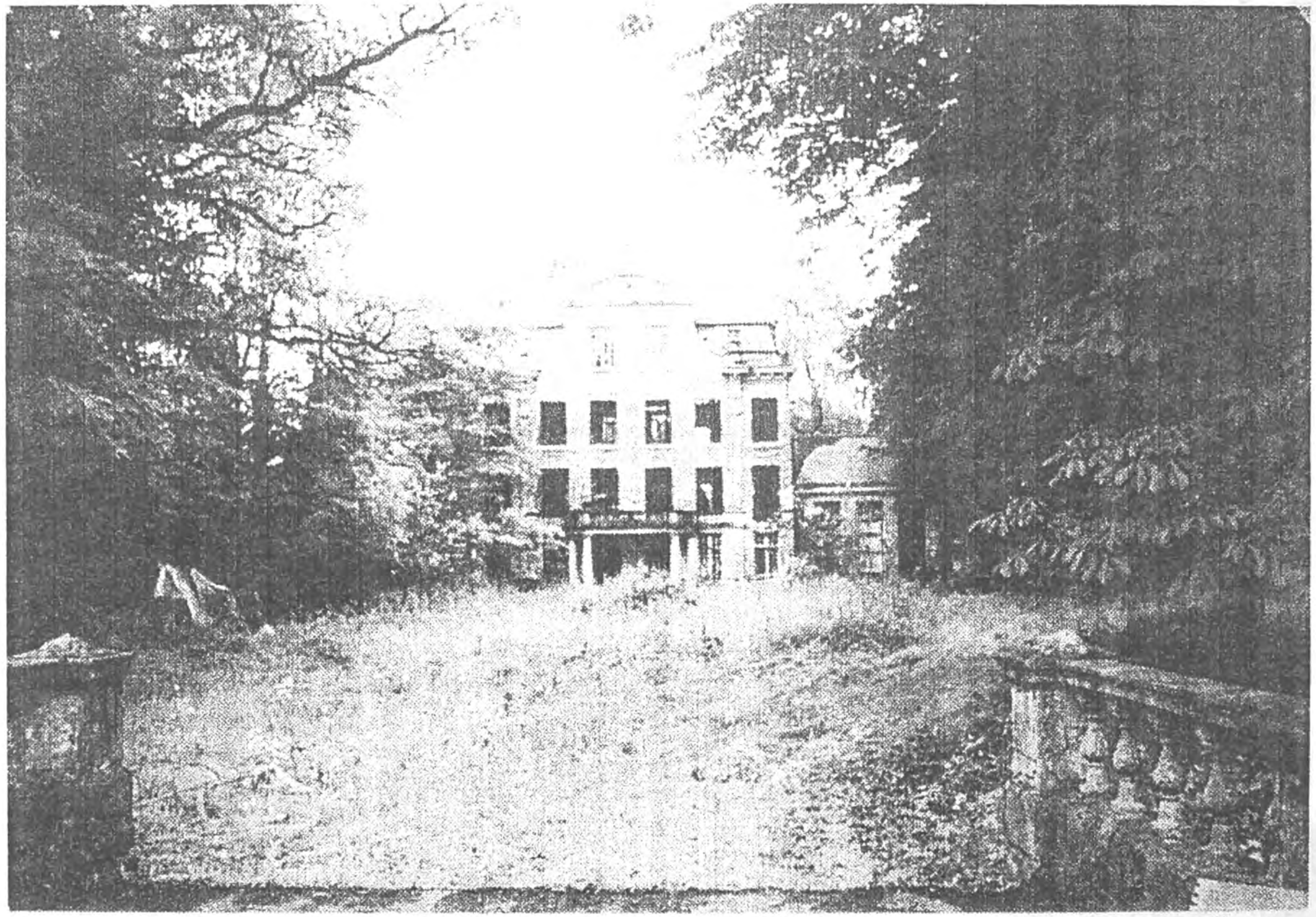

Foto: Fotopost Merelbeke 1998
(Sporen van verhoging vensters 2de verdiep)

verkocht. Het bevindt zich actueel volledig ontmanteld in jammerlijke toestand Het speels Louis XVIe- aanzicht lijkt wel voorgoed verdwenen.

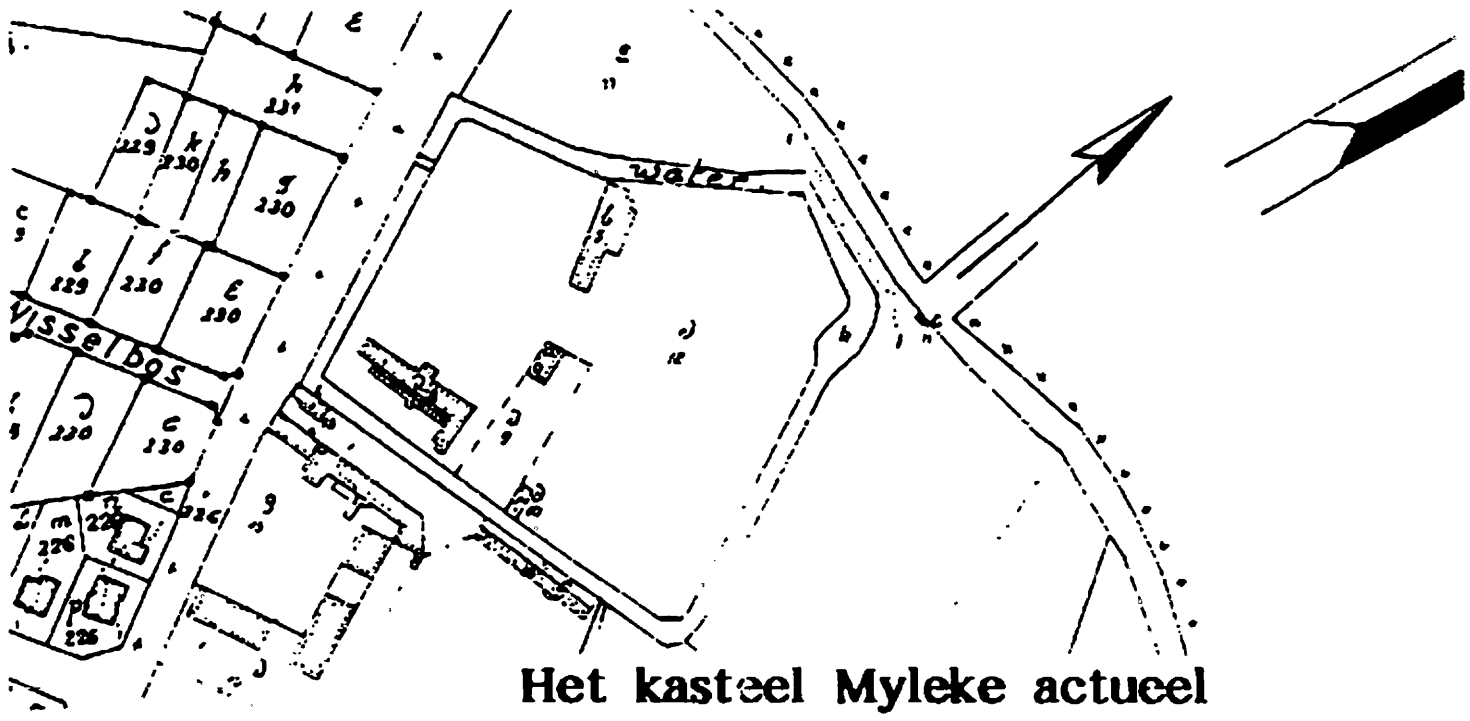

Het kasteel Myleke actueel

K.G. Van Acker

Geraadpleegde literatuur

Popp, P.C., Atlas cadastral parcellaire de la Belgique: Commune de Meirelbeke. Brugge, z.d./1856/.

De Potter, Fr. en Broeckaert, L., Geschiedenis der gemeente Merelbeke. Gent, 1867.

Leirens, Léon,Charles, Essai d'histoire et de généalogie de la familie Leirens, commencé le 30 décembre 1915, fini le 4 avril 1916. Handschrift in 4°, 145 bln, tabellen, stambomen. Perk. band.

Coppejans-Desmedt, H., Bijdrage tot de studie van de gegoede burgerij te Gent in de XVIIIe eeuw. De vorming van een nieuw sociaal-economische stand ten tijde van Maria Theresia. Brussel, 1952. (Verhandel. Kon. Vl. Acad., Kl. der Letteren, jg. 14, nr 17).

Goethals, Franklin, Het grondbezit te Merelbeke (1782 -1845). Licentiaatsverhandeling R.U.G. 1965/1966.

A.R.O.H., Bouwen door de eeuwen heen. Architectuur. Deel 12n 2. Turnhout, 1989.

Verschaeren, José, Leirens Constant Alphonse. (Nat. biogr. Wdb. bd 13, kol. 489 - 595.) Brussel, 1990.

De Paepe, J.L & Raledorf Gerard, Chr., Le Parlement beige 1831-1894. Données biographiques. Brussel, 1996.

Bekaert/Belux, Waar werken wij? Een bijdrage over Merelbeke en onze gebouwen. (Onuitgegeven nota over het bedrijf$_1$ z.d. blz. 37 - 40 van bedrijfspublicatie).

BALEGEM TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (deel 3)

Het dagboek der gebeurtenissen of Baeleghemse Kronyken binst de wereldoorlog 1914-1918

De klas wordt onder de wapens geroepen

Op 23 sept. trekken 150 Belgische soldaten door het dorp. De onderpastoor begeleidt hen naar het station vanwaar zij om 11 :30u de trein naar Zottegem nemen met als eindbestemming Frankrijk. Onderweg vernam de onderpastoor dat zij de opdracht hadden de sporen en bruggen te saboteren om aldus de oprukkende Duitse troepenmacht af te remmen.
In de namiddag kwamen er nog eens een honderdtal Belgische soldaten, Vlamingen en Walen voorbij. Zij werden door de pastoor opgewacht.

Op 24 september zijn opnieuw 14 mannen uit Balegem onder de wapens geroepen : Van Grembergen Valère, Bokstaele Gaston, Ghislain Urban, Van Heddeghem Albert, Pluym Jozef, Baele Georges, De Landsheere Hector, Eggermont Emiel, Claes René, Thienpont Leonel, Amédé Van Grembergen, De Maeseneire Hector, De Buck Georges.

Balegemse wapenbroeders

Een luchtschip

25 september. De nacht is helder en bij deze klare sterrenhemel maakt de voorbijtrekkende zeppelin een enorm gedruis. De honden zijn aan het blaffen en de mensen staan het monster na te gapen. Het is rond middernacht toen het opnieuw werd opgemerkt. Het had een lading bommen gedropt op de vismijn en op een spoorwegmagazijn te Oostende.

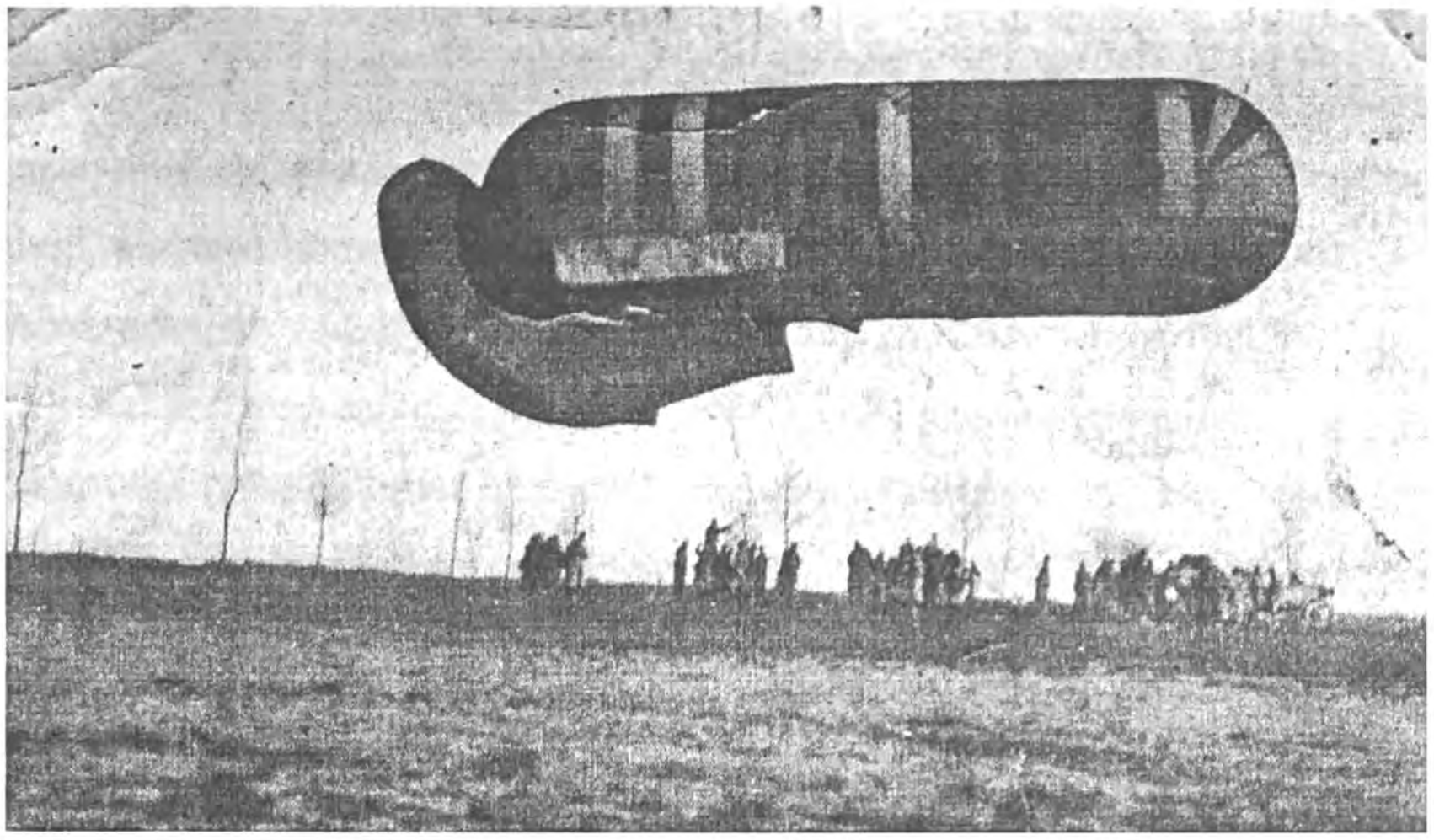

Oorlogsgeweld in de streek

26 september. Te Oordegem heeft een treffen plaats tussen Belgische en Duitse soldaten. Vanop 'Coen's molen' hoort men geschut net alsof men erbij staat.

Op de middag is een vliegtuig opgemerkt in de richting van Oosterzele.

Te Oombergen is een Duitse soldaat levensgevaarlijk gewond in een treffen tussen Belgische en Duitse soldaten. Die soldaat is naar Zottegem overgebracht waar hij ook overleed.

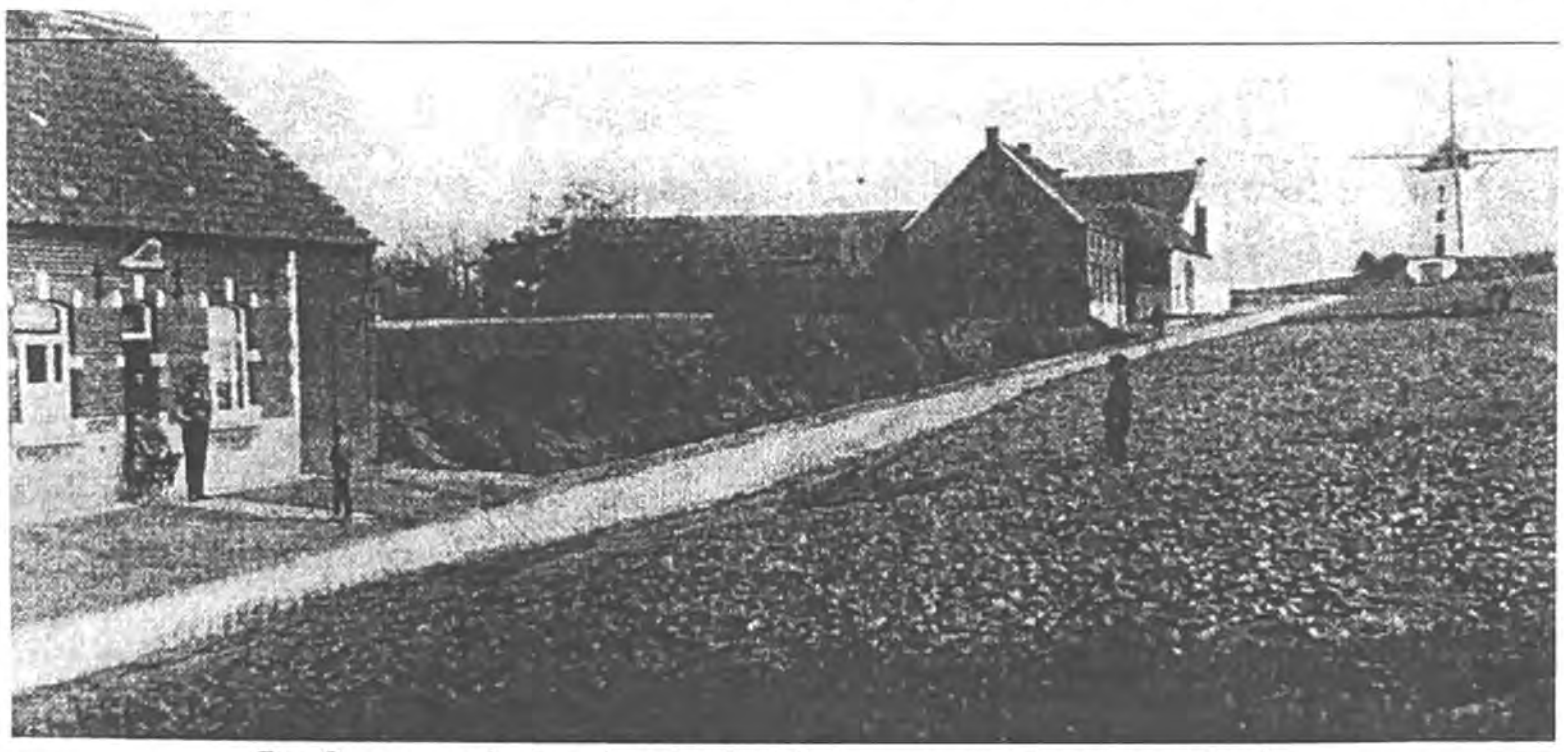

De Stenen windmolen in de Molenstraat (Coen's molen)

6 oktober. De omgeving van de Schelde wordt aangevallen tussen Wetteren en Dendermonde.

Engelse soldaten zijn pas aangekomen en brengen hun kanonnen in stelling. Gendarmen doorzoeken de streek. In de Pierkensstraat waren 4 Duitse soldaten gesignaleerd. Een honderdtal soldaten doorzoeken de bossen te Oosterzele en Balegem.Vanop het 'moleken te veel ' is de slag aan de Schelde goed te volgen.

« Men ziet rook langs hier en daar. Men ziet dikwijls de wolk van de kanonnen . Om 5 minuten van 10 ure ziet men links van Oordegem kerk een zwart wolkje opgaan, het vergroot en vergroot, 't is een brand ; na eene halve uur, 't moet schrikkelijk zijn, een zware zwarte kolom rook verheft zich in de hoogte. Om 11 ure is gansch den oostkant een lange breede en hoge kolom rook. Men ziet geen vuur en 't komt altijd uit hetzelfde punt. De wolken kolom vermeerdert nog ; om 1u30 was het al een grote zwarte wolk, eene zwarte onweerswolk. Velen dachten dat en geven daarom geen acht aan, 't heeft zoo de gansche namiddag geduurd.

't is de grote Duitse firma van scheikundige meststoffen gelegen aan de Schelde te Schoonaarde. Een fabriek van 2 hectaren, prachtig geïnstalleerd, bestuurd door Duitsche dat in brand staat . »

Vrijdag 10 oktober. Een bloedige veldslag te Gijzenzele. (*)

Belgische soldaten zijn gelegerd in « schietgrachten » te Lembergen.

Duitse soldaten hebben zich ingegraven op de Scheurbroek en de Smissenbroek te Oosterzele.

« onderweg langs Ledeberg ziet men vluchtelingen van langs Quatrecht, Melle, met karren wagens geladen met beddens slaping enz. Koeien, verkens. Gansche huishoudens op vlucht langs de zuidkant ? Een gevecht een slag langs Gijzenzele en Quatrecht tusschen Duitschers en Belgen . Om 2 ure begonnen tot laat in de avond. ... De slachting is schrikkelijk geweest men spreekt van ontrent 1000 Duitschers gedood. Men moet dit gehoord hebben om er zich een gedacht van te maken.

Zaterdag 10 schoon weer, 't is al oorlog en Duitsch dat de klok slaat. Van tijd tot tijd nog geschut langs Kwatrecht.'S avonds om 8 :30u een schrikkelijk geweergeschut..

Iedereen buiten. Een sterrenhemel, stil, menschen, menschen, honderden en honderden geweerschoten, zoals grote dikke hagelstenen die in den zomer vielen ; welk een helsch geschut ; dit langs Gijzenzele Quatrecht. Dit duurt omtrent 5 minuten en dikwijls herhaalt Welke slachting.. »

Zondag 11.10. De klok wordt niet geluid . Reizigers verhalen over de vele Belgische soldaten in de streek van Lembergen. Rond 11 :30, 3 zware kanonschoten uit het Duitse kamp te Oosterzele. Twee minuten later worden zij vanuit het Belgische kamp beantwoord.

In de namiddag kwam het bericht dat de vijand zich terugtrok in de richting van Bavegem en Aalst. In de nacht van zondag op maandag heeft ook het Belgische leger het strijdtoneel verlaten. Antwerpen was gevallen en de stad Gent werd door het Duits leger bezet.

De zoon van Vander Spiegel, wonende op de wijk Issegem, kwam van het slagveld te Gijzenzele. Hij verhaalt : « *Schrikkelijk zegt hij alles verwoest, de doden liggen daar nog onbegraven, hoopjes van 5 à 6, hier en daar verspreid, plassen bloed.*

Duitsche met open borst en kop doorschoten enz.. Schrikkelijk.

- De belegering van Antwerpen startte op 1.10. Van 4 tot 8.10 werd hard gevochten aan de Nete . Duitse troepen braken door te Lier en dreigden tevens de Schelde over te steken te Dendermonde. De aftocht was onafwenbaar. Antwerpen valt. Het Belgische veldleger slaagt er in om op 9.10 het kanaal Gent-Terneuzen over te steken en nadien op 14.0 de IJzer te bereiken. Deze beweging werd gedekt door de Belgische Cavaleriedivisie en door een Franse troepenmacht onder het bevel van generaal Henry Raulinson en vice-admiraal Pierre Ronarc'h (Luc De Vos: De eerste wereldoorlog). De slag te Gijzenzele – Kwatrecht kaderde in de beschermende opdracht van de Belgische Cavaleriedivisie om het veldleger de kans te geven via Terneuzen de IJzervlakte te bereiken.

Bijlage

De aanval op Antwerpen startte op 1 oktober. De forten van Walem, St. Katelijne-Waver en Koningshooikt en de schansen van Dorpveld boden hardnekkige weerstand.

Uit het dagboek van Jozef De Smet uit Balegem, « soldaat 13e batterie place fort Waelhem »([1])

Jozef De Smet

... Van dien dag af was er op ons fort geen rust meer, laden van projectielen, maken van sargen en van alles wat nodig was tot onze verdediging. Menige dagen zijn wij buiten ons fort geweest om alles plat te leggen wat maar enigszins letsel kon geven om de vijand aan ons zicht te onttrekken. Wij zijn nog geweest dat wij 3 uren al bezig waren met kappen en breken en tot laat in de avond. Dit heeft zoo verscheidene dagen geduurd, ja zelfs tot den dag dat wij zijn aangevallen geweest was onze commandant aan het werk om versterking te maken. Hoe zie ik onze dappere commandant staan trappelen van ongeduld ;...Eindelijk hadden wij het geluk te mogen schieten in een bos te Hofstade waar de Duitschers zich hadden verborgen. De verliezen die de vijand daar heeft geleden zijn schrikkelijk geweest dat heeft een ooggetuige mij zelf verklaard...Tot den dag dat hij kwam met tot dan voor ons onbekende 42 kanons. Op maandag 28 september ontrent 12:30u vloog het eerste schot over ons fort, wij waren zojuist met 3 man aan het patatten jassen,...Na ontelbare schoten te hebben gelost had hij het geluk een deel der kazemat in te schieten... Daarna valt een obus op de koer in een hoop kortewagens...daar worden 3 man getroffen een was zijn benen kwijt ... Tegen de avondschiet hij bijna door het beton onze conpol. Om 9 u moeten wij de mannen in die conpol gaan aflossen... Om 5 uur werden wij afgelost... Mijn vriend Prosper Van Dorpe komt bij mij en zegt kom zie eens hoe zij vallen in het water... want zij schoten heel slecht op ons fort... Ik stel de vraag aan mijn vriend wat denkt u Prosper het

wordt hier erg nietwaar... toen al met eens eene geweldige ontploffing, het gezang verdoofde van enige jongens welke zongen (het was in de tijd der bleke blauwe patatten), een obus is gevallen in het poedermagazijn welke wij geen tien minuten verlaten hadden...120 tot 150 man worden plat ter aarde gesmeten ik zit op handen en voeten half bedwelmd en moet niet hebbende te vluchten en zeg in mijn eigen: daar staat mij niets anders te doen dan hier gerust de dood af te wachten, en geloof dat ik nooit zachter zou zijn gestorven, toen al met eens ik eene vlam voor mijn oogen zag, het was mijn baard en haar en kleren welke branden. Ik doof de vlammen uit met mijn verbrande handen, terzelfder tijd valt er iets op mijn kop welke mijn kop gansch openlecht... Ik ben zeker dat ik 1 m hoog ben gesprongen over de mannen welke daar lagen te kermen.

Ik liep langs een muur de weg zoekende, al met eens loop ik op een jongen die de vlammen in liep ik duwde hem weder en toen wij zoo wat versche lucht kon in ademen meenden wij in de hemel te zijn...

Doch het gekerm dat ik daar hoorde steeg mij tot het mark der beenderen. Ik vergat zelfs mijne pijn en had groot medelijden met mannen welke erger verbrand waren dan ik, wij waren allen onherkenbaar van het poeder.

Ik werd vervoerd naar Antwerpen... ... naar het St.Jans Berchmans College...

(1) Lucien De Smet familie archief

De aftocht uit Antwerpen

Vanaf de Nete tot aan het kanaal Gent-Terneuzen

Gijzenzele 10.10.1914

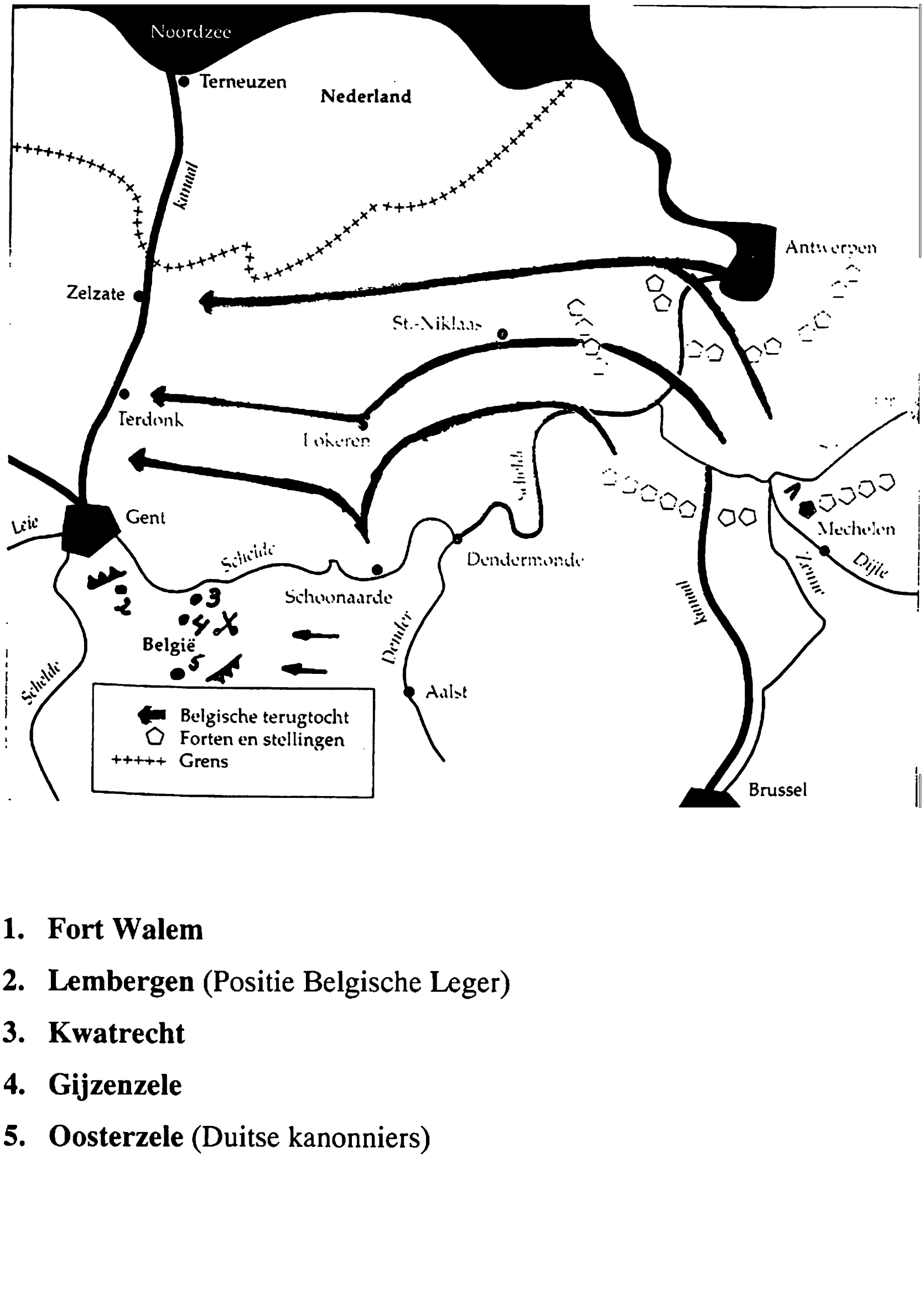

1. **Fort Walem**
2. **Lembergen** (Positie Belgische Leger)
3. **Kwatrecht**
4. **Gijzenzele**
5. **Oosterzele** (Duitse kanonniers)

* * * * * * * * * * * * * * * * * * *

De Vogelhoek heeft weer een kerk

MELLE – Vijftien jaar duurde het, maar na de restauratiewerken beschikt de Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangenis-parochie van Melle-Vogelhoek weer over een kerk. En wat voor één. Het gebouw is verlost van de ouderdomskwaaltjes en oogt binnenin bijzonder fris. Om van een vochtig gebouw een moderne kerk te maken was vijftien jaar en achttien miljoen frank nodig. Julien Kellens van de kerkfabriek legt uit. «In de eerste fase, van 1984 tot 1986, kwam er een nieuwe dakbedekking en goten. In 1992 waren we tijdens de tweede fase een jaar zoet met de bouw van een tochtsas aan de deur en de herstelling van de kerkvloer. Voor de derde fase, het opknappen van het interieur, ging de kerk van februari tot december 2000 dicht.»
De laatste vier jaar moest de kerk het zonder pronkstuk stellen. Het schilderij *De aanbidding der wijzen* dat Witdoeck in 1638 schilderde, was dringend aan renovatie toe. Het schilderij is een kopie van een werk van Rubens, maar dan gespiegeld. Van de schilderijen van Rubens is geweten dat er nogal wat bloot op te zien was, zodat de decolleté van Maria in de kerk een beetje bijgeschilderd werd om alles te bedekken. Bij de restauratie is alles in oorspronkelijke staat hersteld. (BDO. *Foto De Bock*)

Het Laatste Nieuws, zaterdag en zondag, 10 en 11 februari 2001

* *

Gondebeek terug naar de oorspronkelijke loop

•MELLE

Met de verwijdering van een rij betonnen oeververstersingen herstelt de provincie Oost-Vlaanderen de natuurlijke loop van de Gondebeek in Melle. Gelijkaardige plannen voor Gontrode zitten in de pijplijn. «Aan het laatste stuk Gondebeek voor de monding in de Schelde is in de loop der jaren veel geprutst. Veel oevers werden met beton verstevigd en die kunstmatige zaken neemt de provincie nu weg», vertelt Martin De Pelsmaeker die de stuurgroep van het Gondebeek-project voorzit.

De Pelsmaeker is blij met die ingreep. «Door de betonplaten te vervangen door natuurlijke beplanting als oeverversteviging keer je terug naar hoe het was en geef je de natuur een kans. Bovendien zal er door de natuurlijke wisselwerking van de beek en de omgeving een betere, kleinschalige waterzuivering plaats vinden», besluit hij. In een eerste fase herstelt de provincie de oevers van de Gondebeek aan de Kouterslag. Plannen om de Gondebeek in Gontrode te laten 'hermeanderen', zijn nog in opmaak omdat er dan grond moet aangekocht worden. (BDO)

Het Laatste Nieuws, vrijdag, 16 februari 2001

INTERNET – WEETJES

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE VZW

URL: http://landvanrode.freeyellow.com/index.html
Email: landvanrode@advalvas.be

VERBOND van de KRINGEN voor HEEMKUNDE van OOST-VLAANDEREN

URL: http://user.online.be/odb001572
Email: heemkunde.oostvl@online.be

De Museum*site*

URL: http://www.museumsite.be
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Beeldende Kunst en Musea

TOERISME OOST-VLAANDEREN

URL: http://www.oost-vlaanderen.be/toerisme
Email: toerisme@oost-vlaanderen.be

GENT: http://www.gent.be
MELLE : http://users.pandora.be/melle/index.htm
MERELBEKE : http://www.merelbeke.be
OOSTERZELE : http://www.oosterzele.be

BOEKENNIEUWS:

Heraldicum Disputationes is het enige Vlaamse tijdschrift voor heraldiek. Het kwartaalblad gaat dit jaar zijn zesde jaargang in. Abonnees krijgen 4 nummers per jaar, bestaande uit algemene artikels en een bijlage met actuele informatie, vragen en antwoorden. Bij het geheel hoort een gratis omslagkaftje. Abonnees krijgen ook korting op andere (heraldische) uitgaven van HD. Een abonnement op ***Heraldicum Disputationes*** kost 350 frank per jaar (te storten op rekening 853-8886981-67). Inlichtingen 03/293.75.75 (tussen 17.00 en 21.00 uur) bij Marc Van der Cruys, Krommelei, 47, 2110 Wijnegem of email: marcvdc@yucom.be.

INHOUD DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
LAND VAN RODE - Jaargang 28

TIJDSCHRIFT Nr. 109

	Blz.
Geschiedenis van de gemeente **VLIERZELE**	2
Louis Van Houtte: Tuinbouwer te Gentbrugge	22
Floraliën	24
Wat moeten we weten over .... **Keizer Karel V** (deel 2)	27
Geschiedenis van de **PUNTFABRIEK** (ARBED)	29
Kroniek **"OOSTERZELE anno 1900"** (deel 1)	34
Reactie op verschenen artikel door de heer **Jan De Moor**	39
Echo's uit het Land van Rode	40
Inhoud **jaargang 27**	46

TIJDSCHRIFT Nr. 110

Geschiedenis van de gemeente **VLIERZELE** (deel 2)	2
Cinema · **Casino en Colonia**	16
GENTBRUGSE POLITIEKE LEVEN tussen 1940 en 1976	25
Wat moeten we weten over ..... **Keizer Karel V** (deel 3)	30
In Memoriam · Ere-voorzitter **Gerard WAEYTENS**	33
Bezoek aan **MOORTSELE** · 3 september 2000	36
Nieuwe route te **OOSTERZELE**	40

TIJDSCHRIFT Nr. 111

Juridische problemen bij aankoop **BRAEMKASTEEL**	2
GENTBRUGGE tijdens de WO I	7
Adel in het Kanton OOSTERZELE · Familie **VERGAUWEN**	20
BALEGEM tijdens WO I	25
Lijst **werken** Ere-voorzitter **Gerard WAEYTENS**	31
Wat moeten we weten over ..... **Keizer Karel** V (deel 4)	35
Voordracht · 29 september 2000 te OOSTERZELE	37

TIJDSCHRIFT Nr. 112

Geschiedenis van de **GENTBRUGSE MEERSEN**	2
BALEGEM tijdens de WO I (deel 2)	9
Bezoek aan het Land van Rode · **MOORTSELE**	15
De kerk en verblijf van de heren van **MUNTE**	23
Wat moeten we weten over ..... **Keizer Karel V** (laatste deel)	27
De SCHELDE - Verhaal van een rivier	31
Sint Apolloniaviering te Sombeke	33
Uitstap naar Kasteel Attre en Stad Doornik	34
Siervaas te **BOTTELARE**	36
Herontdek de **Balegemse steen**	39
Algemene ledenvergadering · Land van Rode	40
Statuten VZW · HG Land van Rode	41

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND VAN RODE vzw

Driemaandelijks tijdschrift **Jaargang 29 nr. 113**

INHOUD

- Voorwoord
- Personages in het Land van Rode: **PATER VAN DURME MARCEL** 3
- De historische **Arsenaalkermis** van1911 te **GENTBRUGGE** 8
- Merelbeekse families en figuren: de familie **LEIRENS** 14
- **BALEGEM** tijdens WO I (deel 3) 28
- Echo's uit het **LAND van RODE** 35
- **INTERNET** – weetjes 36
- **INHOUD** jaargang 28 37

ARGENTA
uw appeltje voor de dorst

AUTOVERZEKERING

Argentakantoor : Johan VANCAESTER

☎ 09/232.32.00

F.Burvenichstraat 3 9050 GENTBRUGGE

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND VAN RODE vzw

Gesticht in 1968

Tot het gebied van het genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten en deelgemeenten:

- **BALEGEM**
- **BAVEGEM**
- **BEERLEGEM**
- **BOTTELARE**
- **GENTBRUGGE**
- **GIJZENZELE**
- **GONTRODE**
- **LANDSKOUTER**
- **LETTERHOUTEM**
- **MELLE**
- **MELSEN**
- **MOORTSELE**
- **MUNTE**
- **OOSTERZELE**
- **SCHELDERODE**
- **SCHELDEWINDEKE**
- **VLIERZELE**

Aangesloten bij het VERBOND voor HEEMKUNDE in OOST-VLAANDEREN.

België-Belgique
P.B.
9820 MERELBEKE 1
3/7186

LAND van RODE

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

VZW

Driemaandelijks contacttijdschrift

Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1

Afzender: F. Verhoosele, Rollebaan, 101,
9860 Moortsele

JAARGANG 29 nummer 114 JUNI 2001

INHOUD:

Voorwoord	**01**
Heemkundige uitstap	**02**
Voordries groen	**03**
Het Karmelietenklooster te Bottelare: vroeger en nu	**11**
Gelukkige kinderjaren te Gentbrugge	**19**
De reuzen uit het Land van Rode	**37**
Echo's uit het Land van Rode	**39**

E-mail Land van Rode: landvanrode@advalvas.be
Web-site Land van Rode: http://www.landvanrode.yucom.be

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE vzw
Gesticht 7 juni 1968

- Stelt zich tot doel het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen, helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het « Land van Rode » worden gerekend.
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het « Land van Rode ».
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, info-avonden e.d. voor leden en niet-leden.
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het « Land van Rode » en het openhouden van een documentatiecentrum in het Kasteel de Pélichy.

Driemaandelijks contacttijdschrift. Verschijningsdata: 15 maart - 15 juni - 15 september - 15 december.

Jaargang 29 nummer 114 - juni 2001

Verantwoordelijke uitgever/ secretaris-penningmeester:
Françoise Verhoosele, Rollebaan, 101, 9860 Moortsele
Tel: 09/362.69.95—Fax: 09/362.31.51—Email: fr.verhoosele@advalvas.be

Ruildienst/zoekdienst/ voorzitter:
Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Redactieraad: Lucien De Smet en Françoise Verhoosele
Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Raad van Beheer:

Ere-voorzitter	: Gerard WAEYTENS (+)	- Stichter
Ere-secretaris	: Oscar VAN WITTENBERGHE	- Medestichter
Voorzitter:	: Lucien DE SMET	
Secretaris/penningmeester	: Françoise VERHOOSELE	
Bestuursleden	: Martine BODE, Werner CALLEBOUT, Steven ROOSEN, Rose VINDEVOGEL	

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	: 300 fr (7,44 euro)
Steunende leden	: 500 fr (12,39 euro)
Beschermleden	: 1.000 fr (24,79 euro)
Zendingen buitenland	: + 200 fr (4,96 euro)

Te storten op rekening 979-9650522-94 Land van Rode, Rollebaan, 101 9860 Moortsele **NIEUW**

Email: landvanrode@advalvas.be

URL: http://landvanrode.yucom.be **NIEUWE WEB-SITE**

Kaft: Ruiterzegel van Radulf van Rode uit 1223. Bron: A.R.B.-zegelafgietsel nr. 17314

VOORWOORD

Provincie
Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

Beste Heemvrienden,

U heeft het opgemerkt: ons tijdschrift zit in een nieuw kleedje.
Dit danken wij aan onze nieuwe secretaris Françoise Verhoosele.

Beste heemvrienden, in ons vorig nummer kon u lezen dat aan ons verblijf op het kasteel te Gentbrugge een einde komt. Tijdens de eerste helft van de maand juli verlaten wij noodgedwongen Gentbrugge. De kring kan de financiële last van de huurwaarborg en verzekering niet dragen.

Onze nieuwe verblijfplaats wordt hoogstwaarschijnlijk Oosterzele.
De onderhandelingen met het college zijn zeer positief. Er zijn vooral nieuwe perspectieven wat betreft de uitbouw van ons documentatiecentrum.
In de volgende nummers zal u hierover alles vernemen. Ook wij moeten nu nog één en ander overleggen en goede afspraken maken
Laat ons hopen dat aan de jaren lange verblijfsellende eindelijk een einde komt zodat wij onze beste krachten kunnen inzetten ten bate onze leden.

Onze vrienden uit Gentbrugge kunnen wij verzekeren dat de belangstelling voor de gemeente blijft. De naam van het genootschap veranderd niet en wij zullen ons blijven inspannen om telkenmale in ons tijdschrift een bijdrage over Gentbrugge en zijn bewoners te publiceren.

Tot slot een woord van dank aan onze vriend Nico De Smet die omwille van gezondheidsredenen als bestuurslid ontslag moest nemen. Hij blijft trouw lid van ons genootschap. Nico zal verder in ons tijdschrift zijn bijdrage schrijven over Gentbrugge en zijn bewoners. Wij danken Nico in het bijzonder voor het ordenen van onze documentatie. Dank zij hem kunnen wij straks met vernieuwde moed ons centrum opnieuw opstarten.

Lucien.

Heeft u oude foto's of postkaarten van het Land van Rode, dan willen wij ze inscannen en op CD-Rom plaatsen. U mag ze ook e-mailen naar de secretaris.

Heemkundige uitstap

Bezoek aan Bottelare

Op zondag 2 september 2001 brengen wij een bezoek aan Bottelare, een deelgemeente van Merelbeke.
Het wordt de 3e uitstap binnen het Land van Rode.

> U wordt verwacht aan de kerk van Bottelare om 14u. De deelname is gratis.
> Een seintje met de melding van uw komst wordt in dank aangenomen.
> U kan dit doen via het secretariaat op het nr. 09 362.69.95

Uit ervaring hebben wij geleerd om de namiddag niet te overladen. Er is trouwens zo veel te vertellen onderweg en voor we het beseffen is onze tijd om.
Er worden twee interessante plaatsen bezocht: de kerk van Bottelare en het voormalige Karmelietenklooster. Het is een unieke gelegenheid om deze gebouwen van dichtbij te bewonderen.
Opnieuw een verrassing onderweg. De vaas te Bottelare bij de ingang van het domein is niet het enige exemplaar. Tijdens de voorbereidingen van deze namiddag werd ons een tweede vaas, weliswaar kleiner van omvang, door de bewoonster aangetoond. Dat en nog veel meer kan u met ons meemaken.

Een goede raad: draag goede stapschoenen, zorg voor regenkledij en frisdrank.
Wij bewandelen goed begaanbare landelijke wegen.
Na de wandeling is er nog ruim de tijd om een bezoek te brengen aan het dorp en om de inwendige mens te versterken.

Bottelare: dat moet U gezien hebben !

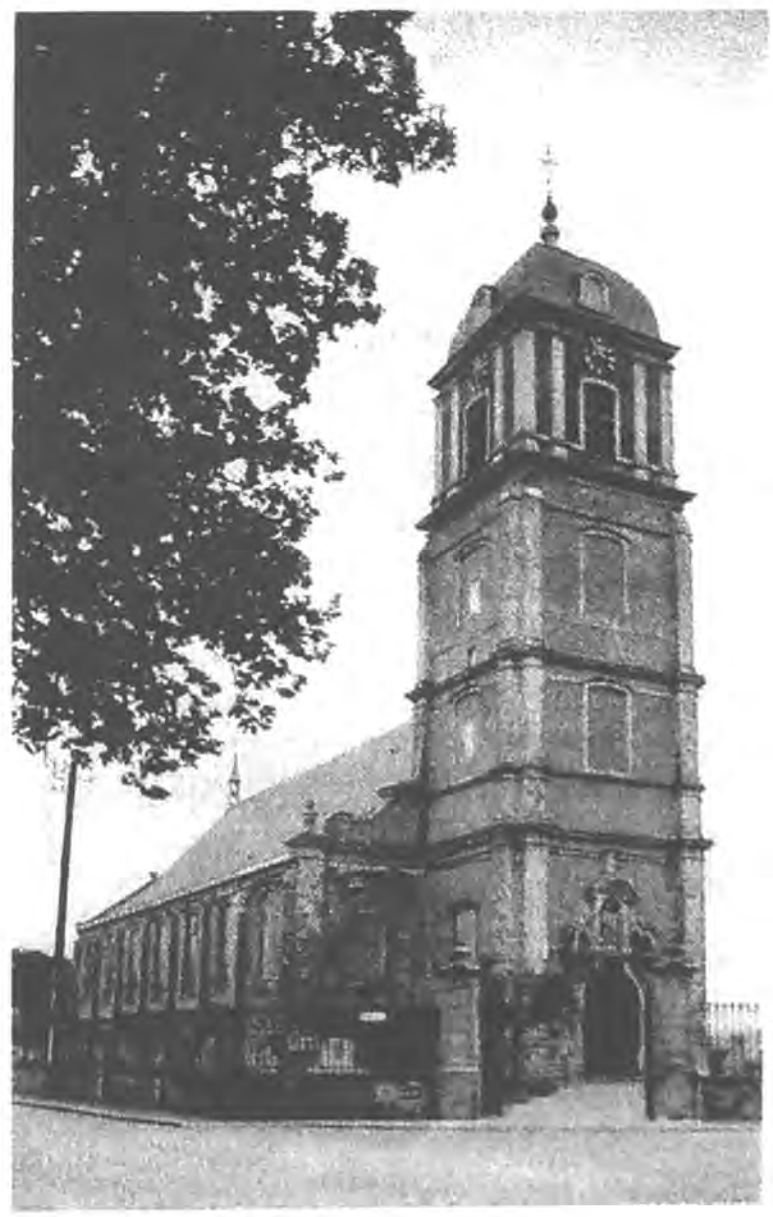

De Sint-Annakerk te Bottelare

"VOORDRIES GROEN"

Een Gentbrugs politiek dossier van formaat.

De Gentbrugse Voordries is een van de mooiste straten van deze Gentse deelgemeente. Wat veel inwoners echter niet weten, is dat er over deze straat een politieke strijd is uitgevochten die verschillende decennia heeft aangesleept.

In het archief van ons Heemkundig Genootschap bevindt zich een lijvig dossier over deze problematiek. De oudste documenten daarin dateren van 1971, toen Gentbrugge nog een zelfstandige gemeente was (pas in 1977 werd Gentbrugge bij Gent gevoegd), de recentste stukken zijn nog geen 10 jaar oud.

1. De "Gentbrugse" periode.

In het najaar van 1971 wordt de Voordries een brandend actueel thema in de Gentbrugse politiek. De Voordries (toen de Voordriesstraat) verbond het toenmalige Heldenplein (nu de Meersedries) met de toenmalige Bosstraat (nu de Emiel Van Swedenlaan), met op het einde het Scholierenhof. Op dat moment was de Voordries een zeer smalle en slecht aangelegde kasseiweg, met plaatselijk hoogstammige bomen, 44 in totaal.

In de optiek van de socialist Willy Braems, die in de toenmalige Gentbrugse CVP-SP-coalitie schepen van openbare werken was, om de gemeente Gentbrugge een ander aanzicht te geven en gezond te maken, werden tijdens een vergadering van het Gentbrugs Groencomité in mei 1971 drie voorstellen gedaan met het oog op de uitvoering van de nodige verbredingswerken:

- behoud van het wegdek van 5 meter, met behoud van de bomen;
- behoud van het wegdek van 5 meter, met behoud van de bomen, maar met aanleg van parkeergelegenheid en uitwijkzones;
- volledige uitbraak van de bestaande straat en verwijdering van de bomen; aanleg van een nieuw wegdek met een breedte van 9 meter, met langs beide zijden een voetpad van ongeveer 2,75 meter waarin een nieuwe rij beplanting van bomen "in halfvolle wasdom" zou voorzien zijn. (In dit Groencomité zetelden afgevaardigden van de VTB-VAB, de Heemkundige Kring, het Werk van de Akker en Volkstuin, de Civiele Bescherming en de verschillende politieke partijen. De toenmalige 1ste schepen, de CVP'er Fernand Van Belle (die in 1972 zijn overleden partijgenoot Raf Verhaest zou opvolgen als burgemeester), was de voorzitter van dat comité.

In gemeentelijke feestzaal te Gentbrugge

Alternatieven uiteengezet om Voordries aan moderne eisen aan te passen

Uit "De Gentenaar" Van 30/31 – 1 November 1971

Donderdagavond ll. werd, in de gemeentelijke feestzaal van Gentbrugge, een soort hearing gehouden, om de adviezen te vernemen die door de inwoners van de gemeente werden gegeven in verband met het al dan niet aanpassen van het wegdek van de Voordries ofwel aan de moderne eisen van het verkeer ofwel aan de moderne eisen van leefbaarheid in het ons omringende milieu. Het initiatief hiertoe, dat is uitgegaan van het gemeentebestuur van Gentbrugge, was het gevolg van een protest der bewoners van de Voordries tegen het plan om, samen met de vernieuwing van het wegdek aldaar, vierenveertig grote maar nog vrij jonge bomen (20 à 25 jaar oud) te vellen. Als gastheren fungeerden dan ook de voltallige ploeg gemeenteraadsleden. Waren op bezoek bij hen : het plaatselijk groenkomitee, enkele leden die verenigingen en beroepsorganizaties vertegenwoordigden, bewoners van de Voordries en ook van aanverwante straten. In het geheel ongeveer 50 personen, die in een positieve geest van samenwerking voor het algemeen belang naar elkaar luisterden. Een zeldzaamheid niet alleen in deze tijd, doch vooral in deze verkiezingsperiode. Vooraf was overeengekomen, dat geen beslissing over eventuele werken aan de Voordries zou genomen worden, en dit is dan ook gebeurd.

Alternatieven voor deze werken werden voornamelijk naar voren gebracht door de h. Braems, schepen van Openbare Werken, die o.m. voorstelde dat de kasseien van de Voordries, die in niet zo'n beste toestand meer verkeren, zouden vervangen worden door een laag asfalt als wegdek, terwijl ook de aanleg van riolering e.d.m. in dit alternatief zouden begrepen zijn. Dit zelfde zou kunnen gebeuren overigens met de variante, dat op de plaats waar thans nog geen enkele boom werd ingeplant de bestaande gaping zou behouden blijven om de automobilisten de kans te geven, met hun wagen wat uit te wijken of hem eventueel daar te parkeren. Een ander alternatief zou zijn, alle bomen te rooien en ze te vervangen door twee rijen hagen, terwijl net zo goed een tegenovergestelde richting zou kunnen uitgegaan worden, nl. het aanplanten van bomen op de plaatsen waar nu nog een grote opening is gebleven. Op deze laatste wijze zou de natuur onbetwistbaar aan schoon- en rijkdom winnen, dit doordat een dreef zou ontstaan.

Nog een variante door gemeenteraadslid De Moor gesuggereerd, zou zijn, de bomen in de betwiste straat aan één zijde te rooien. Dus voorstellen genoeg. Prof. De Wilde, die namens het aktiekomitee van de Voordries de gemeenteraad van Gentbrugge dankte omdat hij ook het advies van de direkt bij de zaal betrokken inwoners had willen inwinnen, suggereerde zelfs dat naast de bovenbouw van de enorme E-3 viadukt een stuk laterale weg tussen de Brusselsesteenweg en de Kasteelstraat zou doorgetrokken worden tot de Boswijk.

Omdat de Voordries zich bevindt tussen het Heldenplein en de Boswijk, zou deze straat na de doortrekking nog enkel van belang zijn voor lokaal verkeer, zodat mits kleine aanpassingen aan het wegdek de zaak vlug helemaal rond zou zijn. Maar omdat de gronden, die voor de nieuwe weg nodig zouden zijn, eigendom zijn van de Interkommunale E-3, dient deze kwestie eerst geregeld tussen E-3 en Openbare Werken.

Welke oplossing in de toekomst ook uit de bus komt, in Gentbrugge zal aangetoond geweest zijn dat een redelijke diskussie, waaruit zoveel mogelijk de emoties verdwenen zijn, zeer vruchtbaar kan zijn. Wij weten, dat de gemeenteraadsleden van Gentbrugge een moeilijke taak wacht op het ogenblik dat zij zullen dienen te kiezen tussen het behoud van een aangename weg, die echter nauwelijks 5 m. breed is, en het verruimen ervan tot een breedte van 9 m. rijweg, met de schending van het leefmilieu tot gevolg. Maar zoals de h. P. Paelinck het uitdrukte, nl. dat de bomen veel goede eigenschappen hebben naast de slechte eigenschap van de trage groei, daarover zou men best nog wat kunnen mediteren.

Na bespreking van deze voorstellen drukte het Groencomité zijn voorkeur uit tot het aannemen van het derde. De overige twee voorstellen verwierp het Groencomité omdat een wegdek van 5

meter niet verantwoord was op financieel gebied en met het oog op een moderne en vooruitziende urbanisatie. Het behoud van de toenmalige bomen zou de veiligheid in het gedrang brengen. Nadat deze beslissing ruchtbaarheid kreeg en het College van Burgemeester en Schepenen kennis had genomen van het advies van het Gentbrugse Groencomité, ontving elk gemeenteraadslid een hulproep van een actiecomité "Voordries". Deze hulproep werd ondertekend door de meeste inwoners van de toenmalige Voordriesstraat. in dit schrijven zien zij niet op tegen het verdwijnen van enkele bomen (11) aan de linkerkant van deze "dreef", waar reeds 12 van de 19 ondertekenaars wonen. Zij onderschrijven dus de modernisering van de Voordriesstraat, maar vinden dat de aanlegkosten zouden moeten gedragen worden door de gemeenschap en niet door hen, alhoewel zij beweren dat de Voordriesstraat zal herleid worden tot een straat van lokaal verkeer. Voorzitter van dat actiecomité "Voordries" was professor Lode De Wilde, een bekende bewoner van die straat.

Daarop stelde het schepencollege voor om deze zaak te laten onderzoeken in de urbanisatiecommissie, in aanwezigheid van de leden van de gemeenteraad, van de commissie "public relations" en van een zekere professor Van Miegroet, een docent bosbouw aan de Gentse Universiteit, die reeds in 1970 had vastgesteld dat het Heldenplein "een der meest luchtbezoedelde punten in de Gentse agglomeratie" was. Eerst organiseerde het gemeentebestuur echter een openbare vergadering in de gemeentelijke feestzaal in de Kerkstraat om de Gentbruggenaars hun definitief advies te kennen omtrent de verschillende plannen en mogelijkheden. Op die vergadering suggereerde professor De Wilde zelf het voorstel om naast de bovenbouw van het enorme E3-viaduct (nu E17) een stuk Laterale Weg (de huidige Land van Rodelaan) door te trekken tot aan de Boswijk. Op die manier zou de druk op de Voordriesstraat, die leidt naar de Boswijk, verminderd worden, en zou deze straat na de doortrekking enkel nog van belang zijn voor lokaal verkeer.

2. Fusiegemeente Gent erft het dossier.

Na de aanleg van de nieuwe Voordries werd het zwaartepunt van het dossier verlegd naar de groenzone tussen de Voordries en het E17-viaduct, onder Gentbruggenaars beter bekend als "de Hof van Lefèvere". (Tot eind van de jaren zestig was deze groenzone het kasteelpark, met in het midden het kasteel, van ridder Lefèvere de ten Hove; een laan in de onmiddellijke nabijheid draagt trouwens nog altijd zijn naam).

De eerste plannen omtrent dit BPA (Bijzonder Plan van Aanleg) nr. 10 "Dries" dateerden reeds van 1968. De "Belgische Immobiliën Vennootschap" had dit stuk grond voor 100,- per vierkante meter overgenomen van ridder Lefèvere en maakte plannen om daar 25 ha. woningbouw met

residentieel karakter te realiseren, hoogbouw op minimum 26 meter van het autosnelwegviaduct en een verplichte kleuterschool en ondergrondse garages.

Onmiddellijk rees er verzet tegen deze plannen: mensen uit de buurt dienden bezwaarschriften in, waarin zij protesteerden tegen een dure te plaatsen muur na de verwezenlijking van het BPA, tegen het feit dat een aantal woningen onteigend moest worden, tegen een kleuterschool die te dicht bij de autosnelweg zou komen, tegen het verdwijnen van een bestaande tuin en tegen het feit dat men van het Philippe Van de Veldehof een doorgangsweg wou maken, met minder gezellige gevolgen. Uiteindelijk werd na veel gepalaver het plan in september 1976 afgekeurd door de provincie.

Met de gemeentefusie van 1977 kwam dit heikel dossier bij de stad Gent terecht, bij toenmalig CVP-burgemeester Placide De Paepe en CVP-schepen van Openbare Werken Jacques Monsaert, die in 1982 De Paepe zou opvolgen als burgemeester van Gent.

Reeds in januari 1977 begon een lokaal Groencomité de bevolking te bespelen.

Eind van de jaren zeventig was er sprake van om daar een opleidingscentrum van de RVA op, te richten, maar dat is als een luchtspiegeling verdwenen voordat er een bouwaanvraag was ingediend.

In 1980 werd er door de jeugd een opruimingsoperatie uitgevoerd en werden er 2500 handtekeningen ingezameld voor een petitie.

In 1981 diende de "Belgische Immobiliën Vennootschap" een nieuwe verkavelingsaanvraag in voor 44 percelen, die bestemd zouden zijn voor villabouw en kantoorruimten. Ook hiertegen werden bezwaarschriften ingediend. De strijd tegen de bebouwing leidde inmiddels tot een voorlopig beschermingsbesluit voor de duur van 1 jaar tot oktober 1981.

Op een voorstel om de Voordries aan te kopen werd door de stad Gent negatief gereageerd: de geschatte prijs van 80 miljoen zou te zwaar zijn. Bovendien bleek de Voordries in het gewestplan ingekleurd te zijn als woonzone, niet als groenzone.

HOU DE VOORDRIES GROEN !

DE GENTBRUGSE JEUGDRAAD STRIJDT VOOR HET BEHOUD VAN DIT UNIEK SPEEL- EN WANDELPARK

Het groene bomenrijke open terrein te Gentbrugge tussen E3, Kasteelstraat, Heldenplein en Bosstraat, in eigendom van de Belgische Immobiliëncompagnie en reeds jaren een van de zeldzame en daarom druk gebruikte ontspanningsnatuurgebieden in het Gentse, wordt weer eens door een voorstel tot verkaveling en verbouwing bedreigd !!!!! Een Bijzonder Plan van Aanleg is reeds in de maak ! Wanneer zal de overheid haar onzinnige verkavelingswoede eindelijk eens stopzetten ?

Wij, die tekenen, eisen daarom dat de Voordries in zijn huidige groene staat en met zijn huidige rekreatieve funktie blijft behouden; verder eisen wij de bespoediging van de aan gang zijnde klasseringsprocedure om de Voordries en het Heldenplein als typische landschappen te beschermen.

naam + voornaam	beroep	adres	handtekening
SMITS EUGÈNE	O.P	VAN EYSIÑRLAAN 61 GB	
de Jeune Frederic	OP	Acaciahof 51 GB	de Jeune
de Jeune Emelie	OP	" 51 GB	de Jeune
de Jeune Edmond	OP	" 47 GB	de Jeune
Eeckman Rosa	OP	" 47 GB	Eeckman
Vanneste Cindy	OP	Van Gentstr. 53	Vanneste
Van Vlem Vicky	OP	Kamerlingstraat 16 GB	
Van Laer Geert	O.P.	Pontstr. 11. GB.	
[illegible]	OP	Prinsenstraat 51	[illegible]
[illegible]	OP	Prinsenstraat 51	[illegible]
[illegible]	OP	Prinsenstraat 51	[illegible]

Daarop organiseerde de Gentbrugse Jeugdraad op zaterdag 13 juni 1981 een betoging voor het behoud van de Voordries als groengebied. Tal van groene verenigingen, de Bond van Grote en Jonge Gezinnen en zelfs de Communistische Jongeren sloten zich aan bij deze betoging. (De organisatoren melden dat dit de eerste keer was sinds mensenheugenis dat er in Gentbrugge werd betoogd). 500 à 600 wandelaars betoogden onder de slogan "Voordries groen!": de Voordries moest groen blijven ter compensatie voor de stukken van het Frans Tochpark die verdwenen waren door de aanleg van de autostrade. Bovendien ving dat groenscherm een beetje de geluidshinder op die de bewoners zouden ondervinden van de autostrade. De betogers eisten daarom dat het voorlopige beschermingsbesluit zou omgezet worden in een definitief Koninklijk Besluit.

Op 31 augustus 1981 adviseerde het Gentse College van Burgemeester en Schepenen de verkavelingsaanvraag ongunstig, en wel omdat er voor de Voordries nog een nieuw BPA zou moeten worden opgemaakt. Voorstanders van de Voordries als groenzone begrepen daaruit dat de stad Gent het inzicht had het bestaande BPA te wijzigen en dat de Voordries dan definitief zou kunnen behouden worden als groenzone.

Ondertussen was de termijn van voorlopige bescherming van het gebied met een half jaar verlengd. Op 8 april 1982 verstreek die termijn, waarna de Voordries niet meer beschermd was.

Begin september 1985 werd er opnieuw actie gevoerd, ditmaal nadat schepen Ackerman van Openbare Werken de principiële goedkeuring van het aanlegschema had bekendgemaakt. In dat plan was 56 % van de Voordries bestemd voor groen, 7 % voor een kantoorgebouw en de resterende 37 % voor het optrekken van woningen.

De Volksunie-jongeren van Gentbrugge en Ledeberg reageerden hierop door aan de ingang van de Voordries een groot spandoek aan te brengen met de bekende slogan: "De Voordries blijft groen".

Agalev-Gent verspreidde een persmededeling waarin met verontwaardiging kennis werd genomen van de bouwvoorstellen.

Door Ackermans beslissing werd dus toelating gegeven aan de Belgische Immobiliën Vennootschap om 44 % van de Voordries te verkavelen. De rest van de grond, 4,5 ha. zou door de stad Gent worden overgenomen voor een slordige 17 miljoen, waarvan de helft zou worden gesubsidieerd door de Vlaamse regering.

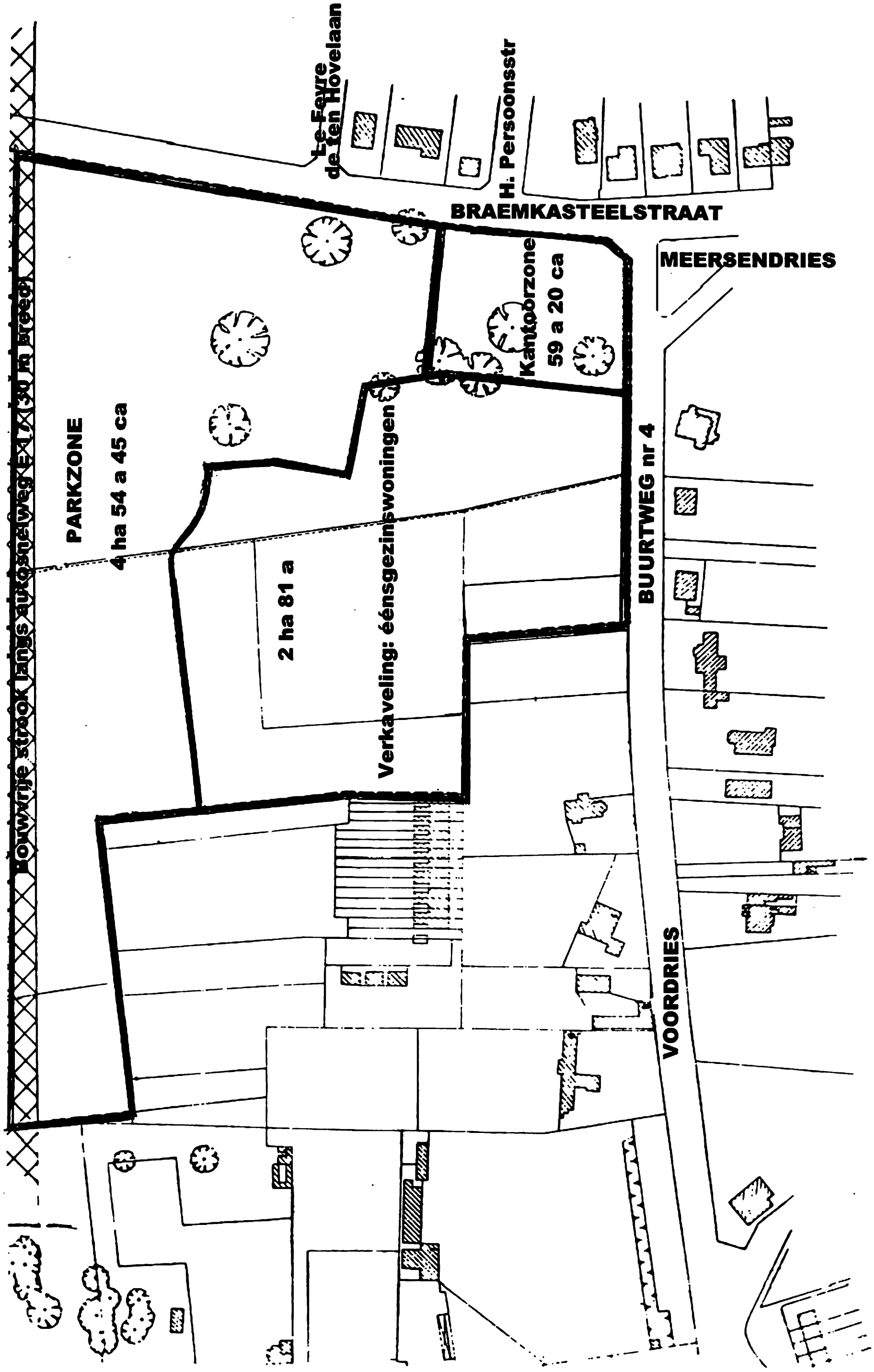
Le Fevre de Ten Hovelaan
H. Persoonsstr
BRAEMKASTEELSTRAAT
MEERSENDRIES
Kantoorzone
59 a 20 ca
BUURTWEG nr 4
PARKZONE
4 ha 54 a 45 ca
2 ha 81 a
Verkaveling: éénsgezinswoningen
VOORDRIES

Op 4 september 1987 hechtte het Gentse College van Burgemeester en Schepenen zijn goedkeuring aan de wegen- en rioleringswerken in de verkaveling. De kosten, ten laste van de verkavelaar, werden geraamd op ruim 12 miljoen inclusief BTW. Sindsdien verrezen er aan de Voordries vele woningen: de 37 % die voorzien was voor woningbouw, werd volledig volgebouwd; de resterende 7 %, op de hoek van de Voordries en de Braemkasteelstraat, waar normaal een kantoorgebouw moest komen, werd volgebouwd met appartementblokken.

Nog eenmaal kwam de Voordries in het nieuws: op vrijdag 18 maart 1988 plantten zo'n 1000 Gentse schoolkinderen zo'n 5000 bomen op het stuk grasland langs de autosnelweg, dit in het kader van de actie "Plant een bos" van de Koning Boudewijnstichting. De aangeplante bomen moesten een buffer vormen tussen de nieuwe verkaveling en de autosnelweg, een bos dat de auto's op de snelweg aan het zicht en hun geraas aan het oor onttrok. Op die manier was een merkwaardige cirkel rond: eerst verdween er een groot stuk groen met talloze bomen, om later enkele honderden meter verder weer te verrijzen...

Nico DE SMET

Het Karmelietenklooster te Bottelare
Vroeger en nu.

1) Het ontstaan.

De oorsprong van het Karmelietenklooster gaat terug tot de 17de eeuw toen Bertolf de Paix en zijn zuster Jozijne, godvruchtige inwoners van Gent, in 1667 vroegen om te Bottelare een klooster voor twaalf tot vijftien paters Lieve-Vrouwe-Broeders of Geschoeide Karmelieten te mogen oprichten. Immers in die periode hadden Bertolf en Jozijne een eigendom te Bottelare, langsheen de Dries: een stenen huis, schuur en bijbehoren, en een partij land van ongeveer 33 bunder waarvan een gedeelte ook in de aangrenzende gemeenten Moortsele en Munte lag. Zij schonken de eigendommen aan de voornoemde paters die er een klooster met een bijbehorende kapel bouwden, ter bevordering van de dienst van God en van de verering van de H. Anna. Hoewel de pastoor van Bottelare geen heil zag in het stichten van een nieuw klooster werd de vergunning toch verleend door de aartsbisschop van Mechelen, waaronder Bottelare viel. Nu hadden de paters al vóór het verlenen van de vergunning een kleine houten kapel gebouwd op de plaats die hen geschonken was. De pastoor had gemerkt dat er de laatste tijd veel minder volk was in de missen in de parochiekerk. Hij voorzag moeilijkheden wanneer de paters een grotere kapel zouden bouwen: hij vreesde dat er teveel parochianen in de kloosterkerk de mis zouden volgen. Hij vond dat de kloosterkerk te dicht bij de parochiekerk gelegen was. Het mocht niet baten: de paters kregen de vergunning, én van de koning Karel én van de aartsbisschop. Maar die vergunning hield enkele verplichtingen en vele verboden in: de paters moesten hulp verlenen aan de pastoor van Bottelare o.a. door biechtvaders te zenden tijdens de bedevaarten – Bottelare was in de loop der jaren uitgegroeid tot één van de belangrijkste bedevaartplaatsen ter ere van de H. Anna - en ook een predikant om de mis te lezen. Het was de paters echter verboden om katechismusles te onderwijzen in hun kloosterkerk. Ook mochten zij op zon- en feestdagen in de kloosterkerk de klokken niet laten luiden tenzij met een bel om de gelovige parochianen niet weg te trekken van de parochiekerk. Zij mochten ook geen leken in hun kloosterkerk begraven alvorens de uitvaart door de pastoor of zijn helper in de parochiekerk zou gedaan zijn. Zij mochten geen preek houden op het ogenblik dat er een sermoen gehouden werd in de parochiekerk. Zij mochten geen missen celebreren op de uren van de missen in de parochiekerk, maar wel ervoor of erna. De paters hielden zich niet altijd aan de verplichtingen waardoor de wrijvingen met de parochiepastoors niet uitbleven en nog lang daarna voor beroering zorgden.

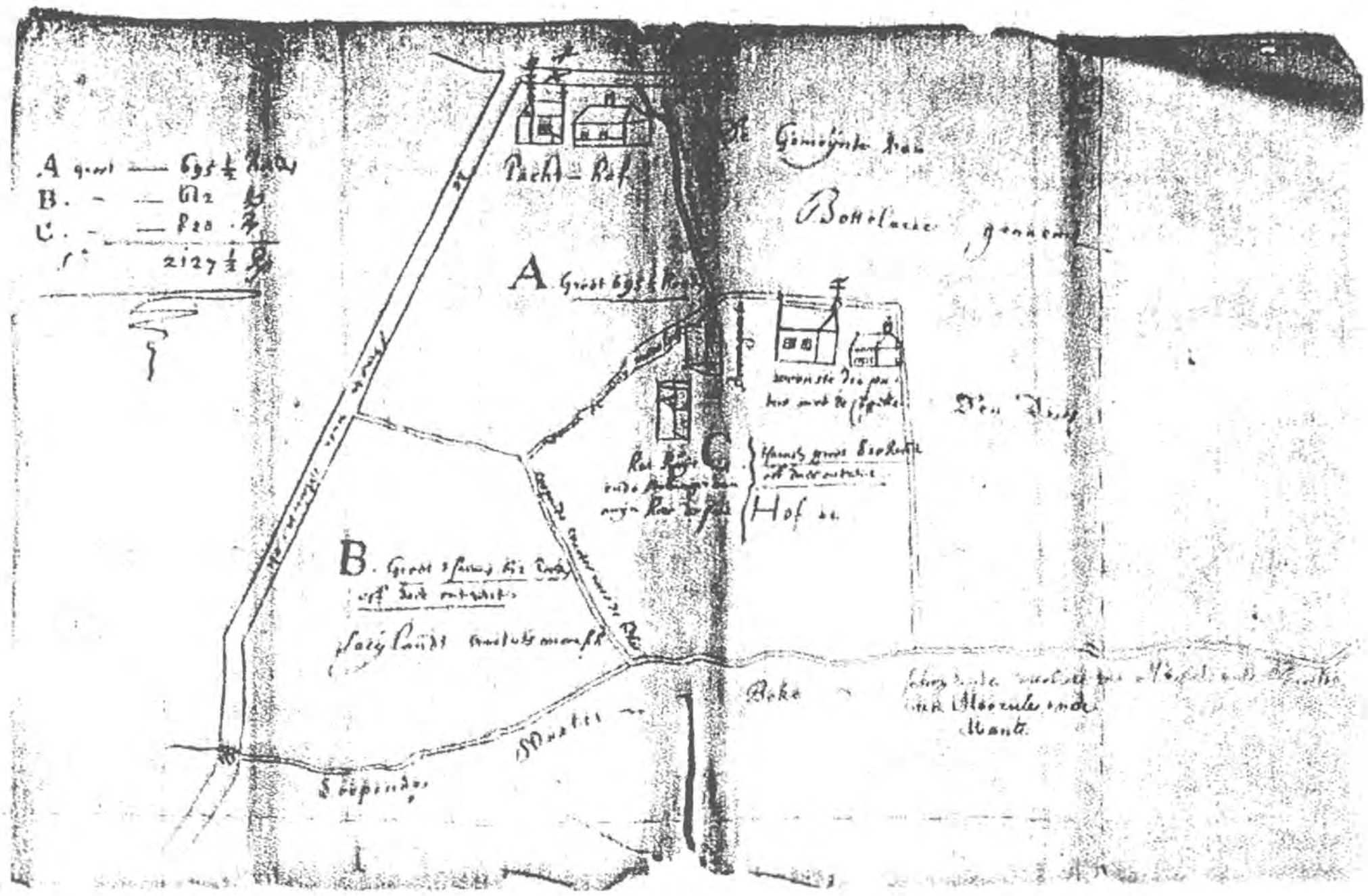

Plan van het eerste complex, verdeeld in 3 percelen:

A. Pachthof B. Zaailand met tussen A en B een beek C. Huis, schuur en bijbehoren, toebehorende aan Bertolf de Paix en zijn zuster waarop het klooster werd gebouwd.

2) Het gebouwencomplex.

Zoals hoger geschreven bouwden de Karmelieten eerst een houten kapel die snel te klein werd. Na de dood van de laatste van de twee stichters in 1683 werden de werkzaamheden aangevat om een stenen kapel te bouwen, het huis van de stichters te vergroten en een neerhof en boomgaard aan te leggen. Tachtig jaar later, in 1763, toen de bestaande gebouwen bouwvallig stonden werd een nieuw klooster opgericht.

De ingang van het klooster lag in de Dries. Tussen de Dries en het klooster lag een wal. In het midden van de gebouwen, gans omringd door een pand van 13 voet, lag de pandhof. Links van de pandhof stond de kapel met drie ingangen: één op de weg van de Dries en twee met een ingang naar het klooster. Rechts van de pandhof kwam men vanop de Dries eerst in de spreekkamer terecht, waarachter een trapzaal was om de cellen van de paters te kunnen bereiken. Achter de trapzaal lag de refter die verbonden was met de keuken. Achter de keuken lagen een grotere en een kleinere gastenkamer. Boven waren de bibliotheek en de cellen van de paters. Het huis van de stichters, dat intussen reeds geïntegreerd was in het klooster, bevond zich op enkele meters afstand van de refter. Gans het kloostercomplex was door een

beluik afgesloten van de buitenwereld. Op de tuingevel staat er een datum boven de deur: MDCCLXIII.

De gevel naar de tuin. (Foto: archief Land van Rode vzw)

Heden ten dage is er toch wel wat veranderd: de trapzaal is verdwenen. Een nieuwe trap werd aan het einde van de gang gebouwd. Het voorste deel van het pand is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een bakstenen muur met een imposant hekken. Maar men ziet wel in de muur dat er een deur was. Nu heeft het klooster een U-vorm. De kapel is in de 19de eeuw in de hoogte gehalveerd. Sommige vensters zijn toegemetst. Beneden zijn de garages en waar het altaar stond is een conciërgewoning geïnstalleerd. Maar op de verdieping boven de conciërgewoning is nog een H. Geest in plaatser in het plafond te zien. Sommige vensters zijn vergroot of verkleind. De sporen daarvan zijn nog in de muren te zien. Eén van de kamers op het gelijkvloers is eind de jaren 1960 gehalveerd in de hoogte en er werd een bovenverdieping gemaakt.

Buiten is de wal tussen de Dries en het klooster verdwenen. Er is een grote vijver gegraven in de 19de eeuw die in verbinding staat met twee beken links van en achter het klooster.

In de keuken is nog altijd een broodoven te zien. Ook op de binnenkoer ligt er een grafsteen van een zekere Pater Judocus a S. Joanne, Nonckele van Kortrijk, die overleed in het klooster op 12 maart 1767. Waarschijnlijk komt de grafsteen uit de kapel.

Zicht op de dreef en de vaas op de Dries. In de verte ziet men de Sint-Annakerk van Bottelare.
Op de voorgrond staat een doopvont die echter niet aan de paters toebehoorden.
(Foto: archief Land van Rode vzw)

3) Franse Revolutie en 19de eeuw.

Tijdens de Franse Revolutie werd de parochiekerk van Bottelare gesloten. Er werd van de kerk een tempel gemaakt, waarin de godin van de Rede moest vereerd worden. De parochiepriester had in allerijl het beeld van de H. Anna in veiligheid gebracht.

In 1796 werd het klooster voor een zeer hoge som aangeslagen. Daar de paters die som niet uit hun inkomsten konden halen, werden zij gedwongen een lening aan te gaan. De parochiepriesters en de Karmelieten werden uiteindelijk verjaagd, de drie klokken van de parochiekerk geroofd. Toch bleef er nog een Karmeliet in het dorp. Hij kleedde zich als een werkman en verbleef op een pachthoeve op de Molenhoek gedurende gans de tijd van het Schrikbewind. Hij las 's nachts de mis en diende in het geheim de sacramenten toe aan de parochianen van Bottelare en aan die van de omtrek.

Ten slotte werd het klooster op 6 Messidor jaar 5 (24 juni 1797) door de Franse Republiek voor 151.000 fr verkocht aan leken.

Na de Franse Revolutie werd de parochiekerk heropend en de pastoor nam weer bezit van zijn parochie. Het beeld van de H. Anna werd uit zijn verblijfplaats gehaald en in de kerk geplaatst. Het klooster daarentegen was eigendom geworden van een industrieel uit Gent, nl. Haesebeyt.

Toen de godsdienstige beleving hernam, drong de burgemeester van Bottelare, samen met al de andere gemeenteraadsleden, in een smeekbrief van 1805 bij de bisschop van Gent aan om als onderpastoor de ijverige Karmeliet te benoemen, die tijdens het Schrikbewind de gevaren trotseerde om de gelovigen bij te staan. De toestemming tot de benoeming werd door de bisschop van Gent verleend en zo werd de moedige Karmeliet de laatste dienstdoende pater van het Karmelietenklooster van Bottelare.

Rond 1830 hebben Hollandse Karmelieten getracht het klooster terug in hun bezit te krijgen door het eigendom aan te kopen. Er kwam echter veel verzet tegen dit feit, omwille van de vroegere moeilijkheden tussen de parochiale geestelijkheid en de paters.

In 1830, bij het begin van het kadaster, was een zekere Pierre Haesebeyt, "Juge de Paey", eigenaar van het klooster. Zijn dochter Marie (1827-1891) erfde in 1844 de eigendom waarna het bij haar huwelijk met Gustave Scribe (1818-1886) in 1850 overging in de handen van haar man. Na diens dood werd in 1894 de eigendom verdeeld onder zijn zoon Ferdinand-Emile Scribe (1851 – 1913), die de helft erfde, en twee andere telgen van de familie, nl. Gustave en René, zonen van de broer van Fernand, die elk een vierde hadden. In 1902 had Fernand Scribe de delen van zijn neven afgekocht.

Alhoewel afkomstig uit een zeer rijke familie van kopergieters en –draaiers, was Fernand zelf niet actief in de industrie, ook al behaalde hij een ingenieursdiploma. Hij wilde schilder worden en volgde lessen aan o.a. de Gentse academie, in Brussel en in Parijs. Alhoewel hij zich goed voelde in het mondaine leven van een verwende burgerij, was hij meer op zijn gemak in het gezelschap van kunstenaars. Zijn eigendom in Bottelare was het decor van vele samenkomsten van bevriende schilders en andere kunstenaars. Zelf was hij geen begenadigd schilder. Hij werd lid van de Raad van Bestuur van de Cercle Artistique et Littéraire de Gand. Van de vele reizen hield hij een zin voor het exotische over: hij verbouwde één van de kamers op het gelijkvloers van het klooster om tot een Moorse plaats waar het aangenaam toeven was, met een uitbouw die aan Granada doet denken.

Op het einde van de 19de eeuw werd op initiatief van Fernand Scribe de "Société des Amis du Musée de Gand" opgericht, met als doel de verzameling van het museum te verrijken. Waar het museum enkel beperkt was om werken van levende kunstenaars aan te kopen zouden de

Vrienden werken van overleden kunstenaars aankopen. Weldra was het museum te klein en werd in 1902 een nieuw gebouw in gebruik genomen, voor zijn tijd een zeer modern gebouw, in het Citadelpark te Gent.

De verzamelaar Scribe bracht in de loop der jaren een indrukwekkende collectie van Europese kunst bijeen, verspreid over zijn buitenverblijf te Bottelare en zijn officiële verblijfplaats aan het Van Duyseplein. Zijn aankopen liepen vaak parallel met de museumverzameling. Hij legateerde zijn bezittingen aan het museum in Gent, die in drie zalen werden ondergebracht. Hij gaf ook schenkingen aan het Museum voor Sierkunst. Als blijk van dankbaarheid is er een kamer in dat museum aan Scribe gewijd.

De imposante vaas aan het begin van de dreef op de Dries moet waarschijnlijk door hem zijn geplaatst. Het is een neoclassicistische zandstenen vaas op een sokkel van gegoten kiezelstenen van 2,70 m hoog en 1,10 m breed. De vaas is zelf 2,70 m hoog. In het bos staat er nog een kleinere vaas, in dezelfde stijl, maar toch nog indrukwekkend.

De tweede vaas in het bos

(Foto: Archief Land van Rode vzw)

Fernand Scribe moet een grote indruk gemaakt hebben op de inwoners van Bottelare want nu spreekt men nog steeds van het Scribe-kasteel.

Na de dood van Fernand Scribe in 1913 te Bottelare kwam het klooster terug in het bezit van zijn twee neven Gustave en René, die elk de helft hadden.

4) De 20ste eeuw.

In 1931 werd het klooster verkocht aan Joseph Julien André Maere, een industrieel uit Deinze. Omdat deze laatste een tijdlang financiële moeilijkheden had, werd het goed in 1938 verkocht aan Georges Rogina, de vader van zijn echtgenote. In 1944 kocht Maere het terug van Rogina.

In 1956 werd het klooster aangekocht door Henri Verhoosele en zijn vrouw, mijn ouders. Bottelare was ons buitenverblijf, wij kwamen elke zaterdag tot de zondagavond naar Bottelare. Tijdens de schoolvakanties verbleven wij daar de hele tijd.

Toen mijn ouders op het eind de jaren vijftig een vloer wilden laten vervangen, botsen de werkmannen op een hoop beenderen. Op deze plaats moet vroeger het altaar gestaan hebben. Die beenderen zijn nadien op het kerkhof van Bottelare begraven. Op dat ogenblik was ik te jong, maar later kwam ik tot de vaststelling dat het om beenderen van paters ging. Ik weet echter niet waar ze begraven liggen op het kerkhof.

Tijdens één van de droge zomers begin de jaren 60, in de grote vakantie, besloot mijn vader om de vijver te ledigen. Hij verzamelde de boeren uit de omtrek, die aan het werk gingen. Op een zeker moment haalde een boer een obus uit WOI uit de vijver. Later die zomer werd nog een geweer uit WOI bovengehaald.

Tijdens mijn universiteitsjaren knapte ik af en toe werkjes op voor mijn ouders. Zo ook in de garage, de plaats waar vroeger de kapel was. Toen mijn ouders het klooster kochten, was er een heuse paardenstal in gevestigd, met verschillende boxen voor de paarden. Zij hebben de paardenstallen laten verbouwen tot garages, het verfwerk was voor mij. Toen ik aan het werk was, viel plots een stuk gedroogde verfschilfer van de muur. Groot was mijn verbazing toen ik een bloem onder de verf ontwaarde. Ik heb de verf voorzichtig weggehaald en een vaas met bloemen kwam tevoorschijn. Ik ben dan op andere plaatsen in de garage gaan kijken en tot op 1,7 m hoogte kwamen telkens vazen met bloemen tevoorschijn, met elkaar verbonden door een slinger. Van de garage verven kwam niet veel meer in huis. Kort daarna ben ik getrouwd en had ik andere bezigheden. De muren van de garage zijn nog zoals ik ze achterliet.

In diezelfde periode hebben mijn ouders de Moorse uitbouw van de 19de eeuw laten weghalen, omdat het eigenlijk niet paste bij de stijl van het klooster. Op het terras aan de andere kant hebben ze ook een ijzeren pergola in Art Nouveau-stijl laten wegnemen.

De muurschilderingen in de garage

(Foto: archief Land van Rode vzw)

5) Besluit.

Het is onze plicht de historische gebouwen met een rijk verleden te vrijwaren voor de toekomst.

Françoise Verhoosele

BRONNEN

- G. De Smet: Het Karmelietenklooster te Bottelare, Heemkundige Vereniging Het Land van Aalst (1960).
- Frans De Potter en Jan Broeckaert : Geschiedenis van de gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen: vijfde deel: Bottelare (1867).
- Monique Tahon – Vanroose: De vrienden van Scribe (1998).
- Persoonlijk archief van de familie Verhoosele.

——GELUKKIGE KINDERJAREN TE GENTBRUGGE——
1925-1938

Het is hier niet de bedoeling de geschiedenis te schrijven van een gemeente waar ik gedurende dertien jaar met mijn ouders gewoond heb en waar ik prettige kinderjaren doorbracht.

Het gaat enkel om persoonlijke herinneringen aan de omgeving, in de ruime zin van het woord, aan sociale toestanden, aan personen, gebruiken, gewoonten, feiten en gebeurtenissen in een gemeente met een werkzame bevolking, een aantal belangrijke bedrijven, landbouwbedrijven, bloemisterijen en sierteelt, gelegen aan de Schelde.
Een randgemeente van Gent, inwoners zijn Gentbruggenaars, geen Gentenaars. Dat is toch nog iets anders want ze hebben nog altijd een beetje een eigen dialect.
We woonden er in de toenmalige Eendrachtstraat, "Rue de la Concorde", thans de Jan Dhondtstraat nr. 9, tussen de Vredestraat en de Gestichtstraat, nu Kliniekstraat.

Het was een vrij rustige straat met een aantal mooie woningen met beschilderde cementgevels van twee traveeën en twee of drie bouwlagen, een paar gevels in rode baksteen en die van de gareel- en zadelmaker Beghin, bezet met mozaïeksteentjes maar meestal nog allemaal zonder het comfort dat we nu kennen.

Iedere straat had haar eigen "decor" en haar eigen "acteurs". Met de Eendrachtstraat was het niet anders. Daar speelde zich dan het dagelijks toneel van het leven af.
De personen die er woonden en hun namen staan me nog altijd fris voor de geest en er enkele noemen doet toch zeker geen kwaad en schendt de "privacy" niet.
Op de hoek van de Eendrachtstraat en de Gestichtstraat was er de zaak van de familie De Moerloose. Verder in de straat woonde de familie Van den Oostende waarvan één van de zonen later nog bij de "Racing" zou spelen.
Er was ook de uitgangspoort van bakker De Wulf. Verder de familie Sorgeloose, "Fourke", de familie Verscheure, waarvan de oudste dochter "primus" was. Ze werd op passende wijze

gevierd: de voordeur en het raam van de voorplaats waren versierd met bloemen en slingers. Achter het raam stonden de geschenken, een groot pak boeken en woordenboeken, uitgestald. Ze kwam aangereden in een open koets met bloemtuilen, droeg een groot lint over de borst met de “médaille". Door één van de buren werd een welkomstwoord in dichtvorm voorgelezen. Er werd erewijn geschonken. Veel vrienden en kennissen kwamen haar de hand drukken. Tot ‘s avonds laat was er wat feest en een beetje muziek. De kinderen speelden wat later dan gewoonlijk op straat. Er werd van de "primus" gewoonlijk ook een foto gemaakt.

Een paar huizen verder verbleef, bij zijn grootmoeder, Gaëtan Foncke, een guitig kereltje van een jaar of acht. Altijd zeer net gekleed, goed verzorgd maar steeds graag op straat. Wanneer hij soms te lang wegbleef, ging "Polke van naast de deur" hem halen. Dat werd dan een tafereeltje op zichzelf.

Gaëtan kwam hijgend en zwetend de straat binnen gehuppeld, zo rap als zijn beentjes hem konden dragen. Polke zat er achter "Hoast U naar Uw kot". Zijn grootmoeder stond hem op te wachten in het midden van de straat. Gaëtan maakte zuchtend een korte zwenking, keek nog even om en verdween dan in huis.

Er woonde in die tijd in die straat een bejaarde vrouw, die in de periode van de “verkiezingen" een kaars aanstak opdat de socialisten zouden winnen.

Verder woonden er ook nog de familie Sante Fe, Spaanse vluchtelingen waarvan de oudste zoon nog bij de "Racing" gespeeld heeft; de families Verhoeven, Danhieux, Ossieur, Vermaercke de aannemer; Vergucht en de Heer Staelens, scheidsrechter die op het Gemeentehuis werkte. Op de hoek van de Eendrachtstraat en van de Vredestraat was er het café van Vervaet. Dan was er de met mozaïeksteentjes bezette gevel van de gareel- en zadelmaker Beghin waarover we het reeds hadden en nog wat dichter naar ons toe was er “Madame uit het winkelke", waar we regelmatig achter een "wrongske sirope" gingen voor bij onze boterhammen als we van school kwamen.

Enkele stappen verder was er de uitgang van de "Masseurkesschool". Daarnaast woonde de Heer Chaval, die twee jaar aan een stuk op zijn xylofoon "Pas des Pattineurs" speelde tot we er gek van werden. Later kwamen daar de Heer en Mevrouw G. Verbeke wonen. De heer Verbeke was trambediende en zong gewoonlijk, nadat hij zijn laatste fleske bier uitgedronken had, een zeer indrukwekkend "Requiem". Aan de andere kant woonde naast ons de familie Renard, die van Waalse afkomst was. De vader had een erg opvliegend karakter.

In een winkel met rood-groene poort woonde "Fitoor", wiens kiekens binnen en buiten liepen. Soms gebeurde het dat ze 's zondagsmorgens in de Snoekstraat wandelden.

"Fitoor", zegden de mensen dan "Uw kiekens lupen in de Snoekstraote", ‘t es niets" zei Fitoor

"ze gaan naar de misse". Fitoor droeg een blauwe kiel en liep altijd op zijn kloefen.
Tegen de hoek woonde de familie De Roo waarvan de vader toegangsticketten verkocht aan één van de loketten van de Racing. Aan den hoek zelf was er een huis met een grote" blinde muur" waartegen we met de bal speelden, alhoewel het verboden was.
In die tijd kwam er een man rond met een krakende steekkar, die wit zand verkocht; een andere kwam rond met pantoffels. De vrijdag kwam er een viskar langs.

De man kondigde zijn komst aan met een ratelmolen of mosselivo. Hij verkocht mossels, kerrekollen, krabben, platen, een stukske kabeljauw en levende paling, die hij op aanvraag ter plaatse 't vel afstroopte. Een andere kwam rond met mosterd.
Er was ook nog de petroleumkar met een rode citern en met een typische koperen bel. Het was een schril geluid dat vreemd in de oren klonk. Een echt museumstuk was het prachtige straatorgel, dat schone Italiaanse aria's speelde en voortgetrokken werd door een man en een vrouw in typische klederdracht, die tamboerijn speelden. Er zaten op het orgel verklede aapjes, die allerlei leuke toeren uithaalden. We keken er als kleine jongens onze ogen op uit. Bijzonder aangenaam in de zomer was de komst van de driewielige ijskar van Bortolo of Veneziana. We stelden ons voor dat het Binda was die ermee reed. Hij verkocht gele, groene, roze, witte en chocoladekleurige ijskreem, een boekske, een cornet met twee of drie bollen. Ik heb altijd die indruk gehad dat het een Napolitaan was.
Het was een mooi beschilderd karreke met een klein baldakijn met ronde blinkende deksels. Hij liet een klein koperen belleke rinkelen. We stonden er ons vingers bij af te likken en kregen er daarna natuurlijk nog meer dorst van. Er kwam ook geregeld een eenzame man die zeer mooi viool speelde en in wiens hoed we 25 centiemen legden.
Op Gentbrugge begon ik mijn studies in de "Masseurkesschool" in de Gestichtstraat, nu de Kliniekstraat, met daar tegenover de St.-Jozef-kliniek, aanpalend een kapel, een klooster voor zusters en een rusthuis voor bejaarden.
Ik kwam er in de "Bewaarschool" bij zuster Salesia terecht, waar ik o.m. veelkleurige papieren matjes moest vlechten met gele, rode, blauwe, groene en purperen reepjes, eigenlijk geometrisch abstract. Had ik er nu nog maar. Zo'n matjes vlechten lag mij niet goed. Ik liet het over aan de jongen die naast mij zat en gaf hem in ruil dan ook de snoep die we voor dat soort handwerk kregen. Hij heette, geloof ik, Burvenich.
Er was in de bewaarschool een kleine speelplaats. Toen we wat groter waren, verhuisden we naar een aanpalend ruimer klaslokaal met een grote speelplaats in aarde en daar konden we onze vleugels beter uitslaan. Daar vond dan jaarlijks bij de prijsuitdeling een feest plaats met allerlei spelen en kraampjes.

In een aan de "Masseurkesschool" aanpalende woning woonde E.H. onderpastoor Deschaumes en ernaast in een vrij grote mooie woning, de pedagoog E.H. Kanunnik De Hovre, die belangrijk werk publiceerde.

In de Gestichtstraat woonden ook Prof Dr. Verlinden, de violist Georges Maes. Op de hoek tegen het station van Gentbrugge-Noord was er het café van Grimmonprez, "Floke" van de Racing, verder de Heer Van Biervliet van de Gentse Trammaatschappij, de latere M.I.V.G., waarvan ik ooit nog Voorzitter zou worden.

Eveneens in de Gestichtstraat woonden toen de Heer Gerard.Waeytens, bekend heemkundige, en de familie De Vogelaere-Fack. Er was de kruidenierszaak van de Heer Musselie, die ook kolen bestelde en een indrukwekkende steekkar bezat, die hij uitleende als iemand soms eens zware last te verslepen had.

Het was de tijd dat er nog veel bijnamen werden gegeven, meestal spottende en kwetsende.

Aan de hoek met de Kapellestraat was er onze vaste spekwinkel van "Sidonie De Rocker". Daar konden we onder haar waakzaam oog, op een schuin afhellende tafel in verschillende kleine vakjes allerlei snoepgoed kiezen, "spekken", "katrienespekken", "betteravespekken", “confituurspekken", "anijsspekken", "boterspekken", "haonepietjes", "muizekes", "vleeskes", “tsoepkes", "poepkes", "pajujuubkes”, "zuur-en-zoetjes", "muiletrekkers", "karamellen", "muntjes", "rekkers", "belga' s", "spinders", "boeretienen", "een puntzak met afval van koekjes", "nonnebillekes", "lekstokken","appels op een stokske", "negerinnetetten", "pralines met crème of met likeuren", “tutti-frutti”, "kandijsuiker", "druivesuiker", "een stukje nougat", "locum", "een gewone chique", “een stuk rode kauwgom met de gekleurde afbeelding in van beroemde wielrenners of voetballers", "een reepje Gala Peter met chromo's in", "een stukje Bloc-chocolade", "een stuk chocolade met crème en rozijnen", "karkietjes", “makrons”, "figuurkes in suiker", "een varkentje in marsepein", “mammestoeren” en “fondants”.

Voor *25* centiemen had ge dus al iets. Voor een half frankske of voor "een half manneke" was er natuurlijk nog meer te krijgen, maar zoveel konden we ons niet veroorloven. Er waren ook zakjes met een "surprise" in.
De groten kochten bij "Sidonie"" sigaretten en tabak, maar dat was voor ons verboden goed. Als het maar sneukelen was, en een hoogtepunt was natuurlijk Sinterklaas. In die tijd smeten ze nog met karkietjes.
Ge had ook nog "papkoeken", "soldatenkoeken", "prinsekoeken", "honingkoeken". We aten boterhammen, "rozijnenbrood", "mastellen met kaneel", "mastelijnebrood", "boerebrood", "Gentse mokken", die we haalden op den hoek van de Lange Munt aan het "Groot Kanon", "goeie Gentse pottink", "vlaai", "een wafel met créme fouettée", "nen heete koeke", "nen oliekoeke van bij Abel", of een pannekoeke met bruin suiker", "lekkerkoeke of peperkoek", "een pateetje", of een "appeltaorte" maar niet alle dagen., soms ook "ne kletskop". We dronken een limonadeke, een"Safarke", "kalissenhout", "reglissenhout", of 's morgens een paar tassen cacao en om vier uur, als we van school kwamen, een taske koffie met een teste boterhammen met een stuk chocolade of een paar kadeisters (dadels) of vijgen. We waren ook verlekkerd op "huufflakke", "peinse met een beetje mosterd van Tierentijn", of "Gentse Stoverij", "Gentse Hutsepot", "Gentse Waterzooi" of "gerookte sprot" en natuurlijk ook op "frieten". Een hard of een gekookt ei of een "peerduge". 's Middags "soepe", "karnemelk,, met bruin suiker" en soms ne keer "taotsespap". Een stukje vlees met wat
groensel. 's Avonds ook soms een geroerd ei met een boterham; ne pistolet met gekapt.
Naast Sidonie De Rocker, op den hoek van de Gestichtstraat en van de Kapellestraat, was er café "Derby", waar tijdens de ronde van Frankrijk een zwart bord buiten stond met de uitslagen van de ritten van Sylveer Maes, Vervaecke, Antonin Magne. We waren gelukkig. Er had nog eens een "Flandrien" gewonnen.
Aan de overkant van de straat was er de haarkapper Bielen. Ik ging daar regelmatig als kleine jongen om mijn haar te laten knippen. Het was een zeer net salon. Ik zat er tussen grote mensen, hoorde hen over allerlei zaken spreken en keek er voor het eerst de gekleurde krant van "De Sportwereld" in van Karel Van Wijnendale, "Mac Bolle".
Mevrouw Bielen "een zeer braaf mens, die blind was", ging behoedzaam langs de muur haar boodschappen doen en werd daarbij geregeld door een of andere gebuur geholpen. De dochter van coiffeur Bielen, onderwijzeres, woonde in de toenmalige Snoekstraat, "thans St.-Simonstraat" en was gehuwd met Leopold Leclercq, een nogal excentriek man, altijd zeer net gekleed, werkzaam op een overheidsdienst, kunstschilder, modernist en eigenlijk te weinig gekend.
In de Snoekstraat woonden destijds ook de familie Van Maldeghem, de familie Carnewal, de

poeldeniel Pierre en Tuur Marijns, die in de Racing speelden, de familie Van Accoleyn, Richard "Drachir" van de Racing, de beenhouwer Snoek. Er was de schilderswinkel van Patoor, en een goede fijne bakker, waar ge lekkere "flan" kon krijgen.

Er was ook de muzikant en dirigent Walter Patoor, die scoutsleider geweest was. Er woonde ook nog de familie Smet. In het begin van de Snoekstraat was er de Katholieke Kring, waar soms een toneelvoorstelling doorging en waar men nu en dan, zittend op harde stoelen of banken, een goede film kon bekijken met een deel" aktualiteiten". Op de hoek van de Snoekstraat en van de Kapellestraat was er het café van Snellaert. Op de hoek van de Snoekstraat en van het Kerkplein was er een winkel van Delhaize. Op het Kerkplein de winkel van Van Seymortier, waar men allerlei tekengerief kon krijgen. Er was café "De Palm" en ook de drukkerswinkel van Teurrekens, een eindje verder was er de grafmaker Rigelle.

In de Kapellestraat woonde ook de gewichtheffer "Panne" die zeer jong stierf en bij wie in het uitstalraam al zijn trofeeën stonden.

In de Kapellestraat, kant naar de Puntfabriek toe, was er de Cinema "Astrid", waar we een film zagen met Jan Kipura en Martha Eggert en een met Charlie Chaplin, naar mijn mening de grootste filmartiest aller tijden.

Daarnaast was er de hoedenwinkel "de Rode Hoed", de kunstfotograf Penninck, de uitgang van de gemeenteschool en van de muziekschool. Aan de overkant was er de winkel van bakker De Wulf en wat verder de viswinkel van "Fiele".

De zondag gingen we naar de mis in de mooie, sfeervolle kerk van Gentbrugge-Center. Er was in die tijd nog een “stoelkeszetterige”, die de centen kwam ophalen voor de stoelen die we gebruikten. Boer Bruyneel, die in de loop van de week op zijn hof de naam van God soms onnodig gebruikte, ging dan met een doodernstig, uitgestreken gezicht rond met de schaal, waarin soms, naar het schijnt, door een of andere parochiaan een broeksknop werd gelegd.

In de Kerkstraat was er de muziekschool met de Heer Lockx en Juffrouw De Meersman. Daar rechtover woonde Pladet. Een ander bekend musicus was Cassiman.

Daarnaast was er het gemeentehuis en het politiecommissariaat.

Industrieel telde Gentbrugge, naast de Vellenfabriek van de Heer Edmond Block, dus de "Puntfabriek", "Clouterie des Flandres" of "Arbed" waar men toen nog in ploegen werkte; een "Zeepziederij", "Metalunion", de kaderfabriek "De Porre", de houthandel van De Colvenaere en De Craecker en een kleine borstelfabriek. Er waren de werkhuizen van het "Arsenaal", de spoorweg, "De Gentse Trammaatschappij”, later M.I.V.G..

Er woonden in Gentbrugge veel bedienden van overheidsdiensten (Post en Spoorweg). Velen werkten ook in de Puntfabriek als arbeiders.

Gentbrugge bezat in die tijd nog veel groen. Er was de "Grote" en de "Kleine Dries".
Men kon er mooie wandelingen maken, o.m. van Gentbruggebrug naar Heusdenbrug, langs de Schelde waar de zwaar geladen binnenschepen traag voorbij trokken, geladen met baksteen, ijzererts of kolen.
Aan Heusdenbrug was er goede paling te eten in een nogal bekend restaurant. Er was ook de beschilderde watertoren, die het landschap domineerde. Een goede artistieke oplossing voor een anders functioneel wel nuttige maar zielloze constructie.
Vermelden we ook een aantal prominente figuren en families, waaronder een aantal van vóór, tijdens en na de door ons beschouwde periode: August De Schrijver, Francis Toch, Van Sweden, Rinskopf, Ach. Vleurinck, Mols, Van Houtte, Groverman, Lefèvre de ten Hove, Edmond Block, Morel de Westgaever, Emiel Hullebroeck, Pernot, Van Waesberge (apotheker), Dr. Burvenich, Dr. De Boo, De Reuck (en Bertha De Reuck, zangeres), de Heer Berten Engels, Bob Van Mellaert en De Kesel, de Heer Persoons en Placide De Paepe, gewezen minister.
Behalve degenen die we reeds genoemd hebben, waren er ook nog de Heer Roger De Vocht, Prof. Dr. Emeritus A. Evrard, Ant. Dhooge, Dr. Elie Dhooge, Verhaest (later burgemeester van Gentbrugge), Van Belle (burgemeester), die we nog gekend hebben op het college en op de Universiteit, E.H. Mertens, priester en professor De Smet die later Dominikaan werd, Oscar Van Wittenberge en Emiel Dhondt, die vóór mij op de universiteit waren, Prof. Evrard, die ook burgemeester geweest was.
Om terug te keren naar mijn schoolherinneringen. Na de "Masseurkesschool" ging ik naar de Van Houttestraat bij de broeders Maristen, waar we zeer goede leerkrachten hebben gehad, o.m. de Heren Taelman en Van Laeken en de Inspecteur Debonnet. We hebben er als schoolkameraden o.m. Aelterman Walter, Snoeck, Casimir, Jefke Mertens reeds eerder vernoemd, Thijsbaert, Dhondt en de zoon van boer Janssens gehad.
De straffen die werden uitgedeeld bestonden er o.m. in dat men gedurende een zekere tijd met de handen op de rug en het gelaat naar de muur gekeerd in de gang moest staan of dat men op zijn blote knieën, de armen in de lucht op het verhoog voor het bord moest gaan zitten.
Er was een tamelijke grote speelplaats, waar we in de winter slidderbanen aanlegden. Daarop moesten we dan met “kloefjes” gaan, want met schoenen met nagels maakten we ze kapot.
Naast de school was er een stemmige kapel met een vrij mooi interieur, waar we soms op den blaasbalg van het orgel mochten staan en waar we geregeld in rang te biechten gingen om vergiffenis te vragen voor onze "zonden".
Er was toen nog een negende leerjaar, en daar zaten de groten naar wie we met ontzag opkeken.

Het waren ook de jaren dat ik graag op straat speelde. Ik behoor gelukkig tot de generatie die dat nog heeft kunnen doen: de maatschappelijke omgang beter leren kennen en de regels ervan aanvaarden. Spelen op straat kwam de lichamelijke en geestelijke gezondheid ten goede. Voor de ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid had het zijn belang.

Wat hebben we op straat allemaal gespeeld, "land", "blinde kalle", "overluperke", "diefke", "man in de lolle"", "dokteurke", "balle en l'air", "hoepelen rond den teerlink", "met een trotinette rijden", “tiene spelen", "marbelen met glazen marbels en met "zaatjes", "schreefke stekken", "met de bolleketten spelen", tegen de avond "wegstekerke spelen", “toppen met een goede peze", "met de top kappen", "un deux trois qu‘est" i.p.v "qui a la balle” spelen. Boven op de kop van een grote top duimspijkers steken, opdat hij bij het draaien zou schitteren en de pinne ne keer in een "paardedrol" steken om hem zoete te doen draaien, met de jojo en met de diabolo spelen, maar dat laatste was eerder voor de meisjes, en "bikkelen".

Voetballen, dat was natuurlijk het spel bij uitstek, eerst met een kaatsenbal, daarna met een moussebal en pas later met een echte voetbal, eerst een twaalf- en later een achttienlap. De techniek van voetballen op straat was niet zo eenvoudig. Twee jongens, gewoonlijk zowat de sterksten, zetten om beurt een voet vooruit. Men moest dan de voet van de andere juist kunnen raken en die daarin slaagde, mocht dan als eerste zijn medespelers kiezen. Ze kozen dan verder om beurt hun “teamgenoten" (als men dat woord mag gebruiken).

We speelden dan gewoonlijk met twee ploegen van 5 of 6 man. Op straat spelen was natuurlijk gevaarlijk.

We speelden over de volle breedte van de straat. In de "greppe" dribbelen was niet eenvoudig, op het voetpad was de bal "out" en moest er een inworp gebeuren.

De speeltijd was niet juist bepaald. We speelden zolang we goesting hadden.

De twee goals werden aangeduid met vesten of met truien, al naargelang. Ze waren een viertal meters breed. We speelden met onze gewone klederen, met onze dagelijkse schoenen, "bottienen" of soms met "turnsloefen". De hoogte van het doel kon natuurlijk niet aangegeven worden, vermits er geen doelpalen waren, maar als de bal te hoog tussen de vesten vloog, zodat de doelwachter er niet aankon, telde het niet.

Een scheidsrechter was er niet. De sancties werden gewoonlijk getroffen in gemeenschappelijk akkoord, wat dus vrij democratisch was.

De lengte van het terrein was niet juist bepaald. Ge kon er wel een hart op af lopen. Een zware fout binnen een denkbeeldige "backlijn", werd bestraft met een "penalty", een "pelanty" of "penanty", gegeven van op een afstand van een meter of 6 of 7. Drie corners gaven recht op een penalty, van "plongeren" was er voor de keeper natuurlijk geen sprake. Als een speler, een ander dan de keeper of doelwachter, met een hand de bal raakte was het een hands. Je kon

ook "offside" of "buitenspel" staan.
Er was ook “bal en terre”.
Er speelden dan jongeren mee die later flinke voetballisten werden, denk maar aan Pierre en Tuur Marijns en Gaston Van Den Oostende.
Zelfs Freddy Chaves d'Aguilar verklaarde eens (zie Wigwam nr.3, 5° jaargang, clubblad van de Buffalo's) : “het voetballen leerde je vroeger op straat. Met mijn vrienden Berloo, Doll en Goethals hebben we veel voetballen versleten". Hij wou per se lid worden van Racing Gent, die toen de grote club in de stad was, na als kleine jongen aangesloten geweest te zijn bij F.C. Meulestede maar bij de Racing werd hij niet aanvaard. Daarom werd hij op dertienjarige leeftijd ingeschreven bij de cadetten van "La Gantoise", waarvan hij één van de grote sterren zou worden. Straatvoetbal was een bakermat voor soms beroemde spelers.
Als wij een strafschop namen, vergiste men zich soms wel eens en sneuvelde er een ruit. Dat was dan wel erg maar toch nooit dramatisch.
Het was natuurlijk aangenamer spelen op gras of op aarde, "op de kleine of op de grote Dries", maar daar stonden dan weer bomen in de weg.
De zondag en tijdens de vrije namiddag in de week gingen we spelen in de patronage in de Verbroederingsstraat, onder het waakzaam oog van E.H. onderpastoor De Wulf.
We speelden er in d' aarde, maakten putten en bergen en lieten onze gekleurde glazen marbels ritjes lopen in een ingebeelde Ronde van Frankrijk.
We voetbalden er natuurlijk ook en mochten er soms biljarten op een versleten groen laken met veren als banden. We mochten ons een “prinsenkoek” kopen en hadden altijd een pulleke koude koffie mee. Bij het afsluiten van de vakantie werd een expositie gehouden van onze tekeningen.
Onder de spelen binnenshuis vermelden we "kaarten", "een tweeënvijftig" leggen, met de domino's spelen, met de "puskes" spelen met de "matador", met onze trein met een veer of met de Trix.
Ik heb in mijn kinderjaren veel gespeeld, ik was een speelvogel. Spelen, we hebben het reeds gezegd, is een noodzakelijke activiteit in de jeugdjaren. Alleen spelen in de eenzaamheid, een beetje teruggetrokken in zichzelf, is dan toch nog iets anders dan spelen met vrienden. Er moest natuurlijk ook geleerd worden. Soms kroop ik dan met een boekje in een hoekje, dat was een noodzakelijke geestelijke activiteit. We lazen "Vlaamsche Filmkes", "om de Smierels", "de Wonderhoed van Canutus Popken", "Het kasteel van Vianden", met auteurs als John Flanders (Jean Ray), Jan Hammeneeker en De Mon.
We lazen "De Dag" en hielden de gekleurde afleveringen bij van de grote Wereldatlas.
Gentbrugge, dat was natuurlijk de Racing, de ploeg van het werkvolk. Zoals velen met hart en

ziel voor wat toen nog de "Royal Racing Club de Gand" was, "overal waar dat de Racing was, was het al".

De "Gantoise" (K.A.A. Gent) was de ploeg van de meer begoede klasse.

Het was de glorietijd van de Gentse Ratten. We hebben er in die tijd de grote ploegen van Ere-Afdeling gezien en grote vedetten, om er maar enkele te noemen: Laurent Grimmonprez, Raymond Braine en Ceuleers (Beerschot), Bob Paverick (Antwerp), Voorhoof (Lierse), Capelle (Standaard), Chaves d' Aguilar en de doelwachters Rob Braet en Badjou, Berke De Raedt en Mance Seghers.

Ik heb nog horen spreken over De Bie, over Silverhans en Torten Goetinek. We herinneren ons nog enkele namen van de "Racing" uit die tijd, (maar de juiste schrijfwijze dat is wat anders); Armand De Vos, Verslijcken, Tsiele Blanckaert, Schellinck, Commiene, Arboit, Ollivier, Drachir, Grimmonprez (Floke), Kerstoch, Wolf, Maurice De Raeve, Denis Schietse, Kockuyt en Pitou Parmentier, later ook nog o.m. Buysse, Pol Haesaert, De Bels, Warre Tierens, Smekens, Marcel De Corte. De latere kampioenenploeg van 1951-52 valt buiten de hier beschouwde periode.

Het was de Racing met in die tijd Edmond Block en later De Landsheere als voorzitter.

Als we de zondagavond thuis kwamen, konden we aan sommige supporterslokalen zien wat de uitslag van 's namiddags geweest was. In geval van overwinning van de Racing wapperde de wit-zwarte vlag. In geval van gelijk spel hing ze gedrapeerd aan de vensterdorpel van de eerste verdieping.

In geval van nederlaag stak er geen vlag uit en hoorde men enkel het geklaag van de supporters aan de toog van het lokaal.

's Zondags trokken de supporters in dichte drommen met de vlag van de Racing al zingend naar het stadion.

Dat was toen de "Racing Club de Gand" later de “Royal Racing Club de Gand”, de ploeg van de kleine mens, van het werkvolk, van de "Puntfabriek", waar men toen nog in ploegen werkte.

Aan de voetbalsport is een terminologie verbonden. Er was het eerste elftal, er waren de reserven, de juniores, de scholieren de cadetten, en de " Tout-petits".

Er waren destijds ook de oefenmeester of "entraineur", Colpaert (later Boulogne), de verzorger of de " soigneur" en de "fait tout" Pol De Visscher.

We hebben eerder al namen van spelers genoemd, we moeten er dus niet op terugkomen. Tijdens de wedstrijd, was er uit de mond van de ons omringende toeschouwers een zeer gedifferentieerd en kleurrijk proza te horen van allerlei Gentse uitdrukkingen en scheldwoorden, soms gepaard gaande met een echt fluitconcert. Als het goed ging,: "Kijk zie

dat is nu tenminste toch goed gedaan" maar als het slecht ging, waren de spelers het voorwerp van alle soorten verwijten "dutsen", "sukkelaars", "leeghangers", "armoezaaiers" , "prutsers" of "beginnelingen".

Voor de tegenstrevers waren alle verwijten goed, men kan gerust zeggen dat een groot aantal woorden van het Gentse dialect te horen waren. Voor de taal- en heemkundigen een buitenkansje. Het is onbegonnen werk ze op te sommen, maar “vagebonden” waren er ook bij.

Voorts enkele termen:

-" doelwachter, goalkeeper, keeper en portier".

-" het doel, de goale, de muite, de kasse, de duze".

-" buitenspel, offside".

-"inworp, out".

-"strafschop, pelanty, penalty of pelantie".

-" handsbal, hands".

-" hoekschop, corner".

-" duwfout, fool, een vrijschop, scheidsrechtersbal".

-" een doelpunt aantekenen, een goalke maken, markeren, 't es in de muite, de netten doen trillen, 't es binnen, de keeper doen vissen, hem het nakijken geven, een gaot in de lucht schuppen, een kisse geven, den bal uittrappen, degageren, plongeren, duiken, de center-voor, de midvoor, de centerbove latte".

-" de verdedigers, de backs".

-" de middenveldspelers, de halfbacks".

-" de voorlinie, de aanvallers, de insides, de vleugelspelers".

Als scheidsrechters hebben we o.m. Baert en Langenus gezien.

Als de Racing won, was de scheidsrechter een heel goede, ene van de beste die er al gekomen waren. Maar als de ploeg verloor, was het ne schavuit, ne flierefluiter, ne bedrieger of een schobbejak.

De linesman of lintjesman onderging hetzelfde lot. Een die klaar zag als ze wonnen en als de uitslag goed was, maar ne schele of ne lorejas als er verloren werd.

Eens is het gebeurd dat "den arbiter" per ongeluk zelf een doelpunt maakte, maar dat werd natuurlijk afgekeurd.

Op het terrein was er ook Georges Pieters, de persfotograaf die van het ene doel naar het andere liep. Het was ook hij die een reeks zeer interessante foto's maakte van onze stad. We hebben destijds op de Racing de grote ploegen van Ere-Afdeling zien aantreden. Dat was toen de glorietijd van de Racing met Laurent Grimmonprez en de anderen, die we reeds genoemd hebben.

Gentbrugge. — Léon Tertzweillaan en Noordstatie
Boulevard Léon Tertzweil et Gare du Nord

Rechts het café van Grimmonprez, links het oude station dat verdwenen is.

Het was allemaal Racing dat de klok sloeg.

De Cornelis-Beker was de ontmoeting tussen de twee rivalen, "de Racing" en “de Gantoise".

De kermis op Gentbrugge had altijd een goed gevuld programma met een verlichting "a giorno". In verschillende straten was er muziek en waren er volksspelen: "mastklimming" met schone prijzen, "zaklopen", "mastellen eten aan een koord, cinemavoorstellingen in open lucht". In de herbergen werd er gedanst, op de hoek van de Snoekstraat en van de Kapellestraat was er een houten dansvloer, waar de jonge gasten in lichte kledij de "charleston" dansten.

Er waren sportgebeurtenissen en o.m. wieler- en voetbalwedstrijden.

Aan Gentbrugge-Noord, aan het café van Laurent Grimmonprez, was er mastklimming, stonden er enkele kraampjes en waren er oliekoeken te krijgen.

In die tijd waren er in verschillende cafés ook "prijskaartingen", wedstrijden met de “pietjesbak" of met de “teerlingen". Er waren prijzen en soms was een jong "haantje" te winnen.

Er was ook het "Zomerlief” en daar gingen de jonge paren en de verliefden op af. Langs een luidspreker werden platen opgedragen aan vrienden of kennissen. Dat schiep wat sfeer, maar zeer verheffend was dat toch niet. Goed eten was er altijd bij.

Er was in die tijd ook een man, die rondging met Pierlala. Daar stonden dan de schandaaltjes van de gemeente in, al of niet juist. Mensen werden daarbij in opspraak gebracht.

In "Het Laatste Nieuws" stonden er toen vervolgverhalen, o.m. de "Drie Musketiers" van A. Dumas. In "Piccolo" verschenen de radio programma's. De personen die toen toestel bezaten,

waren nog niet zo talrijk.
We hadden op de koer dan ook een antenne, en aan de draad moesten er kurken stopsels aangebracht worden, teneinde te vermijden dat duiven er zich dood zouden tegen vliegen en vermits er toen nogal wat "duivenmelkers" in de buurt waren, moesten we opletten of we kregen last met de politie.
Er zijn in die periode ook enkele markante gebeurtenissen geweest, o.m. de brand van de kaderfabriek. Toen we 's avonds van Sint-Amandsberg kwamen, zagen we vanuit de Gentbruggestraat een grote vuurgloed in de verte. We hadden schrik want we vreesden dat het in de Eendrachtstraat was. Daar aangekomen zagen we de mensen naar de Gestichtstraat lopen. Het was de kaderfabriek die in lichterlaaie stond.
Het was een geweldige brand. Het vuur vatte heel snel om zich heen en men vreesde het ergste, want in de kelders lagen grote hoeveelheden "spiritus" opgeslagen. Veel straten in de omgeving zaten uren zonder stroom. De brandweer had het zeer moeilijk en er vielen gewonden. Er was heel wat schade aan de woningen in de omgeving.
In 1938 was er een aardbeving. Toen we in de Sasstraat waren, deden er zich een paar hevige schokken voor. Hier en daar wankelde een schouw. Er vielen pannen van het dak en op sommige plaatsen waren er barsten in het wegdek. De mensen schrokken nogal, want zo'n natuurramp was in onze streken toch zeldzaam. De familie Santa Fe, Spaanse vluchtelingen, die toen in de Eendrachtstraat verbleven, liepen verschrikt de straat op, want ze dachten dat er een luchtbombardement plaatsgreep.
In de "Minard" schreef Henri Van Daele er later een toneelstuk voor: "Gent dat beeft", waarbij zich nogal wat koddige taferelen afspeelden. Het was een van zijn succesnummers.
In 1935 was er de "Grote Wereldtentoonstelling" op de Heysel in de Eeuwfeestpaleizen, waar veel uitzonderlijke zaken van verschillende landen te zien waren, o.m. ook "Oud België", en prachtige attracties, veel goede uitheemse vruchten en gerechten. Het was er niet erg goedkoop, maar het was zeker de moeite waard. Het "Grote Wiel" was een van de bijzonderste bezienswaardigheden.
Om het soort maatschappij en het tijdperk waarin we leefden te illustreren, kan men niet beter doen dan nog eens kijken naar die merkwaardige film van Ch. Chaplin, "Moderne Tijden", met het mens vervreemdend "Taylorisme" en het kettingwerk. De grote werkloosheid van de jaren "dertig", met ook in Gentbrugge aan de stempellokalen de lange rijen aanschuivende werklozen.
Op het stuk van de architectuur werd het "Interbellum" gekenmerkt door een grondig gewijzigde bouwstijl, waarvan enkele exemplaren ook te Gentbrugge te zien zijn, o.m. aan de Maurice Verdoncklaan.

Op het gebied van de architectuur denken we aan onze vriend wijlen Roger De Vocht, aan Henry Van De Velde (centrale bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent), aan Marc Neerman, aan Jules Lippens, aan Huib Hoste, aan Gaston Eysselinck, aan Valentin Vaerwijck, aan Paul De Taeye, aan Leo Henderick, aan Jan Albert De Bondt, aan Albert Van Huffel.

Op Gentbrugge hebben we de tijd gekend dat het woord "gebuurte" nog een betekenis had. De mensen in een zelfde straat kenden elkaar, hadden meer contact, hielpen elkaar als het nodig was. Er was meer menselijke solidariteit.

Een van de droevigste herinneringen die ons uit die tijd is bijgebleven, is die van het overlijden van een schoolkameraadje Michelke Van Effelterre. We waren toen een jaar of 10 of 11, toen hij zeer jong overleden is. We zijn met de school in groep naar de begrafenis geweest. Hij woonde in de Klokstraat enkele huizen voorbij de Pastorij en de familie Macharis. We hebben in de wegeling naast de woning een erehaag gevormd. De droefheid van de ouders en van de familie was hartverscheurend. We hadden bloemen mee, hebben het stoffelijk overschot nog gegroet en zijn achter de lijkwagen opgestapt tot aan de kerk, en later hebben we hem begeleid naar het graf. We hebben toen voor het eerst min of meer beseft wat de dood was. Ik wist ook voor het eerst wat een "sterfhuis" was, en heb dat later nog beter leren kennen. Maar toch ook herinneringen aan een gelukkige jeugd op Gentbrugge, toen we in de meimaand meikevers gingen vangen in de ligustrumhagen aan de Racing en in "Rietjes Wal", en ooglijk kleine insecten, of als ge dat zo wilt noemen "visjes" gingen vangen, die we in een bokaal mee naar huis brachten. Als vislijn hadden we niets anders dan een rieten stok met een zakje aan.

De weg naar de Van Houttestraat, naar het St.-Amandus instituut met tram 3, en later naar het St.-Barbara-College hebben we honderden keren afgelegd en later die naar de Universiteit, maar toen woonden we reeds op Ledeberg.

We bleven op Gentbrugge wel een beetje verstoken van de tentoonstellingsgalerijen. Daarvoor moesten we naar Gent gaan, naar Vyncke Van Eyck, naar de zaal "Ars" of naar de zaal "Pan". We leerden het werk kennen van de impressionisten en later van de expressionisten, C. Permeke, Frits Van Den Berge en Gust De Smet.

In die jaren had de bebouwing van Gentbrugge reeds een ernstige uitbreiding genomen, waren er veel wegenwerken uitgevoerd en was de uitrusting van de woningen veel verbeterd, ook de openbare verlichting was gemoderniseerd, veel van de dingen van weleer, gewoonten en gebruiken verdwenen en gingen verloren.

De vrede in Europa kwam in gevaar;

We stonden aan de vooravond van een Tweede Wereldoorlog met oneindig veel miserie. In 1939 de mobilisatie met het "pakketje van de soldaat" en de soldij was 1 Frank.

Gentbrugge deelde tijdens de oorlog zwaar in de brokken met luchtbombardementen op de Vredestraat, de Van Houttestraat, op de opslagplaatsen van de Puntfabriek achter het station van Gentbrugge-Noord, op die van de N.M.B.S aan het Arsenaal en op Merelbeke, maar dat viel natuurlijk buiten de hier ter sprake zijnde periode.

Als ik nu een gevoelsmatige momentopname maak van mijn gelukkige kinderjaren te Gentbrugge tussen 1925 en 1938, dan zie ik mij nog 's avonds met wijlen mijn moeder in de keuken zitten bij de "lampe Belge" op de schouw, terwijl zij naaide, borduurde of breide en ik nog mijn huiswerk maakte.

Als ik dan buiten nog eens op straat ging kijken zag ik de man met de lange stok de gaslantaarn van de openbare verlichting aanmaken. Ik zag dan ook de mannen van de nachtploeg met hun netzak met eten optrekken naar de "Puntfabriek", "Clouterie et Tréfilerie des Flandres".

Om 22 uur ging dan de sirene van de "Puntfabriek", en we konden dan meteen het uurwerk juist zetten.

Vader vertelde dan nog eens over zijn belevenissen aan het front tijdens de oorlog van 1914-1918 en daarna gingen we rustig naar bed.

De geschiedenis van Gentbrugge gaat zeer ver terug in de tijd (zie bijlage ter illustratie "Kasteel van Vilain", in de volksmond "Rattendaele").

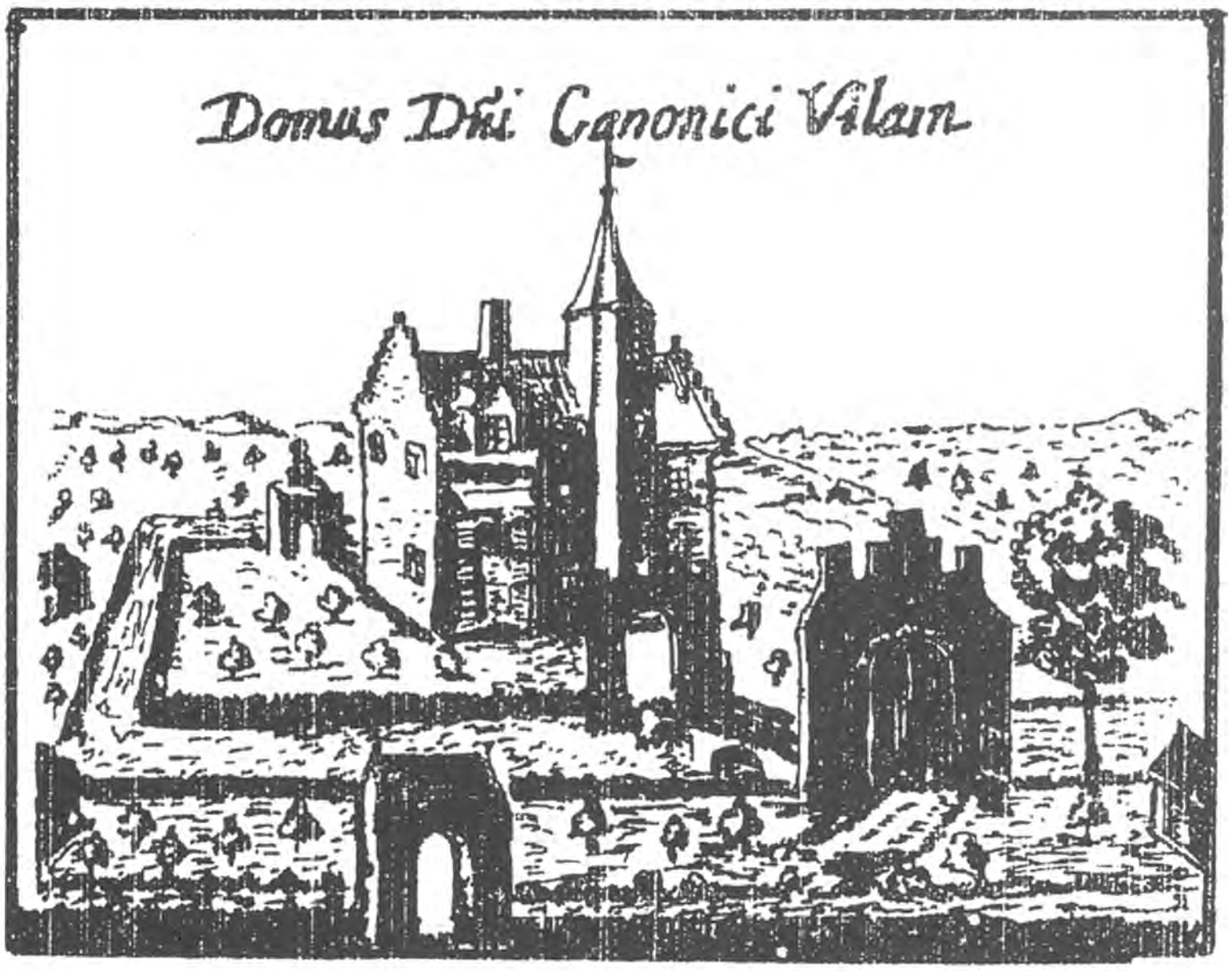

We hebben er maar luttele jaren van beschreven, maar ieder onderdeel ervan, hoe klein het ook moge wezen, heeft zijn belang.

Ledeberg, vlakbij St.-Amandsberg met de "Blauwe Fabriek", kon men best bereiken langs de

draaibrug over de Schelde, waar vroeger nog een bruggendraaier woonde, Heusden langs de Schelde en Gent langs de Brusselse steenweg maar ook met de toenmalige tram 3.
De Schelde, waar kwajongens soms in het modderige water een duikje namen en de geur van dat water altijd in onze herinneringen is blijven hangen.
Er waren in die tijd ook twee klassieke bedevaarten, een naar Lourdes-Oostakker, waar je te voet of met het stoomtramke naar toe kon gaan om dan in een van de nabije Lusthoven een limonade te gaan drinken en "Berge-Kruise", waar "wittink" en "schurren" te verkrijgen waren.

Een bezoek aan de Gentbrugse kastelen, dat van "Speltinck", "het Braemkasteel", "het kasteel van de Pélichy", "De Kluis", het kasteel van "Vilain", in de volksmond "Rattendaele" geheten, dat van Cardon, van Mols, van Lefèvre de ten Hove, van Morel de Westgaever, stond op het programma van wie Gentbrugge wilde leren kennen.
Ik ben voor penitentie, toen ik 14 jaar was heb ik twee maal te voet naar Oostakker moeten gaan, een heel eind weg, maar het was een mooie uitstap.
Ik had familie die in de " Sas- en Bassijnwijk" woonde maar ik ben er nooit veel geweest, want "Clementine" de tante van mijn vader, die altijd snoep mee had, kwam ons regelmatig zelf bezoeken.

Er was in de "Bassijnwijk" een klein schooltje met een uitstekende onderwijzeres, die het met krachtige en zeer bekwame hand bestuurde. Ik ken haar naam niet meer, maar ik weet dat de Heer Levis, "Den Twie Dekker", er in lovende termen over geschreven heeft.
Gentbrugge en de jaren die ik er doorgebracht heb, lieten in mijn geheugen onuitwisbare sporen na.
Er is zoveel veranderd en verdwenen. Als ik er nu terugkeer, kijk ik altijd met veel heimwee naar het huis waar ik in de toenmalige Eendrachtstraat gewoond heb.
De straat in haar geheel heeft niet meer dezelfde aantrekkingskracht, maar de gemeente heeft nieuwe stuwkracht gekregen, nieuwe bedrijven en nieuwe diensten zijn tot stand gekomen. Op de plaats waar vroeger de "Puntfabriek" stond, wordt een nieuw groot bedrijf ingeplant, nieuwe werkgelegenheid wordt geschapen.
Het was de tijd dat, zoals we reeds zegden, de "buurt" beter aaneenhing. Als een moeder ziek was, gingen de vrouwen uit de buurt helpen en bijstand verlenen. Men vond dat normaal. Die intermenselijke solidariteit is voor een groot deel verdwenen. Nu kent men nog maar nauwelijks zijn buren.
Op de straat spelen, met vrienden en schoolkameraden gaan ravotten, een onbezorgde jeugd, langs de Gentbrugse kastelen gaan wandelen en gaan kijken naar de rododendrons in bloei of langs de Eikeldreef naar Heusden gaan.

Leren lezen en studeren. Geen overvloed maar leren leven met hetgeen men heeft. De gemeente Gentbrugge en al wat ze te bieden heeft, leren lief hebben, evenals de rijkdom van de natuur en de eigen pracht van de vier seizoenen.
De "Eendrachtstraat", een mooie symbolische naam, "Eendracht" als bron van kracht en geluk.
Toen we in 193! naar Ledeberg verhuisden, lagen onze kindeıjaren achter de rug en stonden we voor moeilijke tijden. Maar een paar kilometer verder en toch heel anders.
In 1939 de mobilisatie. Waar zijn de vrienden van weleer? Sommigen leven nog, anderen zijn reeds lang overleden.
Er was een zekere welstand in die tijd. We hadden het betrekkelijk goed, maar we hebben toen ook schrijnende armoede gezien: in de Sas- en Bassijnwijk, in de Zakstraat en op "Moscou".

In 1939 lag de Gentbrugse periode achter de rug. Er stonden ons moeilijke jaren en ernstige beproevingen te wachten, het St.-Barbara-College, de oorlog van mei 1940, de uittocht naar Frankrijk, die drie maanden zou duren en ons tot in Montpellier, Toulouse en Purpan zou brengen.
In september 1940, vermoeid, vermagerd en met pijnlijke oorlogservaringen in het geheugen, terug naar het college, waar destijds ook Maurice Maeterlinck (Nobelprijs Franse Literatuur, 1911) gestudeerd had. In 1943 naar de universiteit, en in 1947 dokter in de rechten.
In 1962 Lic. Ber. Sel., maar dat is een ander hoofdstuk.
In 1950 verhuisde ik naar Gent, waar ik nu reeds meer dan 50 jaar aan de Poel woon.
Het is van hieruit dat ik met veel heimwee aan de Gentbrugse episode terugdenk. In dankbare herinnering aan de tijd van toen, nu zowat 77 jaar geleden. Ik lees al jaren met zeer veel interesse het tijdschrift "Land van Rode".
Zo blijf ik met Gentbrugge in bestendig contact.

Georges BROGET

Dr. Juris

Li. Ber. Sel.

Gewezen Kabinetschef van de Minister van P.T.T

Gewezen voorzitter van de M.I.V.G

Gewezen ondervoorzitter van de B.R.T

Bijlagen: Bibliografie

- Illustratie " Kasteel van Vilain". 15

Bibliografie

Bode Martine: Licentiaatsverhandeling

Noël Callebaut: Voormalig Burgemeester van Gentbrugge Fernand Van Belle

Frans de Potter - Jan Broeckaert; Gent van de oudste tijd tot heden

De Block- Patoor, Gent, Acht Eeuwen Geschiedenis

Lesley de Muynck: Voetbaltermen in de Vlaamse Dialecten, in Oost-Vlaamse Zanten 1999

Nico De Smet: Honderd jaar Racing Club Gent

De Geschiedenis van de Puntfabriek

Prof. Emeritus Alexander Evrard: Boete zonder schuld

Gerard Waeytens: het geheel van zijn werken

Geert Matthijs

Diverse krantenknipsels

Illustratie

Het Kasteel van Vilain "Domus Canonici Vilain"

Op de kaart van Hendricus Hondius (1641) "Rattendaele"

Uit "Beknopte Geschiedenis van Gentbrugge" van G.Waeytens

DE REUZEN UIT HET LAND VAN RODE

Op moederdag 13 mei 2001 werd de nieuwe reus van Munte voorgesteld. Hij heet **DE MUNTENAAR** en is genoemd naar de initiatiefnemer De Muntenaar, onder impuls van Jos Ottermans. De reus werd gebouwd door beeldhouwer Firmin De Vos. Het is een prachtig kunstwerk geworden! Firmin Devos is geboren te Sint-Amandsberg in 1925. Hij studeerde aan de kunstacademie te Gent. Hij is gekend als medailleur, schilder en beeldhouwer. Hij vervaardigde een monument van Reinaart de Vos voor Lochristi.

Bij de voorstelling op 13 mei nodigde De Muntenaar alle reuzen uit het Land van Rode uit. Ze waren op deze stralende lentedag allen aanwezig op het Munteplein. Ze kwamen uit Munte, Merelbeke, Gentbrugge, Melle, Moortsele, Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem.

Het werd een gezellig feest met een meiboomplanting, reuzen-wandeltocht, accordeonmuziek door Willy Hillebrandt, muzikaal marionettentheater Muzircus, tentoonstellingen, folkloremarkt met een mandenmaker, pottenbakker, kunstsmid en de folkloregroep De Klomp die het klompenmaken demonstreerde.

Munte heeft een traditie van volkse feesten rond de tandheilige Apollonia, Pasen, Hubertus en Kerstmis. Op zondag 13 mei was het opnieuw prijs met dit evenement. Een ganse namiddag straattheater en een volks reuzenfeest. Er was terecht een grote opkomst voor dit mooie voorjaarsfeest.

De reuzen van Munte:
Nonkel Miele, Tante Nette en hun dochter Netje.

Reus van Merelbeke
Montje Wollaert

Geboorte uittreksel van de reus van Merelbeke, ondertekend door burgemeester Pede.

Reuzen van Gentbrugge:
Tine en Boer Bolle.

Reuzen van Melle:
Ruth en Mapoe.

Reuzen van Moortsele:
Aldegonde en Lange Jan. Lange Jan werd gebouwd in 1980, verloving met Aldegonde in 1982 en huwelijk in 1984.

Reuzen van Oosterzele:
Mathilde en Patatje. Deze reuzen werden in 1968 vervaardigd op basis van een TV-feuilleton naar het werk van Jef Scheirs.

Reuzen van Sint-Lievens-Houtem:
Bachante en Bachus.
Bachus, de god van het bier, werd gebouwd in 1969. Het huidig koppel is evenwel een vernieuwde versie.

Bronnen:

- Arto, Dictionnaire biographique illustré des artistes en Belgique depuis 1830, 1987.
- Renaat van der Linden, Reuzen in Vlaanderen, 1985.
- ZAP, De Zondag, 13 mei 2001.

Bibliotheek in de steigers

Gisteren startte een aannemer met de tweede fase van de verbouwingswerken aan de Oosterzeelse bibliotheek. Na de nieuwbouw aan de achterkant wordt nu de voorkant en het aanpalende oude gemeentehuis onder handen genomen.

«De werken zullen een vol jaar in beslag nemen. In die periode moeten de lezers langs de zijkant de bibliotheek naar binnen, voor de rest verandert er niks. We zullen tijdens de werken ruimte genoeg hebben om de volledige collectie te zetten en debatten en leesclubs verhuizen naar het aanpalende zaaltje van de muziekschool», verduidelijkt bibliothecaris Filiep Van Grembergen.
Vorig jaar, tijdens de eerste fase van de werken, breidde de bibliotheek achteraan uit met een nieuwbouw van tien miljoen frank. In de tweede fase wordt het oud gemeentehuis van Scheldewindeke verbonden met de bibliotheek en komt er een nieuw vergaderzaaltje. Deze werken zullen een jaar duren en twintig miljoen kosten. (BDO)

Het Laatste Nieuws 25 april 2001

Op 5, 6 en 7 mei in Balegem

'Vlaamsche kermis' op den Berg

De 'Vlaamsche kermis' - de organisatoren kiezen bewust voor deze aloude benaming - wordt over drie dagen gespreid. Van zaterdag 5 tot en met maandag 7 mei kermist Balegem op den Berg er duchtig op los.

De rode draad door de driedaagse kermis is 'back to the sixties'.
Een groot volksbal in een (in retro) versierde zaal moet de kermis op gang trekken. Er zijn leuke prijzen voor personen die kledij aantrekken van de jaren zestig. Vanaf 21u zorgt het orkest The Honeys voor nostalgie uit de sixties.
Gans Oosterzele en ver daarbuiten weet dat Walter Franck tijdens het Pinksterkermis in Oosterzele het wereldrecord bedrollen op zijn naam wil schrijven. Hij gaat speciaal voor de Vlaamse kermis zowel zaterdag als zondag een paar uur proefdraaien. De Oosterzelenaar, maar wonend in Balegem, wil kost wat kost een rubriek in het Guinness Book of Records. Een ideale gelegenheid om fantast Walter Franck aan het bedrollen te zien.
Liefhebbers van rommel- en antiekmarkten komen op zondag 6 mei aan hun trekken. Vanaf 10u kan u à volonté snuffelen tussen schatten op zolder, curiosa, vreemde en merkwaardige dingen in hun soort. Info: Feestzaaal De Steenput, 09/362.63.65. Verder staat de zondag bol van de festiviteiten. Tot het aanbod behoren diverse kermisattracties, kinderanimatie, een schminkstand, het ei van Berber, Khalid en Co (drakenreiziger) en straatanimatie.
De 'Balegemschen' belleman tekent present en krijgt hoog gezelschap: de bloedeigen Oosterzeelse reuzen zullen met hem laveren op den Berg.
Een andere trekpleister is het optreden van buikspreker Gert en Bart Boullart.
De zondag wordt afgesloten met de verbranding van de mascotte.
Ook dit jaar zullen de echte Balegemnaars maar al te graag nog eens door de knieën gaan voor het goud-gele, het onvolprezen bier, de zalig-schuimende heerlijkheid die alweer met beken zal vloeien op den Berg.
Op maandag 7 mei vanaf 14u30 wordt de koffietafel gezet voor de gepensioneerden en de 55-plussers van Balegem. Plaatselijke vedette Luce de facteur, Luc Van Acker en het Lombeeks Amusement moeten voor de ambiance zorgen in feestzaal De Steenput.
De 'Vlaamsche kermis' op den Berg wordt ook dit keer een ode aan de levensvreugde. VDV

De Beiaard 27 april 2001

MOORTSELE
SCHELLEBELLE

Zondagavond trok Jezus gevolgd door een allegaartje van profeten, joden, Romeinse soldaten en andere wenende vrouwen door Moortsele. Op acht podia spraken de toneelspelers het publiek toe om het verhaal van het lijden en de verrijzenis van Christus uit de doeken te doen. Dat afzien gaat vooral terug op kou lijden.

Door de mond- en klauwzeerproblematiek moesten de Romeinse soldaten het zondag zonder hun paard stellen. Ook het paard van Christus ontbrak zodat Gert De Waele zonder ezel het dorp moest betreden. Een bijkomende inspanning voor een rol die al zwaar genoeg is.

Kruis

«Op het einde valt Jezus drie keer onder het kruis. Dan ben je eigenlijk blij dat je dat kruis eventjes mag laten rusten want het weegt als lood», zegt de 29-jarige Schellebellenaar Gert De Waele die al vijf keer Jezus speelde.

Romeinse massage

Zoals het in de bijbel staat, hangt de Moortseelse versie van Jezus ook slechts in een lendedoek aan zijn kruis.
Een ziektekostenverzekering is verplicht voor de rol van Jezus?
«Het tweede jaar dat ik hier Jezus speelde regende het pijpenstelen en was het barkoud. Toen kwam ik bibberend terug naar binnen», zegt De Waele.
«Maar ze doen er hier alles aan om Jezus te verzorgen. Een uurtje voor het begin van het Passiespel krijg ik van een kinesiste een opwarmende massage en onder het podium zit een straalkacheltje», legt Gert De Waele uit.

Roosteren

Pastoor Norbert De Baere moet er om lachen. «In Moortsele geselen en kruisigen we Jezus, maar daarna roosteren we hem ook nog», grapt de pastoor die 27 jaar geleden het Passiespel in Moortsele introduceerde.
(BDO)

Het Laatste Nieuws 10 april 2001

Stokerij Van Damme stookt al sinds 1862 jenever

«'Nen Balegemsen' is een begrip geworden»

•BALEGEM/REGIO

Pallieters, drinkebroers en andere levensgenieters verenigt u, want zondag staat de derde «O'de Flander jenevertoer» op de agenda. De tien leden van de VZW Orde van de Oost-Vlaamse Meester-Distillateurs zetten dan de deuren van hun stokerijen open. Wij konden ons echt niet inhouden en gingen vooraf al eens neuzen in de Balegemse stokerij Van Damme, de enige overblijvende landbouwstokerij in de Benelux.

BART DE SCHAMPHELEIRE

'Uniek', is het enige woord dat past bij de Stokerij van Damme in Balegem.
«Hier zorgt de boer nog zelf voor de grondstoffen, het graan groeit 's zomers op de velden rondom de stokerij», vertelt gelegenheidsgids Clément Pien.
Hij is toevallig in de stokerij, komt de geconsumeerde voorraad jenever van de wandelclub betalen. Want zo gaat dat nog in Balegem, iedereen trekt rechtstreeks naar de Stokerij voor enkele flessen 'Balegemsen'.

Eigen smaak

Iedere maandag, woensdag en vrijdag roert vrouw des huizes Dominique in de kuipen en stookt ze het vuur onder de stoomketel op.
«Per stookbeurt produceren we ongeveer 500 liter jenever, per week geeft dat dus 1.500 liter geestrijk vocht», rekent Dominique uit. De berekening van de prijs is ook snel gemaakt. «Veel van onze 'collega's' kopen hun alcohol in en maken daarmee jenever. Ons product is duurder, omdat wij beginnen met graan om tot jenever te komen. Veel arbeidsintensiever, maar met een eigen smaak», ratelt de dame met West-Vlaamse roots.

Hoevetoerisme

De Lampaerts zijn bezige bijen. Wekelijks stoken ze 1.500 liter jenever, in een aparte stal staan 120 koeien en op de hectaren grond rond de stokerij laten ze het graan groeien.
«Maar in welke sector moet je nog investeren?», vraagt Dominique. Ze geeft meteen zelf het antwoord. «Ik volg momenteel twee avonden per week les om hoevetoerisme te organiseren op ons bedrijf. We hebben hier toch nog een paar oude stallen die leeg staan», aldus Dominique Lampaert.
Volgende zondag kan je al eens gaan kijken in Balegem. En een druppeltje drinken kan geen kwaad: er is een bus.

De deelnemers

O'de Flander is het label dat u de kwaliteit van de jenever moet garanderen. Zondag zetten de tien deelnemende stokerijen hun deuren open. Die tien zijn Braeckman (Oudenaarde), Jan Mertens (Zottegem), Stokerij Van Damme (Balegem), Willy's Distillery (Merelbeke), Stokerij Rubbens (Zele), De Moor (Aalst), Nectaria (Gent), Bruggenman (Gent), Stokerij Van Hoorebeke (Eeklo) en Graanstokerij Filliers (Bachte-Maria-Leerne). Aan iedere stokerij kan u op een gratis bus stappen die naar een volgende stokerij rijdt.

Terwijl landbouwer-stoker Ludo Lampaert zich buiten bezighoudt met de aanvoer van de grondstoffen verwerkt zijn vrouw Dominique alles tot heerlijke jenever.
Foto De Bock

Het Laatste Nieuws zaterdag en zondag 17 en 18 maart 2001

Dossier Schelderodeplein terug naar af

•MERELBEKE

De dienst stedenbouw en die van monumenten en landschappen zien de geplande heraanleg van het Schelderodeplein niet zitten. Beide diensten brachten een negatief bindend advies uit zodat het dossier helemaal moet worden hernomen.

Op 19 oktober 2000 vroeg de vorige meerderheid een bouwvergunning aan voor de heraanleg van het Schelderodeplein. Die vergunning komt er niet. Stedenbouw is er tegen omdat het toenmalige college geen rekening hield met klachten van de omwonenden.

Bloemen

Bij monumenten en landschappen struikelden ze over de kerkhofmuur die achter een haag verstopt zou worden en ook de bloembakken- en schalen op het plein zien ze daar niet zitten.
De nieuwe meerderheid mag het huiswerk nu opnieuw maken. «Ik wil geen zwarte protestvlaggen op het Schelderodeplein en zal dan ook eerst met de aangelanden praten», reageert schepen van Openbare Werken Patrick Lachaert. (BDO)

Het Laatste Nieuws 20 maart 2001

«We mogen Munte niet verbranden»

•MUNTE

Een kerk op een heuvel, een café, wat huizen en de obligate kassciен: dat is Munte in een notendop. Je zou denken dat in zo'n dorp niks anders te beleven valt dan de wekelijkse hoogmis. Maar voor Munte geldt die veronderstelling niet. Jos Ottermans van 'De Muntenaar' organiseert met de regelmaat van een klok allerhande evenementen.

«Altijd kleinschalig. We mogen Munte niet verbranden», klinkt het.
In de aanloop naar Pasen gebruikt Ottermans het eeuwenoude gebruik van het 'Palmpaasfeest' om Munte in de kijker te zetten. De deelgemeente van Merelbeke zette voor de vierde keer alles in het teken van de aanloop naar Pasen. «Met acht ezels voor de ezeltjesuitstap zijn we met minder dan de vorige jaren. Oorzaak is het mond-en klauwzeerprobleem, waardoor enkele Nederlanders niet naar hier kunnen komen. Tijdens de wandeling bezoeken we dit keer geen boerderijen. Je moet de problemen niet zoeken», zegt Ottermans.

Acht ezeltjes en een tiental kinderen: het Palmpaasfeest in Munte had weinig om het lijf. Organisator Jos Ottermans ziet dat anders.
Foto De Bock

Ronde van Vlaanderen

Hij vindt het niet erg dat er geen massa volk is. «We moeten het niet te groot zien, maar ons eerder focussen op de kwaliteit. Zet een paar grote namen op een affiche en je zal altijd veel volk hebben. Maar dat past niet in Munte. Hier heb je een natuurlijk decor dat je optimaal moet gebruiken», gaat Ottermans verder. Hij gelooft dat ook de Ronde van Vlaanderen meespeelt in de eerder magere opkomst. De Muntenaar zegt: «Voor de Palmpaasstoet kan je zeker nog kinderen motiveren, maar de ouders zijn moeilijker te overtuigen. De kinderen hangen samen met hun ouders voor de televisie of staan ergens langs de omloop naar de miljoenenkaravaan te kijken.» Het verschil tussen het pittoreske Munte en de grote Ronde. (BDO)

Het Laatste Nieuws 9 april 2001

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND VAN RODE vzw

Gesticht in 1968

Tot het gebied van het genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten en deelgemeenten:

- **BALEGEM**
- **BAVEGEM**
- **BEERLEGEM**
- **BOTTELARE**
- **GENTBRUGGE**
- **GIJZENZELE**
- **GONTRODE**
- **LANDSKOUTER**
- **LETTERHOUTEM**
- **MELLE**
- **MELSEN**
- **MOORTSELE**
- **MUNTE**
- **OOSTERZELE**
- **SCHELDERODE**
- **SCHELDEWINDEKE**
- **VLIERZELE**

Aangesloten bij het VERBOND voor HEEMKUNDE in OOST-VLAANDEREN.

België-Belgique
P.B.
9820 MERELBEKE 1
3/7186

LAND van RODE

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

VZW

Driemaandelijks contacttijdschrift

Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1

Afzender: F. Verhoosele, Rollebaan, 101,
9860 Moortsele

JAARGANG 29 nummer 115 SEPTEMBER 2001

MERELBEKE F 18.09.01-16 9820

89
Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen
Wilsonplein
9000 GENT

INHOUD:

Voorwoord	**01**
De Puntfabriek	**02**
Bezoek aan Bottelare	**12**
Balegem tijdens de Eerste Wereldoorlog	**18**
Opgravingen te Balegem	**26**
Echo's uit het Land van Rode	**31**
Informatie	**35**

E-mail Land van Rode: landvanrode@advalvas.be
Website Land van Rode: http://www.landvanrode.yucom.be

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE vzw
Gesticht 7 juni 1968

- Stelt zich tot doel het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen, helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het « Land van Rode » worden gerekend.
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het « Land van Rode ».
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, info-avonden e.d. voor leden en niet-leden.
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het « Land van Rode » en het openhouden van een documentatiecentrum in het Kasteel de Pélichy.

Driemaandelijks contacttijdschrift. Verschijningsdata: 15 maart - 15 juni - 15 september - 15 december.

Jaargang 29 nummer 115 - september 2001

Verantwoordelijke uitgever/ secretaris-penningmeester:
Françoise Verhoosele, Rollebaan, 101, 9860 Moortsele
Tel: 09/362.69.95—Fax: 09/362.31.51—Email: fr.verhoosele@advalvas.be

Ruildienst/zoekdienst/ voorzitter:
Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Redactieraad: Lucien De Smet en Françoise Verhoosele
Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Raad van Beheer:

Ere-voorzitter	: Gerard WAEYTENS (+)	- Stichter
Ere-secretaris	: Oscar VAN WITTENBERGHE	- Medestichter
Voorzitter:	: Lucien DE SMET	
Secretaris/penningmeester	: Françoise VERHOOSELE	
Bestuursleden	: Martine BODE, Werner CALLEBOUT, Steven ROOSEN, Rose VINDEVOGEL	

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	: 8 €
Steunende leden	: 13 €
Beschermleden	: 26 €
Zendingen buitenland	: + 5 €

Te storten op rekening 979-9650522-94 Land van Rode, Rollebaan, 101 9860 Moortsele **NIEUW**

Email: landvanrode@advalvas.be

URL: http://www.landvanrode.yucom.be **NIEUWE WEB-SITE**

Kaft: Ruiterzegel van Radulf van Rode uit 1223. Bron: A.R.B.-zegelafgietsel nr. 17314

VOORWOORD

Provincie
Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

Beste heemvrienden,

De zomer van 2001 nadert zijn einde. Wij hopen dat u genoten heeft van de mooie dagen in augustus.

Op de wandeling in Bottelare op 2 september was het gelukkig droog, in tegenstelling tot de laatste dagen. De pastoor van Bottelare heeft een interessante uitleg gegeven over de kerk en de familie Rodriguez de Rode, waarna wij te voet langs een wegeltje naar het Karmelietenklooster trokken. Maar daarover leest u meer elders in dit tijdschrift.

Ons archief is reeds overgebracht naar het OCMW-gebouw in Balegem, in afwachting dat wij goede afspraken maken met de gemeente Oosterzele. Over de verdere ontwikkelingen van de verhuis zult u in de volgende nummers meer vernemen. Wilt u echter iets opzoeken in ons archief kunt u zich in verbinding stellen met de secretaris (09 362.69.95).

In de herfst hebben wij ook enkele activiteiten o.a. de wandeling in Gentbrugge in het kasteel Rattendaele en de ontmoetingsdag van de Vlaamse Vereniging voor Genealogie in Kalken waar wij ook de ganse dag zullen staan. Last but not least is er een tentoonstelling over WO I & II in Scheldewindeke, georganiseerd door het gemeentebestuur van Oosterzele. Over deze activiteiten leest u op pagina's 35 en 36..

De rekening is reeds in euro omgezet en het abonnementsgeld voor het jaar 2002 is 8 € (323 bf) voor een gewoon lid, 13 € (524 bf) voor een steunend lid en 26 € (1049 bf) voor een beschermlid. Wij hopen dat u het ons niet kwalijk zult nemen dat wij het abonnementsgeld afgerond hebben.

Het bestuur staat klaar om u met nieuwe moed van dienst te zijn en wij wensen u veel leesgenot bij het lezen van het tijdschrift. En vergeet niet te surfen naar onze website !

Françoise Verhoosele
Secretaris/penningmeester

DE PUNTFABRIEK

Het verhaal gaat verder

In ons tijdschrift van maart 2000 schetsten wij een korte geschiedenis van de unieke site van Tréfil-Arbed aan de Kerkstraat te Gentbrugge, beter bekend als "De Puntfabriek". Op dat moment waren deze terreinen aangekocht door een vennootschap waarin ook de stad Gent participeerde.

Het is de uitdrukkelijke bedoeling van de stad Gent om deze site te herontwikkelen tot een moderne, groene en open bedrijvenzone; daarnaast voorziet de stad ook plaats voor woningen, ontmoetingsruimten en openbare voorzieningen.

ARBED-NOORD

Momenteel bevindt France Télécom zich reeds op de site en binnenkort neemt ook het socio-economisch bedrijvencentrum "De Punt" er zijn intrek.

De ruimte tussen France Télécom aan de Kerkstraat en de spoorweg is trouwens voorbehouden voor bedrijven.

Daarnaast zal ook het Stadsarchief en de Dienst Stadsarcheologie op de site gehuisvest worden. Een ander bedrijf dat naar de site verhuist, is Trevi, een milieu-adviesbureau dat ook laswerken voor zuiveringsstations produceert.

Centraal op de noordelijke site komt er een grote parking, die 's avonds ook kan gebruikt worden door de buurt. Waarschijnlijk komt er ook een bedrijfs- en buurtrestaurant.

Aan de andere kant van France Télécom, nog steeds op de noordelijke site, komt er een park van 1,2 ha en een groene fiets- en wandelas langs de Schelde, richting Gentbrugse Meersen. Naast dit park, naar de Edmond Bolckstraat toe, wordt er ruimte voorzien voor woningen, zowel sociale huur- en koopwoningen als privé-woningen. De bestaande woningen in de Kerkstraat, die zich nu op industriegebied bevinden, worden geregulariseerd. Al deze woningen zullen over een parkeerplaats beschikken, en er komt een buurtparking bij.

Zie kaart pagina 3

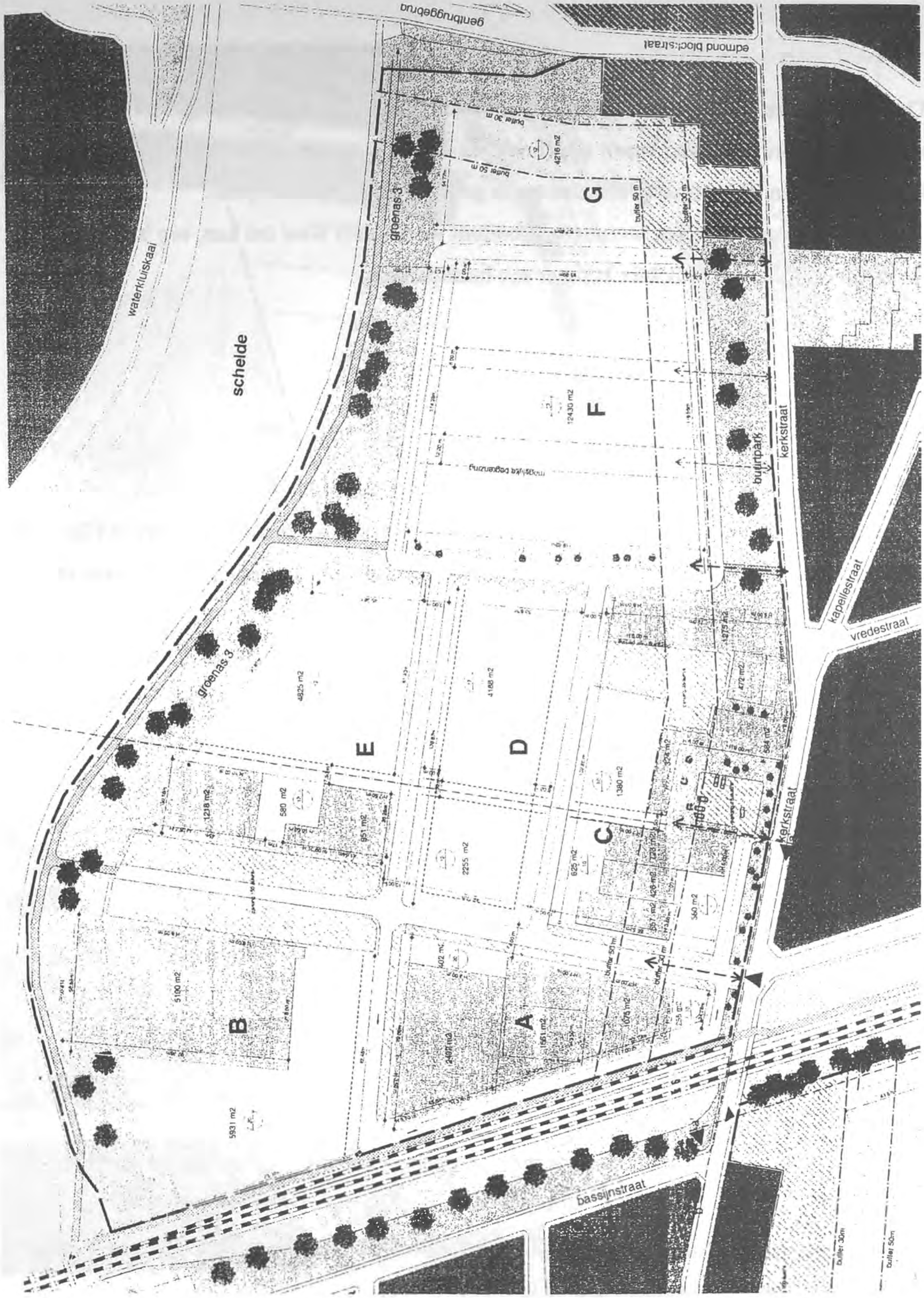

Kaart Arbed-Noord

ARBED-ZUID

Op de zuidelijke site komt het containerpark voor Gentbrugge en Ledeberg. Het speelpleintje aan de Oude Brusselseweg wordt uitgebreid, en aan de kant van de Burvenichstraat kunnen er kantoren komen. De rest van deze site wordt gereserveerd voor bedrijven.
Tussen deze bedrijven en de woonzones rondom wordt, daar waar het kan, een bufferzone van 30 m. groen voorzien. Ook hier komt er een buurtparking.

Zie kaart pagina 5

NIEUW BPA

Om de plannen met deze terreinen op deze manier te kunnen veranderen, moet er een nieuw BPA of Bijzonder Plan van Aanleg worden goedgekeurd. Dat zou tegen 2002 in orde moeten zijn, waarna het bouwen en verbouwen kan beginnen.
Om een goede toegangsweg tot de noordelijke site te kunnen realiseren, kocht de stad Gent bovendien een stuk grond van de NMBS langs de Tertzweillaan. Alle verkeer loopt verder via de Rinskopflaan en de Land van Rodelaan, zodat de Kerkstraat niet overbelast wordt.
De Tertzweillaan wordt hiervoor wel helemaal heraangelegd; de weg zelf wordt een heel stuk opgeschoven in de richting van de spoorwegberm. Tussen deze weg en de huizen komen er een breed voetpad, een fietspad, een strook groen en parkeerplaatsen.
Arbed-Zuid wordt ontsloten via de Frederik Burvenichstraat. Fietsers en voetgangers krijgen een bijkomende verbinding door de bestaande tunnel, onder de spoorweglijn, van de Leo Tertzweillaan naar de Oude Brusselseweg.

BEDRIJFSBIBLIOTHEEK

Zoals vroeger reeds vermeld, was op deze terreinen tot 1993 het metaalverwerkend bedrijf "Tréfil-Arbed" gevestigd. Uit de stukken die ter plaatse gevonden werden, bleek dat deze onderneming beschikte over een eigen bedrijfsbibliotheek, die minstens 30 jaar heeft bestaan. Er werden stukken gevonden van 1946 tot 1977.
Uit de bewaard gebleven catalogus annex reglement blijkt dat het toch ging om een vrij omvangrijke bedrijfsbibliotheek: meer dan 4000 boeken, waarvan het leeuwendeel uiteraard

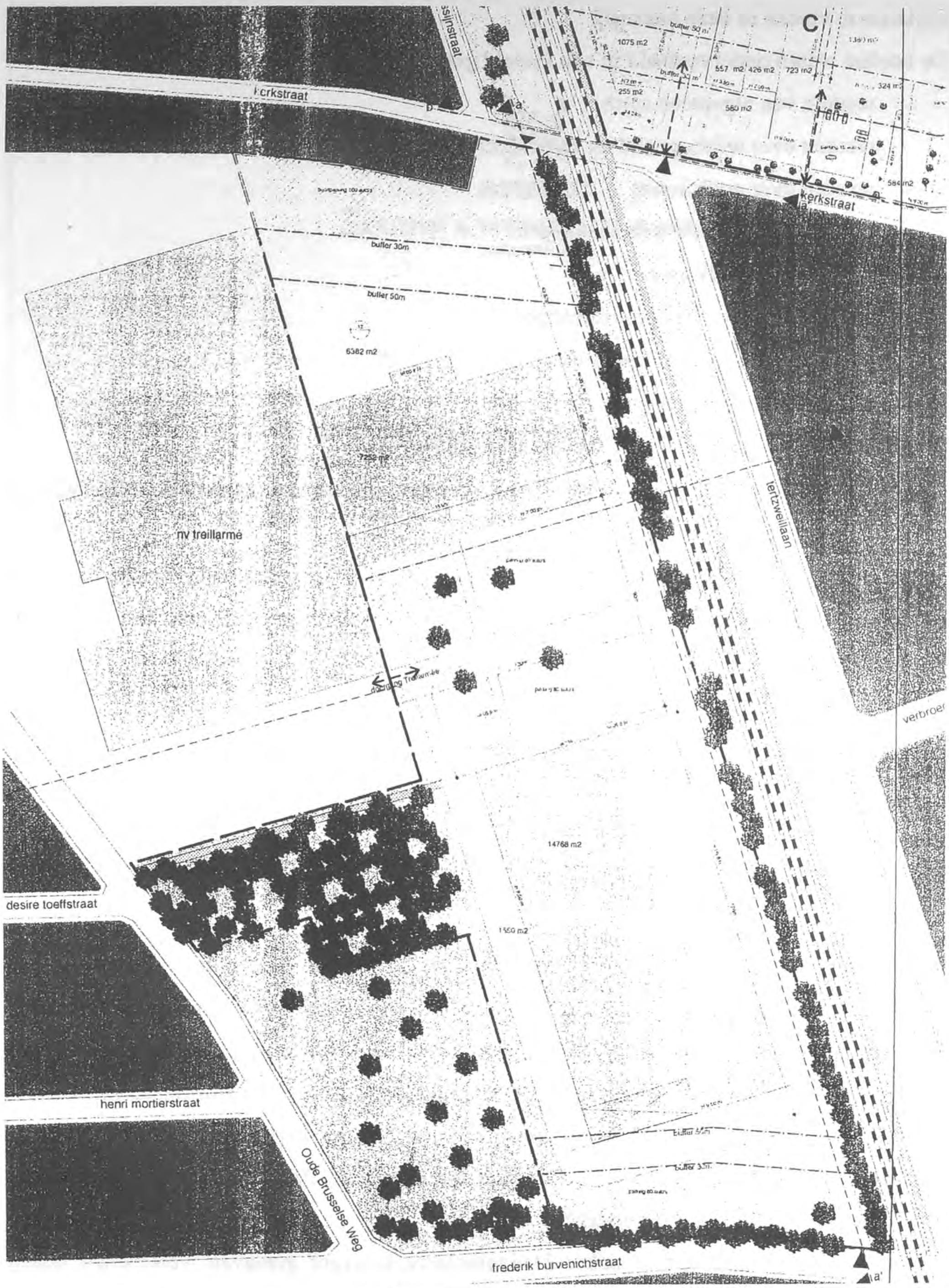

Kaart Arbed-Zuid

bestond uit Nederlandstalig werk; maar ook Frans-, Engels- en Duitstalige boeken waren blijkbaar te vinden in deze boekerij.

De boeken waren onderverdeeld in een aantal "genres", waarvan de voornaamste waren:

- werken van algemene aard;
- werken over wijsbegeerte en zedenleer;
- werken over godsdienst;
- werken over sociale wetenschappen;
- werken over taalkunde;
- werken over zuivere wetenschappen;
- werken over toegepaste wetenschappen;
- werken over schone kunsten;
- letterkundige werken en ontspanningslectuur:
- geschiedkundige werken, levensbeschrijvingen, dagboeken, aardrijkskundige werken en reizen.

Uit de catalogus blijkt inderdaad dat deze bibliotheek zowel beschikte over Consciences "De Leeuw van Vlaanderen" als over "De verzorging onzer kamerplanten" van ene G.A. Noordenus, maar bijvoorbeeld ook over "La peste" van Albert Camus, "Oliver Twist" van Charles Dickens en "Königliche Hoheit" van Thomas Mann.

Voorpagina catalogus zie pagina 7

TREFIL-ARBED-INFO

Bovendien verscheen er vanaf september 1985 regelmatig – en toch zeker enkele malen per jaar – een informatieblad "voor de medewerkers van onze TréfilArbed – bedrijven in Gentbrugge", met als naam "TrefilARBED-info". Bij de eerste verschijning van dit informatieblad wisten de uitgevers blijkbaar nog niet hoe vaak dit blad zou verschijnen en wat er precies zou in staan. Wel zouden ze graag zien dat "U met vragen komt om over bepaalde zaken wat meer uitleg te krijgen (...) ofwel direct aan de Personeelsdienst ofwel via de plaatselijke syndicale afgevaardigden".

Van dit informatieblad zijn er zeker 21 exemplaren bewaard gebleven, verschenen tussen september 1985 en april 1990. Een vluchtige lezing van deze blaadjes geeft ons een goed overzicht van de behandelde themata.

ARBED

AFD. DIV

CLOUTERIE & TREFILERIE DES FLANDRES

GENTBRUGGE

★

Bibliotheek

★

CATALOGUS
REGLEMENT

DIENST VAN HET PERSONEEL

In eerste instantie diende "TrefilARBED-info" om de lezers op de hoogte te brengen van wetgeving die van toepassing was of kon zijn op het bedrijf en haar personeelsleden.
Zo werden er bijdragen gewijd aan educatief verlof, arbeidseretekens, belastinghervormingen, bijdragebonnen voor ziekte, klein verlet bij de geboorte van een kind, familiaal verlof, ...
Het gros van de bijdragen was echter gewijd aan praktische info voor het personeel i.v.m. de organisatie van het bedrijf. Zo vinden we teksten over:

- verhuizing van de personeelsdienst;
- verhuizing van de syndicale afvaardiging;
- veiligheid ("*Binnenkort zult U via (...) onze nieuwe veiligheidschef meer te horen krijgen over (...) het dragen van veiligheidsartikelen*");
- refter nieuwe stijl ("*De 10 personen die onlangs maaltijden geproefd hebben waren vol lof over de kwaliteit*");
- bedrijfsresultaten;
- nog te nemen vakantiedagen;
- medische controle na ziekte of arbeidsongeval ("*Hoewel het zo in het arbeidsreglement staat, stellen wij vast dat velen dat blijkbaar vergeten zijn*");
- Impac ("*Een organisatie die ons komt helpen om al die goede ideeën (van het personeel, NVS) te bundelen tot een goed lopende werkorganisatie*");
- "de afwezigheid" (jaarlijks verlof, compensatieverlof, arbeidsduurvermindering, arbeidsongeval, ziekte, klein verlet, familiaal verlof, gewettigde en ongewettigde afwezigheid);
- investeringsplannen ("*Er is daadwerkelijk inzet van iedereen van ons nodig om én de vooropgestelde productie te halen én de kwaliteit te verbeteren*");
- ziekte-attesten;
- werkloosheid ("*Werknemers die werkloos zijn dienen zich beschikbaar te houden om te werken*");
- werkhervatting na werkloosheid;
- telefonisch oproepsysteem;
- openingsuren van het economaat;
- projecten;
- bouw nieuwe fabrieken ("*Wij geven U wel de raad om laarzen aan te trekken als U eens gaat kijken*");
- omvormingskosten ("*Denk alleen maar aan de afval en tweede keus*");
- opleiding;

- medische verzorging;
- verzorging van arbeidsongevallen in de kliniek Sint-Jozef;
- aangifte van ziekte bij de mutualiteit;
- parking;
- brandoproepen;
- E.H.B.O. ("*Cursus voor secouristen* (de officiële en tevens lelijke benaming)");
- verversen arbeidskledij ("*Wilt U er van Uw kant op letten om tijdig van kledij te wisselen*?");
- individuele beschermingsmiddelen ("*Kijk eens rondom U, en kijk vooraal naar Uzelf. Nu kan het nog. U hebt beide ogen nog.*");
- arbeidsongeval tussen 16 h en 8 h;
- pensionering;

TrefilARBED-info februari 1988 nr. 14 zie pagina 10

Het informatieblad diende echter ook om allerlei praktische weetjes ter kennis te brengen van het personeel:

- verkoop van meubels en ander materiaal ("*In het centraal magazijn zijn alle overbodig geworden zaken als oude tafels, stoelen enz. verzameld. Geïnteresseerde personeelsleden kunnen die bezichtigen en eventueel kopen aan vastgestelde prijzen*");
- verkoop van afval ("*Als iemand afval zoals hout of oud ijzer wil kopen dient hij/zij daarvoor een bon te laten invullen en ondertekenen door de Sectieoverste*");
- parkeren op straat ("*Er komen nogal wat klachten van de bewoners in de buurt van ons bedrijf en het verkeerd parkeren neemt toe*");
- reanimatie bij hartstilstand;
- R.V.A.-brochure over een project "Het ABC van de computer";
- uitreiking van arbeidseretekens;
- superbenzine ("*Kan men kopen in de fabriek aan een zeer gunstige prijs*");
- diploma van "nijverheidshelper";
- nieuwe medewerkers;
- premie veilig werken ("*Als het aantal verloren dagen wegens arbeidsongevallen niet hoger is dan 50% van het gemiddelde van 1986*");
- viering van het 150-jarig bestaan van het bedrijf.

TRIFIL ARBED INFO

februari 1988 - nr. 14

E.H.B O.

Wij beginnen met aangenaam nieuws. De 5 medewerkers die het afgelopen jaar de cursus voor secouristen (de officiële en tevens lelijke benaming) gevolgd hebben, zijn alle 5 geslaagd voor het examen. Wij feliciteren de Heren Busson, Dick, Lefèvre, Mortier en West daar van harte mee.
Met zijn allen gaan wij ervoor zorgen dat zij het daar geleerde, zo weinig mogelijk in de praktijk moeten toepassen

Investeringen :

De werken gaan gestaag verder. De belangrijkste beslissingen i.v.m. de derde fase worden binnenkort genomen.
Na heel wat tegenslag begint de fijne trekkerij beter te draaien. De veranderingen aan de beitslijn lijken positief te zijn.
Ook de lasvuldraad lijkt de goede kant uit te gaan.

Eureka :

Na hetgeen wij in de vorige Info daarover schreven, kunnen wij nu zeggen dat de wedergeboorte een feit is. Wij gaan er met nieuwe moed tegenaan. Wie zijn wij ? Neen, niet in de eerste plaats, Etienne Van Damme de nieuwe coördinator, en P. De Coster, E. Dick, B. Hardeel, E. Janssens en F. Van den Bossche. de nieuwe teamleden. Natuurlijk is hun inbreng belangrijk. Maar zonder Uw ideeën geraken zij er niet.
Wij, dat zijn dus alle medewerkers van T.A.W.
Ik kan mij moeilijk voorstellen dat er in T.A W. één medewerker is die geen enkel idee zou hebben om ergens een verbetering aan te brengen. Vooral omdat de ideeën zeker niet beperkt zijn tot technische zaken. Ook veiligheid, werkomstandigheden, kwaliteit enz. mogen zeker niet vergeten worden. Ik denk trouwens dat met het laatste woord in feite alles gezegd is. I.K.Z., Integrale Kwaliteits Zorg. Kwaliteit van het produkt, kwaliteit van de werkomstandigheden, kwaliteit van de behaalde resultaten, kwaliteit van de onderlinge relatie, kwaliteit van het leven. De zorg om dat alles bepaalt de kwaliteit van de medewerker.
Durft er nog iemand zeggen geen enkel idee te hebben ? Of heeft ieder wel een idee, maar durft het niet zeggen.
Het is voor mij onvoorstelbaar, maar toch schijnen er nog al wat mensen tot die laatste groep te behoren. Zij durven niet omdat zij zich afvragen of hun chef het wel op prijs zal stellen.
Laat mij wat dat betreft dan erg duidelijk zijn De tijd dat de chef "alles" wist, en de ondergeschikte alleen maar moest uitvoeren wat hij zei, en daarbij vooral niet moest denken, ligt gelukkig achter ons
De moderne medewerker voert uit wat opgedragen wordt, en is tegelijk aan het kijken of het niet beter, gemakkelijker, efficienter kan.
De moderne chef is gelukkig met medewerkers die mee willen denken.

TE KOOP :

- In ekonomaat damesuurwerken aan 500. - fr en herenuurwerken aan 300 en 500. - fr. blauwe vesten à 100. - fr.
- 1 ijzeren persoonsbed + ressort, 1 kleerkast, 1 bureel, 1 boekenkast, 1 stereokast, 1 metalen stoel . Alles afzonderlijk of tesamen - 3000.-- fr.
  zich wenden Paul Busson - binnenpost 227
- Zwarte marmeren schouw, prijs overeen te komen. Te bevragen Georges De Gelder
- BMX Crossfiets (nieuw) . Voor inlichtingen Azaleastraat 24 Melle. tel. 30.19.29

Verder diende "TrefilARBED-info" ook om omroepen naar het personeel te lanceren:

- diefstal in ons bedrijf ("*Als U in dat verband iets ziet, aarzel dan niet om Uw chef daarvan op de hoogte te brengen*");
- een ideeënbus, "Eureka" genaamd ("*Het zijn meestal de kleine verbeteringen die het mogelijk maken om beter, aangenamer en veiliger te werken*");
- opzettelijke beschadiging va auto's op de bedrijfsparking;
- 'trainingssessies voor de bedrijfsbrandweer;
- geschikte stagiairs ("*Jongens tussen 18 en 30 jaar die nog geen 6 maanden gewerkt hebben, en liefst een technische opleiding A3/A4 gevolgd hebben*");

Tenslotte deed het bedrijfsblad ook dienst als advertentiekrant ("*Hebt U iets te verkopen of zoekt U iets te kopen? U kunt het gratis kenbaar maken via deze info*") voor de meest uiteenlopende zaken:

- "*drie gordijnrails*";
- "*pelsmantel – konijn, maat 40 – zeer weinig gedragen, zo goed als nieuw*";
- "*nagels met ronde kop*", afkomstig uit het "*magazijn vreemde producten*";
- "*werkkostuums in diverse maten*";
- "*in ekonomaat damesuurwerken … herenuurwerken … blauwe vesten*";
- "*ramen met glas*" ..."*al deze ramen kunnen op 2 plaatsen open*";
- "*kruisboog + pijlen*" (Jawel!!!).

Nico DE SMET

BRONNEN

- Diverse krantknipsels
- Particuliere documenten
- RISO GENT VZW, Buurtraad informeert, juli 2001, jaargang 3 nr 2, p. 2-3.

BEZOEKEN AAN HET LAND VAN RODE

DERDE DORP: BOTTELARE.

Terwijl de kinderen op zondag twee september dagdromen van school, zijn de fervente aanhangers van de heemkundige kring komen opdagen voor het bezichtigen van de plaatselijke parochiekerk, gevolgd door een bezoek aan het Karmelietenklooster.

Vanwaar de naam Bottelare? "Bot" in de betekenis van boomstronk plus "laar" is de omschrijving van "ontginning van een open ruimte ontstaan in een bos".
Voorheen maakte Bottelare samen met Munte en Schelderode deel uit van het leenhof Schelderode.
Door de ruil van 1226 kwam het onder de bezittingen van de Heer van Rode.
Sinds de fusie in 1976 is Bottelare een deelgemeente van Merelbeke.

Bottelare kende zijn ontstaan tijdens de Frankische periode (7de-8ste eeuw). Oorspronkelijk was het een zeer kleine site, dat in de loop van 10de-11de eeuw uitbreidde. Dankzij o.a. de opkomst van het ijzer breidde de landbouw uit, waardoor de voedselproductie toenam en er overschot was. Die situatie gaf aanleiding tot het drijven van handel,...
Thans wonen er ongeveer 1800 inwoners in Bottelare.

Sporen van het bestaan van de parochie gaan terug tot het begin van 12de eeuw. In 1108 verleende de bisschop van Kamerijk, Odo, de altaren van Merelbeke, Schelderode en Bottelare aan de Sint Pietersabdij te Gent.
De kerk van Bottelare was afhankelijk van Merelbeke en was net als die van Schelderode bij haar oprichting een domaniale kerk. Tot 1220 werden ze door dezelfde priester bediend tot Hildegarde, vrouwe van Melle, Bottelare voorzag van een eigen priester.
De patroonheilige was de Heilige Martinus, net zoals te Melle. In de 17de eeuw kwam hierin verandering toen de verering van de Heilige Anna opgang maakte.
De inkomsten van de kapel van de H. Anna te Bottelare waren hoger dan de inkomsten van de kerk, waardoor de priester vanaf 1613 de inkomsten van de stichtingen van de H. Anna in de kapel heeft overgebracht naar de kerk.
De kerkvader had dit goed gezien, want de grote toeloop van pelgrims genoodzaakte hem in 1641 een nieuwe driebeukige kerk (waarin witte Balegemse zandsteen verwerkt zit) te bouwen in renaissancestijl. De bouwwerken duurden tot 1663.

In 1873 werd de toren verbouwd door de architect Bureau. De toren kreeg een verdieping bij in neoclassicistische stijl met een koepel daar bovenop.

Sinds 1936 is de kerk een beschermd monument.

Momenteel zijn er reeds gedurende 19 jaar verbouwings- en herstellingswerken aan de gang. Zo is er onder meer, waar vroeger een kolenkot dienst deed, een nieuw symmetrisch voorportaal (met een glazen deur) gebouwd en is het voorzien van twee nieuwe glasramen , de elektrische vloerverwarming is wegens technische problemen vervangen door verwarmingselementen bovenaan de pilaren,...

Heden wordt er gewacht op de restauratie van het Heilig Anna beeld bovenaan de ingangspoort.

Indien men zich graag even in de geschiedenis wil dompelen, is het leuk om weten dat deze kerk ooit aangeduid en gebruikt geweest is als verkiezingslokaal.

Ingelijfd bij Frankrijk behoorde Bottelare samen met nog 18 andere al dan niet dorpen vanaf 1796 tot 1800 tot de kantongemeente Oosterzele. Aan het hoofd van de gemeente stond een president. De eerste keer werd hij benoemd, de volgende keren verkozen. Voor deze verkiezing was deze kerk vermoedelijk de best geplaatste locatie waar 427 kiesgerechtigden konden worden ondergebracht.

Nadat onze voorzitter op zijn typische gemoedelijke en passievolle manier (dat nooit moe te geraken is!) ons reeds een boeiend voorsmaakje uitleg gegeven heeft, heet de Eerwaarde van Bottelare ons welkom en gidst hij ons de kerk door.

Als we de kerk binnengaan, vallen de talrijke (15) votiefschilderijen, (die vrij hoog hangen in verhouding met hun afmetingen) onmiddellijk op, alsook de lijkblazoenen (in het Lat.: obiit:

hij/zij die is gestorven op ...) van de familie Stas de Richelle, de Volder en de markgraven van Rode.

Ook het altaar toont ons iets bijzonders, nl. het wapen van Simon Rodriguez de Evora, ridder en baron van het Land van Rode dat in het hoogaltaar aangebracht is. Bij testament liet hij dit vastleggen en in ruil zou hij en zijn nakomelingen steeds geldelijk bijdragen wanneer dit nodig mocht blijken.

Andere pareltjes zijn : de communiebank in eikenhout (1657); een kerkkoffer met ijzerbeslag uit de 14de eeuw; het Van Peteghem orgel (1870), dat eveneens gerestaureerd dient te worden en bovendien werkloos toekijkt omdat de orgelist omwille van zijn hoogbejaarde leeftijd er mee gestopt is; de 17de eeuwse doopvont uit Balegemse zandsteen met koperen deksel; de preekstoel in Lodewijk XV-stijl (1767); een houten polychroom beeld van de Heilige Moeder Anna op troon (vermoedelijk 15de eeuw); het grafsteen van de gebroeders Joannes (1640) en Judocus (1652) Van Lekeburne, beiden als priester te Bottelare. Volgens de inscriptie was de oprichting van de devotie tot de Heilige Anna de verdienste van Joannes en de heropbouw van de huidige kerk was vooral onder de hoede van Judocus gebeurd; Sint-Annaklokje (1653); het gestoffeerd beeld van de H. Anna (1720) in een gepolychroomd neogotisch tabernakel, dat in 1860 geschonken was door Markies van Rode; het miraculeus beeld van de H. Anna met mantel.

Er zijn maar twee glasramen te bemerken op het koor (1894). Ze stellen de H. Anna en Sint Martinus voor.

De graven van de adellijke familie Stas de Richelle en van graaf De Volder bevinden zich buiten. De grafkelder van de familie Rodriguez d'Evora y Vega ligt rechts onder het altaar. Hun grafsteen daarentegen is buiten de kerk te bezichtigen. In de kerk zelf is er een gang voorzien om de lijkkisten ondergronds te brengen. Achter het altaar is er zelfs een draaitrap ontdekt, vermoedelijk gebouwd tijdens de tweede wereldoorlog om vluchtelingen onder te brengen en voedsel door te geven.

Vermeldenswaardig is toch het ontwerp van een 60 PK vliegtuigmotor die Stas de Richelle omstreeks 1912 heeft uitgebracht. In België was er hiervoor geen belangstelling en uiteindelijk waren het de Russen die er in 1913 een octrooi op namen. Hij was burgemeester van Bottelare, maar zijn kasteel stond op de grens met Merelbeke. De vraag werd vlug gesteld welke van beide gemeenten zich nu het recht kon toe-eigenen om te spreken van "hun inwoner". Uiteindelijk werd beslist dat het grondgebied waar zich de voordeur van de woonst van de burger op bevindt, de gemeente is waar de bewoner ingeschreven is. In dit geval is het Bottelare.

Bij het buitengaan bewonderen we nog even het te restaureren Sint-Annabeeld boven de ingangspoort en de twee mooie houten beelden Sint-Anna en Sint-Martinus die de toegangspoort (1663) versieren.

Aangezien de H. Anna hier zo'n grote rol heeft gespeeld en dus aan de basis ligt van deze kerk en haar kunstpatrimonium, is het toch even nodig om de beweegredenen van die devotie te achterhalen en haar historiek te schetsen.

Onze streek was in de 17de eeuw getekend door invallen en bewind van Spanjaarden, Hollandse en Franse troepen, waardoor plunderingen, vernielingen, oorlogsbelasting,... niet vreemd waren met alle gevolgen daarvan. Vervolgens veroorzaakte de zeer harde winter van 1708-1709 hongersnood en besmettelijke ziekten.

De tekst van de aanroeping luidde dan ook : "Jezus, Maria, Anna, wilt ons bevrijden van pest, oorlog en dure tijden".

Vermoedelijk ligt dit aan de basis van de eerste tekenen van verering tot de H. Moeder Anna te Bottelare in het begin van de 17de eeuw. Zoals hierboven reeds vermeld, lag haar plaats toen buiten de kerk in een haar toegewijde kapel. Het ging gepaard met stichtingen van geld of goederen van gegoede families die op die manier zielenmissen lieten opdragen om hun overledenen te gedenken. Sedert 1608 is er wekelijks een Sint-Annamis (nu elke dinsdag om 8 uur)

Vanaf 1624 ligt het accent enigszins anders, want toen is er in de St.-Annakapel een miraculeuze genezing geschied. Dit lokte jaren later honderden pelgrims naar Bottelare.

Bijgevolg werd de kapel in 1627 gewijd. In 1628 is er sprake van een miraculeus beeld. Op het ogenblik dat de bedevaart in volle expansie was, ontving pastoor Judocus Van Lekeburne een relikwie van de Heilige Moeder Anna. In 1663, toen de heropbouw van de parochiekerk voltooid was, werd dit beeld van de kapel naar de kerk gebracht en moest de patroonheilige Sint-Martinus zijn eerste plaats afstaan aan Sint-Anna. Die bewondering voor dat beeld vond haar oorsprong in de vele mirakelen die aan de verering van de H. Anna werden toegeschreven. Vandaar de 15 resterende votiefschilderijen van kinderen in de kerk. Het zouden er honderden geweest zijn begin de 18de eeuw. Een votiefschilderij is een paneeltje met of zonder opschrift, geschonken krachtens een belofte. Het schilderij, dat geschonken werd uit dankbaarheid voor de "bekomen gunst", werd geofferd om in de kerk bij het Sint-Annabeeld te hangen. Een andere beweegreden was de geportretteerde onder bescherming van Sint Anna te plaatsen.

De kapel werd tijdens het Frans Bewind op 14 september 1799 te koop aangeboden voor een prijs waarin het slopen werd inbegrepen. Of ze toen effectief gesloopt geweest is, kunnen we niet achterhalen, maar in ieder geval werd de kapel afgebroken. De huidige kapel werd vermoedelijk in 1865 gebouwd en waarschijnlijk op dezelfde plaats als de oorspronkelijke.

Er was ook nog "de grote ommegang" die bestond uit 7 kapelletjes (gebouwd in 1659) langs de weg van Bottelare naar Gent. In 1868 werden ze vervangen door nieuwe kapelletjes. Achteraf zijn er nog twee bijgekomen. Het behoud van die kapellen werd een serieus probleem (afbraak door burgers, vernietiging door overmacht, ...), zodat er maar één oplossing overbleef , namelijk er eigenaar van worden. Voor degene waarvoor dit niet lukte , heeft de parochie haar toevlucht genomen tot het klasseren ervan.

"De kleine ommegang" bestond uit het bidden bij de houten geschilderde panelen die buiten aan de kerkmuur hingen.

Bewonderenswaardig is dat Deerlijk Sint-Lodewijk nu nog steeds trouw is aan haar belofte en op Pinksteren een jaarlijkse bedevaart naar Bottelare houdt. Hun eerste pelgrimstocht zou dateren van 1732, naar aanleiding van de aldaar uitbrekende pest.

Zonder we het beseften, waren we ongeveer twee uren in de ban van de kerk geweest. De tijd was dus rijp om naar de concurrentie te stappen. Via de kerkwegels waanden we ons niet alleen in de tijd van Stijn Streuvels, maar onze voeten voelden grond en onze ogen zagen pareltjes van boerderijen. Zo belanden we aan het Karmelietenklooster dat fier mag zijn op zijn 6 ha. bospark. We hebben het voorrecht dat onze secretaris er als kind gewoond heeft waardoor ze als geen ander ons kan rondleiden. Aangezien er in ons vorig nummer uitvoerig

over geschreven is, wil ik niet in herhaling vallen wat de beschrijving en historiek betreft, maar toch wil ik er aan toevoegen dat we van heel de sfeer en de beelden genoten hebben!

En zoals elk jaar ronden we onze uitstap af met een gezellig onderonsje, het nakaarten en vooruitblikken van onze activiteiten in het plaatselijk dorpscafé.

Rose VINDEVOGEL

Bronnen.

Naast de informatie die ik van de gidsen opgenomen heb en de kleine brochure over de kerk van Bottelare, verkregen van de Eerwaarde, heb ik van onze voorzitter, Lucien De Smet, een zelf opgestelde samenvatting bekomen, waarin hij verwijst naar de volgende uitgaven:

1. Inventaris van het cultuurbezit in België. Kantons Destelbergen, Oosterzele.
2. Oudheidkundige inventaris van Oost-Vlaanderen.
3. DAEM (M.), Votiefschilderijen en mirakelboek. St.-Annaverering te Bottelare.
   In : Oost-Vlaamse Zanten, tweemaandelijks algemeen tijdschrift voor volkskunde, 1982, 57e jaargang, nrs 2,3 en 4, pp. 61-168.
4. DE COCKER (J.), Geschiedenis van Melsen.
5. Gids voor Vlaanderen, Lannoo, 1995.
6. Heemkundig Genootschap Land Van Rode, jg. 25, nr.100.
7. Heemkundig Genootschap Land Van Rode, jg. 24, nr.93, El. Schepens, Kerkaltaar te Bottelare.
8. VAN ACKER (K.G.), Het ontstaan van Merelbeke.
9. DE SMET (G), Het Karmelietenklooster te Bottelare, in Land Van Aalst
9. AERL Ewald Delbaere, Tijdschrift lucht en ruimtevaart, Museum te Brussel.

Balegem tijdens de eerste wereldoorlog

Het dagboek der gebeurtenissen of Baeleghemsche Kronyken binst de wereldoorlog 1914-1918 (deel 4)

14/10/1914: De Duitschers zijn daar !

"Menschen, om 1 uur 's morgens. Wat is er? De Duitschers zijn daar. Ze komen van de Kapellenhoek, Hissegem en 't Gootje, meestal voetvolk, wel 1007.
Op't Gootje verdelen zij zich; een deel langs de statiekant, een deel langs 't dorp.
Zij verdelen zich in de huizen van gansch 't Dorp en 't Gootje. De eene heeft er drij anderen 5-6-7 enz. In de pastorij 3 oversten, een kapitein en 3 ordenansen. In de Driesstraat tot aan burgemeesters enz. Ze zullen overnachten de eene in beddens, anderen op strooi enz.
In de namiddag zijn ze gewasschen, ze vermaken zich. Bij De Buck op het Gootje zingt een troep met dubbel partij, in de Statiestraat is er fluitgespel. In den avond werden eenige jonckheden, die laat uitliepen, aangehouden en ze moeten tot 's anderendaags in den klaren met de soldaten op 't stooi slapen. Gansch den nacht is er patrouille en wacht langs alle hoeken en kanten. Sommige huizen doorzocht men van onder tot boven.

Donderdag 15.10 om 3 uur een lawijt en beweging op het Gootje en het Dorp.
In ordestelling der troepen voor 't vertrek. Wonder om zien.
Om 6 uren vertrek met wagens. De kop stond aan het gemeentehuis Dorpstraat tot Kattenberg langs 't Gootje.
De Kapitein had om 4 uren eene depêche ontvangen waarschijnlijk slecht nieuws want ze schenen ontsteld. Om 7 uren waren allen weg."

Parole Paris Parole London!

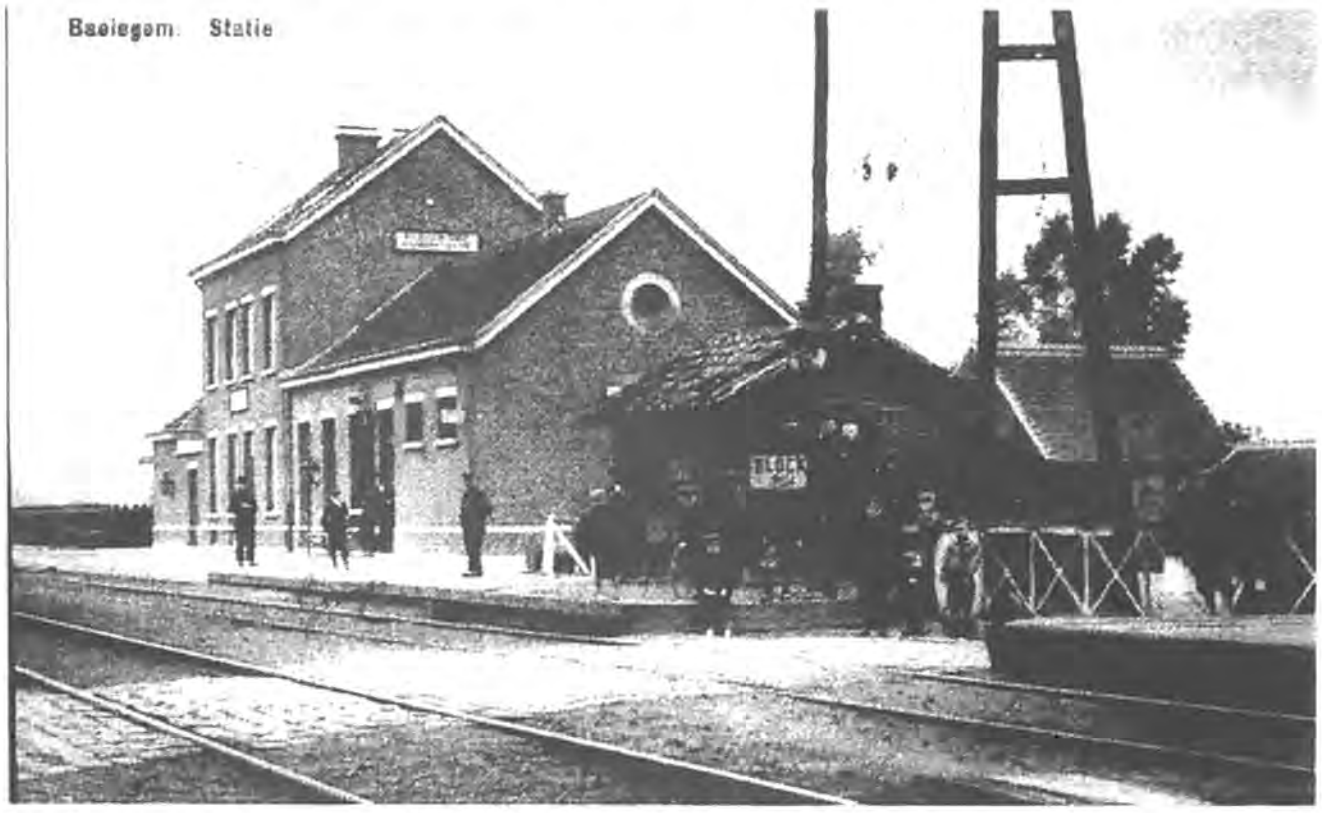

Station Balegem Dorp

In de dagen die volgden was het bijzonder druk op de spoorweg. De treinen met 60 wagons en meer, waren geladen met allerlei oorlogsmaterieel: grote kanonnen, schuiten, materiaal voor het bouwen van torens *"waarmede men van Calais naar Dover kon schieten"*. Treinen volgeladen met soldaten, gekwetsten, lijk varkens samengedrukt.
Op de buitenzijde van de wagons kon men de slogan lezen " Parole Paris Parole London. Nach Paris Nach London".

"Om 9 uren staat hier weerom een trein
met gekwetsten.
Boven een der wagons staat eene spotternij, zoals nog dikwijls gebeurd: een bezem met een zwarte hoed op.
Kruisgewijs een stok, met versleten paraplu.
Dit bekleed met witgoed, daarop een, ransel". "Zullen ze in Engeland geraken?" Nach Paris parole nach London, 't staat in grote letters in krijt op Hunne vervoertreins geschreven.
Wij zullen 't afwachten!"

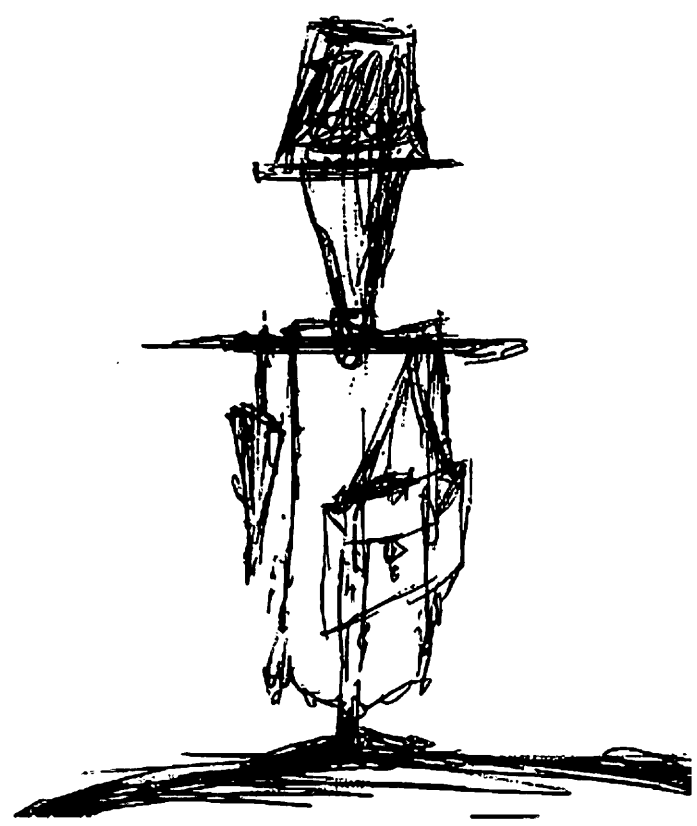

25.10.1914: Duitse soldaten trekken de wacht op aan het station van Balegem dorp.
Met 15 worden ze gehuisvest bij Frederiek Van Der Spiegel genaamd de "Fijnen". De kosten, 2 fr de man of 30 fr per dag zijn ten laste van de gemeente.
De door de burgers neergelegde wapens worden in het gemeentehuis gecontroleerd en de burgemeester wordt verantwoordelijk gesteld indien er geschoten wordt. Op 8 november moet de statieoverste Flammée met hebben en houden het station verlaten. Hij wordt door een Duitser vervangen.
"t'is nen bandiet nen eeuwigen deugniet. Hij roemt er zich op langs Leuven vrouwen en kinderen vermoord te hebben".

Gasthof Vander Spiegel

" De Fijnen "

Alle duiven moeten opgesloten worden!

Dinsdag 27 oktober: de ganse dag vrachtvervoer in de richting van Gent, ook soldaten, men ziet de gekwetsten liggen. Om 4 uren staat in het station andermaal een trein stil met wel 1000 soldaten. Het wachten duurt hen te lang en ze stappen uit. Ze zingen dat het "*klettert van 't vaderland en van gah , gah. Dit duurt wel 3 kwart uren. Bij de Fijnen is er gedrinksel en verkoopsel van appels enz.*".

Dr. De Noyette wordt op de vingers getikt Hij had zich verontwaardigd uitgelaten over het gedrag van de bezetter. De dokter moet zich in de toekomst deftiger gedragen zoniet wordt hij aangehouden. Twee frank was naar het oordeel van de dokter te veel en de Duitsers moeten zich niet vet smeren op onze kosten.

Alle duiven moeten opgesloten worden; elke overtreding wordt beboet met 2500 fr.
Op last van de gemeente moeten de schuilhuisjes, voor de Duitse wacht aan de spoorwegbruggen, onmiddellijk gemaakt worden.

Als bussels stro samen gebonden (18/11/1914).

"*Verleden week langs Melle een trein van 4 rijtuigen was vol Duitsche dooden, ze waren als bussels met ijzerdraad 4 en 4 man samen gebonden en zoo recht in den marchandisrijtuig*

weggestoken. Klaarlijk gezien want er is zoo een bundel uitgevallen. Te Balegem Zuid heeft men gezien marchandisrijtuigen, eerst eene laag stroo, alsdan nog eene laag doden enz.".

De brandstof is schaars geworden.

Er is geen school en de jongens gaan met kannen naar Bottelare. Men had gehoord dat in de bazaar petrol verkocht werd. Hun inspanningen waren tevergeefs; ook te St. Lieven - Houtem was niets meer te krijgen. Dagbladen 't Volk en Vooruit verschijnen opnieuw maar onder Duitse censuur.

Reeds een aantal dagen worden bij gebrek aan kolen de bossen leeg geroofd. In de Vosbroek wordt niet enkel het kaphout geroofd, zelfs bomen van een mans dikte groot. Een 50-tal bomen waren reeds geveld en weggesleept. *"De bosschwachter Pieter van Herpe kan daar niets aan doen of 't is zijn leven. Zo zijn op Allerzielen de jongens uit de Meerlaan, Kellens, Wauters en Vacaet naar de Vosbroek getrokken en kwamen terug met vrachten eikenstokken".*

Inleveren van vuurwapens en velo's.

Op zaterdag 31 oktober wordt een plakkaat uit gehangen dat:

1 Alle vuurwapens moeten binnengebracht worden en ook

2 De velo's

3 De spoorweg mag niet meer benaderd worden of men wordt doodgeschoten.

In de namiddag werd reeds één en ander in het gemeentehuis opgeslagen.

De onderpastoor had, ondanks het verbod, toch een eigenaardig transport bemerkt: het waren treinwagons geladen met ijzerwerk voor de constructie van bruggen en waterwerkzaamheden.

Wapendiefstal.

In de nacht van 4 op 5 november werden 5 geweren, die in het gemeentehuis waren opgeslagen, gestolen. Het waren de wapens van Basil Wallez (secretaris)

Louis Thienpont

De Backer (schepen)

Eugeen De Moor

Alois Van Der Spiegel

Op zondag 8 november deelt de pastoor op de kansel mede dat omwille van de wapendiefstal Balegem door het Duitse leger zou beschoten worden. Dankzij overleg heeft men dit op het laatste ogenblik kunnen vermijden. Al het schietgerief kan op de pastorij afgegeven worden en zal onder de grootste geheimhouding aan de bezetter overhandigd worden.

De bevolking wordt tot voorzichtigheid en kalmte aangemaand.

Later op de maand worden ook de handbogen opgevraagd.

De plaatselijke bevolking wordt lastig gevallen.

Op 11 november 1914 krijgt Maria De Ridder bezoek van 8 Duitse soldaten.

Met geweld wordt het beddengoed opgeëist. Alles werd doorzocht en de soldaten verlieten haar woning met o.a. 4 matrassen en 10 hoofdkussens. Voor zichzelf en voor haar meid hield zij nog 1 matras en 1 hoofdkussen over. Omwille van dit onbetamelijk gedrag werd bij de Duitse overheid te Zottegem klacht neergelegd. Drie dagen later werd reeds één en ander teruggebracht, zelfs de leeg gedronken wijnflessen.

Op 22 november bericht de veldwachter dat er geen levensmiddelen de parochie mogen verlaten. Het brood moet 1 kg 50 wegen en het mag hoogstens 0,5 fr kosten.

Hij doet zijn ronde bij de landbouwers en inventariseert het voedsel dat op het bedrijf aanwezig is.

Op zondag 6 december hebben de pastoor en prof. Van Coppenolle twee uren lang in het kerkkoor op hun knieën moeten zitten terwijl de Duitser alles onderzocht. Er was andermaal voor 30000 fr aan eiken uit de bossen geroofd.

"*Peet Rigaux van op het Gootje*" moet 18 strozakken aan 1 fr. leveren "*en zo is het bijna alle dagen iets nieuws, altijd nieuwe kosten voor de gemeente en voor de burgemeesters, looping en looping naar hier en daar. Ze zijn meester in België en ze tonen het, iedereen moet plooien.*"

Op 23.11.1914 werd in gans Oost-Vlaanderen het Duitse uur ingesteld: 12 uur werd 12:55u.

Nieuwe plakkaten met verordeningen:

1. Verplicht Duits geld te aanvaarden in de handel 1 mark = 1,25 fr.

2. De buitenlanders, overtreders der wetten, worden volgens de Belgische wetten veroordeeld.

3. De Belgische bevelen, waardoor soldaten opgeroepen worden, om zich bij het Belgisch leger te vervoegen zijn ongeldig. Die zich plichtig maakt, zijne ouders zijn verantwoordelijk en met zware straffen bedreigd.

4. Na de val van Antwerpen mag iedereen naar zijne woonst terug keren. Nochtans die Duitse troepen beledigen, ijzeren wegen, telegrafen zullen beschadigen zal met de zwaarste straffen ondervinden.

5. Gene andere dagbladen dan deze door de censuur toegelaten. Verkopers en kopers van andere zijn strafbaar.

6. De nalatige hunne contributies zoo gouw mogelijk aan de belastingsontvanger te betalen.

7. Belgische patrouilles, enz die Duitsche mishandelen zullen af te rekenen hebben. Zulke gemeenten zullen door de Duitse troepen bij hunnen doorgang gestraft worden.

8. De provincie Oost-Vlaanderen wordt in 3 arrondissementen verdeeld: Gent, St.Niklaas en Aalst. Hunne grenzen worden aangegeven.

9. Commandanten worden in Gent later daarover meer bericht.

Op 12 december waren de burgemeesters samen te Oudenaarde.

Zij kregen de opdracht mede zich te organiseren om samen aan voordelige prijzen kolen aan te kopen. Indien er na 15 december nog geschoten wordt, worden zij hiervoor verantwoordelijk gesteld en door de kop geschoten. Geen enkele verschoning wordt aanvaard.

18.12.1914: 'De Russen moeten er aan!'

Op bevel van de Duitse overheid worden om 1 uur alle klokken geluid om de zegepraal tegen Rusland te vieren. "*Men hoort niets bijzonders dan rumoer van ene grote overwinning van den Duitsch tegen den Rus, ja winnen doen de Duitschers altijd, volgens hunne meededelingen. Ze kunnen niet verliezen! geene krijgsgevangenen, doden enz. De Russen moeten er aan !!!*"

Het parket doet onderzoek.

Op maandag 21 december is het parket op de wijk Bracht afgestapt. Er werd onderzoek gedaan naar de plundering van het bos op deze wijk.
Rechter Verbrugge en onderzoeksrechter Schellekens deden huiszoeking.
Bij de beklaagden werd het gestolen goed terugvonden. Victor De Canck, slachter, had hiermede een nieuw huis gezet. Lampaerts op Bracht hadden 1500kg koren verborgen. Van meester Verhaegen en wed. Emilie Van De Velde werd een en ander door de buren opgemerkt en aangeklaagd. Vandaag zijn 6 Duitse soldaten op bezoek bij meester Verhaegen. Zij vonden er 500 kg graan, 300 kg ervan werd in beslag genomen; vandaar gingen zij naar De Jonghe op de Kattenberg en bij Lampaert op Bracht.

Kerstmis 1914.

De Duitschen zingen niet meer.

"*goed weer niet gevrozen weinig bewolkt*".

Koster Hector Haes werd koster benoemd te Berlaere.
Vandaag zijn van 4 uur 's morgens tot de avond, 10 lange treinen van Gent naar Zottegem gereden. Ze waren geladen met soldaten, potten, bakgerief, alle slag oorlogsgerief.
De Duitschen zingen niet meer. Het lukt hen niet om de IJzer over te steken.
"*De verhuis begint stillekens aan*".
Te Gontrode is een grote ijzeren hangaar gemaakt waarin luchtschepen kunnen opgeborgen worden.

De hangaar is 150 m lang 25 m breed en 15 m hoog. De uiteinden zijn open.
Een mitrailleur en een kanon staan klaar om de vijand af te weren.

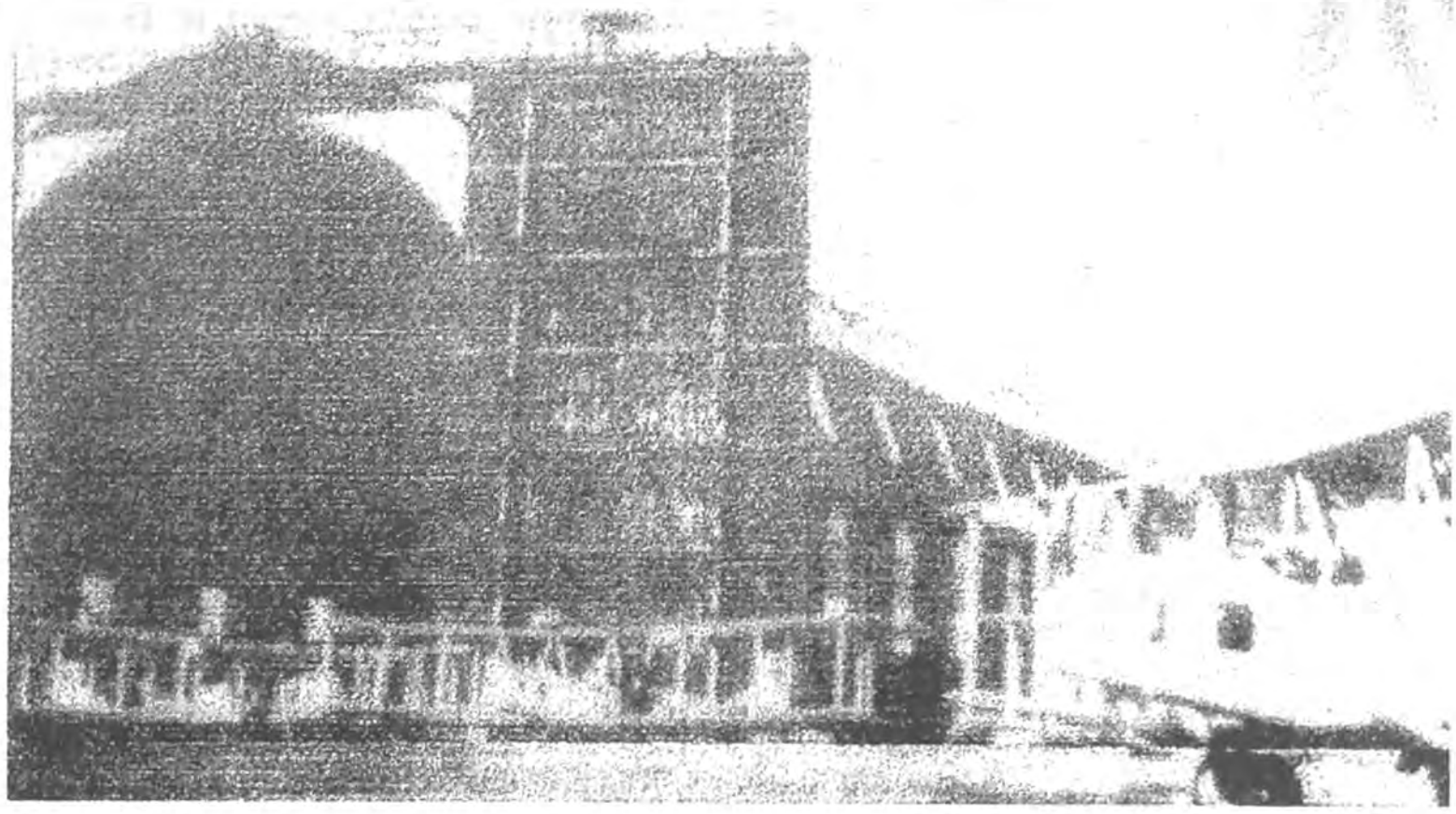

Gontrode: De grote Halle (foto via J. De Vos)

(Wordt vervolgt)

Lucien DE SMET

OPGRAVINGEN TE BALEGEM

Op Sanderus' kaart "Nova et accurata Comitatus et Ditionis Alostanae in Flandria Imperiali Tabula", waarop staan afgebeeld het Land van Rode, van Gavere, van Zottegem, van Boulare en van Schorisse, zien we bezuiden Balegem een "CasteeI te Bottele" aangeduid. Het bevindt zich ongeveer op een zelfde afstand van Velzeke, Leeuwergem en Oombergen als van Balegem, en ligt niet ver van den "Nederen Heirwech yan Gheerts-berghe".

Eugène de Seyn schrijft in zijn " Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges" nopens Balegem : " *On y trouvait les fiefs ou seigneuries de Bottele, de Vosbroek, et d'Eesegem*".

In de "Geschiedenis van de Gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen" van Frans De Potter en Jan Broeckaert luidt het: "*Nopens de oude alhier bestaan hebbende pachthoeven, te weten het Bottelhof, 't goed te Eesegem en 't hof te Steenbeke zijn ons weinig of geene inlichtingen ter hand gekomen.*"

Het "Repertorium van de Vlaamse Gouwen en Gemeenten." van Leo De Wachter geeft een bijdrage in de Revue d'Histoire et d'Archéologie aan als hebbende betrekking op de plaats Walsegem waar zich het goed te Bottele bevindt; dit blijft echter twijfelachtig; het betreft een bijdrage van Alph. Wauters die uit het Cartulaire du chapitre de Nivelles een oude tekst uitgeeft getiteld "Donacio ville de Walzeghem altani beate Gertrudis et abbatisse per Arnulphum comitem" (1101); daarin staat te lezen "*in villa Vualzegem, in pago Brabantensi, in comitatu Bisit*", waarop Wauters aanmerkt: " *Le nom de Vualzegem ou Walseghem ne figure pas dans nos dictionnaires géographiques, tous fort incomplets d'ailleurs. Quant au comté Bisit ou Biesuth, en Brabant, le présent acte est le seul où il soit cité; on ne le retrouve que dans les Annales abbatiae sancti Petri Biandiniensis (p.106, où on mentionne comme s'y trouvant le village d'Herzeele - charte de l'annee 973). Il comprenait donc une partie de la Flandre orientale actuelle, vers le sud-est.*"

De heerlijkheid te Bottele bestaat waarschijnlijk van in de veertiende eeuw en heeft in de loop der tijden aan verscheidene geslachten toebehoord. Reeds 1352 staat een "Lysbette van Bottele» bekend. De voornaamste familie die het goed in hun bezit hebben gehad zijn Bette, Rodoan en d'Hane.

Ten tijde van Sanderus was het eigendom van de ridders Rodoan, zoals het trouwens doorgenoemde schrijver zelf op zijn afbeelding van het kasteel staat vermeld : "Praetorium de

Bottele in Ditione Alostana Viri Illustris Dni Joannis Baptista de Rodoan Toparchi de Biese etc. equitis." Het goed was door huwelijk van het geslacht Bette aan Rodoan overgegaan. Zo zien we in het wapen dat ook op de tekening staat afgebeeld de kentekens van Bette, deze van Rodoan, en middenin waarschijnlijk deze van Amerval (Philip de Rodoan was getrouwd geweest met een Vrouwe van Amerval) tenware het de drie doodshoofden der heren van Bieze zouden zijn.

Eigenaardig is wel het feit dat op bewerkte zandstenen haardpijlers die ter plaatse werden gevonden, wapens worden aangetroffen die niet met deze van bekende bezitters overeenkomen; een der haardstenen draagt het kruis met de vier sleutels der familie van der Piet, terwijl de wapens op de andere steen niet volledig konden worden ontcijferd : van deze laatste is de ene helft weer een duidelijk kruis met vier sleutels doch de laatste helft heeft zo veel van den tand des tijds geleden dat men er niet veel met zekerheid kan van zeggen.

Het nagaan van families waarmede de stam van der Piet verwant is geweest (o.a. aan de hand van Goethals' "Dictionnaire généalogique de l'Armorial Général de J.-B. Rietstap" en van de mooie heraldische miniatuurverzameling van d'Udekom d'Acoz) heeft nog niet toegelaten licht in die zaak te brengen.

Wellicht toch is een van der Piet eigenaar geweest na de verkoping van het goed in de achttiende eeuw..

Een gedacht van het goed te Bottele kan ons gegeven worden door het lezen der Gazette van Gend die het bij de verkoping van 1789 noemt "*een schoon en geriefelijk kasteel, met bassecour, huys, schueren, stallen enz. genaemd het kasteel te Bottele, staende binnen de parochie van Balegem, bij de porcien van Velsique, Elene en Leeuwergem, liggende rond in zijn wallen, groot onder hofstede, hovingen, boomgaerd en wallen, 7 dagwand, 38 roeden*". Beter nog toont ons de afbeelding in Verheerlykt Vlaendren hoe uitgestrekt deze bezitting was: het kasteel met zijn hoge spitsuitlopende toren, de grote hoeve en boomgaard, de wijde tuinen en wallen.

Thans is het goed verbrokkeld over verscheidene eigendommen, de spoorlijn Gent-Zottegem loopt er dwars doorheen, huizen en banen maken het opmaken van een degelijk plan onmogelijk.

Verscheidene sporen van het afgebroken kasteel hebben we echter nog kunnen terugvinden: een omwalling is nog duidelijk te herkennen aan een twaalf meter brede diepte die rondom het vroegere goed loopt; deze wal, thans gedeeltelijk beplant of met struikgewas bedekt, volgt voor een groot gedeelte de Hauw- en de Boerestraat; op een paar plaatsen werden overblijfselen van stenen bruggen aangetroffen.

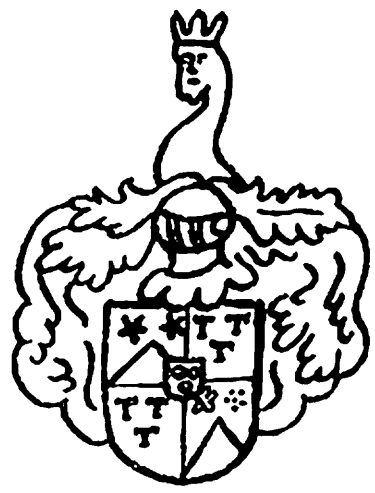

Prœtorium de Bottele.

BETTE
(Markiezen van Lede id.)

Wapen ten tijde van Sanderus.

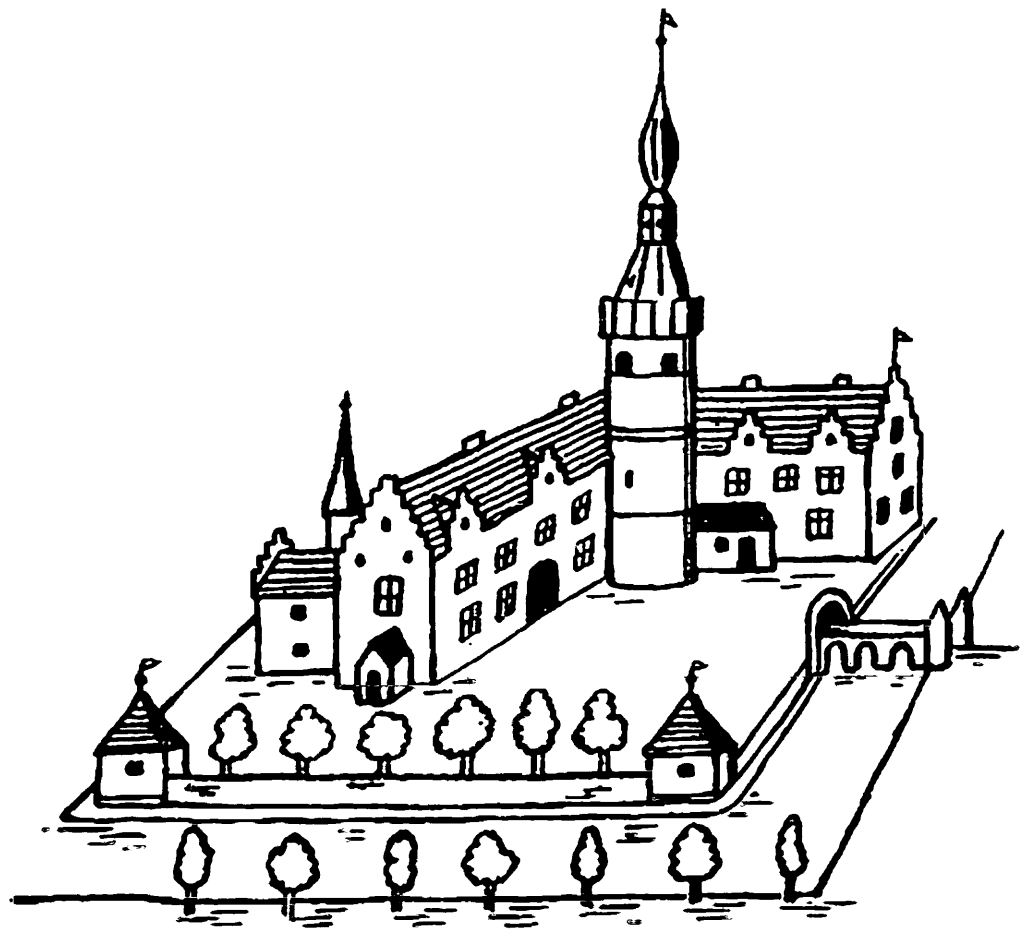

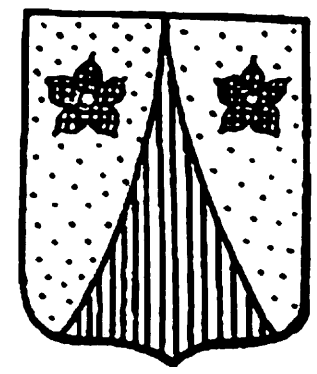

RODOAN

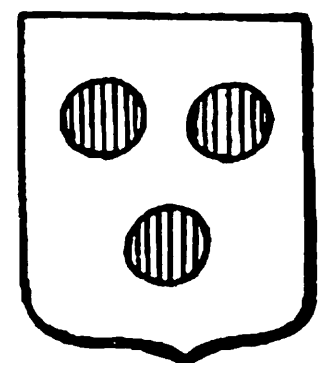

AMERVAL

Hoofdgebouw van het goed
te Bottele (naar Sanderus)

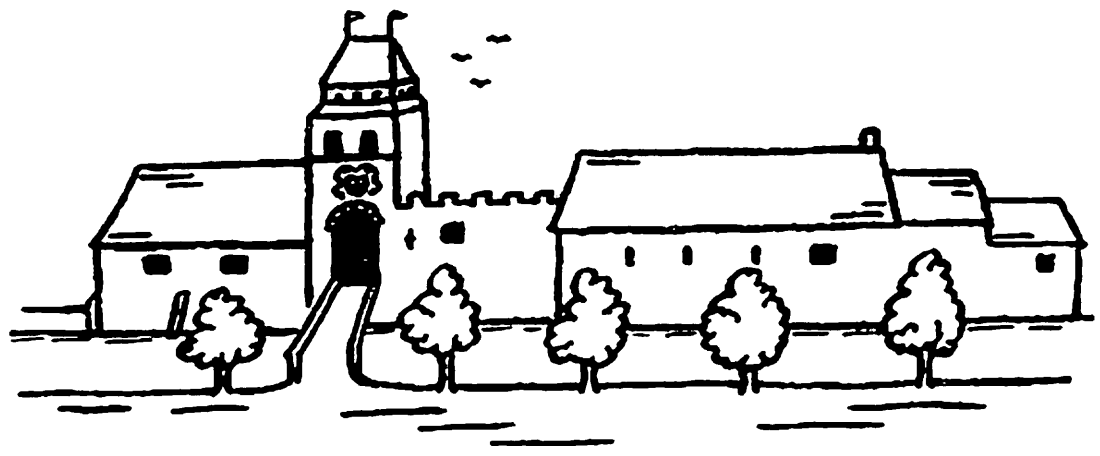

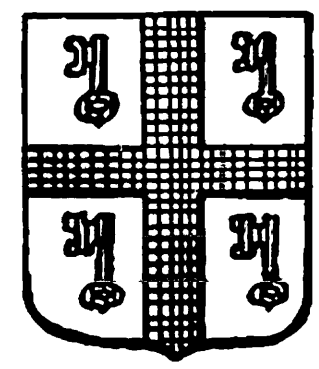

VAN DER PIET

Een deel der uitgestrekte hoeve van het kasteel (naar de afbeelding in Verheerlykt Vlaandre van Sanderus).

Op het hof Rich. Van Cauwenberghe te Walsegem werden behalve hogergenoemde haardstenen met wapenschilden, zandstenen kolommen van 1 m80 gevonden, verder een

fijnbewerkte kleinere zuil met gebladerd kapiteel, gootstenen met sluitstukken welke in elkaar schuiven, alles in Balegemse witte arduin; onder het bosje in de diepte naast de spoorweg bevinden zich grondvesten van meer dan een meter dikte, terwijl in de bevloering van het binnenhof verscheidene oude fragmenten zijn verwerkt. Volgens beweringen der bewoners zou hier in 1900 een groot hof uitgebrand zijn en alleen de muren rond de ingangspoort zouden nog oorspronkelijk zijn; dit gedeelte bestaat in alle geval uit baksteen van een oud, groot formaat, draagt zware ijzeren hengsels in de muur en met snijwerk versierde eiken balken; de tekens op de ijzeren muurankers hebben allicht ook een betekenis.

Op het hof Vanderhaeghen aan de overzijde van de spoorweg legde men zeer kort geleden bij het bouwen van een villahuis een zandstenen muur bloot en vond fraai bewerkte overblijfsels van het kasteel; hier trof men ook brede kolomschijven in Doornikse steen aan, wat het enige betekent dat niet uit de steen der eigen groeven van de gemeente bestaat.

Op het hof Boudewijns (gezegd "Dobbeleere" op de hoek Hauw- en Boerestraat) was het een gebeeldhouwd voetstuk voor kolom, dat past op de diameter van de elders gevonden zandsteenzuilen.

Spijtig genoeg hebben vele omstandigheden (bebouwing, beplanting, spoorweg, enz.) niet toegelaten een meer systematisch onderzoek in te stellen naar de overblijfselen van het aloude en heerlijke goed te Bottele.

Dr. A. ERVARD

****

OVERBLIJFSELS VAN EEN VERGANE HEERLIJKHEID TE BALEGEM

Eén der oudste hoeven van Balegem, toebehorende aan de Gebr. Van der Spiegel wijk Issegem, werd gebouwd op de grondvesten van het versterkte kasteel te Eesegem.

Voor het hof staat, onder een eeuwenoude linde, een wit gekalkt Mariakapelleken, met in de voorgevel, gebeiteld in Balegemse Steen, een kunstig engelenkopje, met siersteen daarboven; anno 1637.

Merkwaardig is in de keuken dezer hoeve de ouderwetse schoorsteen, bekleed met gekleurde haardstenen en interessante, sierlijke figuren en tekeningen voorstellend.

Het hof telt vijf kelders. In 't midden van één dezer kelders staat een zware vierkante pilaar, die het kruisgewelf stut. Deze kelders, met hun dikke muren en hoge keldergaten, schijnen een goed bewaard middeleeuws metselwerk te zijn.

UIT DE GESCHIEDENIS DEZER HEERLIJKHEID

De 7 Juli 1408 werd de kapelny van Hijshaute gesticht door Gillis van Heesseghem. Charter, getiteld : Approbation par Robert, duc de Bar, seigneur de Cassel, de certaines fondations faites par Gilles de Badelghem (oorspronkelijk stuk, in het Frans, voortkomende uit de Bibliotheek van wijlen K. J. de Decker, vicaris-generaal).

We hebben van het leengoed de beschrijving ten leenboeke van het land van Rode aangetroffen.

1547 " *Jacques, fils de Messire Adien Beths, chevalier, segneur d'Hollebeke, tient ungfief les parties en suivans, a savoir, primo une montaigne planté des arbres montans, nommée en flameng den Beerch 't Heesseghem, avec le chateau et fossez du pied du pont avec les ommeloopers, le nouveau jardin au costé des prets avec trois journeaulx de terre labourable, ensemble six bonniers en bois et le entour nommé 't heet* » .

Het kasteel lag ten tijde van Sanderus reeds in puin, doch, merkt de geschiedschrijver op: "dat aan die overblijfselen de fraaiheid van de verdwenen bouw te zien was".

"Vetus praetorium, quod splendidum olim fuit, vulgo Eesseghem" Van Gestel. Een oude heerlijkheid die eertijds luisterrijk was, gemeenlijk genoemd: Eesseghem. Toen behoorde dit goed aan den markgraaf van Lede. - Een historisch feit uit de " Ghendsche Geschiedenissen"- De Jonghe - " *..De 17 juli 1579 namelijk trokken uit Gent veertien vendelen soldaten met grof geschut naar deze gemeente, om er het kasteel, te Eesegem, destijds toebehorende aan Jr Jan Bette, en dat slechts door zestien zogenoemde Malcontenten bezet was, te belegeren. Het kleine garnizoen gaf het kasteel des anderdaags over en mocht er mits dien heelhuids van afkomen. De Gentenaars verbleven er slechts twee dagen, en keerden, den 19, naar hun Gent terug*"

De heerlijkheid van Eesegem heeft haar rol gespeeld in de Geschiedenis van Vlaanderen.

R. HAEMS

Oosterzele

Thienpontshof wordt niet gemeentelijk!

Het artikel dat we verleden week in de voorwaardelijke wijs schrijft omdat niet alle visies van de verschillende actoren ons bekend waren, kan grotendeels bevestigd worden. Meer nog: op de speciaal bijeengeroepen gemeenteraad die gisteren plaatsvond om de aankoop van het Thienponts Hof te Balegem te overwegen, werd besloten dit niet te doen.
Wie gedacht had dat de speciale gemeenteraad zonder toeschouwers zou verlopen had het verkeerd voor. De zaal zat afgeladen vol met toeschouwers. Enkelen hadden borden bij waarop volgende slogans te lezen waren: "hypothekeer onze toekomst niet!", "Democratie? Waar blijft onze mening?" en "Neen aan de verspilling van ons belastingsgeld aan prestigeprojecten." Het was duidelijk dat het bijna allemaal mensen uit de omgeving van het Thienpontshof waren.
Burgemeester Johan Van Durme (CVP) opende de speciale zitting met een verklaring van de CVP-SP-Agalev-coalitie.
Daarin stelde hij dat de mogelijke aankoop onderzocht werd maar dat men tot de slotsom kwam dat het complex niet in aanmerking kon komen om er een LOI (Lokaal Opvang Initiatief) van te maken. De meerderheid nam daartoe allerlei inlichtingen en legde ook een plaatsbezoek af. De burgemeester nodigde de oppositie uit om samen een oplossing te zoeken en gebouwen die te koop komen te melden. Het OCMW is vragende partij om opvangmogelijkheden te kunnen bieden, zowel aan vluchtelingen als aan Oosterzelenaren. Na onderzoek bleek echter het Thienpontshof niet te voldoen, ook al zou men het kunnen aanschaffen voor een behoorlijke prijs.
Met die mededeling was het duidelijk dat de toeschouwers hun slag thuis haalden. Enkelen verlieten reeds triomfantelijk de zaal. Achteraf kon opgevangen worden dat zij ervan overtuigd zijn dat - indien zij niet hadden gereageerd - het hotel-restaurant zou gekocht zijn door de gemeente.
De SVVO maakte reeds eerder haar visie kenbaar. U kon ze lezen in de Beiaard van vorige week. Fractieleider Verbanck bevestigde de stellingen en juichte de beslissing van de meerderheid toe. Anderzijds verweet hij de meerderheid verspilzucht door een gemeenteraad samen te roepen en daarmee 108 000 BEF uit te geven om mee te delen dat ze iets niet zal doen. "Besturen is meer dan handelen à 'l improviste".
Dat de SVVO veel weet over de handel en wandel van de meerderheid werd ondertussen bevestigd door Luc Verbanck: "jullie waren op maandagavond nog steeds niet op de hoogte van de zware bouwovertredingen die op het gebouw rusten." Het bleek dat de meerderheid pas de avond vóór deze gemeenteraad een plaatsbezoek aan het hotelcomplex aflegde. Luc Verbanck had volgende suggestie voor de meerderheid: "zet het geld dat je wou spenderen vast en huur huizen met de intresten die je er voor opstrijkt".
Het gemeentebestuur had - net als iedereen - een recht van hoger bod. Op de eerste openbare verkoop werd negen miljoen geboden.
Burgemeester Van Durme (CVP) repliceerde dat het gemeentebestuur alle mogelijkheden wou openhouden - het kon wel eens een mooie zaak zijn. Hij was ook van oordeel dat de SVVO nu niet moet spreken van een nutteloze gemeenteraad aangezien diezelfde SVVO de bespreking van het punt op de vorige gemeenteraad gewoonweg weigerde en blokkeerde. "Ik had toen nochthans gezegd dat het punt zou terugkeren. De timing van de openbare verkoop dwingt ons dit op een speciale gemeenteraad te doen."
Schepen Jean Pierre Fack (Agalev) was ontgoocheld toen hij het aantal toeschouwers en de protestborden in de gemeenteraadszaal zag. Hij staat achter de beslissing van het niet-aankopen van Thienpontshof (het zou volgens hem ongeveer 15 miljoen gekost hebben) maar hij vraagt zich af of de mensen die protesteerden altijd zo gaan reageren wanneer een plaats naar voor komt om mensen op te vangen. "Verdraagzaamheid is ver te zoeken" aldus de schepen die hier het 'NIMBY'-effect ziet spelen. Nimby staat voor "Not in my backyard" wat zoveel wil zeggen als: "Ik ben vóór, overal wel, maar niet in mijn achtertuin.

Jan Martens

De Beiaard 6 juli 2001

Oosterzele wordt fietsvriendelijker

•OOSTERZELE

Tijdens een infovergadering van het overlegcomité «veilig naar school in Oosterzele» beloofde het gemeentebestuur om het fietspadennetwerk uit te breiden. Intussen komt in de gemeente het fietspoolen van en naar school op gang.

Met bijna honderd man op de info-avond was Geert De Clercq, initiatiefnemer van het overlegcomité, bijzonder tevreden. «Het is een signaal voor het bestuur dat veel mensen wakker liggen van de fietsveiligheid in onze gemeente», zegt De Clercq.
«We willen een nieuw fietspad aanleggen tussen de sporthal en de gemeentelijke loods zodat fietsers niet meer over de gevaarlijke Windekekouter moeten. We hopen ook een fietspad te kunnen aanleggen van Balegem tot Gontrode, vlak langs de spoorlijn. Daarvoor moeten we nog gesprekken aanknopen met de NMBS», zegt schepen van Openbare Werken Christ Meuleman.

Fietspoolen

De Clercq is blij dat intussen fietspoollijnen onstaan in Oosterzele. «Drie ouders en twaalf kinderen fietsen dagelijks samen van Balegem naar de leefschool in Oosterzele. Tijdens de info-avond bleek het idee aan te slaan bij talrijke andere ouders», nog volgens De Clercq.
Om het eerste werkjaar af te sluiten organiseert het overlegcomité op dinsdag 15 mei een autoluwe schooldag. (BDO)

Het Laatste Nieuws Zaterdag, 5 mei en zondag 6 mei 2001

De jongeren maakten van de Moortseelse reuzenstoet een kleurrijk spektakel. *Foto Vande Velde*

Heemkring Moortsele brengt leven in de brouwerij

•MOORTSELE

Een kerk, een feestzaal, een voetbalploeg, een station en een verkeersplateau: meer is Moortsele eigenlijk niet. Behalve dan dat er een volkje woont dat heel graag feest en «Heemkring Moortsele» bedient ze op hun wenken.

«25 jaar geleden ontstond de Heemkring uit het ter ziele gegane oudercomité van de plaatselijke basisschool. Met vier mensen sloegen we de handen in mekaar om Moortsele levendig te houden», zegt Etienne De Block van de Heemkring.

Toneel

De Heemkring groeide snel uit tot zo'n twintig enthousiastelingen. «Aanvankelijk hielden we ons bezig met voordrachten en diavoorstellingen, maar daar komt tegenwoordig geen mens meer naartoe. Dus richten we ons meer op het toneel en onze twee kermissen. Dat lukt goed, voor de zomerkermis beslaat het programma toch al vier dagen», glundert De Block.
Maar eigenlijk is het kermisprogramma slechts een aanzet. «Hoofddoel van de heemkring is en blijft de lokale verenigingen samenbrengen. Ook dat lukt aardig, aan de kermis werkt zowel de jeugdclub als de duivenmaatschappij mee», nog volgens Etienne De Block. (BDO)

Het Laatste Nieuws 11 september 2001

Balegemse graanjenever

Tweede kapittel

De orde van de Balegemse graanjenever. (Foto Oosterlinck)

Op 3 juni hield de Orde van de Balegemse Graanjenever haar tweede kapittel. Een kapittel is een intronisatie tot druppelgezel of druppelgezellin. Dat zijn personaliteiten die door de orde uitgekozen werden en aangezocht om de orde te vervoegen. Zij die dat doen beloven dan ook plechtig de roem van de Balegemse jenever uit te dragen en te verdedigen.
Het kapittel vond deels plaats in de Watermolen en deels in de Vrije Basisschool in Balegem voor een beperkt publiek van genodigden.

De orde bestaat sinds 30 december 1996 en werd - hoe kan het ook anders - opgericht in Stokerij Van Damme zelf. Voorzitter van de orde is Dian Gallant (opperdreupelproever) en secretaris is Johan Baele (dreupelhofmeester). Het secretariaat ligt in de stokerij zelf: Issegem 2, tel. 09 362 50 25 te Balegem. De leden van de orde zijn: Ludo Lampaert (meester dreupelstoker), Dominique Kerckhof (dreupelmestesse), Dirk Moens (opper dreupelproever), Filip Baele (dreupelgraanboer), Guy Haesebeyt (groot dreupelmeester) en Paul Lampaert (dreupelschenker).
Het eerste kapittel vond plaats in het gemeentehuis van Oosterzele en daarbij werd een reeks personaliteiten druppelgezel en -gezellin. Wie mag zich nu gezel of gezellin noemen: burgemeester Johan Van Durme, Lutgarde Van Gansberghe, Wim De Cubber, Guy Troch, Eddy Rombaut, Rick De Valck, Els Vermeeren, Herman De Vos en Etienne Van Steenberghe (bekend van zijn wijnrubrieken).

Ook enkele vertegenwoordigers van confreries werden gezel: Guy Buysse en Felix Van Der Fraenen (Desoto), Kris Demeyer (Orde van nonkels en tantes van Valeir - Gavere), Laurent Ludo (Confrerie van de Purnalet - La Roche en Ardenne) en Rolf Sterckx (Orde van de Hasseltse graangenever).

JM

De Beiaard 15 juni 2001

Parking Gentbrugge wordt sluis naar de stad

•GENTBRUGGE

Een aannemer is in opdracht van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap druk bezig met het aanleggen van een parking onder het viaduct van de E17. Als het parkeerterrein klaar is, zal het plaats bieden aan 257 wagens en 40 bussen. De parking moet deel uitmaken van een nieuwe toegangspoort tot Gent.

Op vraag van de stad pompt de afdeling Wegen en Verkeer van de Vlaamse gemeenschap 38 miljoen in de opknap van het parkeerterrein. «Het terrein wordt al lang gebruikt, maar de stad vroeg ons om de ondergrond te verharden en een duidelijke markering aan te brengen. Kwestie van het parkeren een beetje te ordenen», zegt ingenieur Michiel Callens van de afdeling Wegen en Verkeer.

De parking wordt in drie fasen aangelegd. Callens zegt: «Tussen de Brusselsesteenweg en de Henri Pirennelaan komt een fietsenstalling op de hoek van de parking, waarop 177 auto's kunnen. Op het stuk tussen de Pirennelaan en de Jozef Wautersstraat maken we 80 parkeerplaatsen. Op het gedeelte tussen de Wautersstraat en de Braemkasteelstraat voorzien we plaats voor 40 autobussen.»

Troeven

De toeristische dienst van de stad zal die parking promoten bij de reisorganisaties. «Als chauffeurs hun toeristen in Gent afgezet hebben, kunnen ze naar hier komen om te rusten en hun bus proper te maken. Met hun afval zullen ze in een gebouwtje van de stad terecht kunnen», aldus nog Callens.

Vlakbij de afrit van de E17 heeft de parking vele troeven. «Je kan hier aan carpooling doen, parkeren en met de tram de stad intrekken of buschauffeurs kunnen hier komen uitrusten. Keuze te over», vult ingenieur Willy Van Damme aan. (BDO)

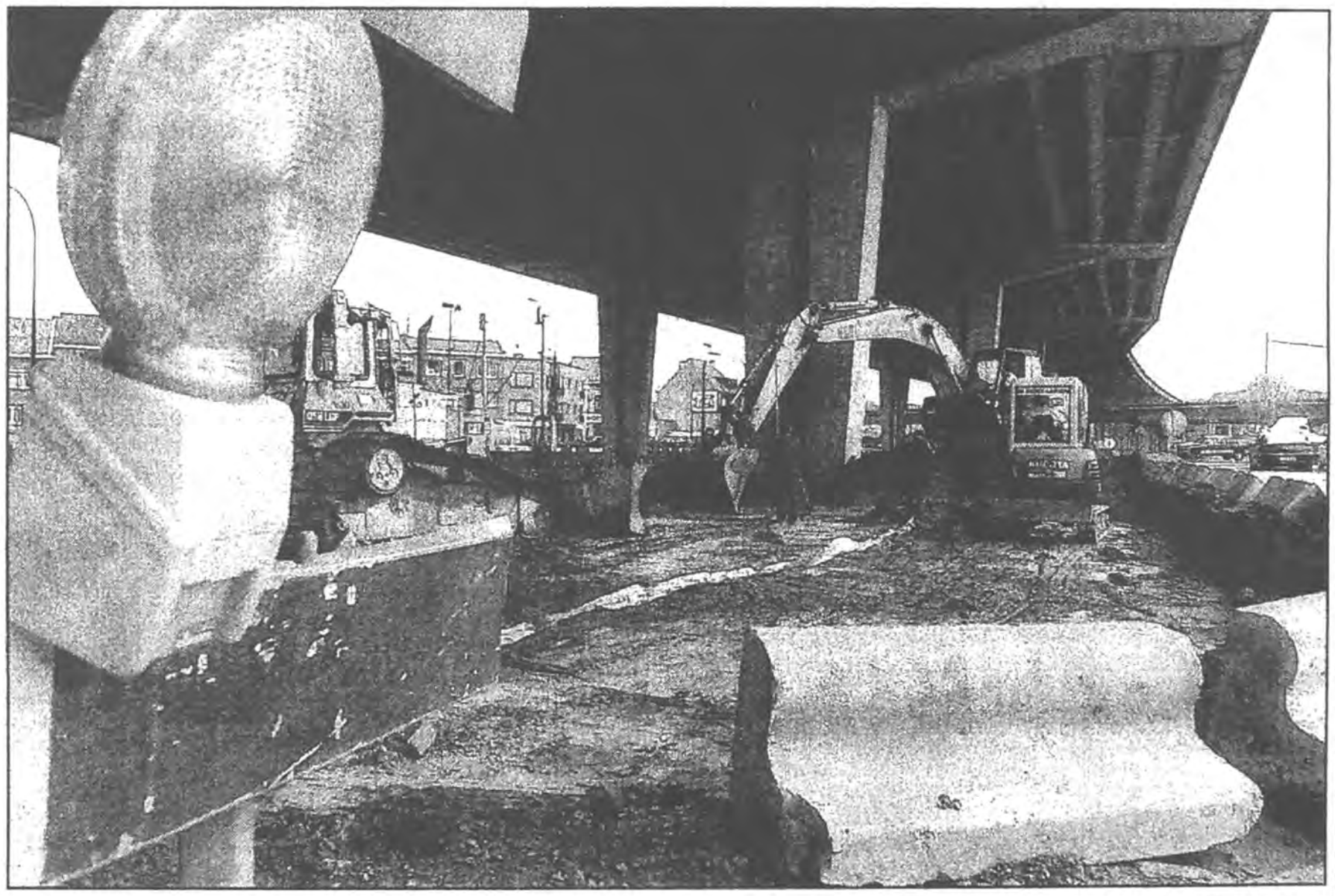

Nog tot eind september zijn werklui in de weer met het aanleggen van de parking onder de E17 in Gentbrugge. *Foto Vande Velde*

Het Laatste Nieuws 11 april 2001

Vlaamse Vereniging voor Familiekunde Oost-Vlaanderen

17 de Oost-Vlaamse ontmoetingsdag Kalken

zondag, 21 oktober 2001

Feestzaal Breughel, Kalkendorp, 28 Kalken

Doorlopend van 10 tot 16 uur

De toegang is gratis. Er is geen inschrijving vereist.
Iedereen ontvangt een uitgebreide map met
genealogische, heemkundige en historische documentatie.

Thema: heraldiek : tentoonstelling van familiewapens

Volgende organisaties zijn aanwezig met een info-, computer- of boekenstand:
Vlaamse Heraldische Raad - Heraldisch College VVF;
VVF-afdelingen Aalst, Deinze, Dendermonde, Gent, Land van Waas, Meetjesland, Tielt en Vlaamse Ardennen;
VVF Oost-Vlaanderen met Digitaal Archief - VVF Antwerpen met infosysteem Eureka - VVF Genealogie & Computer met infosysteem Ariadne;
Demonstratie van Dos-, Windows- en Macprogramma's voor stamboomonderzoek;
Genealogische Werkgroep Zeeuws-Vlaanderen - Office Généalogique et Héraldique de Belgique (Le Parchemin) ;
Geschiedkundige Heruitgeverij;
Heemkundige verenigingen uit het Gentse en het Land van Dendermonde waaronder Het Land van Rode, De Gonde (Melle) en Castellum (Laarne).

Inlichtingen bij de secretaris Françoise Verhoosele, Rollebaan, 101
9860 Moortsele – tel. 09 362.69.95 – fr.verhoosele@advalvas.be

Zaterdag, 22 september 2001: wandeling !

Op zaterdag, 22 september om 14.00 uur gaat er in het **Rattendaelepark** een wandeling door, georganiseerd door de Werkgroep Gentbrugse Meersen.
Natuurgids en gekende Gentbruggenaar Harald Evrard zal er een rondleiding geven.
De geschiedenis en de toekomst van het kasteelpark worden besproken. Noël Callebaut zal er namens de werkgroep het Project Rattendaele voorstellen.

IEDEREEN VAN HARTE WELKOM om 14.00 uur
aan de ingang van het park.

Inlichtingen: Noël Callebaut, Weverboslaan, 2 9050 Gentbrugge
Tel. 09 231.76.36 E-mail:Noel2112@hotmail.com

Retrospectieve wereldoorlog I & II

"van 't vliegplein tot de 18-daagse veldtocht"

Van 4 tot en met 10 november 2001

Parochiale Kring, Scheldewindeke

Elke dag van 14 uur tot 18 uur

Tijdens de week van 4 tot en met 10 november organiseert de gemeentelijke culturele dienst de retrospectieve "Oosterzele in de wereldoorlogen", een overzichtstentoonstelling die het dagelijks leven in de Oosterzeelse deelgemeenten tijdens de beide oorlogen behandelt.

Voor de uitwerking van de tentoonstelling werd een beroep gedaan op de medewerking van een gemeentelijke werkgroep bestaande uit Lieve Van Wassenhove, Lucien De Smet, Jan Martens, Nico De Visscher en Dirk De Ganck. Uiteraard werden tevens de plaatselijke NSB-afdelingen nauw betrokken bij dit project.

Het leeuwendeel van het geëxposeerde materiaal behoort tot de unieke verzameling van 3 gepassioneerde oorlogsrelikwieënverzamelaars, Kris Michiels, Jean Lummerzheim en Philippe Delameilleure. Wij danken deze mensen uitdrukkelijk voor hun spontane en enthousiaste medewerking aan dit project.

De tentoonstelling is opengesteld in de parochiale kring van Scheldewindeke, Pastoor De Vosstraat, en dagelijks geopend van 14 uur tot 18 uur.

De voormiddagen worden exclusief gereserveerd voor schoolbezoek. Alle Oosterzeelse scholen tekenen immers present en laten een aantal klassen naar de parochiale kring afzakken. Daarnaast krijgen de leerlingen getuigenissen te horen van plaatselijke oud-strijders en - via het Belgisch leger - kunnen de directies beroep doen op getuigenissen van Belgische blauwhelmen met vredesmissies in voormalig Joegoslavië.

Er zal ten allen tijde iemand aanwezig zijn die de bezoekers van de nodige tekst en uitleg kan voorzien. Daarnaast zal er een eenvoudige, maar zeer handige informatieve brochure ter beschikking gesteld worden va de bezoekers die hen tijdens de rondgang van de nodige info voorziet.

Voor meer inlichtingen kan u terecht bij de culturele dienst van het gemeentehuis (tel. 09 362.50.09).

Het gemeentebestuur dankt Uitgeverij Snoeck-Ducaju en zoon, Wim Carette, de gemeentelijke technische dienst, de dienst Infosermi van het Belgisch leger, de Oosterzeelse bevolking die gul was met het leveren van persoonlijke documenten van diverse aard en in het bijzonder Jacques De Vos voor zijn gewaardeerde medewerking.

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP

LAND VAN RODE vzw

Gesticht in 1968

Tot het gebied van het genootschap behoren de hieronder vermelde gemeenten en deelgemeenten:

- **BALEGEM**
- **BAVEGEM**
- **BEERLEGEM**
- **BOTTELARE**
- **GENTBRUGGE**
- **GIJZENZELE**
- **GONTRODE**
- **LANDSKOUTER**
- **LETTERHOUTEM**
- **MELLE**
- **MELSEN**
- **MOORTSELE**
- **MUNTE**
- **OOSTERZELE**
- **SCHELDERODE**
- **SCHELDEWINDEKE**
- **VLIERZELE**

St Anna - Bottelare

Aangesloten bij het VERBOND voor HEEMKUNDE in OOST-VLAANDEREN.

België-Belgique
P.B.
9820 MERELBEKE 1
3/7186

LAND van RODE

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP vzw

Driemaandelijks contacttijdschrift

Afgiftekantoor: 9820 Merelbeke 1
Afzender: F. Verhoosele, Rollebaan, 101,
9860 Moortsele

JAARGANG 29 NUMMER 116 **DECEMBER 2001**

89
Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen
Woodrow Wilsonplein, 2 - 3
9000 GENT

IN DIT NUMMER:

Voorwoord	01
Malvina Marie De Vigne	02
Het kasteel Vilain en het Rattendaelepark	06
Balegem tijdens de Eerste Wereldoorlog (deel 5)	09
De heren van Munte in een bewogen tijd	14
Echo's uit het Land van Rode	37
Boekenbeurs op 9 en 10 februari 2002	38

E-mail Land van Rode: landvanrode@advalvas.be
Website Land van Rode: http://www.landvanrode.yucom.be

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE vzw
Gesticht 7 juni 1968

- Stelt zich tot doel het bevorderen en beoefenen van de heemkunde in al haar facetten en het aanmoedigen, helpen uitgeven en verspreiden van studiën betreffende alle gemeenten die tot het « Land van Rode » worden gerekend.
- Driemaandelijks tijdschrift en periodiek een themaboek over onderwerpen uit het « Land van Rode ».
- Het organiseren van uitstappen, bezoeken, info-avonden e.d. voor leden en niet-leden.
- Verzamelen van alle documentatie betreffende het « Land van Rode » en het openhouden van een documentatiecentrum in Balegem, Gootje, 2.

Driemaandelijks contacttijdschrift. Verschijningsdata: maart - juni - september - december.

Jaargang 29 nummer 116 - december 2001

Verantwoordelijke uitgever/ secretaris-penningmeester:
Françoise Verhoosele, Rollebaan, 101, 9860 Moortsele
Tel: 09/362.69.95—Fax: 09/362.31.51—Email: fr.verhoosele@advalvas.be

Ruildienst/zoekdienst/ voorzitter:
Lucien De Smet, Sportlaan, 83, 9880 Aalter. Tel: 09/374.31.27

Redactieraad: Lucien De Smet en Françoise Verhoosele
Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Raad van Beheer:

Ere-voorzitter	: Gerard WAEYTENS (+)	- Stichter
Ere-secretaris	: Oscar VAN WITTENBERGHE	- Medestichter
Voorzitter:	: Lucien DE SMET	
Secretaris/penningmeester	: Françoise VERHOOSELE	
Bestuursleden	: Martine BODE, Werner CALLEBOUT, Steven ROOSEN, Rose VINDEVOGEL	

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE:

Gewone leden	: 8 €
Steunende leden	: 13 €
Beschermleden	: 26 €
Zendingen buitenland	: + 5 €

Te storten op rekening 979-9650522-94 Land van Rode, Rollebaan, 101 9860 Moortsele

NIEUW

Email: landvanrode@advalvas.be

URL: http://www.landvanrode.yucom.be

NIEUWE WEB-SITE

Kaft: Ruiterzegel van Radulf van Rode uit 1223. Bron: A.R.B.-zegelafgietsel nr. 17314

VOORWOORD

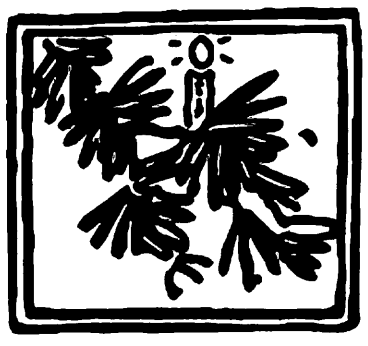

Provincie Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

Nu de nachten langer worden en de dagen kouder, is dit misschien de tijd om uw voorraad ongelezen boeken en tijdschriften boven te halen en door te nemen.

Dit nummer van ons tijdschrift biedt ook heel wat artikels over verschillende onderwerpen: een schilderes die in Oosterzele verbleven heeft, een artikel over Gentbrugge, zoals wij onze leden uit Gentbrugge een paar nummers geleden beloofd hebben, het vijfde deel van de Eerste Wereldoorlog in Balegem en een artikel van Prof. K.G. Van Acker over de heren van Munte, weliswaar een moeilijke tekst maar toch uitermate interessant.

De tentoonstelling over WO I & II in Oosterzele was een geweldig succes en voor herhaling vatbaar, zou ik zo zeggen. De uitleg bij de tentoongestelde artikels en taferelen was goed geformuleerd en zeer volledig. Zo heeft men een beeld kunnen vormen van hoe het leven van de alledaagse mens in werkelijkheid was tijdens die periodes.

Het bestuur van het Land van Rode hoopt u volgend jaar te mogen verwachten op de activiteiten die zij zal inrichten en wenst u en uw familie

Prettige Eindejaarsfeesten
en een vreugdevol 2002 !

Françoise Verhoosele
Secretaris

1876

EIGENNAMEN. NOMS PROPRES.	ACTEN VAN OVERLIJDEN. ACTES DE DÉCÈS.
N° 43 De Vigne Malvina Maria	Een jare duizend acht honderd zes en zeventig den twee en twee en twintigsten der maand Augusti ten een ure namiddag; voor ons Charles Jansfent Schepene gedelegueerden ambtenaar van den Burgerstand der gemeente oostercele rechterlijk arrondissement Gent provincie oostvlaanderen zijn verschenen Cesar de Ghoux huisschilder oud vijf en vertig jaren en Hendrik Reijdt werkman oud negen en vertig jaren beide wonende te oostercele geen bloedverwanten der overledene, dewelke ons hebben verklaard dat op gisteren een en twintigsten Augusti ten elf ure Savonds Malvina Maria De Vigne oud negen en twintig jaren, bijzondere zonder beroep geboren te Gent en alvaar rechterlijk gedomicilieerd, alzoo verblijvende, meerderjarige ongehuwde dochter van Pierre de Vigne en van Malvina Geijd beide bijzondere zonder beroep alzoo verblijvende rechterlijk gedomicilieerd te Gent, is overleden in het huis gestaan wijk voordeel in deze gemeente en na voorlezing hebben de beide Comparanten met ons geteekend.
	Henricus Reijdt Cesar De Ghoux Chs Jansfent

Doodsbrief uitgegeven n.a.v. het overlijden van Malvina De Vigne (collectie Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum Melle).

MALVINA MARIE DE VIGNE

door Jan OLSEN

Naar aanleiding van de opmaak van een artikel voor het heemkundig tijdschrift 'De Gonde' in verband met de Gentse beeldhouwer Pierre De Vigne, die het eerste nieuwe beeld, een houten goudgekleurde Sint-Martinus, in 1865 mocht leveren voor de in 1841 gebouwde parochiekerk te Melle, vonden we in de collectie van het Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum, waarin de VVF (Vlaamse Vereniging voor Familiekunde)-afdeling Gent als partner fungeert, een doodsbrief van een dochter van Pierre, met name van Malvina Marie De Vigne, overleden en begraven te Oosterzele (naar ons werd medegedeeld is er heden op het kerkhof geen grafzerk van haar meer te bespeuren) respectievelijk op 21 en 24 augustus 1876.

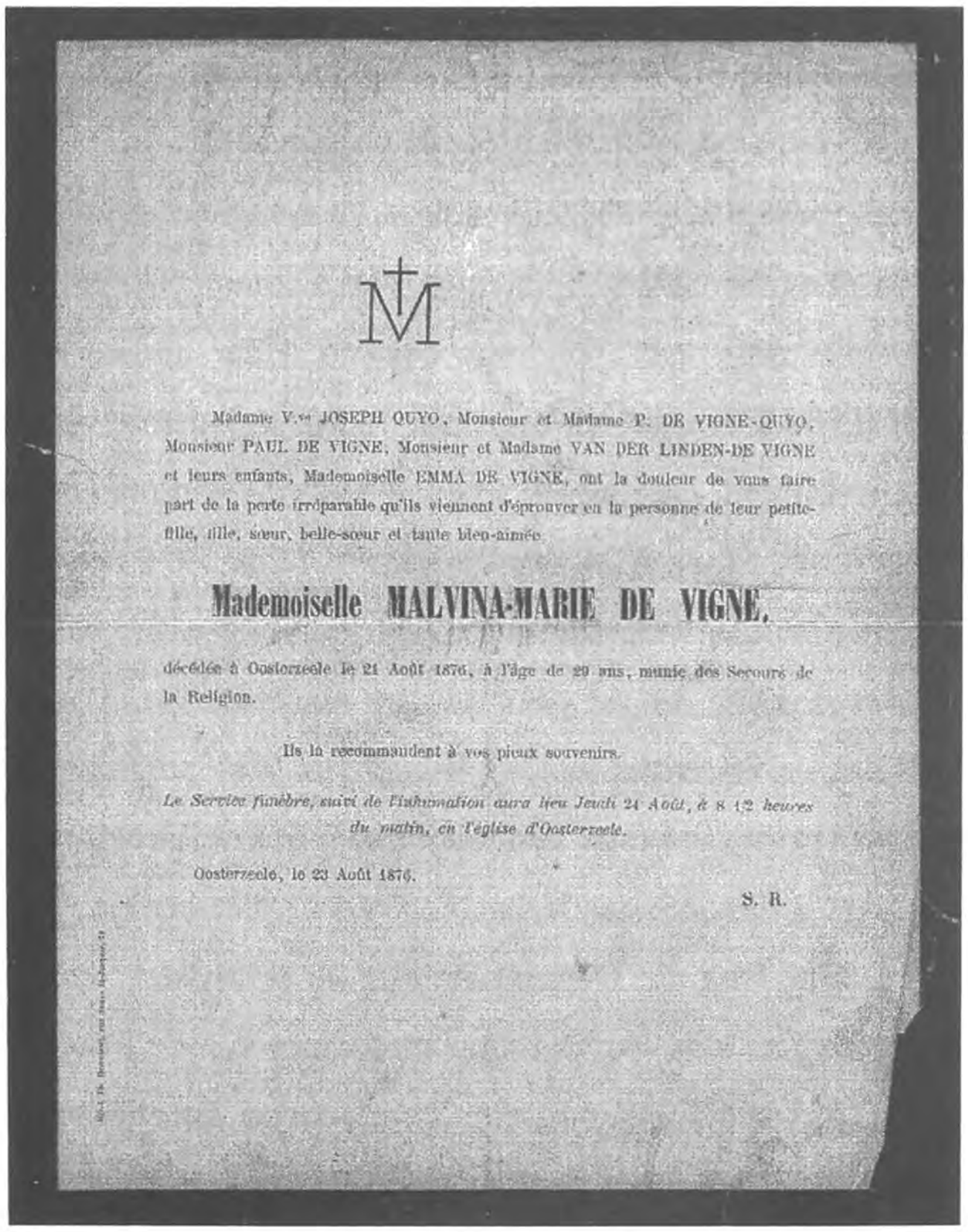

M

Madame V.ve JOSEPH QUYO, Monsieur et Madame P. DE VIGNE-QUYO, Monsieur PAUL DE VIGNE, Monsieur et Madame VAN DER LINDEN-DE VIGNE et leurs enfants, Mademoiselle EMMA DE VIGNE, ont la douleur de vous faire part de la perte irréparable qu'ils viennent d'éprouver en la personne de leur petite-fille, fille, sœur, belle-sœur et tante bien-aimée

Mademoiselle MALVINA-MARIE DE VIGNE,

décédée à Oosterzeele le 21 Août 1876, à l'âge de 29 ans, munie des Secours de la Religion.

Ils la recommandent à vos pieux souvenirs.

Le Service funèbre, suivi de l'inhumation aura lieu Jeudi 24 Août, à 8 1/2 heures du matin, en l'église d'Oosterzeele.

Oosterzeele, le 23 Août 1876.

S. R.

Doodsbrief uitgegeven n.a.v. het overlijden van Malvina De Vigne (collectie Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum Melle).

Malvina was geboren te Gent op 06 (Sint-Niklaasdag) december 1846 als derde kind van de reeds genoemde Pierre De Vigne en Malvina Françoise Caroline Quyo. De familie De Vigne is alom gekend om de vele telgen en de aanverwanten die op artistiek gebied heel wat naam maakten, zowel in de disciplines beeldhouwkunst en schilderkunst als in de muziek. Haar vader Pierre was beeldhouwer, leraar en later directeur aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent. Tevens gaf hij les aan de Nijverheidschool van zijn geboortestad. Hij werd geboren te Gent op 29 juli 1812 en overleed er op 31 januari 1877, hij ligt begraven op het Campo Santo te Sint-Amandsberg. Pierre huwde te Gent op 25 mei 1842 met Malvina Quyo (°Gent 08 februari 1819 en er overleden op 06 september 1896). Overgrootmoeder langs vaderszijde, Marie Jeanne Verheggen (1725-1796) was de dochter van Joannes Verhegge(n), uit Drongen, en zijn eerste vrouw Adrienne Van Bocxstael, die het levenslicht zag te Moortsele en er gedoopt werd op 31 oktober 1686. Adrienne haar beide ouders, Joannes en Petronilla Adriana Van Trappen waren eveneens geboren en getogen ingezetenen van Moortsele.

Malvina De Vigne haar oudste broer, Paul (1843-1901) werd als beeldhouwer nog beroemder dan zijn vader. In het uit twee boekdelen bestaande standaardwerk 'De 19de eeuwse Belgische beeldhouwkunst', uitgegeven n.a.v. de gelijknamige tentoonstelling in het najaar van 1990 te Brussel georganiseerd onder leiding van Jacques Van Lennep door de toenmalige Generale Bank, werd aan hem een uitgebreide bijdrage besteed. Haar oudere zuster, Louise (1844-1911) huwde in 1867 de beeldhouwer en directeur van de Academie voor Schone Kunsten te Leuven, Gérard Vander Linden. De jongere zus van Malvina, Emma (1850-1898) die ook als kunstschilder heel wat naam verwierf - werk van haar stond in 1996 nog tentoon in het Gentse Museum voor Schone Kunsten - huwde in 1892 haar volle neef, Jules Octave De Vigne (1844-1906), een advocaat die in de politiek het mandaat van volksvertegenwoordiger, schepen van de stad Gent en voorzitter van het Bureel van Weldadigheid bekleedde.

Malvina De Vigne zelf was eveneens een niet onverdienstelijk kunstschilder, vooral het thema bloemen lag haar. Deze informatie haalden wij uit het boekje "Les maisons que j'ai connues", geschreven door Virginie Demont-Breton; de schrijfster zelf was de kleindochter van Emma De Vigne, jongere zus van Malvina, en dochter van de Franse kunstschilder Jules Breton (In de catalogus van het Gentse Museum voor Schone Kunsten van 1930 staan er twee werkjes vermeld van Virginie Demont-Breton, die blijkbaar behalve schrijverstalent ook nog een dosis mogelijkheden bezat op het vlak van de schilderskunst). Voornoemde auteur vermeldt in haar boekje eveneens dat Malvina De Vigne een meer dan behoorlijk muzikaal talent had. Vruchteloos zochten we echter naar een afbeelding van een schilderwerk van

Malvina. Ook de familie, in persoon van de heer Jean-Pierre Herman, genealoog en achterkleinzoon van een neef van Malvina, kon ons hierbij niet vooruit helpen. Speurwerk in de bibliotheek van het Museum voor Schone Kunsten te Gent leverde ons enkel een vermelding in het boek "Femmes Peintres à Gand 1792-1955" (auteur: Germain Van Herrewege) op, zie p. 90 waar we lezen dat Malvina op het Gentse Salon in 1874 een werk presenteerde met de titel 'Fleurs des prés'.

Foto van Malvina De Vigne
(collectie Jean-Pierre Herman / Ukkel).

Mogelijk is dat het oeuvre van Malvina niet eens erg omvangrijk was, misschien dreef zij een beetje mee op het artistieke elan van haar familie en ook ze overleed vrij jong, namelijk pas 29 jaar oud, ze kreeg niet eens de kans haar potentiële talenten behoorlijk te ontwikkelen. Op aansturen van haar moeder ging Malvina De Vigne, die kampte met een erg zwakke gezondheid, op de buiten wonen, te Oosterzele en dit tot haar overlijden. Vooraf verbleef ze in het ouderlijke huis in de Twaalfkamerenstraat te Gent.

Mocht er iemand aanvullende gegevens hebben met betrekking tot deze kunstenares, laat niet na dit aan de redactie te laten weten, we zouden het bijzonder weten te waarderen.

Het kasteel Vilain en het Rattendaelepark.

Gewrongen tussen het dienstencentrum Gentbrugge en het scholencomplex Hazenakker ligt het kasteelpark Rattendaele: vergane glorie die zwaar te lijden heeft onder de urbanisatie van de omgeving.
Tussen de bomen en het struikgewas staat een achthoekig torentje, het enige wat nog rest van het eens zo mooie Kasteel Vilain.

Op de kaart van Henricus Hondius uit 1641 staat dit kasteel vermeld als "domus dni Canonici Vilain" (het huis van kanunnik Vilain).
Hoe of wanneer dit kasteel in het bezit gekomen is van deVilains is niet terug te vinden.
De Horenbaultkaart (1619) duidt als eigenaar Albijn Vilain aan: dit is meteen de oudst gekende eigenaar. Diens zoon was kannunik Vilain.
De kanunnik Michel Vilain was in 1622 verbonden aan de Sint-Baafskerk en overleed op 24 februari 1651.

Na hem kwam het kasteel in handen van talrijke roemrijke geslachten. Het is echter onmogelijk hier een duidelijke en correcte lijst van te geven.
Louter om de geschiedenis van het kasteel wat in de verf te zetten geef ik enkele namen: familie de Lichtervelde, de graaf van Thiennes, de graaf Limbourg de Stirum, het hof van Oranje-Nassau.

Het goed kwam uiteindelijk aan zijn naam doordat één van de bewoners Anna van der Beken ook gekend was onder de naam Dame de Rattendaele.
De laatste eigenaar was notaris Van Zantvoorde.

Het kasteel was 22 meter lang en de beide zijflanken waren trapgevels.
De voorgevel was in twee ongelijke delen gescheiden door een achtkantig torentje dat ongeveer 2. 5 meter uit de gevel naar voren kwam.
Het torentje was gedeeltelijk ingewerkt en stak slechts een weinig boven het gebouw uit.
De omgeving van het kasteel was ronduit sprookjesachtig te noemen: aan de linkerkant waar nu dienstencentrum "Palmbeach" en E17 zijn, waren er toen de akkers en de weiden van de drieput. De drieput of driebeek zelf was een moerassig gebied.
Rechts van het domein waren er de uitgestrekte weiden van de Hazenakker.
De wal die wij vandaag zien is de binnenwal en het domein had in zijn gloriedagen een prachtige buitenwal. Deze brede rondlopende buitenwal werd gedempt om de straat aan te leggen.
Vóór deze wal stond een prachtig poortgebouw en in de buurt van dit gebouw was er een eeuwenoude hoeve.

Met het kasteel in de rug zag men de klimmende akkers van de Keiberg liggen.
Men mag immers niet vergeten dat de baan tot 1910 slechts een niet-verharde dreef was, die enkel gebruikt werd door de landbouwers om naar hun velden te trekken.

De omwalling die er vandaag de dag nog ligt wordt verkeerd als "paardenwal" aangeduid.

De echte paardenwal verdween wellicht bij het aanleggen van het dienstencentrum en het zwembad. Deze wal en de huidige danken hun naam aan de legende als zou er een ridder met zijn paard in die wal verdronken zijn.
Als men de huidige diepgang van de wal bekijkt, dan kan men daar zo zijn twijfels over hebben.

Dit kasteel speelde een belangrijke rijk rol ten tijde van de calvinistische opstand in Gent.
Uit het dagblad *La Libre Belgique* van 13 augustus 1968 lezen we volgende artikel:
Tout commence (le calvinisme) durant la semaine de juin 1566, à Borgerhout et à Gentbrugge..
Gerard Waeytens gaat verder: *hier lag dus het nest van de Calvinisten en het is voorzeker hier dat Jan Van Imbieze , de verrader der Gentenaren, meeheulde met de beeldenstormers en door de "malconten" van Aalst werd gevangengenomen om nadien te worden onthoofd op de Onthoofdingsbrug naast het Gravensteen.*
Het verblijf van Jan Van Imbieze stond wat verder in de Vogelhoekstraat, de wallen van deze oude burcht zijn nog zichtbaar.
Gerard Waeytens schreef deze tekst in de jaren zeventig , de wallen zijn ondertussen verdwenen.

Het is bij het overlijden van de laatste eigenaar notaris Van Zantvoorde dat het goed fout gaat.
In deze man zijn testament lezen we het volgende:
Testament van 21 januari 1937
..... Ik druk den wensch uit dat de commisie van openbare onderstand van Gent noch den inboedel van mijn huis, noch dien van mijn kasteel te Gentbrugge verkoopen, noch mijn kasteel, dit is het gedeelte bestaande uit het woonhuis en het park, alles omringd met water. Maar dat zij liever er een rusthuis voor oude lieden die tegenspoed gehad hebben oprichten en dat die inrichting genaamd wordt stichting van Zantvoorde-Calvi.
Notaris Van Zantvoorde overlijdt op 4 Januari 1940.

Duitsers, Engelsen en Canadezen bewonen (volgens de getuigenis van mevr. Vanderstraeten die sinds 1936 de tuinierswoning bewoont) tijdens de oorlogsjaren het kasteel.
Éénmaal de oorlog voorbij komt het kasteel leeg te staan.
In de jaren zeventig is de toestand bijna hopeloos, de heemkundige kring Land van Rode, onder leiding van haar voorzitter Gerard Waeytens, probeert het onmogelijke.
Ze dringen er op aan het kasteel open te stellen voor onderzoek, men vermoedt de aanwezigheid van een ondergrondse gang en wil graag ontdekken wat voor geheimen het pleisterwerk, dat pas veel later op de muren is aangebracht, verbergt.
Helaas weigert men halsstarrig alle medewerking.

Op 15 augustus 1976 stelt men het park opnieuw open voor het publiek, een prachtig stuk natuur wordt teruggeven aan de Gentbruggenaars.
Het kasteel blijft eigendom van de C.O.O. De stad huurt !!

Jarenlang vecht men voor behoud en bescherming van het kasteel en eindelijk op 18 juli 1980 wordt bij koninklijk besluit *"het kasteel Vilain, de toegangsbrug en de toegangspoort,'**monument**' en het park van kasteel Vilain , de omwalling en een deel van de onmiddellijke omgeving ' **beschermd dorpszicht**'".*

Helaas hebben ondertussen de verwaarlozingpolitiek van OCMW, de traagheid van de plaatselijke politici en vandalen hun werk gedaan.
Het kasteel is rijp voor de sloop: alles van waarde, wat niet te zwaar was, is gestolen, hetgeen te zwaar was is doelbewust vernield.
Er rest niets anders dan bulldozers het werk te laten doen

O tempora o mores, het torentje blijft rechtstaan!!! Meer nog: het is beschermd.

Vandaag is het Rattendaelepark één van de weinige groene oases in het volgebouwde Gentbrugge.
Dit betekent niet dat het met respect wordt behandeld: door het tekort aan groen wordt het park veelgebruikt en de ene parkbezoeker is de andere niet. De wallen worden niet of te weinig onderhouden en het domein dient vaak als sluikstort. Groepen die er activiteiten organiseren laten er vaak het overschot van hun activiteit achter.

De bewakingsfunctie die de heemkundige kring op zich genomen had werd nu overgenomen door de Werkgroep Gentbrugse Meersen, een vereniging die zich inzet voor het natuurbehoud te Gentbrugge. Onlangs hebben zij met een aantal vrijwilligers het aangelegd vijvertje schoongemaakt, om op die manier de salamanders en groene kikkers een overlevingskans te geven.
Een week na de activiteit was het vijvertje opnieuw slachtoffer van een stortpartij en werd het opnieuw schoongemaakt!
Gentbruggenaars zijn koppige mensen.
In de geest van Gerard Waeytens blijven deze Gentbruggenaars zich inzetten voor hun mooie gemeente of wat daarvan rest.

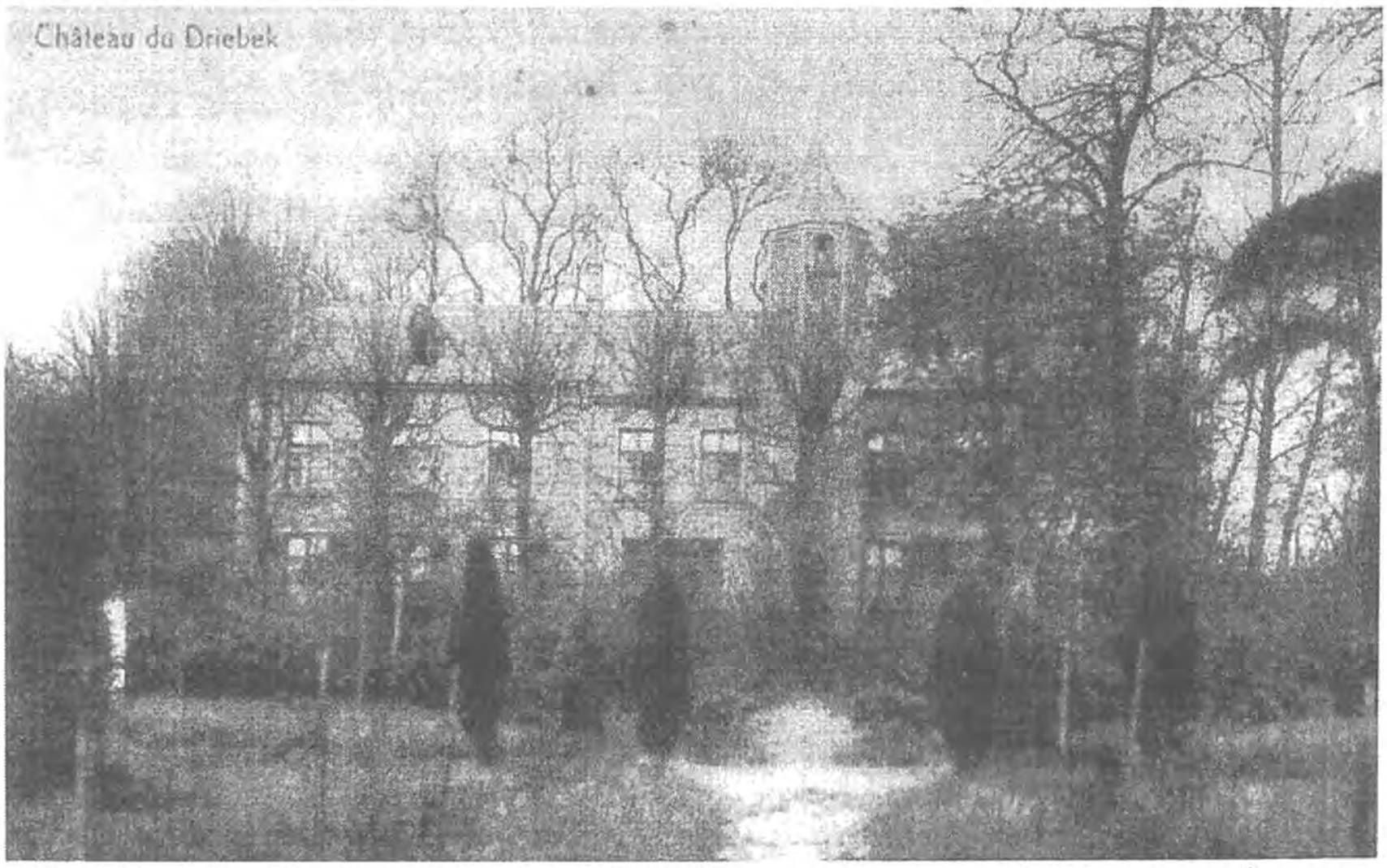

Een kijk op de voorzijde van het kasteel Vilain, waarvan nu nog enkel de toren rechtstaat.
(Verzameling Walter Patoor)

Noël CALLEBAUT.

De cursief gedrukte delen zijn afkomstig van teksten van Gerard Waeytens en het Belgisch Staatsblad.

Balegem tijdens de Eerste Wereldoorlog

Het dagboek der gebeurtenissen of Baeleghemsche Kronyken binst de wereldoorlog 1914-1918 (deel 5)

Nieuwjaar 1915.

"Vrijdag smoorachtig – koud, killig men hoort soms bommen, maar weinig 's avonds vuile regen. Alles is nog al rustig. De nieuwjaardag is als dood. Iedereen wenscht den vrede van des jaar 1914."

Op dinsdag 5.1.1915 treedt Gabrielle Verhaegen, dochter van meester Richard Verhagen in het klooster der zusters Franciscanessen (Crombeen).
Met de tram vertrok ze vanuit Moortsele naar het klooster in Gent.

Stormweer: de Molenbeek treedt buiten haar oevers!

Het regent reeds dagenlang.
Ter hoogte van Camiel Van Grembergen (Gootje) staat de baan onder water.
Op bevel van de Duitse overheid moeten nu de beken en grachten gekuist worden.

De bevolking moet haar nieuwe paspoorten afhalen te Aalst. Het is 3 uur stappen, met wat geluk kan men meerijden met een voorbijtrekkende kar of de tram nemen te Sint-Lievens-Houtem. Eens ter plaatse is het nog eens 4 uur wachten. Sommigen onder hen moeten 's anderendaags terug komen.

12.1 *"De Franschmans die naar Frankrijk gevlucht zijn bij 't begin van de oorlog, keren stillekens weer. Van Cherbourg naar Engeland van daar naar Vlissingen en zo naar België. Léonard Rigaux, is naar Engeland ingescheept aldaar werden ze vriendelijk ontvangen. Men smeekte hen niet naar België weder te keren. Daar is alles verwoest en ze zouden voor de hongersnood gestaan hebben. 't Waren toch maar de getrouwden die mochten afkomen. Die wilden malgerie komen zien hoe het er hier uitzag. Maar zal het hun niet spijten afgekomen te zijn?"*

"Den Duitsch" zit zonder petrol !

Aan de burgemeester wordt gevraagd 100 "keersen" van goede kwaliteit en een handpalm lang te leveren.
Alle notelaars worden geïnventariseerd. Het hout dient voor het maken van geweerkolven en voor de vliegtuigindustrie.
De wapens, die nog steeds in een kast van het dorpsstation waren opgeborgen, zijn naar Aalst gevoerd.

13/1: Veel geklap en gepraat in het Balegemse gemeentehuis.

Bijzondere vergadering op het gemeentehuis. Ongeveer 50 man werd uitgenodigd. Hen werd gevraagd borg te staan voor een lening van 25000 fr. tot betaling van alle lopende gemeenteschulden.

20/1: Nieuwe plakbrieven.

- Vanaf zeven uur 's avonds tot zeven uur 's morgens mag men niet meer buitenkomen zonder een "passeerbrief".
- Men mag geen valse berichten verspreiden over het verlies of de achteruitgang van de Duitsers en dit op straf van zware boeten.
- Dieren mogen niet de parochie verlaten.
- De honden moeten opgehouden worden, zo niet krijgt men een boete van 300 mark.

Langsheen de spoorweg, op de wijk het Gootje, werd de hond van Charles Louis Van Herpe doodgeschoten. Het was een trekhond dat zich bij Edmond Van de Vijver had losgerukt.. Op weg naar huis werd hij door de schildwacht aan de spoorweg in de buik geschoten.

De varkens worden geslacht.

In het naburige dorp Velzeke heeft de bezetter samen met de burgemeester alle dieren geregisteerd. 150 dieren werden gemerkt: "D" naar Duitsland en "M" voor de militairen. Ook te Hillegem werden dergelijke praktijken gesignaleerd. Vele mensen zijn begonnen met het slachten van hun varkens en verstopten het vlees.
Op 23.1.begon men te Balegem met de opeising van de dieren. De schrik zit er goed in. De mensen durven hun woningen niet meer verlaten en gingen zelfs niet eens naar de zondagsmis. De pastoor telde in de zondagsmis amper 25 mensen. Anderen waren met hun dieren op de vlucht. De meesten naar Scheldewindeke omdat deze gemeente onder de commanderij van Gent stond en men daar voorlopig de dieren nog kon verbergen. Het was een grote slachting van de varkens, één slachter doodde wel 19 dieren.

"'s Avonds zijn de opeischers bij Bertha de twee haans gaan op eten die zij als geschenk van Thienpont gehad hebben". De Duitschers hebben te Balegem opgeëist:
85 koeien, 38 varkens, 2 kalvers, 1 schaap.
Op 29 januari worden de varkens opgeladen en naar Zottegem overgebracht.

Belangrijk bericht.

"*De heer burgemeester moet de pastoors der parochie verwittigen dat de herderlijke brief van kardinaal Mercier niet op den predikstoel mag gelezen worden.*
Het gedrukte blad waarin de kardinaal bekend heeft dat hij niets te werderroepen heeft moet worden vernietigd.
In deze overtreding moet de commandatuur strenge straffen toepassen."

Nota: met Kerstdag had de kardinaal enen langen herderlijke brief uitgegeven aan de pastoors en diocesane over de huidige toestand, in 2 delen. Vaderlandsliefde.
Waar en prachtig document. Daarom verboden af te lezen.

Vandaag maandag 8.2.1915 moeten notelaars geleverd worden te Zottegem
De volgende mensen hebben moeten leveren:

Theodore De Paepe van op de Kapellenhoek, weduwe Coppens, Theophiel Van Herreweghe van op den Berg, Van Damme van op Hissegem, weduwe Van Hecke van op Hissegem, Victor Niemegeers van op den Bierman.

Edmond Wanzele had zijn boom reeds omgehakt maar kon niet geleverd worden omdat de stam hol was. Maria De Ridder en Richard Waeytens waren afwezig bij de levering en werden veroordeeld tot het betalen van een boete ten bedrage van 100 mark (125fr) met uitstel op voorwaarde dat zij s'anderendaags zouden leveren, wat ze uiteindelijk ook gedaan hebben.

Sinds enige tijd hangt er een verkenning ballon uit boven "de tente" te Gondrode.
Van rond 9 uur tot laat in de namiddag is hij duidelijk te zien."*Hij heeft de vorm van een grote tube"*
Regelmatig zijn er in de omgeving dan ook verkenning vliegtuigen te zien. Dit was onder meer ook zo op 10.2., de dag dat de burgemeesters uit de streek werden samengeroepen te Bavegem. Hier zal er voor de streek een Duitse Gendarmerie opgericht worden.

De opeising van de dieren bracht 40000 fr op. De eigenaars werden vergoed maar moeten 1 fr onkosten betalen en 0,5 fr storten aan de armen.

Oprichting van het steuncomité voor de bedeling van hulpgoederen. Het steuncomité werd door haar vijanden "strondbbureel" genoemd.

Deze namiddag had de installatie van het steuncominté plaats. Het was bevoegd om de hulpgoederen uit Amerika en Spanje aan de plaatselijke bevolking uit te delen.
De geestelijkheid, de leden van de gemeenteraad en andere bijzondere makten er deel van uit.
"Mr. De advocaat Van Durme is aan het hoofd gesteld der zaken. T'is wel dat men hier zoo'nen heer heeft, om al den konkelfoes van Burgemeester en secretaris en Bertha's te verhinderen".

Op 20 februari werd binnen het steuncomité het voedingscomité opgericht.

"Tot dan toe deed den burgemeester het altemaal zelf. Maar nu moet er een comité zijn, dat alles rechtveerdig beslist".
Het comité vergaderde op 22.2 in het klooster. Er ontstond een hevige betwisting tussen de burgemeester en de voorzitter, advocaat Van Durme.
Dezelfde avond nog, werd de bloem en andere waar, dat door de burgemeester werd gevraagd, aangeslagen en op het hof van Camiel Den Haese geplaatst.
De dag daarop werd de Amerikaanse vlag op de voordeur van het klooster aangebracht met het opschrift:*"Amerikaans bureel".*
Kort na de middag komen de burgemeester samen met 2 Duitse soldaten de bloem op het hof van Camiel Den Haese terughalen.

"gansch de straat stond vol volk. De engsten met de koeiers van den burgemeester kwamen er zegepralend en schertsend om Menschen!!!"

De vergaderingen volgen elkaar op. Op 25.2 schrijft de onderpastoor in zijn dagboek *"Dit comité lijdt veel geweld door de doening en tegenwerking van burgemeester Baele en secretaris Wallez; ook de vrouwen!"*
Op 26.2 werd op de ingangsdeur van het klooster in grote letters aangeplakt: "STRONDBUREEL".

1 maart 1915: De Klepmeulen verdondert!

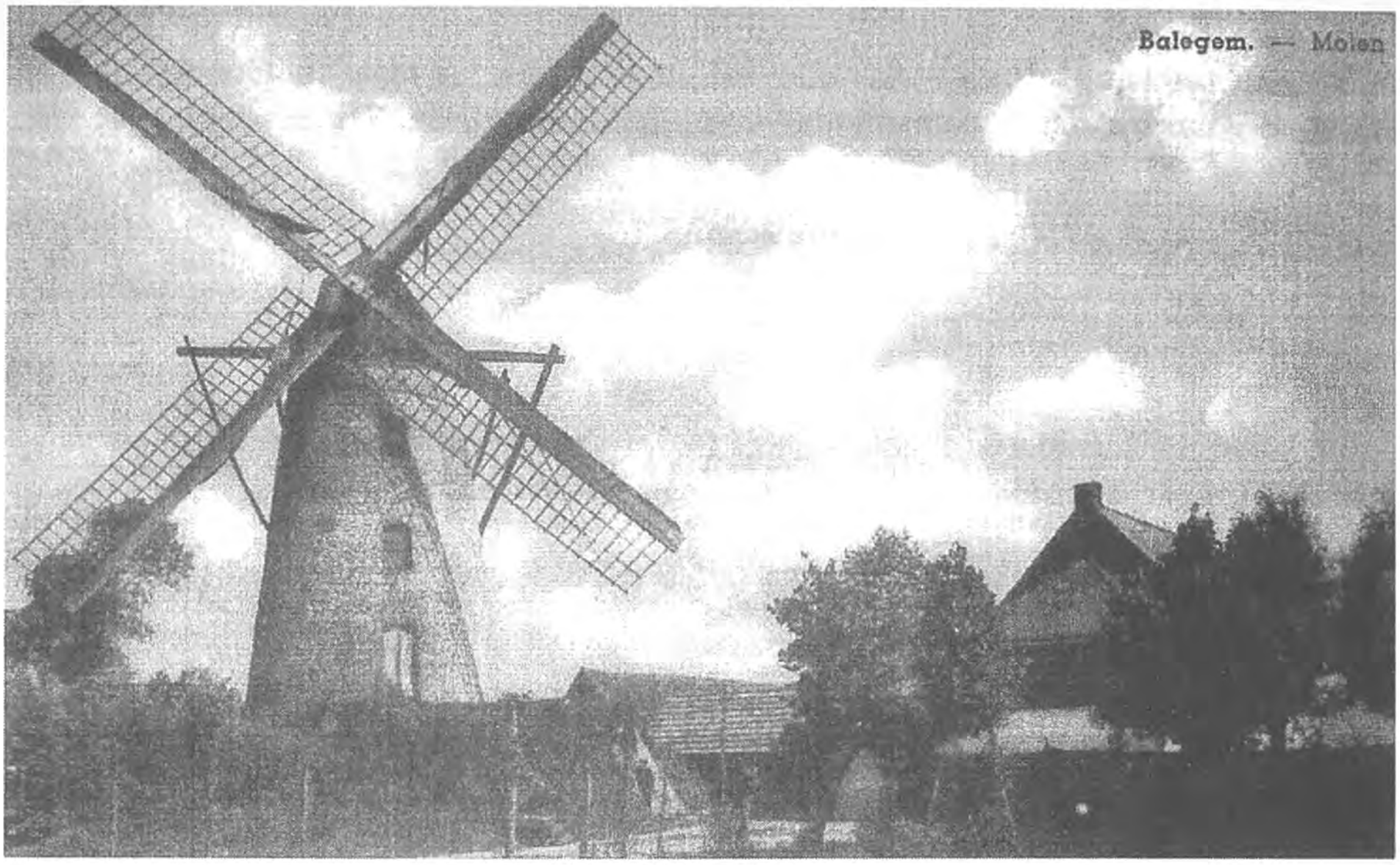

Klepmolen te Balegem

Er stond een hevige westenwind met maartse buien. In de namiddag om 3 uur werd het zo donker dat men in de kerk elkaar niet meer zag. Verschillende harde donderslagen, bliksem en hevige sneeuwbuien.
"*De meulen Klepmeulen van Denis Meirleire op de Bierman verdondert. De bovenas waar de zeilen op draaien, dit dik stuk hout was gebroken. Zoo langs de zijle af naar den anker dat in de grond stak was uitgetrokken.*"

7/3: De boeren maken zich klaar om morgen het hooi en het strooi te leveren.

De boeren leveren hooi en stro van mindere kwaliteit.
Er werd geklaagd over de leveringen door Remi Van Renterghem, Pontslag, door Théophiel De Noyette, Bracht en door Hubert Lampaert van Bracht. Laatst genoemd krijgt stampen omdat hij niet haastig genoeg is om de zakken open te houden.
Uiteindelijk wordt de gemeente veroordeeld om nog eens 2000 kg. stro en 1000 kg hooi te leveren. Dit werd op 15.3 te Zottegem geleverd. *"Nu is de Duitsman tevreden".*

De Duitse stationoverste wordt vervangen.

De nieuwe Duitse stationoverste lijkt een vroom man te zijn. Hij heeft zijn verblijf bij Julien Eeckhout op het Gootje.
Regelmatig is hij in de kerk te zien. *"Het is ne lange snelle vent heel proper gekleed en fix; Hij heeft veel beziens".*
De commandant, De Place en nog een oversten bezoeken onze kerk Ze zijn zeer beleefd en de commandant ging zelfs op het orgel spelen.
Op 21 maart had de plechtige communie plaats. Op palmzondag is de stationschef opnieuw in de kerk te zien. Na de mis wordt op de roepsteen naast de kerk aangekondigd: *dat de honden niet mogen loslopen op straf van boete ten bedrage van 100 mark. Het is tevens verboden van over de oorlog te spreken, men moet leven alsof er niets ware in de wereld.*

Wordt vervolgd

Lucien DE SMET

RECHTZETTING

In ons tijdschrift nummer 114 in het artikel "Gelukkige kinderjaren te Gentbrugge" op blz. 28, worden enkele namen vermeld van spelers van de "Racing" van toen.
Een van de spelers werd vermeld met een verkeerde voornaam nl. Denis Schietse, het gaat hier weldegelijk over RENE Schietse, één van de internationalen toen de "Racing" nog op het hoogste niveau speelde.
Volgens onze gegevens speelde René Schietse op 26 april 1914 te Amsterdam tegen Nederland. Uitslag 4-2 voor Nederland. René werd opgesteld als "stopper".

DE HEREN VAN MUNTE
IN EEN BEWOGEN TIJD: 962 – 1150

Munte

Omsloten door de hand der stilte,
het dorp gelegerd op de top;
een heuvel die de koude en kilte
ombuigt tot licht met zon erop.

Hoe kijkt het oog van doen en laten
hierop naar 't zwerk, doorheen 't heelal
dat klerk, dat huizen en dat straten
verrast verschijnen uit verval.

De rust der Bosstraat kust met zoenen
van vreugde 't Kwenenbos aan Biest
dat schuin met 't Munteplein in 't groenen
van het "Ter Zink" zichzelf verliest.

In eender golven, d'Asselkouter,
vat wonderbaarlijkheden, met
de "Ruspoel" vruchtbaarheid en houder
van "Claeys ter Stede", trots en wet,

tot land dat loutert 't dwarse, 't wilde,
dat schoonheid wegbrandt uit bederf,
- hoe kust de mond van 't warme, 't milde,
hier openhartig huis en erf.

De morgen opgaand' langs de wanden
van 't vlekkeloze van de dag;
de teeknen in de palm der handen
in overgave, in Gods lach.

Markiezen, graven, 't lot der groten
in lijn door u, d' aanwezigheid ...
uw blik, de blik van "'t Land van Rode"
het "Land van Rode" en d'eeuwigheid.

Berten Engels, Gentbrugge

1. Een familiereünie in de Sint-Pietersabdij te Gent.

Op een niet nader bepaalde datum in het jaar 1115 schonk een zekere "paterfamilias" van Munte, genaamd Ascric, op verzoek van zijn zoon Arnold, die later abt werd van de Sint-Pietersabdij te Gent, aan deze abdij een grond gelegen "in Fronendike" op de plaats geheten: "VVuizzekines vverf".[1] Deze gebeurtenis greep plaats nog tijdens het abbatiaat van abt Ansbold van wie men de datum van overlijden kent: 10 april 1115.[2] De akte[3] die ons over de schenking inlicht, werd duidelijk na deze datum opgesteld. Inderdaad wordt Arnold in het stuk reeds abt genoemd, hoewel op het einde gezegd wordt dat de handeling plaats greep ten tijde van abt Ansbold.[4] Dit wordt echter verduidelijkt in een toegevoegde nota volgend op de ondertekening van de akte door de getuigen. In die nota wordt gezegd dat abt Ansbold dit tranendal ondertussen had verlaten, en dat zijn "geestelijke zoon" Arnold door de "Goddelijke Bestiering" in zijn plaats optrad en door de monniken gevraagd was de akte kracht van gewijsde te verlenen door er zijn zegel op af te drukken.[5] Dit alles wijst er op dat de schenking door Ascric van Munte gedaan werd voor het overlijden van abt Ansbold zonder dat zij door een officiële akte bezegeld was, en dat zeer kort nadien zijn opvolger Arnold de eigenlijke auteur van de betreffende akte is geweest.

---

[1] Voor de lokalisatie van Fronendike zie A. Verhuist, *De Sint-Baafsabdij en haar grondbezit*, Brussel, 1958: kaart X. Dit verdwenen dorp lag tussen het huidige Terneuzen en de Braakman, aan de Schelde-oever.

[2] A. Van Lokeren, *Chartes et documents de l'abbaye de Saint-Pierre au Mont Blandin à Gand*, Gent, 1968, 2 bdn: I, blz. XLIX, noot 18. Hij is fout waar hij stelde dat abt Ansbold overleed op 10 april 1114: de jaartelling 1114 liep toen door tot Pasen, d.w.z. tot 18 april 1115.

[3] Zoals door O. Oppermann, *Die älteren Urkunden des Klosters Blandinium und die Anfänge der Stadt Gent*, Utrecht, 1928: blz. 244 vlg. aangetoond, is dit geen echt origineel doch een schijnbaar origineel. Dit geldt ook voor de drie andere akten die ik hierna zal gebruiken. Zij werden op latere datum, (eind 12de of begin 13de eeuw?), geschreven en zijn dus ware vervalsingen waarbij het schrift van de oorspronkelijke originelen werd nagebootst. Hoewel Oppermann zich nogal eens vergiste heeft hij m.i. gelijk in deze gevallen. Waarom er dan gebruik van maken? Omdat aangenomen wordt, ook door Oppermann, dat de kern van de handelingen en ook de getuigenlijsten uit de oorspronkelijke originelen werden overgenomen en dus betrouwbaar zijn. M.i. mag hierbij niet vergeten worden dat toen deze nabootsingen gemaakt werden, een lid van de familie "van Zwijnaarde", die verwant was aan die "van Munte" zoals we verder zullen zien, monnik en later abt was van de abdij. Het is moeilijk aan te nemen dat de vervalser wijzigingen zou aangebracht hebben in verband met de samenstelling van deze families.

[4] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 187: "...et hoc cenobium gubernante Ansboldo.....". De schenking geschiedde: "Interventione et ammonitione domni Arnoldi abbatis".

[5] *Ibid., loc. cit.*:"Processu vero temporis... Ansboldo de medio facto (= uit ons midden weggenomen) spituali filio eius... Arnoldo dispensatione divina loco eius substituto, a stipulatione et suggestione fratrum eius ut haec traditie plenissimum optineret stal vigorem, sigilli eius impessione corroborata est".

Dat de aanstelling van Arnold tot abt met enige moeilijkheden gepaard ging zou men kunnen vermoeden bij het lezen van de genoemde nota waarin met zoveel nadruk gewezen werd op de Goddelijke Voorzienigheid, en op het feit dat de overige monniken hem met zoveel aandrang verzochten de akte te ondertekenen. Dit vermoeden lijkt bevestigd door een passus in een akte van 1119 waarin nog eens duidelijk gezegd wordt dat hij de abdij "rechtmatig"' bestuurde.[6] Over zijn al dan niet onmiddellijke aanstelling is er trouwens enig meningsverschil geweest. Volgens A. Sanderus zou hij slechts in 1117 abt zijn geworden. Verwonderlijk is het inderdaad dat toen Lambert, bisschop van Doornik en Noyon, in 1117 de kerk van Kemzeke scheidde van die van Waasmunster en haar tot parochiekerk verhief, onder de hierbij aanwezige geestelijken wel de abt van Sint-Baafs aanwezig was maar niet die van de Sint-Pietersabdij.[7] Toch schijnt hieruit niet afgeleid te mogen worden dat deze moeilijkheden, zo er waren, onoverkoombaar waren[8], want in een akte van 1130 wordt dit het 15de jaar van zijn abbatiaat genoemd.[9]

Bekijken wij nu even van dichterbij de lijst van de getuigen die in 1115 rond 10 april aanwezig waren toen Ascric van Munte zijn schenking deed. Wegens hun belangrijkheid staan vooraan burggraaf Wenemar I van Gent en diens zonen Zeger en Wenemar. Vervolgers tekenden de zonen van de schenker Ascric: Boudewijn, Willem, Ascric, Vivian en Jonas Daarna komen de handtekens van meerdere getuigen, in te delen in een eerste groep die van een tweede groep gescheiden wordt door de handtekens van de "voogd" Egbert en van Robert van Evergem. Het lijkt er op dat de eerste groep gevormd werd door familieleden en verwanten van de schenker. Tot deze groep behoren Erpolf van Zwijnaarde en diens zonen Renier en Boudewijn, Galbert van Deurle, Rudolf van Zevergem, Ascric van Afsnee erg Arnulf van Windeke.

Dat die van Zwijnaarde familie waren, blijkt uit een akte van 1124 waarbij een Uutberga van Zwijnaarde, "zuster van abt Arnold", aan de abdij uit haar geërfde bezittingen gelegen in Munte, Zillebeke en Hethe, en bestaande uit meersen, weiden en bossen, een schenking deed.[10] Behalve de broeders Renier, Boudewijn, Daniel en Willem van Zwijnaarde, getuigden nog Galbert van Deurle, Zeger van Schelderode, Bruun van Zevergem, Ascelinus van Zwijnaarde en Renier van Zevergem. Het jaar voordien, in 1123, had haar broeder Zeger van Munte eveneens schenking gedaan van een deel van zijn erfenis gelegen in Munte, Zillebeke, Smetlede, Oordegem, Hethe en Wervekem. Naast zijn eigen broeders Ascric, Willem, Vivian en Jonas traden op als getuigen de verwanten Renier, Boudewijn, Daniel en Willem van Zwijnaarde, verder Zeger van Schelderode, Galbert van Deurle, Albert van Windeke, Boudewijn van Melle, Robert van Merelbeke en Godinus van Semmerzake.[11] Welke van die families treden hierbij op als verwanten? Dit is moeilijk te bepalen. Toch kan ook nu weer een

---

[6] *Ibid.*, I, nr. 194: "... et domno Arnoldo abbate hoc cenobium regulanier gubernante....." - Deze formule werd herhaald in de akten van 1123 en 1124.

[7] *Ibid.*, I, nr. 190.

[8] In een oorkonde van 31 januari 1117 van graaf Boudewijn VII voor de abdij van Voormezele bij Ieper vindt men onder de getuigen abt Ansbold vermeld. Er wordt echter aangenomen dat dit een verschrijving moet geweest zijn voor Arnoldus: zie daarover F. Vercauteren, *Actes des comtes de Flandre*, 1071-1128, Brussel, 1938: blz. 188 en noot 2

[9] Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 208: " .. et domno Arnoido abbate hoc idem cenobium regente anno XV°...". - Door Oppermann als schijnbaar origineel aangeduid.

[10] *Ibid.*, I, nr. 202. - Voor de lokalisatie van Zillebeke en Hethe: zie volgende noot.

[11] *Ibid.*, I, nr. 199. – Zillebeke, dat tot nog toe vereenzelvigd werd met Zillebeke bij Ieper, wegens het voorkomen in de opsomming van "Wervekem" dat dan als Wervik gezien werd, is te identificeren met Zillebeke bij Beveren-Waas. Smetlede en Oordegem leveren geen moeilijkheid. Hethe is niet zo direct te bepalen omdat er zeer veel heidetoponiemen bestaan. Uit een lijst der abdijbezittingen van 1281 (*Ibid.*, I, nr. 896) blijkt echter dat Zillebeke en Hede onmiddellijk na een genoemd worden, zodat men mag aannemen dat Hethe (= Hede) overeenstemt met het nog bestaande toponiem "Heide" gelegen tussen Zwijndrecht en Burcht, niet ver van Zillebeke. - Wervekem blijft voorlopig nog onbekend.

verwantschap met zekerheid vastgesteld worden, namelijk met de familie "van Melle", in de laatste akte vertegenwoordigd door Boudewijn van Melle. Immers in hetzelfde jaar 1123 schonken Rudolf, Egbert, Raas en Walwein van Melle[12], alsook Hendrik van Heusden, wat zij te Munte bezaten in meersen, weiden en bossen aan de abdij. [13] Dus verwantschap met de twee families van Melle en van Heusden? Het lijkt er inderdaad op dat een dochter uit het huis van Munte ooit is gehuwd geweest met een van Melle waarvan Rudolf en zijn broeders kinderen waren, en dat zij ook een zuster hadden, gehuwd met Hendrik van Heusden. Dit is af te leiden uit een akte van 1163 waarbij een (andere) Hendrik van Heusden, samen met zijn broeder Renier, beiden ridders genoemd, het bezit dat zij van hun moeder geërfd hadden en dat te Munte gelegen was, aan de abdij schonken. In dit stuk worden Walwein en Raas, twee van de van Melle's van 1123, vermeld als hun ooms.[14] De Hendrik van 1163 was dus de zoon, van Hendrik die in 1123 bezittingen te Munte had welke hij langs zijn vrouw had verworven, en deze laatste was dus duidelijk een "van Melle".

In 1163 wordt Walwein bovendien genoemd "van Gentbrugge" wat op een latere verbintenis wijst tussen de van Melle's en de familie "van Gentbrugge". Vermoedelijk was in deze laatste geen mannelijke opvolger.

Die vele verwantschappen tussen deze families moeten ons niet verwonderen. Het is te begrijpen dat huwelijken werden gesloten tussen families van dezelfde rang. De betiteling "ingenuitatis viri" voor die van Melle en die van Heusden of van "magnae ingenuitatis vir" voor de "paterfamilias" Ascric van Munte laat aan duidelijkheid niets te wensen: het waren families van vooraanstaanden, van "vrije" lieden, waarvan de stamboom tot in de 10de eeuw te volgen is zoals we zullen zien.

Het waren dus belangrijke vertegenwoordigers van die families die bij de genoemde gelegenheden bijeen kwamen in de abtskamer van St.-Pieters te Gent: "cognati et amici" van abt Arnold zoals in 1123 gezegd[15]; "verwanten en vrienden".[16]

---

[12] In tegenstelling tot A. Havenith, *Recherches historiques sur le chateau et la seigneurie de Heusden...*, Antwerpen, 1900: blz. 18 zijn Egbert, Raas en Walwein geen leden van de familie "van Heusden" m aar "van Melle". In 1122 werd Egbert broeder genoemd van Rodulf van Melle (Vercauteren, *op. cit.*, nr. 106), evenals Walwein in 1124/1131 (Ch. Piot, *Cartulaire de l'abbavs d'Eename*, Brugge, 1881, zie nr. 24), en in 1130 (Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 208) werden Egbert en Walwein beide voorzien van de bijstelling "van Melle".

[13] Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 194: schijnbaar origineel, verkeerdelijk gedateerd op 1118. Karel de Goede, die als regerend vorst vermeld is, werd pas graaf in 1119. Bovendien trad als getuige op Wenemar, burggraaf van Gent, samen met zijn broeder Arnold. Dit brengt ons tot 1122, eerste ambtsjaar van Wenemar II, die hier bedoeld was. Verder is er voldoende reden om deze schenking "uit de erfenis van Ascric van Munte" in dezelfde tijd te plaatsen als de schenkingen van Zeger van Munte (1123) en van Uutberga van Zwijnaarde (1124), eveneens schenkingen uit die erfenis. Blijkbaar was de Ascric van Munte, die in 1115 een schenking had gedaan, in of kort voor 1123 overleden. - Door Van Lokeren werd de volgorde van de namen van de getuigen dooreen gehaald, wat tot veel verkeerde conclusies heeft geleid. Zo heeft men, wegens de verkeerde datering en de verkeerde volgorde van de getuigenlijst bij Van Lokeren, aangenomen dat het om Burggraaf Wenemar I gi ng die eveneens tekende, en om diens zogezegde broeders Arnold en Daniel, terwijl het in werkelijkheid ging om Wenemar II en diens broeder Arnold, de latere graaf van Guines, en Daniel helemaal geen broeder was van hem (vergelijk Warlop, *op. cit.*, II, nr. 89, VI, blz. 821). - Over de juiste volgorde van de getuigen zie W. P. Gerritsen, *Walewein van Melle (anno 1118) en de Oudnederlandse Arturlitteratuur* (sic!), in: Feestbundel voor Maurits Gysseling, Leuven, 1984, blz. 115-134). - Alsook: K.G. Van Acker, *Neen toch, opnieuw Walewein van Melle?*, in: Handel. Mij voor Geschied- en Oudh. te Gent, 1986. - Ik dank collega W. Prevenier, Directeur van het Seminarie voor Paleografie en Diplomatiek, Rijksuniversiteit te Gent, voor een fotokopie van het schijnbaar o rigineel.

[14] A. Fayen, *Liber traditionum sancti Petri Blandiniensis*, Gent, 1906: nr. 71:" .. coram his testibus: Walwain de Gentbrugge avunculus eorum / oom dus van Hendrik en Renier die de schenking deden / Razo avunculus ipsorurn, Razo filius Walwain (Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 277: onvolledig).

[15] Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 199

[16] Er is reden om aan te nemen dat ook Eggebertus advocatus en Robertus de Evergem, die in de akte van 1115 tekenden, familie waren. Egbert is dezelfde als Egbert, schout van Ever gem, domein van de Sint-Baafsabdij (K.G. Van Acker, *De middeleeuwse schouten van SintPieters en Sint-Baafs in het Gentse*, in: Standen en landen,

2. Arnold van Munte, abt van de Sint-Pietersabdij te Gent.

Vooraleer verder te gaan met de studie van de familie van Munte staan we even stil bij deze figuur. Hij is dit overwaard.
Bijna onmiddellijk na zijn aanstelling tot abt spande hij zich in om in de abdij orde op zaken te stellen. In die tijd heerste er in vele kerkelijke instellingen in Vlaanderen wanorde en losbandigheid. De stuwende kracht die in Vlaanderen een beweging op gang bracht om hieraan een einde te stellen ging uit van de abt van de Sint-Bertijnsabdij te Sint-Omaars, abt Lambert. In het cartularium van deze abdij werd ook een aantekening opgenomen betreffende wat zich te Gent afspeelde: "De abdij van Sint-Pieters te Gent, tot nog toe door de naleving van de regel en de studie van de wetenschappen zeer hoogstaand, was in 1117 door nalatigheid van de beide herders - er wordt verder ook van St.-Baafs gesproken - ten zeerste vervallen, en de losbandigheid die er heerste was er oorzaak van dat het uitschot er door werd aangetrokken. Door de eerbiedwaardige abt Arnold werd echter terug begeestering gebracht in de abdij. Deze abt, zoon van een der edelste families van Brabant,... begon, toen allen twijfelden aan de godsdienst, zich voorzichtig in te spannen om de ongetemde kalveren die altijd opstandig zijn tegen de tucht, het juk van de regel van de orde, de ploeg van de Heer, op te leggen".[17] Deze krasse bewoordingen over de toestand in de Gentse abdij laten ons meteen zien dat het abt Arnold was die hier de strenge regels van de orde van Cluny invoerde. Hij zou daar zozeer in slagen dat hij ook buiten Vlaanderen bekendheid verwierf. In 1129 werd hem van uit de Egmondabdij in Nederland gevraagd om een door hem opgeleide monnik naar ginder te sturen om er abt van die abdij te worden.[18]
Naast zijn geestelijke taken had hij te zorgen voor de materiële welvaart van de abdij. Wij zagen reeds hoe zijn vader Ascric in 1115, en na diens overlijden zijn broeders, schoonbroeder, en zuster delen uit hun bezit hadden geschonken. Van oudsher bezat de abdij gronden, zowel in de Vier Ambachten en Waas als in Brabant. Daarover ontstonden soms betwistingen. Zo bezat de abdij onder meer een grond van 450 gemet[19], haar door de vroegere

---

4, 1952, blz. 28). Doch wat kwamen deze schout van Sint-Baafs en Robert van Evergem doen in de kamer van de abt van Sint-Pieters? Er is maar één verklaring: zij waren er aanwezig als verwanten van de schenker.

[17] Haigneré, *Les chartes de Saint-Bertin....* Saint-Omer, 1886, 4 bnd., blz, 286. - Over de hervorming van Cluny in Vlaanderen: E. Sabbe, *La reforme clunisienne dans le comté de Flandre* ((R.B.P.H., 9, 1930).
[18] ' Van Lokeren, *op. cit.*, I, blz. XLIX.
[19] Gemet = iets minder dan een halve hectare.

graven geschonken en gelegen in het ambacht Assenede over de "Wiflit".[20] Op die grond werden door een Gents poorter, een zekere Everwakker, schapen geteeld. In 1120 eiste abt Arnold die grond terug, wat aanleiding gaf tot een verwoed dispuut en zelfs het grafelijk hof in twee kampen verdeelde. Het geschil werd tenslotte beslecht: Everwakker mocht die grond verder gebruiken maar mits pacht te betalen aan de abdij. Die pacht werd betaald niet in geld maar in natura: elk jaar moest hij 50 gewichten kaas, 200 lammeren en 8 gewichten wol aan de abdij leveren.

F. Blockmans wees in zijn prachtig werk over de stad Gent terecht op het belang van de akte waarbij dit geschil beslecht werd, omdat zij zo duidelijk aantoont waarop de toenmalig vermaarde lakennijverheid van Gent steunde. Hij wees hierbij ook op de groeiende macht van de Gentse vooraanstaanden, de patriciërs, ten overstaan van de gevestigde instellingen. Laat ons, wat abt Arnold betreft, besluiten dat deze waakzaam was over de belangen van de abdij.[21]

Van die waakzaamheid getuigt ook zijn optreden tegen de voogd van de abdij. Om te beginnen verkreeg hij van Karel de Goede de bevestiging van de privilegiën van de abdij. Daardoor werd nog eens benadrukt dat geen rechterlijke macht bevoegdheid had om op haar domeinen en over haar afhankelijken op te treden zonder machtiging van de abt. Ook bevestigde de graaf het bezit van de abdij in Kroon-Vlaanderen.[22] Dit geschiedde in 1120. Twee jaar nadien bekwam hij bovendien van dezelfde graaf een duidelijke omschrijving van de rechten van de voogd over de "Brabantse" bezittingen, de heer van Aalst.[23] De betekenis van deze voogdijregeling is reeds door anderen voldoende toegelicht.[24] Wij releveren er enkel uit dat abt Arnold niet aarzelde op te treden tegen de heer van Aalst, machtig figuur in het "Brabantse" waar Arnolds familie woonde.[25] Tenslotte dient nog gewezen op een activiteit, weliswaar vreemd aan zijn eigen taken maar zeker van aard om zijn belangrijkheid te onderlijnen: in 1126 werd hij samen met de burggraaf van Gent, Wenemar II, door de graaf naar Aken gestuurd om in zijn naam hulde te brengen aan de keizer voor Keizerlijk Vlaanderen.[26]

---

[20] Wiflit, te lezen als Wi-Vliet, ongetwijfeld hetzelfde als Wijcvliet vermeld bij M.K.E. Gottschalk, *Historische geografie van Westelijk Zeeuws-Vlaanderen*, Assen, 1955-1958, 2 bdn., blz, 94.

[21] Blockmans, *Het Gentsche stadspatriciaat tot omstreeks 1302*. Antwerpen, 's Gravenhage, 1938, blz. 240-242 en blz 491-494-De akte ook in F. Vercauteren, *Actes des comtes de Flandre*, 1071-1128, Brussel, 1938. Zie nr. 95.

[22] Vercauteren, *op. cit.*, nr, 97.

[23] *Ibid.*, nr. 106.

[24] Ch. Pergamem, *L'avouerie ecclésiastique belge des origines à la periode bourguignonne*, Gent, 1907. - Zie ook A.C.F. Koch, *De rechterlijke organisatie van het graafschap Vlaanderen tot in de 13de eeuw*, in: Handel. van de Maatsch. van Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, N. R., 5, 1951, blz. 41 en vgl. - I. H. Gosses, *De rechterlijke organisatie van Zeeland in de Middeleeuwen*, Groningen, 1917, blz. 153.

[25] Te releveren in verband met Merelbeke: de inwoners van Merelbeke verkeerden in een bevoorrechte positie in tegenstelling tot die van Crombrugge: zij waren vrij van verplichtingen t.a.v. de voogd.

[26] W. Blommaert, *Les châtelains de Flandre. Etude d'histoire constitutionnelle*, Gent, 1915, blz. 79 en noot 2. - Aanvullende tekst in Duchesne, *op. cit., Preuves*, blz. 69.

3. Een oude familie.

1. De Ansbolds

In 1115, toen, op aandringen van zijn zoon, Ascric van Munte en de zijnen in de kamer van de abt bijeen kwamen om schenking te doen van de lokaliteit te Fronendike, geschiedde dit vooreerst nog ten tijde van abt Ansbold die, zoals we zagen, kort nadien overleed.
In de nota die aan de betreffende akte werd toegevoegd om uit te leggen hoe het kwam dat Arnold deze bezegelde, werd gezegd dat Arnold de "geestelijke zoon" was van de overleden abt en dat door de "goddelijke voorzienigheid" juist hij het was, die Ansbold zou opvolgen en de akte zou bezegelen.
Al die nadrukkelijkheid is van aard om onze bijzondere aandacht te trekken. Was abt Ansbold soms meer dan alleen Arnolds' "geestelijke vader"? Dit blijkt inderdaad het geval te zijn als men de opeenvolging van de generaties in de familie van Munte nagaat.
Op 1 januari 1025 zette een zekere Belegardis van Munte voor de ziel van haar overleden man Ansbold een cijns van 8 den. vast op 2 bunders grond. Zij bepaalde verder dat na haar overlijden haar eigen zoon Ansbold en haar dochter Cilia eveneens een cijns zouden vast zetten op nog 2 bunders grond in het land van Waas - een precieze lokalisatie bleef oningevuld - ten gunste van de Sint-Pietersabdij, voor haar zielerust.[27]
Laten wij nagaan of er tussen 1025 en 1115 nog vermeldingen zijn van een Ansbold.
In 1031-1034 schenkt een zekere Dagarada zichzelf als vrijgewijde aan de Sint-Pietersabdij en zet een cijns van 2 den. vast op 3 bunders grond te Bambrugge. Een Ansbold onder de getuigen.[28]
Rond 1036 ruilt de abdij enkele bezittingen met een zekere Lambert en diens echtgenote Danburgis. De abdij gaf het dorp Labiau, wat zij bezat in Wadelincourt, 24 bunders grond in Deftinge, en de grond Aubechies (Albuinsezit). Zij ontving van Lambert wat deze bezat in

---

[27] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 99. - *Lib. Trad.*, nr. 113: "Ipso idem anno tradidit quedam Belegardis de Monte duo bunaria pro anima senioris sui Ansboldi ad octo denarios censu. Postea ipsa defuncta filius eius Ansboldus et filia sua Cilia... tribuerunt duo bunaria terre in comitatu Gandensi in pago Wase, in loco qui dicitur...". - Volgens A.C.F. Koch, *De dateringen in het „Liber traditionum sancti Petri Blandiniensis" van omstreeks 1035* (B. C. R. H., 123, 1958, blz. 137-190), blz. 186, zou deze akte te dateren zijn: 995-1029 (ca. 1025?). Wij menen dat zij te plaatsen is op het eind van deze tijdspanne wegens het feit dat Belegardis deze schenking eerder zal gedaan hebben toen zij een zekere ouderdom bereikt had dan wel vroeger (wij komen verder nog op deze Belegardis terug). Daarom behouden wij de datering van Van Lokeren en van Fayen: 1025.
[28] M.G. Gysseling en A.C.F. Koch, *Diplomata Belgica ante annum Millesimum centesimum scripta*, Brussel, 1950, I, nr. 90.

Houtem: de kerk, de gronden, het bos, de weiden, de molen, en wat aan deze bezitting kleefde. Onmiddellijk na het handteken van de abdijvoogd volgt dit van een Ansbold.[29]
In 1034/1035 schenkt een zekere Reinelm en zijn vrouw Ida hun allodiaal bezit Wijlegem te Sint-Denijs-Boekel, de helft van de kerk van Roborst, een molen op de rivier de Zwalm, alsook nog meer dan 50 lijfeigenen. Een Ansbold ondertekent.[30] In april 1056 schenkt Gisla, vrouw van Radulf van Aalst, de villa of lokaliteit te Ronse. Een Ansbold ondertekende.[31]
In een akte van 1088 waarbij Walter van Afsnee grond gelegen te Liezele "in de Waasgouw" schenkt, tekent een Ansbold "neef van Raas van Gavere".[32]
Een eerste vaststelling die we hierbij maken is dat het veelal gaat om bezittingen gelegen "in de gouw Brabant".
Een tweede vaststelling is dat de naam Ansbold vrij zeldzaam is en vóór 1115 nooit door meer dan een persoon tegelijk gedragen werd tenzij, zoals in 1025, door vader en zoon. We mogen aannemen dat het telkens een Ansbold van Munte was, en dat de laatste, die in 1088 tekende, dezelfde was als abt Ansbold die in 1115 overleed. Ondertussen stelden we ook verwantschap vast met de "van Gavere's".
Laat ons nu nagaan of we ook in de andere richting, dus naar het verleden toe, de stamboom kunnen volgen. Wij zagen dat in 1025 een Belegardis van Munte weduwe was van Ansbold, en behalve een zoon, eveneens Ansbold genoemd, ook een dochter had die Cilia heette. Het bestaande gebruik waarbij personen voor de zielenrust van overleden familieleden schenkingen deden ten gunste van de Sint-Pietersabdij helpt ons ten zeerste. Inderdaad, 24 jaar voordien, in 1001 dus, had reeds een andere Cilia samen met haar zoon Ansbold ook een schenking van 2 bunders grond te Munte aan de abdij gedaan.[33] Het is duidelijk dat de dochter van Belegardis de kleindochter was van deze Cilia naar wie ze genoemd was, en dat de zoon van de oude Cilia huwde met Belegardis, en ook dat hij vóór of in 1025 overleed.
In de bronnen vinden we de naam Ansbold, steeds onder de getuigen bij akten, vanaf 962.[34] Is dit één en dezelfde persoon, of zouden het twee personen zijn, vader, en later zijn zoon, die

---

[29] *Diplomata,* I, nr. 91. - *Lib. Trad.*, nr, 124.-De identificatie "Albuinsezit" = Aubechies steunt o.m. op de ligging ervan tussen Labiau en Wadelincourt in Henegouwen.
[30] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr, 123. - *Lib. Trad.*, nr. 121 . - Voor de identificatie Bussuth = Roborst: zie de *Index geographicus in Diplomata Belgica*. - Bij een schenking van onder meer 50 lijfeigenen rijst de vraag wie die Reinelm en Ida wel konden zijn. Temeer omdat zij ook de helft van de tienden opbrengst van de kerk van Roborst schonken. Roborst (Bussuth, Biest) was toch de lokaliteit waarnaar het graafschap Biest (het latere Land van Aalst) oorspronkelijk genoemd was. Een belangrijke lokaliteit dus. In een artikel getiteld *Ida van Ename* in: Het Land van Aalst, 39, 1987, blz. 281-291, heb ik bewezen dat Reinelm en Ida te vereenzelvigen zijn als Reinier V, graaf van Henegouwen en diens echtgenote Ida, dochter van Herman van Ename. Reinier V overleed in 1039. Ida huwde dan met graaf Frederik van Luxemburg die van 1046 tot 1065 hertog werd van Neder-Lotharingen.
[31] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 132. - *Lib. Trad.*, nr. 133.
[32] Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 151 . - *Lib. Trad.*, nr. 129. - Wij volgen deze datering van Fayen. – "Lidesele" door Van Lokeren vereenzelvigd met Liezele (prov. Antwerpen) moet o.i. een verdwenen plaatsnaam zijn uit het Waasland. In 1168 schonk de abdij haar bezit te Lidesele aan haar prioraat Cosforde (= Ter Kluizen) nabij Sint-Gillis-Waas (Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 311).
[33] Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 89. - *Lib. Trad.*, nr. 105. - Volgens Koch, *De dateringen...*, 995-1029 (ca 1001?). In de volgende noten geven wij steeds de dateringen zoals aangeduid door Koch, *De dateringen...* Wij geven echter ook de afwijkende dateringen zoals zij voorkomen in de bronuitgaven.
[34] 955-963 (963?): - L.T. 68 (962). - *Diplomata*, I, 59 (schijnbaar origineel).
945-963: - L.T. 69 (962). - V.L. 30. - Koch, *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*, Deel I, s'Gravenhage, 1970: nr. 37 (951-963).
965-977: L. T. 87 (974). - V. L. 48 (974). - Koch, *Oorkondenboek,* 45 (965-979).
965-980: L.T. 78 (969). - V.L. 42 (969). 979-981 . L.T. 85 (973). - V.L. 47 (973). 975: L.T. 83 (9721. - *Diplomata*, 64 (972). - Koch, *Oorkondenboek*, 43.
965-980: L.T. 77 (969). - V. L. 41 (969). - Koch, *Oorkondenboek*, 46 (976-980).
979-980: L.T. 81 (971). - V.L. 44 (971) - Koch, *Oorkondenboek*, 49.
981-985: L.T. 92 (983). - V.L. 58 (983). - Koch, *Oorkondenboek*, 56.

laatste zou dan de overleden echtgenoot van Cilia van 1001zijn? Bij gebrek aan zekerheid hierover zullen we verder deze vermeldingen onder Ansbold I brengen.
Er is wel een onduidelijkheid welke opheldering vraagt. In 985-995 schonken een Ansbold en zijn vrouw Willeswindis uit hun allodiaal bezit 2 bunders grond, zijnde een 'deeltje' van hun erfenis en gelegen te Semmerzake "in Brabant", aan de Sint-Pietersabdij.[35] Dit lijkt in tegenspraak met het gegeven uit 1001 waaruit af te leiden viel dat Ansbold met Cilia gehuwd was in die tijd. Er zijn drie mogelijke oplossingen:

1. Deze Ansbold is niet van Munte doch "van Semmerzake". Dit is echter de enige maal dat die naam met Semmerzake zou kunnen verbonden worden, wat deze oplossing erg onwaarschijnlijk maakt.
2. Hij is de vader van Ansbold, wiens (weduwe) Cilia in 1001 vermeld werd.
3. Hij was gehuwd in 988-995 met Willeswindis, nadien echter met Cilia. Men kan zich inderdaad afvragen waarom hij in 995 de typische 2 bunders schonk, samen met zijn vrouw; het antwoord zou dan zijn dat deze laatste erg ziek was, misschien aan stervensnood toe.

Een andere vraag is: wie was een zekere Froricus die in 987-994 op zijn beurt 2 bunders grond gelegen te Munte aan de abdij schonk ?[36] Er is over hem niets meer bekend dan dat hij optrad als getuige bij akten van 969 tot 993.[37] Was hij een "van Munte"? Misschien een - ongehuwde? - broeder van Ansbold? Was de schenking van 2 bunders in 990 misschien bedoeld voor zijn eigen zielenrust toen hij zijn einde voelde naderen? - of was hij een aanverwante, gehuwd met een dochter "van Munte"?

2. De Ascrics

De Ascric van Munte, die in 1090 als getuige de akte ondertekende waarbij een zekere vrouw Duvin uit Horebeke zich met haar twee dochters als vrijgewijden aan de St.-Pietersabdij schonken[38], is vermoedelijk dezelfde die in 1114 een schenking deed op vraag van zijn zoon monnik Arnold. Mogelijks was ook hij het wiens handteken we vinden onder akten van 1035/1067, 1072, 1074/1120, 1088, 1090[39]. Meteen beginnen echter de moeilijkheden in verband met het identificeren van de Ascrics die zonder bijstelling in de bronnen vermeld staan vanaf 941.[40]

982-986: L.T. 93 (983). - V. L. 59 (983). - Koch, *Oorkondenboek,* 58 (schijnbaar origineel).
[35] 988-995: L.T. 102 (995). - V.L. 78 1995).
[36] 987-994: L.T. 98 (990).
[37] 965-990: L.T. 78 (969).
975: L.T. 83 (972).
965-980: L.T. 77 (969). - Koch, *Oorkondenboek*, 46 (976-980).
979-981: L.T. 85 (953). - Koch, *Oorkondenboek*, 56 (981-985).
987-994: L.T. 98 (990).
993-994: *Diplomata*, I, 78.
[38] V.L. 162. - Lezing „Duvin" in *Diplomata*, I, 126 (ontleding) (schijnbaar origineel).
[39] Dit is ook de mening van E. Warlop, *The flemish nobility before 1300*. Kortrijk, 1975-1976, 4 ben. Zie bd. 4, blz. 1005.
1035-1067: L.T. 131
1072: Vercauteren: *op. cit.*, nr. 2.
1074-1120: L.T. 119
1088: *Diplomata,* I, nr. 233.
1090: zie noot 38.
[40] *Diplomata,* I, nr. 53: oorkonde van graaf Arnulf I van 8 juli 941? - Alsook: Koch, *Oorkondenboek*, 31: oorkonde van bisschop Trasmarus van 28 november - 24 december 941.

Zien wij niet dat in 1090 naast Ascric van Munte tevens een Ascric van Afsnee vermeld staat?[41] In 1074/1120 ook trad naast Ascric van Munte een andere Ascric op. Dit zou echter de zoon kunnen zijn van de eerste, hoewel dit niet gezegd wordt. Dit gebeurt wel wanneer het zijn zoon Balduin betreft.[42]
In de akte van 1072 is eveneens geen twijfel: beide Ascrics, van Munte en van Afsnee, treden naast elkaar op.[43]
Ook de bijstellingen "van Munte" en "van Afsnee" bij de naam Ascric verschijnen zowat gelijktijdig: Munte, 1035/1067[44], en Afsnee, 1066/1069.[45]
De moeilijkheid wordt nog groter als we zien dat in 1001, in het jaar dat Cilia en haar zoon Ansbold een schenking deden, ook een Odela en haar zoon Ascric een schenking deden van grond te Melle.[46] En in diezelfde tijd, niet nauwer te bepalen dan 996/1029, leefde er een vrouw Erkenrade die met haar zoon Ascric en haar dochter Erkenrade een schenking deed van lijfeigenen die zij vooraf de vrijheid verleende. Zij deed dit voor de zielerust van haar overleden echtgenoot Bernard.[47] Ook deze laatste die in de bronnen te repereren is van ca. 960 tot 998[48] deed een schenking aan de abdij: in 979/981 schonk hij haar zijn allodiaal bezit Nieuwland gelegen in Oosthout bij Watervliet.[49] Er wordt echter geen reden noch enige verwantschap in deze akte vermeld zodat we niets eruit kunnen afleiden over zijn woonplaats noch over zijn familie. Voor wat de vrij talrijke vermeldingen van Ascrics tussen 941 en het midden van de 11de eeuw aangaat is het bijgevolg onmogelijk deze te identificeren als "van Munte" of van welk andere lokaliteit ook.
Behalve het feit dat zowat gelijktijdig[50] een Erkenrade en een Odela, elk met een zoon Ascric, vermeld worden, is er nog de constatatie dat van 960 tot 1040 de naam Ascric voorkomt als getuige in dezelfde akten als deze waarin een Ansbold optrad.[51] Bovendien laten de talrijke vermeldingen van een van beide namen niet toe een schranking te onderkennen waaruit zou mogen besloten worden dat er perioden waren, dat slechts een van beide figuren optrad. Het enige, dat we kunnen vaststellen, is dat na 1056 nog slechts eenmaal een Ansbold vermeld wordt, in 1088, van wie we mogen aannemen dat hij dezelfde is als de latere abt van de Sint-Pietersabdij, terwijl we in dezelfde tijd viermaal Ascric van Munte ontmoeten.

---

[41] Zie hoger noot 38.
[42] L. T. 119.
[43] Zie hoger noot 39: 1072.
[44] Zie hoger noot 39: 1035-1067.
[45] V. L. 138.
[46] V. L. 89. - L.T. 105. - Koch, *Dateringen*, 995-1029 (ca 1001?).
[47] *Diplomata*, I, nr 82.
[48] 955-964: *Diplomata* 58 (960). - Koch, Oorkondenboek, 38 (schijnbaar origineel).
945-963: L.T. 69 (962).
965-966: L.T. 74 (965). - Koch, *Oorkondenboek*, 39 (967?) (schijnbaar origineel).
979-981: L.T. 85 (973). - V.L. 47 (973). 979-980: L.T. 86 (974).
965-977: L.T. 87 (974). - Koch, *Oorkondenboek*, 45 (965-979). 975: L.T. 83 (972) - Koch, *Oorkondenboek*, 43.
982-983: L.T. 90 (981). - *Diplomata*, 69 1981). - Koch, *Oorkondenboek*, 52 (981-982).
982-983: *Diplomata*, 70.
982-986: L.T. 93 (983). - Koch, *Oorkondenboek*, 58.
988: L.T. 96 (988). - *Diplomata*, 71, - Koch, *Oorkondenboe*k, 59 (schijnbaar origineel).
987-994: L.T. 98 (990).
995-1012: V. L. 87 (998). - Koch, *Oorkondenboek*, 65 (995-1012).
[49] 979-981: L.T. 85 (973).
[50] Aangezien Bernard voor het laatst verschijnt in 995/1012, en zijn vrouw Erkenrade na zijn dood voor zijn zielerust zorgde is haar schenking te plaatsen in 995/1012.
[51] 1040: V. L. 123. - L. T. 121.
1036: L.T. 124. - *Diplomata*, 91 (schijnbaar origineel) 995: V.L. 78.
982-986: V. L. 58 (983) - L.T. 93 (983). - Koch, *Oorkondenboe*k, 58.
975: L.T. 83 (972) - Koch, *Oorkondenboek*, 43.
965-977: V. L. 48 (974). - L.T. 87 (974). - Koch, *Oorkondenboek*, 45 (965-979).

4. Belangrijkheid van de familie van Munte.

1. Ansbold I en de "Graaf van Gent"

Als men de getuigenlijsten van de akten waarbij een Ansbold aanwezig was, nagaat, dan valt het op dat in de 10de eeuw, d.w.z. van 962 tot 983, zijn naam voorkomt onder 10 à 20 andere personen die belangrijk genoeg waren om in de Sint-Pieterabdij aanwezig te zijn wanneer de graaf van Vlaanderen, eerst Arnulf de Oude en vervolgens Arnulf de Jonge, er vertoefden.[52]
Hier rijst de vraag: wat had Ansbold te maken met het gevolg van de graaf van Vlaanderen? Munte lag toch niet in Vlaanderen maar in Brabant, in het hertogdom Neder-Lotaringen, in het Keizerrijk.
Het antwoord ligt in het tijdsgebeuren. Men weet dat, na de vlugge dood van graaf Boudewijn III van Vlaanderen op 1 januari 962, de oude graaf Arnulf I, die zijn zoon Boudewijn tot zijn opvolger had aangesteld, terug het beleid van het graafschap in handen diende te nemen. Vanaf die datum, maar vooral na de dood van Arnulf I op 27 maart 965, en tijdens de onmondigheid van Arnulf II (geboren in 960) is er een crisis van het grafelijk gezag in Vlaanderen geweest.[53] De oude graaf had dit echter voorzien en had daarom een akkoord gesloten met de koning van Frankrijk, Lotharius, aan wie hij zijn graafschap bij zijn dood overdroeg mits dat deze de jonge Arnulf II in bescherming zou nemen en erkennen. De Franse vorst mocht bovendien nog de zuidelijke gelegen delen Artesië en Ponthieu definitief behouden.[54]
Nu was één van de naijverige bloedverwanten die de oude graaf op die wijze had weten te dwarsbomen, zijn schoonzoon, gehuwd met zijn dochter Hildegardis, graaf Dirk II van West-Friesland.[55] Het staat vast dat deze tijdens de minderjarigheid van Arnulf II vooral bedrijvig is geweest in het Gentse en zich meester had gemaakt van een gebied dat de Gentse gouw, de Waasgouw en een deel van de Kortrijkse gouw omvatte.[56] Nu zien we dat in bijna al de akten

---

[52] Zie hoger noot 34.
[53] J. Dhondt, *De crisis van het grafelijk gezag in Vlaanderen na de dood van Arnulf den Eerste*, in: Bijdragen tot de Geschiedenis en de Oudheidkunde, Gent, 1943, blz. 47-75). - Sterfdatum Arnulf I: zie E. Strubbe en L. Voet, *Chronologie van de Middeleeuwen en de Moderne Tijden in de Nederlanden* , Antwerpen-Amsterdam, 1960, blz. 391.
[54] Dhondt, *op. cit.*, blz. 57-63
[55] *Ibid.*, blz. 49-50. - Dirk II van West-Friesland volgde zijn vader op in 940.
[56] J. Dhondt, *De Graven van Gent*, in: Handel. van de Maatsch. van Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, N.R., I, 1944, blz. 127-134, zie blz. 131-132. - De tegenstand tegen de idee van een graaf van Gent (F. L. Ganshof, *Les origines de la Flandre impériale. Contribution à l'histoire de l'ancien Brabant*, in: Ann. dela Sec. roy. d'Archéologie de Bruxelles, 46, 1943/1944, zie blz. 99, noot 1) komt ons overdreven voor. Na de eenmaking van het vorstendom Vlaanderen in 892 (zie J. Dhondt, *Het ontstaan van het vorstendom Vlaanderen* , in: R. B. P.

waarbij Ansbold 1 als getuige optrad ook graaf Dirk II van West-Friesland optrad.[57] Er zijn slechts twee uitzonderingen: de akte van 963 waarbij graaf Arnulf I het domein Camphin schenkt, en die van 973. Wat de laatste akte betreft: zowel in het oorkondenboek[58] als in het boek der schenkingen[59] van de Sint-Pietersabdij worden drie afzonderlijke schenkingen samengevoegd. De getuigenlijst heeft echter alleen op de derde schenking betrekking. Het betreft een schenking van bezit te Lemberge.[60] De aanwezigheid van Ansbold I bij een schenking van grond te Lemberge lijkt op het eerste zicht verklaarbaar omdat Lemberge zeer dicht bij Munte gelegen is in de gouw Brabant. Dit zou men ook kunnen stellen voor de schenking in 965-990 van de gronden te Bottelare, Meilegem en Hollebeke.[61] Met enige goede wil zou ook de gift, in 979/980, door een zekere Windelmarus en zijn vrouw Hildrada van een bos op de oevers van de Gelembeke (Gelbecca) bij Zarlardinge hierbij kunnen gevoegd worden als schenking van bezittingen liggend in "Brabant".[62]
Dit verklaart echter niet waarom Ansbold I optrad als getuige bij schenkingen van goederen die buiten de gouw Brabant gelegen waren, zoals Camphin,[63] Buggenzele,[64] "Frilingim",[65]

H., 20. 1941, blz, 533-572, en 21, 1942, blz. 53-93. - Alsook A.C.F. Koch, *Wanneer kwam het Vorstendom Vlaanderen tot stand*?, in: Handel. van de Maatsch. van Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, N.R., 3, 1948, blz. 131-141) bleven de oude indelingen in pagi of gouwen nog bestaan. Pas in de 11de eeuw zal Boudewijn IV deze vervangen door de kasselrijen met aan het hoofd een burggraaf. De vroegere gouwen met een graaf aan het hoofd waren aan de Vlaamse graaf onderworpen geworden of door strijd of door handige familiepolitiek. Er is niets bekend over hun vervanging door meer ondergeschikte ambten onder Amulf I. Toen na de dood van Arnulf I Dirk II van West-Friesland meer dan één gouw onder zijn gezag wist te plaatsen, was het begrijpelijk dat de gouw waarin een plaats als Gent lag, met de twee belangrijke abdijen Sint-Baafs en Sint-Pieters, bij uitbreiding zijn naam gaf aan het hele gebied dat hij had onderworpen.

[57] Zie noot 34.

[58] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 47.

[59] *Lib. Trad.*, nr. 85 (973.) - Koch *Dateringen*: 979-981.

[60] "... Et Gelnodus en Meinburg / tradiderunt / quicquid habuerunt in Lintberga, II non.aprilis coram hts testibus...".

[61] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 42. - Lib. Trad., nr. 78 (969). - Koch, *Dateringen*, 965-990. - Met Fayen identificeren wij Puotlara als Bottelare, en niet Pollare zoals Van Lokeren. - Meingehem is echter niet Meigem zoals deze beide uitgevers stelden, maar Meilegem. Het *Liber Traditionum* geeft trouwens zelf deze identificatie aan want onder nr. 132 (ed. M. Gysseling en A.C.F. Koch, Het "fragment" van het 10de eeuwse *Liber Traditionum van de Sint-Pietersabdij te Gent*, in: H.K.C.G. 113, 1948, blz. 253-312: zie blz. 298) vindt men een lijst van cijnsplichtigen waarin "Meingem" tweemaal voorkomt, eens volgend op Landegem, wat dus wel Meigem zal zijn, en eenmaal volgend op Gavere, wat Meilegem zal zijn. Er is ten andere nog een reden: Huiosbeka, dat nog niet werd geïdentificeerd, is ongetwijfeld Hellebeek of Hollebeekwijk te Merelbeke (actueel Hollebeekpark) (De s-klank in Huiosbeka is actueel alleen nog bewaard in de actuele eigennaam Van Holsbeke) alsook in de lokaliteit Holsbeke bij Leuven. - Het is duidelijk dat de schenking van 969 drie bijeenliggende lokaliteiten omvatte, alle drie in Brabant gelegen.

[62] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 44. - *Lib. Trad.*, nr. 81. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 49. Fayen identificeerde Gelbecca als Jabeke in West-Vlaanderen. Toch werd Jabeke in 1003, dus slechts 20 jaren later, vernoemd als Jatbeka (*Lib. Trad.*, nr, 107). Met die t- of d-klank leefde die benaming voort in de eigennaam Beruvold de Jadbeka in 1122 (Vercauteren, *Actes...*, blz. 247, lijn 2). - Daar nu de getuigen bij de schenking die hier besproken wordt personen zijn die steeds optraden bij schenkingen van goederen in het Brabantse, identificeren wij Gelbecca met Gelembeke bij Zarlardinge. In dezelfde notitie wordt ook de schenking vermeld door Gisla van Boelare van haar allodium te "Adhad". Deze Gisla bezat ook een allodium te Herzele (*Lib. Trad.*, nr 84). Daar Adhad vereenzelfd wordt met Aat (Wartop, *op. cit.*, I, p. 50) blijkt dat onze notitie nr. 81 twee schenkingen vermeldt die niet al te ver uiteen lagen, wat begrijpelijk is.

[63] *Diplomata*, I, nr. 59 (schijnbaar origineel). - *Lib. Trad.*, nr. 68.

[64] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 30. - *Lib. Trad.*, nr. 69. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 37.

[65] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 41. - *Lib. Trad.*, nr. 77. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 46. - Er is geen enkele lokaliteit bekend in de oude pagus Flandrensis die met Frilingim kan vereenzelvigd worden. Er zijn wel twee lokaliteiten: Frélinghien en Verlinghem die dicht bijeen liggen ten Noord-Westen van Rijsel. Aangezien Dirk II in dit gebied sinds 969 bezittingen had en hij zelf als schenker optrad, is identificatie met deze lokaliteiten niet uitgesloten. Doch hiertegen spreekt dan de bepaling "in page Flandrensi".

Keiem,[66] Oosthout bij Watervliet en Oostburg,[67] Aalter,[68] "Corulis".[69] De bindende schakel in de relatie tot de aanwezigheid van Ansbold is enerzijds de zwakke Arnulf II van Vlaanderen, anderzijds de intrigerende graaf Dirk II van West-Friesland. Deze was inderdaad bij al deze schenkingen aanwezig. Meer nog: in drie gevallen (Frilingim, Keiem en Aalter) was hij het die de schenking deed, van bezittingen die zijn echtgenote had medegebracht als dotatie, of die hij zelf bezat sinds de koning van Frankrijk hem met uitgestrekte goederen in het Zuiden van Vlaanderen had begiftigd in 969.[70] In een vierde geval (Oosthout bij Watervliet) ging het om bezit nabij Bouchoute d.w.z. in West-Friesland gelegen. Daar Ansbold niets te maken had met Vlaanderen, ligt het besluit voor de hand: hij schijnt deel uitgemaakt te hebben van het gevolg van graaf Dirk.

Nu kan men evenwel de vraag omkeren: wat had graaf Dirk te maken met schenkingen van bezittingen in de Brabantgouw gelegen?

Hier zijn twee antwoorden mogelijk. Vooreerst diende hij als voogd van de Sint-Pietersabdij erbij tegenwoordig te zijn. Inderdaad, ook de ondervoogden waren er soms bij aanwezig.

Zonder de juistheid van dit eerste antwoord in vraag te stellen, kan men zich toch ook afvragen of hij geen bewuste politiek gevoerd heeft in verband met de gouw Brabant. De grote belangstelling die graaf Dirk betoond heeft voor de Sint-Pietersabdij, is wel niet geheel door vroomheid te verklaren. Aangezien hij inderdaad de voogdij tot zich had getrokken kon hij bepaalde rechten laten gelden over al de domeinen en bezittingen van de abdij, ook als deze in "Brabant" gelegen waren.[71] Het vermoeden werd reeds uitgesproken dat hij eerder aanleunde bij de keizer, van wie hij rechtstreeks leenman was voor West-Friesland, dan bij de Franse koning waaraan hij slechts onrechtstreeks, via de graaf van Vlaanderen, leenverplichtingen had.[72] Zijn goede verhouding tot de keizer is bekend. Zijn zoon Egbert werd in juni 976 kanselier van keizer Otto II, het jaar nadien aartsbisschop van Trier. In 979 vertoefde Egbert in Gent en wijdde er de nieuwgebouwde westertoren van de kerk van de Sint-Pieterabdij.[73]

Meer is wel niet nodig om het vermoeden te wettigen dat graaf Dirk zijn gezag dat hij reeds in Vlaanderen had weten uit te breiden, ook over de Schelde heen wenste te vestigen. Het gebied tussen de Schelde en de Dender, waar precies de Brabantse schenkingen aan de abdij te situeren zijn, was daartoe het meest aangewezen. En de Sint-Pietersabdij met haar twee voogdijgebieden (in het Gentse en in Brabant) was daartoe een uiterst geschikte basis. Politieke bedoelingen kan men soms alleen peilen aan de hand van gestelde daden en gedragingen. Aldus moet men o.i. het opnemen in zijn gevolg van vooraanstaanden uit de Brabantgouw, als de Heer van Munte, interpreteren. Er is geen enkel bekende binding van deze familie met de Sint-Pietersabdij, noch met het graafschap Vlaanderen die dit verklaart. Er kon slechts binding bestaan met het Keizerrijk voornamelijk in een periode waarin de keizer juist dit gebied had voorzien van versterkingen langs de Schelde in 973, in Valenciennes en te Ename, gericht tegen mogelijke aanvallen van de graaf van Vlaanderen.[74]

---

[66] *Lib. Trad.*, nr. 83. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 43.
[67] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 47. - *Lib. Trad.*, nr. 85.
[68] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 48. - *Lib. Trad.*, nr. 87. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 45.
[69] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 58. - *Lib. Trad.*, nr. 93. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 58.
[70] Over de schenking door koning Lotharius in 969 aan Dirk II van het uitgestrekte bos «Walselau» tussen Rijsel en Lens: Koch, *Grenzverhëltnisse...*, blz. 203-205
[71] Voor de ondervoogden die onder het bewind van Dirk II werden aangesteld zie: A.C.E. Koch, *De betrekkingen van de eerste graven van Holland met het vorstendom Vlaanderen*, in: Tijdschrift voor geschiedenis, 61, Groningen 1948, blz. 34-36.
[72] *Ibid.*, blz. 34.
[73] *Ibid.*, blz. 33-34.
[74] J. Dhondt, *Note critique sur les comtes de Hainaut au Xme siècle*, in: Ann. du Cercle archéologique de Mons, 59, 1942, blz. 136. - F.L. Ganshof, *Les origines de la Flandre impériale*, in: Ann, de la Soc. archéologique de Bruxelles, 46, 1942-1943, blz. 104, noot 4.

Zou graaf Dirk II een strikt persoonlijke politiek gevolgd hebben profiterend van de vacature in het hertogdom Lotharingen in de periode 965-977? Dit is niet onmogelijk. Er dient echter op gewezen dat de keizers Otto II (973-983) en Otto III (983-1002) zeer actief waren in deze gewesten. Zoals we verder zullen zien had de keizer bepaalde oogmerken waarvoor hij op medewerking van zijn leenman de graaf van West-Friesland een beroep moest doen. Persoonlijke ambitie bij graaf Dirk II strookte bijgevolg met de belangen van de keizer. Zou deze ten andere bezwaar moeten gehad hebben tegen de vorming van een graafschap dat zich zou uitgestrekt hebben langs beide oevers van de Schelde en waarvan de graaf zijn leenman was?

Het veelvuldig optreden van Dirk II van West-Friesland in de streek tussen Schelde en Dender heeft er toe geleid dat men aannam dat hij als "graaf van Gent" door de keizer effectief ook over die streek was aangesteld .[75] Dit is een stelling die actueel echter niet meer aanvaard wordt. Doch ook als men aanneemt dat hij - zoals wij het voorstellen - een activiteit ontwikkelde die tot uitbreiding van zijn macht aldaar kon leiden, dient de vraag gesteld of de politieke toestand in dit gebied dergelijke ambitie mogelijk maakte.

Over dit gebied was de graaf van Henegouwen, Godfried van Verdun, door keizer Otto II in 973 als markgraaf van Ename aangesteld.[76] Hij overleed kort na 998.[77] Door hem tot markgraaf te benoemen beoogde de keizer Godfried te belasten met de militaire verdediging van het rijk tegen mogelijke aanvallen van de koning van Frankrijk en van de graaf van Vlaanderen. In het Zuiden werd Amulf van Valenciennes eveneens met die opdracht belast, terwijl een derde markgraafschap, Antwerpen, de verdediging van de grens langs de Schelde in het Noorden diende te verzekeren.

Het markgraafschap van Godfried van Verdun omvatte Henegouwen, en ten noorden van de Haine de twee Brabantse graafschappen Chièvres en Biest. Door de oprichting van een burcht te Enarne werd dit laatste, het graafschap Biest, sindsdien het graafschap van Ename genoemd. Voor zijn diensten moest Godfried natuurlijk vergoed worden. Dit gebeurde door het toekennen van "beneficia", uitgestrekte domeinen waarover de beneficiant kon beschikken. Aldus werden aan Godfried van Verdun meerdere villae (dorpen) tussen Schelde en Dender toegekend.[78]

Had bijgevolg Dirk II van West-Friesland enige kans om zijn gezag uit te breiden over het gebied tussen de Schelde en de Dender?

---

[75] L. Vanderkindere, *La formation territoriale...*, II, blz. 105.

[76] Dhondt, *Comtes de Hainaut*, blz. 142 vlg, - Ganshof, *Les origines*, blz. 104.

[77] Zie hoger noot 30: schenking door Hezelo in 998 "uit zijn te verwach ten erfenis".

[78] Wormene en Munkzwalm. zie hoger noot 30, in 1019 -1030 in het bezit van gravin Uda, kleindochter van Godfried.

Roborst, Wijlegem en de molen in Nederzwalm: zie hoger noot 30, in 1040 in het bezit van Reinelm en Ida (Uda?).

Velzeke, Ruddershove, Ophasselt en Hemelveerdegem: door Herman van Eename, Godfries' zoon, geschonken aan de abdij te Hasnon: Vanderkindere, *op. cit.,* II, blz. 105.

Lede en Schoonaarde: door abt Othebold in 1019-1030 vermeld als in het bezit van graaf Renier V van Henegouwen, die deze domeinen bekomen had via zijn vrouw Mathildis, dochter van Herman van Eena me: zie L. Voet, *De brief...*, blz. 185.

Gijzegem: graaf Boudewijn V van Vlaanderen, in 1065 nog maar enkel graaf van Henegouwen door zijn huwelijk met Richildis van Henegouwen, schenkt bezit te Lede, Schoonaarde en „Hesinghem" in 1065 zie L. Voet, *op. cit.*, blz. 186. Voet vereenzelvigde Hesinghem met Ressegem, terwijl dit o.i. Gijzegem moet zijn, liggend tussen Lede en Schoonaarde.

Ename: In de eerste van de 11de eeuw in het bezit van Mathllidls, echtgenote van Herman van Eename; E. Warlop, *op. cit.*, blz. 78 noemt Mathildis "vrouw" van Godfried van V erdun. Diens echtgenote overleed echter in 1008 (Vanderkindere, *op. cit.*, I, blz. 293), zodat het blijkbaar ging om zijn schoondochter welke eveneens Mathildis heette. - J. Dhondt (*Les comtes des Hainaut...* blz. 139) meende dat deze beneficia door Otto II niet aan Godfried maar aan diens zoon Herman waren geschonken. Wij zagen (hoger, noot 30) dat Herman of Hezelo die verkreeg als erfenis waaruit hij in 998 schenking deed van de kerk van Roborst.

In een elders verschenen studie[79] heb ik aangetoond dat Godfried van Verdun zo zeer benomen was door zijn verspreide bezittingen - hij bezat nog een graafschap, langs de Maas, en domeinen in de Ardennen - en ook en vooral door zijn voortdurende verdediging van Henegouwen tegen de erfgenamen van zijn voorganger Renier III, die door keizer Otto I was verbannen naar Bohemen, dat hij weinig aandacht kon besteden aan het gebied ten noorden van de Haine. Bovendien was dit gebied zo lang hij leefde geen bedreigd gebied. Het is pas in de 11de eeuw dat de graaf van Vlaanderen pogingen deed om dit gebied in te palmen.
Ook zijn zoon Herman van Ename schijnt aldaar geen actieve rol gespeeld te hebben. Vermoedelijk was hij door zijn vader belast met de zorg voor de Ardeense bezittingen en in Condroz. Toen in 980 een lijst opgesteld werd, waarin opgenomen werd hoeveel gewapende mannen elk Lotharingisch vazal moest ter beschikking stellen van de keizer, werd o.m. een Herman aangeduid als aanvoerder van de mannen van de bisschop van Luik. In die figuur onderkennen wij Herman van Ename. Omdat ook uit de mark Ename mannen dienden aangevoerd te worden, werd een beroep gedaan om een zekere Geldulfus in wie we, wegens zijn bezit van grond te Neder-Ename, hem als vergoeding toegekend, de hoofdman van de bewakingsgroep in de versterking te Ename zien. Deze moest 12 gewapende mannen aanvoeren waarvan een deel ter beschikking gesteld moesten worden door de abten van Sint-Pieters en van Sint-Baafs.
Zo komen wij terug bij Dirk II van West-Friesland, die wel zeer bedrijvig was in deze streek waar zijn gezag groeide bij elke nieuwe schenking aan de Gentse abdijen. Als men bedenkt dat hij niet alleen geen belangrijke figuur tegenover zich zag in dit gebied, maar dat hij ook op goede voet stond met de keizer, wiens zoon Egbert kanselier was, dat hij in familiale relatie stond zowel met Godfried van Verdun, die in 962 zijn schoonzuster, weduwe van Boudewijn III van Vlaanderen, had gehuwd, als met graaf Arnulf II van Vlaanderen wiens oom hij was, dan begrijpt men dat hier zekere kansen voor uitbreiding van zijn macht bestonden.
Toch zouden de kansen keren!
Reeds voor het overlijden van graaf Dirk II (5/6 mei 988) weigerde de Franse koning Hugo Capet aan Arnulf II, zoon van Dirk, het leen toe te kennen dat zijn vader in Kroon-Vlaanderen had gehad. Dit gebeurde in januari-februari 988.[80] Hieruit is af te leiden dat beiden bij de Franse koning in ongenade waren gevallen. Men vraagt zich af waarom? Wat was er gebeurd dat de koning daartoe bracht, terwijl het toch bekend is dat de Franse koning destijds, in 969, graaf Dirk II met bezittingen in Zuid-Vlaanderen had bedacht.[81] Zoals door A.C.F. Koch onderlijnd, was het jaar 988 een cruciaal jaar. Reeds een paar dagen na het overlijden van de Vlaamse graaf Arnulf II (ca. 30 maart 988), wordt voor het eerst melding gemaakt van een Waldbertus als voogd van de Sint-Pietersabdij.[82]
Er moet dus wel een belangrijk feit hebben plaats gehad vóór 988, waardoor Dirk II in ongenade viel en de Vlaamse graaf een ander in zijn plaats als voogd van de Sint-Pietersabij aanstelde.[83] Dit zal wel niet de oprichting van versterkingen te Valenciennes en te Ename geweest zijn. Daarop had de graaf van Vlaanderen al antwoord gegeven door de inrichting van een uitgestrekte verdedigingslinie in de vorm van de "pagus Listrigaugensis", die de Doornikgouw, de Kortijkgouw en een deel van de Gentse gouw omvatte.[84] Bovendien had de Franse koning in 980 de rechten van keizer Otto II op Neder-Lotharingen door het Verdrag

---

[79] Deze studie verscheen eind 1986 in het tijdschrift *Het Land van Aalst*, onder de titel: *Geldulfus cum adiutorio abbatum XII / loncatos / ducat-* (Met medewerking van de abten dient Geldulfus 12 gewapende mannen aan te voeren).
[80] Koch, *Grenzverhältnisse...*, blz. 210.
[81] *Ibid.*, blz. 202-205. - Koch, *Oorkondenboek...* I, nr. 40.
[82] Koch, *De betrekkingen...*, blz. 37. - *Diplomata belg.* I; nr. 71
[83] Koch, *De betrekkingen...*, blz. 37. - Koch, *Grenzverhältnisse...*,blz. 210.
[84] Koch, *Grenzverhältnisse...*, blz. 205-206.

van Margut-sur-Chiers, waarbij de grenzen in het voordeel van het Keizerrijk enkele wijzigingen ondergingen, nogmaals erkend.[85]
We zagen dat in het begin van 988 niet slechts Dirk II - die toen zeer oud was en in datzelfde jaar stierf - doch ook, en vermoedelijk zelfs in het bijzonder, zijn zoon Arnulf II in de ongenade van de Franse vorst viel. Dit laat veronderstellen dat hij mede betrokken was bij de daad welke oorzaak was van hun ongenade. Inderdaad zien we in de bronnen dat hij minstens reeds sinds 975 actief optrad naast zijn vader.[86]
Zoals onlangs aangetoond, is er geen reden om de oprichting door de keizer van de mark Antwerpen - de derde versterking op de Schelde - veel later in de tijd te situeren dan de oprichting van de marken Valenciennes en Ename. Hier ligt de reden van hun ongenade: met medewerking van de graaf van West-Friesland werd immers het Land van Waas, geheel of gedeeltelijk in de keizerlijke mark Antwerpen opgenomen[87]: de bewoners ervan waren verplicht mee te werken aan de bouw en het onderhoud van de burcht te Antwerpen terwijl zij daarom van zekere tolvrijheden genoten.[88] Dat de graaf van West-Friesland Hulst en omgeving ter beschikking stelde van de keizer, daar had de Franse koning niets over te zeggen: de Zuidergrens van het West-Friesgraafschap, en dus van het Keizerrijk, liep immers ten zuiden van de eilanden die later de Vier Ambachten zouden worden: Hulst, Axel, Assenede en Boechoute. Doch dat hij geheel of een deel, van de Waasgouw in de Antwerpse mark liet opnemen betekende iets anders. De Waasgouw was betwist gebied. Hoewel de Duitse vorst er aanspraak op maakte, en in 980 zelfs een poging zou gedaan hebben om, door het uitgraven van een verbinding tussen de Isabellavloed - het Scheldewater ten westen van de genoemde eilanden - en de burggravenstroom komende van Gent, een duidelijke afbakening aan dit zogezegd keizerlijk territorium te geven[89], is het duidelijk dat het bij Vlaanderen en het

---

[85] *Ibid.*, blz. 208. -Zie ook Koch, *Oorkondenboek,* I, n r, 48. -Van derkindere, *op. cit.*, I, blz. 31.
[86] Van Lokeren, *op. cit.*, nr. 46. - *Lib. Trad.*, nr. 83. - Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 43.
[87] Volgens Koch, *Grenzverhältnisse...* blz. 213: geheel de Waasgouw. volgens J. Van Acker, *Antwerpen, van Romeins veer tot wereldhaven*, Antwerpen 1975, blz. 33-34: slechts het gebied ten Oosten van een oude weg Temse - Sint-Niklaas - Hulst. - Er is enige tegenspraak in de bronnen: de oudste omschrijving bepaalde dat de grens liep over «Ledeberghe int Sclet / = Schelde /, vandaer tote Ridinxfliete, vandaer in Sclet in desside Hontmuden». Volgens Van Acker werd Ledeberg in de Middeleeuwen steeds Lede genoemd en nooit Ledeberg. Daarom, en omdat de opsomming, volgens latere bron, van de lokaliteiten die wel en die niet in deze begrenzi ng vielen inderdaad zijn theorie ondersteunen, kwam hij tot die conclusie. Hij hield dus geen rekening met het gegeven over Ledeberg. Anderzijds situeerde hij in Ridinxfliete nabij Hulst, als Rietvliet. Dit laatste is correct zoals aangetoond door M.K.E. Gottschalk, *De Vier Ambachten en het Land van Saaftingen in de Middeleeuwen*, Assen, 1984, blz. 243-244 *en passim*. Wat Ledeberg betreft: alleszins reeds in 1220 werd deze benaming gebruikt (C.P. Serrure, *Cartulaire de Saint-Bavon à Gand*, Gent, 1840, nr. 145, blz. 120). De vraag kan gesteld of misschien een oorspronkelijke begrenzing uit de 10de eeuw, gans de Waasgouw omvattend, later niet werd teruggebracht tot een kleiner gebied. Zie daarover K.G. Van Acker, *De "Libertas castrensis operis" van Antwerpen en de Ottogracht te Gent*, in: H.M.G.O. te Gent, N.R., 41, 1987, blz. 1-9.
[88] J. Van Acker, *op. cit.*, blz. 36. - Of, zoals deze auteur stelt, de mark Antwerpen eveneens in 973 werd ingericht is onzeker. Ansfried, aan wie hij de bouw van de burcht toeschrijft, werd op de lijst van de contingenten gewapende mannen van 980 vermeld als graaf, en niet als markgraaf zoals Godfried van Verdun en Arnulf van Valenciennes. Daarom denk ik eerder aan 980-988, of 980-983 aangezien Otto II in 983 overleed. Dit zou dan betekenen dat vrij vlug nadien Dirk II van West-Friesland en zijn zoon hun leen in Kroon-Vlaanderen verloren.
[89] Koch, *Grenzverhältnisse...* blz. 209. - M.K.E. Gottschalk, *op. cit.,* blz. 18-19, verwees het verhaal over een Ottogracht naar het rijk der fabelen. Haar bijzonderste argument was dat noch Van Werveke, (*Etude sur le cours de I'Escaut et de la Lys-Durme au Moyen-Age à Gand et en aval,* Bull. Sec. roy. beige de géographie, XVI, 1892) noch Koch rekening hadden gehouden met het feit dat de Braakman slechts in 1375 als zeeboezem ontstond, en dat dus een kanaal Gent-Honte aanzienlijk langer zou hebben moeten zijn dan verondersteld, d.w.z.: dan tot Boekhoute. O.i, hield Gottschalk onvoldoende rekening met het historisch gegeven dat de Ottogracht, die volgens haar sterk appeleerde aan de fantasie van latere generaties, reeds in 1294, dus lang voor het ontstaan van de Braakman, bekend was aan de Waaslandse kroniekschrijver Jan van Tielrode. Was de Ottogracht dus toch langer dan verondersteld? Of sloot hij aan op een vroegere inbraakgeul waarvan de ligging door latere stormvloeden en herbedijkingen niet meer te achterhalen is?

Franse Rijk hoorde, als reikend tot de Schelde ten Zuiden en ten Oosten, en in het Noorden tot het Scheldewater beneden de vier eilanden, de latere Vier Ambachten. Het is bijgevolg te begrijpen dat de Franse vorst de West-Friesse graven, die blijkbaar het optreden van de keizer in dit gebied steun verleenden, niet meer vertrouwde. Hij weigerde dus Arnulf II van West-Friesland de lenen toe te kennen die diens vader had gehad, doch kende ze wel toe aan diens zoon Dirk. [90] Waarom hij zijn tegenmaatregel pas in 988 nam wordt duidelijk als men bedenkt dat de opvolger van Lotharius, Hugo Capet, pas in 987 koning werd, en dat deze, ziende dat de dagen van Dirk II geteld waren, het ogenblik gekomen achtte om diens zoon als leenman te weren. Zoals door A.C.F. Koch werd gesteld bleef Arnulf II na 988 en tot zijn overlijden in 993 toch meester over het gebied ten Oosten van De Schipgracht, in het land van Waas. De Heer Koch stelde het voor alsof Arnulf zich daar verschanst had.

Er is echter een eenvoudiger verklaring. Hij diende toch de belangen van zijn onmondige zoon, de latere Dirk III, aan wie de Franse koning de lenen van zijn grootvader wel had toegekend, te behartigen. Aldus begrijpt men dat Arnuld II in de 11de eeuwse bronnen bekend is gebleven als "Arnulphus Gandavensis", d.w.z. heer van het gebied waarin "Ganda", de plaats waar de Sint-Baafsabdij opgericht was, gelegen was. [91]

Toevallig is het juist in een akte waarbij de familie "van Munte" betrokken was, nl. de reeds aangehaalde schenking door Belegardis van Munte van ca. 1025, dat sprake is van een grond gelegen "in comitatu Gandensi in pago Wase."[92] Stelt men daar tegenover de ongeveer gelijktijdige bepaling "comes Gandavi portus" - graaf van de stad Gent – waarvan de bepaling duidelijk betrekking heeft op het ambtsgebied van de nieuwe burggraaf Lambertus[93], dan lijkt het er sterk op dat het om twee verscheidene "graafschappen" gaat. In het eerste geval betreft het dan het graafschap van Dirk III van West-Friesland (993-1039) overeenstemmend met de oude gouw Waas waar ook de abdij van Sint-Baafs, gelegen op de plaats "Ganda", in gelegen was.[94] Net als Arnulfus Gandavensis werd dit graafschap genoemd naar de belangrijke plaats Ganda.[95] Het is dus te begrijpen dat zowel Arnulf II als Dirk III van West-Friesland in de bronnen ook bekend bleven als "comes Gandensis", graaf van Gent. [96]

Moet aan deze waterweg het karakter van grens van het Duitse Rijk toegekend zoals Jan van Tielrode deed? Met Gottschalk mag men aannemen dat deze grens zeer vaag was in de 10de en 11de eeuw. Aan de westzijde van de Vier Ambachten werd deze grens gevormd door een vrijwel onbewoond veen - en zandgebied.
Dit was ook het geval aan de zuidzijde van de Vier Ambachten, waar vooral de grote centrale moer van Waas de begrenzing vormde. En zo krijgt de oudste omschrijving van het gebied dat tot burchtwerk te Antwerpen verplicht was een duidelijke betekenis: van Ledeberg op de Schelde, vandaar tot Rietvliet (bij Hulst), en vandaar naar de Schelde aan deze zijde van Hontemuden. Dit betekent dat deze begrenzing een lijn volgde van Gent in N.O.-richting naar Hulst en naar het uiterste oostelijk punt van het Land van Saaftinge, d.w.z. een lijn langs het onbewoonbaar gebied der moeren. Aldus begrepen mag gesteld dat gans het Waasland, gelegen ten zuiden van de Vier Ambachten, oorspronkelijk tot burchtwerk te Antwerpen verplicht was.

[90] *Ibid.*, blz. 210.

[91] *Ibid.*, blz. 211. - Zie ook Dhondt, *De crisis...*, blz 67.

[92] Zie hoger noot 27.

[93] W. Blommaert, *Les chatelains de Flandre. Etude d'histoire constitutionnelle*. Gent, 1915, blz. 42

[94] 94 De opinie van F. Lot, *La frontière de la France et de l'empire sur le cours inferieur de I'Escaut du IXe au Xllle siècle.* Parijs, 1910 (*Bibl. de l'Ecole des chartes*, 71), blz. 26-27, dat de graven van West-Friesland door de graaf van Vlaanderen als burggraven over dit gebied zouden aangesteld zijn getuigt van onbegrip over de functie van de burggraven. Hoewel de terminologie in het begin nog onzeker was en deze nieuwe grafelijke ambtenaren toen nog wel eens comes werden genoemd, waren zij dit niet. Zij waren ambtenaren belast met de bewaking van de burcht en van hun kasselrij. (Zie Blommaert, *op. cit.*, blz. 211). Zou de graaf van Vlaanderen een andere graaf, bovendien leenman van de keizer, met die opdracht belasten?

[95] Naast de twee bepalingen: "In comitatu Gandensi in pago Wase", en "Comes quidam eiusden Gandavi portus", die wij besproken hebben, is er nog een derde bepaling voorkomend in de brief van abt Othelbold,van de Sint-Baafsabdij aan gravin Otgiva over de relikwieën en het domein van deze abdij. Die brief werd geschreven tussen 1019 en 1030. Daarin komt volgende passus voor: "In page Gandensi villas has: Hemthorp , Husdine, Bergine, Uuasmonasterium..." (L. Voet, *De Brief van abt Othelbold aan gravin Otgiva*... Brussel, 1949, blz. 236). Zoals de uitgever (*ibid.*, blz. 163) aanmerkte gebruikte men in de 1ste helft van de 11de eeuw nog de

De toestand was sinds 1012 evenwel sterk gewijzigd: Walcheren en de Vier Ambachten waren door de keizer toegewezen geworden aan de graaf van Vlaanderen[97]. Anderzijds had de graaf van Vlaanderen te Gent een burggraaf aangesteld welke bevoegdheid had over de stad en over het gebied ten Westen van de Schipgracht. Wat Dirk III van West-Friesland in Kroon-Vlaanderen toegewezen kreeg, was dus zeer ingekrompen en beperkte zich tot de oude Waasgouw.
Het heeft bijgevolg geen zin te piekeren over de vraag of dit gebied sinds 1012[98] dan wel sinds 1056[99] aan Vlaanderen kwam. Het heeft er altijd toe behoord, alleen was het in leen gegeven aan de graaf van West-Friesland, wat meteen uitlegt hoe het komt dat de Vlaamse graaf er zijn nieuwe indeling in kasselrijen, met aan het hoofd een burggraaf, niet heeft ingevoerd, net zo min als in de andere graafschappen, in Zuid-Vlaanderen: Boulogne, Guines, Saint-Pol, Lens en Hesdin.
Heeft de graaf van West-Friesland - die voortdurend betrokken was in een strijd om het behoud van zijn graafschap West-Friesland tegen de bisschop van Utrecht en tegen de hertog van Neder-Lotharingen[100] - iemand aangesteld om zijn leen in Vlaanderen te beheren? Daarover is niets bekend[101]. Wat wel bekend is: in 1063 huwde de tweede zoon van graaf Boudewijn V, Robrecht, met de weduwe van de West-Friesse graaf Floris I, en trad op als graaf van West-Friesland tot 1076, tijdens de onmondigheid van zijn stiefzoon Dirk V. In 1071 werd Robrecht "de Fries" echter ook graaf van Vlaanderen[102]. Nu is van hem ook bekend dat hij Waasland in leen had gegeven aan Boudewijn I van Aalst die in 1082 overleed[103]. Men neemt aan dat deze belening te plaatsen is tussen 1071 en 1082. In zekere zin zou die belening ook vóór 1071 hebben kunnen plaatsgegrepen, aangezien Robrecht sinds 1063 er over kon beschikken als graaf van West-Friesland. Toch geloven wij dat hij dit deed nadat hij graaf van Vlaanderen was geworden. Het gebied tussen Schelde en Dender was in 1056 door zijn vader, Boudewijn V, na harde strijd tegen de keizer, van deze laatste in leen bekomen, en de versterking die Otto II in 973 te Ename tegen Vlaanderen had opgericht, afgebroken. De aandacht van de graaf van Vlaanderen was er nu op gericht de grens op de Dender te beveiligen, o.m. door een versterking te Aalst[104]. De Heren van Aalst waren wel

---

Karolingische gouwindelingen om plaatsen te lokaliseren. Doch Othelbold is in zijn lokalisaties niet te betrouwen *(ibid.*, blz. 164-167). Hemthorp (wijk te Heusden), Heusden, Destelbergen en Waasmunster lagen immers in de pagus Wase en niet in de pagus Gandensis, zoals L. Voet aanduidde (*ibid.*, blz. 165). Of Othelbold gezinspeeld zou hebben op het comitatus Gandensis van de West-Friesse graaf *(ibid.*, blz. 165, noot 1) blijft een open vraag, en indien zij positief moet beantwoord worden pleit dit dan voor onze stelling dat de West-Friezen in dit gebied meester waren.

[96] Vanderkindere, *op. cit.*, I, blz, 66.

[97] Ganshof, *op. cit.*, blz, 114-116.

[98] J. Dhondt, *Het Land van Waas in het graafschap Vlaanderen - XIe - XIIe eeuw*. Oudheidk. Kring van het Land van Waas, 54, 1943), blz, 52.

[99] *Ibid.*, Zie ook de bemerking hoger bij noot 94

[100] Ch. Vertinden, *Robert le Frison*. Antwerpen, 1935, blz. 28-29.

[101] J. Dhondt, *op. cit.*, blz, 53 (overdruk blz. 5) stelt de vraag als volgt: "Aan wie heeft de heerlijkheid van Waas toebehoord dadelijk na de verovering door Boudewijn IV en tot aan de tijd van Robrecht de Fries? Het is onbekend". - Aangezien hij geen rekening houdt met de belening van de graaf van West-Friesland, en uitgaat van de stelling dat Waas bij het begin van de 11 de eeuw rechtstreeks door de graaf van Vlaanderen tot zich werd genomen, en er geen spoor is van andere personen die het in leen zouden bekomen hebben of er door de graaf zouden zijn aangesteld, tast hij in het duister. Dat de graven van West-Friesland in die periode niet meer in Vlaanderen optraden (*ibid., loc. cit.*), is begrijpelijk: zij hadden hun handen vol met de strijd tegen de bisschop van Utrecht en de hertog van Neder-Lotharingen.

[102] Ch. Vertinden, op. cit., blz. 27: huwelijk in 1063; - blz. 36-38: Robrecht als graaf van West-Friesland; - blz. 99: meerderjarigheid van Dirk V.

[103] J. Dhondt, op. cit., loc. cit - Over de verloren oorkonde, Vercauteren, op. cit., blz. XXXI, nr, 1.

[104] Uit de voogdijregeling van 1122, waarbij de rechten en plichten van Boudewijn van Aalst als voogd van de Sint-Pietersabdij in Brabant omschreven werden, (Vercauteren, *op. cit.*, nr. 106) werd o.m. ook bepaald waartoe de bewoners van deze domeinen gehouden waren i.v.m. het onderhoud van de burcht te Aalst: "De unoquoque

van oudsher voogd van de Sint-Pietersabdij voor haar bezittingen in Brabant gelegen, maar zelf hadden zij toen nog geen uitgebreide bezittingen. De graaf van Vlaanderen had er dus belang bij hun macht voldoende te vergroten als beheerders van de belangrijke grenspost Aalst. Dit is vermoedelijk de reden waarom de graaf het Waasland in leen gaf aan Boudewijn van Aalst. Een echt Vlaamse politiek dus, die als bijkomend gevolg had dat de heer van Aalst, die zoals de andere lokale heren tussen Schelde en Dender over allodiaal eigendom beschikte en als dusdanig van niemand afhankelijk was, van af nu leenman werd van de graaf.
Deze gewijzigde en aanvullende voorstelling van zaken wat het "graafschap" Gent van Dirk II en Arnulf II van WestFriesland betreft, steunt in hoofdzaak op het verschijnen van Ansbold I van Munte in het gevolg van Dirk II. Zij zou zeker aan overtuigingskracht winnen, indien vastgesteld kon worden dat nog andere "Brabantse" figuren door graaf Dirk aangetrokken werden. Men beschikt echter niet over voldoende gegevens om de stamboom van de Brabantse families tot in de 10de eeuw te volgen[105]. Toch zien wij dat de familie van de Ascrics, waarvan wij niet weten wat hun woonplaats of heerlijkheid was, schenkingen verrichtte van goederen gelegen in de Brabantgouw. De Ascric die ca 1001 samen met zijn moeder Odela een schenking deed, bezat grond te Melle[106]. Ca 1002 schenkt een Ascric samen met zijn echtgenote Heileswindis en zijn zoon Adalbert grond gelegen te Bettegem (gehucht van Zellik) [107] terwijl de zoon Adalbert betrokken was bij een schenking te "Brath" (Ten Bretten bij Aalst)[108], en een dochter Berta ca. 1010 een schenking deed van grond te Borsbeke[109]. Het blijkt dus wel dat de Ascrics en hun verwanten in de gouw Brabant te localiseren zijn. Welnu: van 960 tot 998 vindt men niet minder dan 11 akten waarbij een Ascric als getuige optrad, op twee akten na steeds in het gevolg van Dirk II of van diens zoon Arnulf II[110].
Wat tenslotte de Ansbolds betreft die we na 1031/1034 vermeld vonden, zoals we hoger vermeldden, deze getuigden bij akten van de graaf van Vlaanderen. De toestand was ondertussen echter zeer gewijzigd. Graaf Boudewijn V (1035-1067) verkeerde in het begin van zijn regering in goede verstandhouding met de keizer (Koenraad II, 1024-1039), van wie hij toen leenman was voor het zuidelijk deel van de Mark Ename, het vroegere graafschap Chièvres, sinds mei 1034[111]. Nadien echter voerde hij harde strijd tegen de keizer, was sinds 1047 praktisch meester over het noordelijk deel, het Land van Aalst, en bekwam dit tenslotte

---

manso habebit advocatus, una hebdomada in anno, ad opus castelli sui, unum hominem sive sex denarios, quodcumque advocatus elegent." Per woonst heeft hij dus recht op één man gedurende een week per jaar, of op 6 denieren, naar zijn keus, voor het onderhoud van zijn burcht. - Het is niet duidelijk of deze verplichting woog op alle bewoners van Brabant; de abdij zorgde er echter voor dat hij van haar afhankelijken niet meer eiste dan toegelaten.

[105] Over het bestaan van vele allodiale of onafhankelijke heren in dit gebied zie A.C.F. Koch, *Het Land tussen Schelde en Dender voor de inlijving bij Vlaanderen*, Handel. Geschied, en Oudh. Kring van Oudenaarde, 12, 1956, blz, 56-73. Gegevens over stambomen: E. Warlop, *op. cit.*, bdn 3 en 4.

[106] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 89. - *Lib. Trad.*, nr. 105. Koch, *Dateringen*: 995-1029 (ca. 1001?).

[107] Van Lokeren, *op. cit.*, I, nr. 90. - *Lib. Trad.*, nr. 106 - Identificatie Bettekem = Bettegem bij Zellik, Verhulst, *op. cit.*, blz. 628. De spelling Bettekem komt niet voor bij hem, doch deze identificatie lijkt ons beter dan Betekom zoals bij Fayen.

[108] *Lib. Trad.*, nr, 106. - Koch, *Dateringen*, 995-1029 (ca. 1002?).

[109] *Lib. Trad.*, nr. 109. - Koch, *Dateringen*, 995-1029 (ca. 1010?).

[110] 960: *Diplomata*, I, nr. 58, (Koch, *Oorkondenboek*, l, nr, 38) (schijnbaar origineel); 965: *Diplomata*, I, nr. 62, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 39), (schijnbaar origineel), 972: Van Lokeren, I, nr. 46, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr- 43); 974: Van Lokeren, nr. 48, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 45); 981: *Diplomata,* I, nr. 68, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr 52) (schijnbaar origineel), 983: Van Lokeren, I, nr, 58, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr, 58); 984: Van Lokeren, I, nr. 61, (Koch, *Oorkondenboek*, l, nr. 57), 988*: Diplornata*, I, nr, 71, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 59) (schijnbaar origineel), 991: *Diplomata*, I, nr. 75; 996/1029. *Diplomata*, I, nr. 82, 998. Van Lokeren, I, nr, 87, (Koch, *Oorkondenboek*, I, nr. 65)

[111] F. L. Ganshof, *op. cit.*, blz. 122-123.

in 1056 in leen van de keizer[112]. Aldus werd de graaf van Vlaanderen zelf leenman van de Rooms-Duitse keizer, wat zijn positie tegenover de Franse vorst, zijn leenheer, slechts kon verstevigen, doch wat zijn voorgangers niet hadden kunnen toestaan aan de graaf van West-Friesland om juist hetzelfde te vermijden, namelijk een leenman die door zijn relatie tot de keizer te sterk zou geworden zijn tegenover de graaf van Vlaanderen.

2. Vivian van Munte, burggraaf van Gent

Wij zagen dat Boudewijn van Aalst tussen 1072 en 1082 door Robrecht de Fries beleend werd met het Land van Waas. Zoals door J. Dhondt gesteld, was dit een belening met een dominium, een heerlijkheid, op dezelfde voet te stellen als de heerlijkheden Beveren, het Dendermondse, Bornem[113].
Boudewijn van Aalst werd dus geen burggraaf over een kasselrij zoals die bestonden in Kroon-Vlaanderen sinds ongeveer 1000. Pas als de graaf een nieuwe ambtenaar, de baljuw, zal aanstellen ter vervanging van de te machtig wordende burggraven op het einde van de 12de - begin 13de eeuw, zal deze die in de Gentse kasselrij aangesteld werd ook over het Land van Waas bevoegdheid hebben. En we moeten wachten tot 1249 vooraleer Waas een eigen onderbaljuw, doch ondergeschikt aan die van Gent, zal krijgen[114]. De belening van Boudewijn van Aalst geschiedde trouwens lang voordat het ambt van burggraaf leenroerig werd, wat te situeren is in de eerste helft van de 12de eeuw[115]. Ook hieruit is af te leiden dat het geen belening was met een kasselrij maar gewoon met een heerlijkheid. De heer van Aalst was ook geen graaf. Zoals Vanderkindere terecht onderlijnde wenste de graaf van Vlaanderen niet, door het toekennen van deze waardigheid, moeilijkheden in de hand te werken zoals die welke zijn voorganger Boudewijn IV had moeten bestrijden[116].
Er bestond echter een groot verschil tussen wat de heer van Aalst had in het Land van Waas en wat hij had in het Land van Aalst. Het eerste, dat een aaneengesloten gebied vormde gelegen ten zuiden van de Vier Ambachten en de Heerlijkheid Beveren en ten noorden van het Dendermondse, was bovendien totaal onafhankelijk van het tweede. Toen Boudewijn I van Aalst in 1082, overleed werd zijn zoon Boudewijn II niet onmiddellijk beleend met Waas[117]. En ook na diens overlijden in 1099, heeft zijn zoon Boudewijn III moeten wachten van 1099 tot 1120 vooraleer met Waas beleend te worden[118]. Hun bezit in het Land van Aalst was daarentegen eigen en erfelijk bezit dat reeds lang voor 1072 aan de familie toebehoorde. Dit waren eigen allodiale goederen. Hij was echter ook voogd over de domeinen van de Sint-Pietersabdij, en men neemt aan dat dit de bijzonderste basis was van zijn macht in dit gebied[119]. Het eigen bezit van de familie, verspreid rond Aalst en rond Oudenaarde[120], was toen nog in volle aangroei[121].

---

[112] *Ibid.*, blz. 126-137.
[113] J. Dhondt, *Het Land van Waas*, blz. 5-6.
[114] *Ibid.*, blz. 4.
[115] Blommaert, *op. cit.*, blz- 233.
[116] Vanderkindere, *op. cit.*, I, blz. 166. - Hoewel deze auteur hierbij dacht aan het Land van Aalst dat volgens hem reeds voor 1071-1082 aan de heren van Aalst in leen zou gegeven zijn, wat verkeerd is, is zijn beschouwing over het niet verlenen van de titel van graaf zeer terecht en ook geldig voor de periode na 1071 -1082. - Zoals deze auteur ook opmerkte werd het Land van Aalst nog wel comitatus genoemd, maar de heren van Aalst noemden zich nooit comes. Slechts in een verhalende bron, de *Kroniek van Drongen*, (C.C.F , 1, blz 603) werd die titel gegeven aan Iwein.
[117] Dhondt, *op. cit.*, blz. 5 en noot 26.
[118] *Ibid.*, blz. 6.
[119] Wartop, *op. cit.*, I, blz. 84: "The basis consisted of the seigniory of Aalst and the office of the advocate of the properties of Saint-Peters Abbey at Ghent in the region between the Scheldt and the Dender".

Toen Boudewijn III van Aalst in 1127 overleed, ging het ganse erfdeel over op Iwein, zijn broeder, hoewel hij een dochter achterliet die het normaal had moeten krijgen[122].
Het jaar 1127 was ook het overlijdensjaar van Karel de Goede die op 2 maart te Brugge werd vermoord. Hij werd opgevolgd door Willem Clito van Normandië, die echter het volgend jaar, op 27 juli 1128, bij de belegering van Aalst een dodelijke kwetsuur opliep en overleed. Iwein van Aalst staat bekend als een der bijzonderste voorstanders van Dirk van den Elzas die tegen Willem Clito zijn rechten verdedigde op het graafschap Vlaanderen[123]. Het verhaal gaat zelfs dat het Iwein zou geweest zijn die Willem Clito verwondde met een lans[124]. Dus Iwein van Aalst, gunsteling van Dirk van den Elzas, werd beleend met het Land van Waas, met Drongen en met Ruisselede, mogelijks reeds in 1128[125]. De eerste akte waarin hij als Iwein van Drongen optrad, dateert van 1130. Hij huwde bovendien met de dochter van graaf Dirk van den Elzas[126].
Zoals we reeds zagen was Arnold van Munte abt van de St.-Pietersabdij van 1115 tot 1132. Bijgevolg was Iwein van Aalst, door Galbert van Brugge genoemd: "Par et princeps Flandriae" - Peer en machtige van Vlaanderen - leenman van abt Arnold voor zijn bijzonderste machtspositie in het Land van Aalst.
Daaruit mag niet afgeleid worden dat de familie van Munte een hoge positie innam: de voogdij in het Land van Aalst hing af van de abdij, niet van Arnold van Munte persoonlijk. Toch was deze situatie van aard om het aanzien der familie van Munte te versterken. Wij zagen trouwens ook dat er verwantschap bestond tussen deze familie en die van Gavere, wat weer niet zonder belang zal geweest zijn gezien de belangrijkheid van die familie die vanaf 1127 het peerschap van voorschenker aan het grafelijk hof tot haar attributen mocht rekenen[127].
Ook met andere belangrijke families zoals de van Melle en de van Heusden bestond verwantschap. Wij mogen aannemen dat de familie van Munte reeds in de 2de helft van de 11de eeuw, maar vooral in de 1ste helft van de 12de eeuw in aanzien aan het stijgen was.
Nu was deze tijd niet alleen rijk aan gebeurtenissen - moord op Karel de Goede in 1127, overlijden van Boudewijn III van Aalst in hetzelfde jaar, overlijden van graaf Willem Clito in 1128, zijn opvolging door Dirk van den Elzas, opkomst van Iwein als heer van Aalst, - die tijd was ook rijk aan intrigues vooral in het Gentse.
In 1120 was Wenemar I, burggraaf van Gent overleden. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Zeger I die echter reeds in 1122 overleed. Zo kwam de tweede zoon aan de beurt, Wenemar II, die burggraaf was tot 1135. Normaal had toen de derde zoon, Arnold, hem moeten opvolgen, maar deze was reeds geruime tijd in de weer om de opvolging van de oude graaf Manasses van Luines te bekomen. Zijn vader, Wenemar I, was immers gehuwd met de zuster van Manasses, Gisela van Guines. Arnold kon dus zekere rechten inroepen vermits Manasses geen zoon had. Er was wel een dochter geweest, gehuwd met Hendrik I burggraaf van Bourbourg, maar zij was toen al overleden, Hendrik van Bourbourg was nadien hertrouwd met de dochter van Boudewijn III van Aalst, zodat hij zowel op Guines als op Aalst rechten

---

[120] Opsomming hunner bezittingen: zie Warlop, *op. cit.*, I, blz. 83-84. - Wat betreft hun bezit nabij Oudenaarde: het is duidelijk dat zij dit hadden bekomen via de echtgenote van Rodulf I van Aalst (1031 1052), Gisela van Luxemburg, erfgename van Godfried van Verdun en van Herman van Ename.
[121] Warlop, *op cit.*, I, blz. 84. op het einde van de 11de eeuw kwamen er bezittingen bij gelegen nabij Brugge, Houtem-Veurne, Pollinkhove en West-Vleteren
[122] Dhondt, *op. cit.*, blz, 6-9. Het is mogelijk dat onder Willem Clito (1127-1128), Dirk van Beveren het Land van Waas verkreeg.
[123] Warlop, *op. cit.*, I, blz. 224. - Vanderkindere, *op. cit.*, blz, 115. - Dhondt, *op. cit.*, blz. 9.
[124] Duchesne, *op. cit.*
[125] In 1124 tekende hij reeds «Iwain de Was» (Wartop, *op. cit.*, I, blz, 225). Dit zou er op wijzen dat ook zijn broeder Boudewijn III hem voor de opvolging de voorkeur gaf.
[126] Warlop, *op. cit.*, I, blz, 224
[127] *Ibid.*, blz. 234.

kon laten gelden. Dit verklaart waarom Dirk van den Elzas zo gewillig Iwein als heer van Aalst erkende: aldus schakelde hij een te duchten clanvorming Guines-Bourbourg-Aalst uit.
De belangstelling van Arnold van Gent voor Guines, die met succes bekroond werd, bracht echter een niet minder gevaarlijke situatie in het verschiet. Toen dus Wenemar II in 1135 overleed, kwam de graaf ook in deze opvolging tussen, en werd Hugo d'Encre, een ridder gehuwd met de dochter van Zeger I, burggraaf van Gent. Hugo d' Encre overleed in 1139. En dan zien we optreden als burggraaf een zekere Hendrik (1140-1144), over wie verder niets bekend is, vervolgens Vivian van Munte, één der in 1115 genoemde zonen van Ascric en broeder van de inmiddels overleden abt Arnold. Hij was burggraaf van 1144 tot 1150.
In 1145 werd Iwein van Aalst vermoord door Rogier I burggraaf van Kortrijk. Er wordt aangenomen dat Arnold van Guines, Hendrik van Bourbourg en Dirk van Beveren, burggraaf van Diksmuide[128], de aanstokers tot deze moord geweest zijn[129]. Doch de enige die er voordeel uit haalde was Rogier van Kortrijk. Na de dood van Vivian van Munte werd hij immers ook burggraaf van Gent. Noch Dirk van Beveren, noch Hendrik van Bourbourg hadden voordeel want Aalst, waarop zij beiden geaasd hadden, ging over op de zoon van Iwein. En ook Arnold van Guines had geen direct voordeel, behalve dan door het huwelijk van Rogier van Kortrijk met zijn dochter, waardoor zijn familie terug vat zou krijgen op het Gents burggraafschap[130]. Het lijkt er dus wel sterk op dat de moord veeleer een wraakneming was op een figuur waarvan mag aangenomen worden dat deze de politiek van de graaf van Vlaanderen sterk had beïnvloed, vooral dan in het Gentse.
Het bewijs van diens tussenkomst in het Gentse menen we te mogen zien in de aanstelling van Vivian van Munte, en vermoedelijk ook in die van de onbekende Hendrik, tot burggraaf van Gent. Alleszins, Vivian van Munte was een figuur uit het Land van Aalst en lid van een vooraanstaande familie uit die streek. In dit licht gezien zou het niet verwonderlijk zijn moest de onbekende Hendrik te vereenzelvigen zijn met Hendrik van Heusden, die we kennen uit de schenking van 1123, en die door zijn vrouw verwant was met Melle en met Munte. Beiden, Hendrik van Heusden en zijn schoonbroeder Vivian, van Munte waren lid van families die vele verwanten hadden in het Land van Aalst en in het Gentse. Zij waren dus invloedrijk, maar weer niet zo machtig dat Iwein van Aalst bevreesd moest zijn.
Die politiek viel ten andere ook in de lijn van die van de graaf, die niet alleen voorkomen had dat een graaf van Guines tevens burggraaf van Gent zou worden, wat tot een te duchten machtspositie zou hebben geleid en wat ook in wezen onverenigbaar moest zijn in zijn opvatting[131], maar die op die wijze tevens een einde kon stellen aan de groeiende macht van de Gentse burggraven. De aanstelling van de onbekende Hendrik en van Vivian van Munte mag, voor wat Gent betreft, allicht aanzien worden als een eerste poging om die groeiende macht, gesteund op erfelijkheid en op leenroerigheid, van wat oorspronkelijk een ambt was geweest, te doorbreken.
In zekere zin is hem dit niet gelukt. In 1151 werd Rogier van Kortrijk, gehuwd met Margareta van Guines, burggraaf. Maar nog tijdens zijn leven verscheen de eerste Gentse baljuw, Geraard de Witte, stammend uit een Gentse patriciërsfamilie[132]. Men weet dat, door de aan-

---

[128] Het is niet duidelijk met welk recht de heer van Beveren aanspraak kon maken op Waas en op Aalst. Men vermoedt dat hij misschien met een tweede dochter van Boudewijn III van Aalst zou gehuwd geweest zijn (zie Dhondt, *op. cit.*, blz. 6-9!.
[129] De recentste uiteenzetting over dit alles bij: Warlop, *op. cit.*, I, blz 216 vlg.
[130] Na de dood van Rogier ging het burggraafschap over op de zoon van Steppo van Viggenzele, tweede echtgenoot van de dochter van Zeger I die eerst gehuwd was met Hugo d'Encre. Die zoon was echter gehuwd met de dochter van Rogier. Zie Warlop, *op. cit.*, I, blz. 220.
[131] Zie hoger noot 94 in verband met deze onverenigbaarheid.
[132] A. Verhulst, *Twee Oorkonden van Filips van den Elzas voor het Leprozenhuis bevattende nieuwe gegevens betreffende de geschiedenis van Gent in de 12de eeuw.* Handel. Mij Gesch. en Oudh, te Gent, N.R., 13, 1959), blz. 12-13.

stelling van baljuws, de graaf de bedoeling had de bevoegdheid van de burggraven uit te hollen[133]. De waardigheid van burggraaf zal van dan af evolueren tot een adellijke titel zonder basis[134].
Het is wel toevallig dat in 1200, door het huwelijk van de toenmalige burggraaf Zeger II met Beatrijs, erfgename van de heerlijkheid Heusden, die titel met deze heerlijkheid verbonden werd.

Prof. K.G. VAN ACKER

Munte: dorpskerk
(Collectie Françoise Verhoosele, secretaris H.G. Land van Rode vzw)

[133] H. Nowé, *Les baillis comtaux de Flandre des origines à la fin du XIVe siècle.* Brussel, 1928.
[134] Blommaert, *op. cit.*, blz. 83-84. - Over de verdere geschiedenis van de burggraaf van Gent - heer van Heusden: A. Havenith, *op. cit.*

Ook zulden van Gent krijgt 500 ha extra bos

•MERELBEKE
•OOSTERZELE

Aan de Zuidkant van Gent werken het Vlaams gewest, de provincie, de gemeente Merelbeke en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) aan de uitbouw van een regionaal bos. De verbinding van de Makegemse bossen in Merelbeke en het Aelmoeseneiebos in Oosterzele moet een bosrijke buffer vormen tussen Gent en de agrarische gebieden ten zuiden van de stad.

Een studie van 1997 duidde in Oost-Vlaanderen zeven gebieden aan waar bosuitbreiding mogelijk is. «De verbinding van de Makegemse bossen en het Aelmoeseneiebos beschouwen we als prioritair. Daar hopen we 500 hectare extra-bos te kunnen creëren», zegt Hans Scheirlinck van de VBV.
Momenteel kopen alle deelnemende partners zoveel mogelijk bestaande bosperceelen aan, daarna is het de bedoeling om niet-beboste zones aan te kopen en er bomen aan te planten.

Wandelen

Het doel is iets anders dan dat van het parkbos in Gent. «In het regionaal bos zal je kunnen wandelen, maar niet veel meer dan dat. Het regionaal bos wordt in de eerste plaats bos terwijl het parkbos het midden houdt tussen park en bos», nog volgens Scheirlinck. (BDO)

Het Laatste Nieuws
Donderdag, 11 oktober 2001

Geen Geraardsbergsesteenweg met vier rijstroken voor 2008

•OOSTERZELE

De verdubbeling van het aantal rijstroken op de N42 Wetteren-Geraardsbergen op Oosterzeels grondgebied is voor het Vlaams gewest geen prioriteit. Dat betekent dat de N42 het zeker tot 2008 met twee rijstroken moet stellen.

Jean-Pierre Fack, mobiliteitsschepen in Oosterzele, is klaar met het gemeentelijk mobiliteitsplan. Een plan waarin de gemeente rekening moest houden met de uitbreiding van de N42 van twee naar vier rijstroken.

Voorlopig

«Maar dat gebeurt dus niet voor 2008. De aansluiting van de zwevende rotonde boven de E40 zal wel vier rijstroken hebben», zegt Fack. Op Zottegems grondgebied telt de N42 al vier rijstroken.

De Agalev-schepen wil evenwel niet wachten tot 2008 om het aantal zware verkeersongevallen op de drukke weg in te dijken. «Ter hoogte van het kruispunt met de Gijzenzelestraat is het vaak prijs. Daar stel ik een rotonde voor, een ingreep die het verkeer op de N42 meteen ook zou vertragen», ontvouwt Fack zijn plannen.

Tunnel

Als de N42 een verdoken snelweg met vier rijstroken wordt, heeft dat ingrijpende gevolgen voor Oosterzele. «Er mogen dan slechts drie kruispunten met de Geraardsbergsesteenweg overblijven. Die zullen aan de Reigerstraat, Houtemstraat en Yshoute liggen. Aan de Leenstraat zou eventueel een fietserstunnel kunnen komen», legt Fack de nadruk op de voorwaardelijke wijs. (BDO)

Het Laatste Nieuws
Zaterdag en zondag, 13 en 14 oktober 2001